This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

Digitized by Google

THEEK GENT
7
Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

B. L.
2015 2

GEDICHTEN.

Digitized by Google

GEDICHTEN

VAN

A. C. W. STARING.

*

TER TWEEDE UITGAVE

BIJEENGEZAMELD EN VERBETERD.

EERSTE STUK.

Te ARNHEM, bij

IS. AN. NIJHOFF.

MDCCCXXXVI.

Digitized by Google

Digitized by Google

VERHALEN IN DICHT

VAN

A. C. W. STARING.

EERSTE STUK.

Te ARNHEM, bij
IS. AN. NIJHOFF.

Digitized by Google

BIBLIOTHÈQUE
DE L'UNIVERSITÉ
DE GAND.

Digitized by Google

VERHALEN.

Digitized by Google

Digitized by Google

WICHARD VAN PONT.

800 — 1000.

I.

Verschrikking heerschte in Zutphens muur;
De bleeke burgerschaar
Lag, weenend bij der priestren zang,
Voor Walburgs kerkaltaar.

» Ach, Heiligste, zoo vast betrouwd!
Met zoo veel danks vereerd!
Wat misdrijf heeft uw waakzaam oog
Dus van uw volk gekeerd?

Waar doolde 't, toen onze eêlste jeugd,
Tot 's Nabuurs hulp gesneld,
Een prooi van 't gruwzaamst Monster werd,
In Ponthis bloedig veld?

Al strijdt de Drakenmuil met vuur;
Zijn klaauw met tijgerkracht;
Uw enkle wil, en 't helsche Dier
Was, als een lam, geslagt!"

Digitized by Google

Zoo kermt de schaar; zoo jammert zij,
O Wichard, die gij mint!
De jeugdige Erv' van 't Zutphensch land,
Graaf Hermans dierbaar Kind.

Zij ligt . . . neen, zwakke citer, zwijg:
Hoe zij daar biddend lag!
Neen, zwijg, hoe Margareta's oog
Door Englentranen zag!

Door tranen, die haars minnaars ziel
Van 't lieflijk aanschijn dronk;
Daar, om hem, volk en heiligdom
In schemernacht verzonk.

Nog wanklend, siddrend van den gloed,
Die hem in 't harte voer,
Beklom hij 't outer; zag op haar;
En vatt'e 't kruis, en zwoer:

» De Hemel wil 't, ik zal 't bestaan!
Geen slaap, die mij verkwikk',
Tot Ponthis Vloek mijn arm beproeft;
En 't Schrikdier sneeft, of ik!"

Digitized by Google

De Brave zwoer 't, en rent van daar,
Wijl 't nuchter veld nog douwt,
En rust niet, tot het volgend licht
Den grooten kamp aanschouwt.

» Voor God en Haar" is al 't gebed;
Met springt hij stout van 't ros;
't Vizier gaat digt, het slagzwaard uit,
De held op 't monster los.

Hij nadert, door een' eik gedekt,
Waaraan zijn vijand ligt;
Langs beenderstapels nadert hij,
En stuift hem voor 't gezigt.

Geduchte strijd! Gewaagde kans!
Daar klaauw, en tand, en vuur . . .
Daar 't Vloekdier dubble wapens voegt
Bij dubble kracht ten stuur

Vergeefs dat Wichards ridderkling
De vaart des bliksems tart;
Geen zwaerd, of 't stuit van schelpen op,
In 's afgronds poel gehard!

Digitized by Google

Geen scheidt er van den kronkelstaart
De giftvlijm, tuk op moord;
Terwijl zij, 't harnas doorgedrild,
Tot diep in 't leven boort!

» Zwicht Wichard!" neen! hij grijpt den dolk,
Zijn ongekenden schat,
Die 't al, waaraan de zege hangt,
Naar 's noodlots eisch, bevat;

Een scherp, dat driemaal negenmaal
Vererfde in d' eigen stam;
Dat, nooit het regt ten smaad misbruikt,
Van neef op neven kwam;

Dat Gelder zwaaide, in Varus Slag,
En, bij den Lippevliet,
Gestruikeld aan der Bruktren spits,
Het nakroost overliet.

Hij grijpt dat scherp! Het ijzer dringt
Tot 's vijands ingewand!
Daar spert het Dier zijn kaken op,
Van felle smart vermand!

Digitized by Google

Het schreeuwt, terwijl in 's Ridders hart
Eene eerste ontzetting rijst;
Het schreeuwt, en 't is een menschenstem,
Die uit zijn gorgel krijscht!

Hoort: »Gelder!" schreeuwt het »Gelder!" hoort,
De heuvlen galmen 't rond;
't Huilt »Gelder! Gelder!" boven 't zwerk;
't Bromt »Gelder!" door den grond.

Zoo spilt de Plaag haar kracht; zij stort;
Zij knakt den eikenstam;
En 't Helspook, dat den romp verlaat,
Keert weêr van waar het kwam.

Doch Wichard zingt geen zegezang;
Zijn palm behoort der min!
Hij slaat het spoor ter naaste burg
Bescheiden zwijgend in.

Ga, edel Krijger! brandt een gift
Verraadlijk in uw wond;
De Hemel hoort het smeekgebed,
Uit der verlosten mond!

Digitized by Google

Gewis, gij leeft, gij bouwt uw Stad,
Van Wije en Niers gedrenkt;
Hier, waar zij 's Monsters lesten kreet,
Uws Stamheers Naam, gedenkt!

Een Naam, die ook mijn Vaderland
Aan 't vorstlijk voorhoofd blinkt!
Een Gelder, dat, na duizend jaar,
Nog over de aarde klinkt!

Digitized by Google

WICHARD VAN PONT.

II.

Wie is die Grijsaard, kloek van leest?
Wie is die frissche Maagd?
Vanwaar dit edel ruiterpaar,
Zoo schittrend opgedaagd?

Ik zie een drom van staatsgevolg,
Van jonkvrouw, heer en knecht;
En wagens, met het Zutphensch schild,
Aan beider spoor gehecht.

De sleep genaakt het gastvrij dak,
Waarin, na 's Monsters dood,
De vriendschap, tot de vierde zon,
Mijn Held verpleging bood.

Zij naakt, van wondren voorgegaan!
Die gistren kwijnend lag,
Rees op, en blonk van manlijk schoon,
Gelijk de vroege dag:

Digitized by Google

Geheeld, herschapen, brengt hij meê
Het welkom aan den stoet;
En minlijk treedt, op 's Grijsaards wenk,
De Jonkvrouw hem te moet;

De bruid, gekroond met geurend groen,
Dat haar een speelnoot las:
Margrete! of; is 't Margete niet;
Het waardigst dat zij 't was!

Straal, dichtzon, op dien twijfelnacht!
Triomf! gij straalt! gij straalt!
O aanblik, die, door 't scheemrend oog,
Tot in mijn innigst daalt!

O liefde, die mijn Wichards borst,
Met al uw stroomen drenkt!
O kus, waarin Margretes mond
Hem trouw voor eeuwig schenkt!

»Doch nu dat achtbre zilverhaar?"
't Siert Herman, Zutphens Graaf!
Hij acht zijn Telg, als Wichards loon,
Nog veel te klein een gaaf.

Digitized by Google

» Verwinnaar, die, in 's Ondiers mail,
Den vuurgloed hebt gedoofd;
Wiens redding mij een Hemelstem
Voorzeggend had beloofd;

Ik schenk u, bij uw zegepalm,
Mijn Kind tot gemalin:
Het duurst wat Vorst en Vader heeft;
Doch voor zijn hart te min!"

Dus spreekt hij; ziet omhoog; en stort
Op 't Paar, dat voor hem knielt,
De volheid van zijn zegen uit,
Door heilig vuur bezield.

Onzigtbaar juicht hem Walburg toe;
Gelijk ze onzigtbaar stond,
Als heelster, waar, op 't veege bed,
De smart haar prooi verslond.

Gelijk ze, in Margaretes borst,
De vlam der hoop ontstak,
En troostend, in den droom des nachts,
Tot 's Grijsaards ooren sprak.

Digitized by Google

Thans raakt wat onder 't slotdak woont
Luidruchtig op de been.
Men slaaft, men draaft voor 't huwlijksfeest;
Men wemelt ondereen.

De burgkapel ontsluit haar koor;
Daar breidt de drakenhuid,
Beglanst van dankbaar offerlicht,
Haar bonte schelpen uit.

Zij vlecht er, om een pijlerschaft,
Als of zij leven had,
Den scherpgepunten kronkelstaart,
Met 's Ridders bloed bespat.

Het wijde land viert meê den dag:
't Komt al, van haard en veld,
De omkranste deuren woelig in-,
De trappen opgesneld.

Doch zie, zie daar die 't Monster sloeg!
Met hem de schoone Maagd,
Wier hart zich beurtlings fier verheft,
En beurtlings weêr versaagt.

Digitized by Google

Op eenmaal keert de rust: geen klank
Verdooft het plegtig ja.
Margrete spreekt het blozend uit;
Haar minnaar is haar gaâ!

Hij is 't! hij is 't! bij cimbelschal;
Bij zang van stem en snaar;
Bij hoornendreun, bij paukgebom,
Weêrgalmt de blijde maar!

Een feestrij volgt, op 't maatgeluid,
Het bruidspaar in de zaal,
En schaart zich om den gulden pronk
Van 't vorstlijk eeremaal.

De Huiswaard deelt het paauwgeregt;
Zijn nabuur aan den disch,
De wakkre Graaf, heeft andre zorg:
Hem gaat geen beker mis!

Hoe kleurt zijn voorhoofd! als de roos
In Margareta's kroon!
Hij zingt, dat ieder welfsel klinkt,
Op groven krijgsmanstoon,

Digitized by Google

Van daden uit den ouden tijd;
    Van strijden, en van min;
En de eedle rijnwijn schuimt alweêr
    Ten blanken horen in.

Zoo wordt het heuglijk feest gevierd;
    Zoo leidt de middernacht
In 't eind de Liefde naar 't vertrek,
    Waar zedige Onschuld wacht.

1791.

Digitized by Google

LENORA.

Gij eischt een zang, getrouwe Kring,
Die, aan mijn haard gezeten,
De vrijheid met een landman deelt;
De steêzorg wilt vergeten.

Hoor toe! Hier aan dit vredig oord,
In deze zelfde muren,
Zag woester eeuw Lenora's jeugd
Te fel een storm verduren.

Lenora, Hermans liefde ontscheurd,
Aan 't sterfbed van een Moeder,
Werd Zweders min ten prooi geslagt,
En vond, als wees, geen hoeder:

Geen hoeder in dien Bruidegom,
Uit kindschen pligt ontvangen;
Geen strijder voor haar maagdenkroon,
Ten kampprijs opgehangen.

Digitized by Google

Waar toeft gij, Zweder? Snood geweld
Begrimt Lenora's wallen:
De voorburg viel voor Diebalds magt;
De burg kan morgen vallen.

Schiet toe! Verhul dat glanzig blond;
Die gladgescheelde lokken:
De helmveêr past bij 't manlijk zwaard;
Uw pronk bij 't weêrloos rokken.

Vergeet ge uw Bruid! Zij reikt voor 't eerst
Een hand, door dwang verkregen,
Zij reikt ze, in 't prangen van den nood,
Haar helper willig tegen.

Ai zie haar, hoe ze, in angst en nacht,
Van steile torentransen,
Den blik op 't zilvren heivlak hecht,
Waarin uw schild moest glansen!

Zie, zie, ten veegen slotwal uit,
De noodmijt vonklend smoken!
Eilaas, slechts Diebald merkt de leus;
Zij is voor hem ontstoken.

Digitized by Google

»Op" roept hij »'t geldt de Burgheerin!
Wien kan de prijs behagen?
Zij wacht, het oog op hulp gerigt;
De vrees om 't hart geslagen.

Op, wakkre jeugd! Met heldenwerk
Den frisschen dag begonnen!
Die Zweders echtring meester wordt,
Heeft Zweders Bruid gewonnen!"

Zoo roept hij, wijl de dageraad
Aan Barchems hoogten flonkert,
En voert zijn schaar den slotweg op,
Door grijs geboomt verdonkerd.

Hij dringt, spijt flits en bouten, door;
En huwt beleid aan krachten:
Een woud van rijzers baant zijn pad,
En dempt het naauw der grachten.

Thans helpt geen verre steenworp meer
Uit hooggeplante slingers:
't Verengde perk eischt worstelstrijd,
Van weerders en bespringers.

Digitized by Google

Er volgt een wilder krijgsgerucht;
Nu schild aan schilden klettert;
De helbaard op kurassen treft;
De heerknots helmen plettert.

Gewoel, verwarring wijd en zijd!
Hier geldt het logge deuren,
Met moker en rammei gebeukt,
Dat harre en posten scheuren;

Ginds tast een stormleer wagglend om,
Langs digtbezette tinnen;
Daar poogt zij, ijlens opgerigt,
Een weerloos ruim te winnen!

Geen nood! Laat vrij oneedle togt
Zijns Vijands moed verhoogen;
De Burgtling heeft het schuttend zwaard
Voor de Onschuld uitgetogen!

Een dankwoord uit dien schoonen mond,
Die nimmer sprak dan zegen;
Een toelach van Lenora's oog,
Als trouwheidsloon, verkregen;

Digitized by Google

Dit sterkt zijn hart, in dood en strijd!
Laat vrij de poorten kraken;
De brandpijl, talloos aangesnord,
Het steile dak doen blaken;

Geen nood! tot eensklaps wanhoop heerscht,
En aller knieën trillen;
En aller arm, door angst verlamd,
Geen wapen meer kan tillen!

Van daar, waar, tegen 't rijzend veld,
De voorburg schijnt te leunen,
Laat onweêrstaanbaar oorlogstuig
Zijn groven donder dreunen!

Een ijzer komt den hollen tromp,
Door sulfer, uitgeschoten;
Botst neêr, en springt, en sist in 't bloed,
Aan 't slotgordijn vergoten!

De Jonkvrouw zwijmt! Maar hoe? de schrik
Viel meê in 's Vijands rangen!
De bleekheid van Lenora's wang
Ontverwt ook Dicbalds wangen!

Digitized by Google

Wat spelt dit? Onschulds zegepraal!
Verderf op 's Roovers benden,
Welhaast met wisser tref bereikt,
In de ongedekte lenden!

Het rustloos krijgstuig vlamt en rookt,
En mengelt slag in slagen!
't Is bliksem, uit een onweêrsbui,
Die plotslijk op komt dagen.

Een vale stofwolk rijst bij 't vuur;
Zij vult het heuvlig westen,
En kondigt rassche ruiters aan,
Ontzetters voor de vesten.

De vlugtkreet berst om Diebald uit;
Doch HIJ grijpt moed: »Gevloden!
Neen!" schreeuwt hij »Welkom, dubble roem,
Mijn' Dappren aangeboden!

Ter Voorburg heen! 't gezameld puin
Van de onvernielde weren,
Den Helper op de kruin gestort;
Om zeegrijk hier te keeren!"

Digitized by Google

Zij volgen hem; zij naadren reeds;
Maar 't is te laat geweken!
De Hulptroep jaagt den Voorburg langs,
Om op hen in te breken.

Een fiere Leidsman stuift vooruit,
Aan riddertooi te kennen;
Nog meer aan 't zwaerd, vergeefs weêrstaan,
En door geen vlugt te ontrennen.

Leer, Diebald! leer uw » Dappren" nu
» Beloofden roem vergaâren!"
O lafheid! 'k zie dien enklen man
Hun digte spits ontscharen!

Zijn wakkre hoop verruimt de bres,
Met lossen toom gewonnen!
Niet lang, en 't is geen strijden meer!
De slagting is begonnen!

De slagting, die, door eeuwen heen;
Schoon ook, bij spade neven,
De Blokhuismuur (*) een Stulpmuur wordt (†);
Het Bloedperk (**) naam zal geven.

(*) De Voorburgsmuur. (†) Dit gebeurde in de zestiende eeuw.
(**) De Doodenkamp.

't Viel alles! Diebald stort het lest,
Van 's Ridders vuist verslagen;
En 't juichend slotruim ziet den Held
Zeeghaftig binnenjagen!

Daar zit hij af, ontbloot van 't zwaerd,
Op 's Roovers kruin gebroken;
Maar 't schild nog aan den forschen arm,
En 't helmvizier geloken.

De ontroerde Burgheerin schiet toe;
Zij drukt hem de ijzren regte:
» Verlosser, die mijn bangen kamp
Door wonderdaden slechtte!

Beschermer van mijn have en eer,
Neem, met uw dappre vanen,
Het offer der erkentnis aan,
In deze vreugdetranen!

Verberg u niet! ik voel 't verwijt!
Toon mij 't ontfronste wezen!
De wantrouw had mijn borst doorknaagd,
't Is waar! maar 'k ben genezen!

Digitized by Google

Vergeet het, Zweder! zoo 'k te lang
Uw dienst, uw prijs miskende;
Zoo vriendschap, die mijn kindschheid sloot,
Mijn zin naar elders wendde!

Vergeef, zoo 'k vaak uw minnend hart
Door staursche koelheid griefde!
Ontvang nu 't mijn, mijn Bruidegom!
Vol dank, berouw, en liefde!"

Zoo stamelt zij. Haar Redder toeft,
Maar doet geen antwoord hooren:
Hij slaakt, met matte kracht, den helm,
Waarin zijn zuchten smoren;

't Is Herman! » Herman!" roept Lenoor!
» Gij, Herman, mijn behouder!
Lig daar dan, boei! mij aangesmeed,
Door een bedrogen ouder!"

Zij roept het; werpt den huwlijksring,
Van Zweders hand ontvangen,
Met smaad in 't slijk, en blijft verbleekt
Aan Hermans boezem hangen.

Wildenborch. In Louwmaand, 1793.

Digitized by Google

DE

ZWARTE VROUW.

Vervolg der vertellin Lenora.

» O we mir — — —! nu ist dir doch din schilt
mit swerten niht verhöwen: du bist ermorderot. »

Das Nibelungenlied. Stanz: 4061.

Lenoor' stond, uit haar nood gered,
Van Hermans arm omvangen;
Gij juichtet toe; 't gordijn viel neêr;
Mijn Vrienden! laat het hangen!

Wat kwelt gij mij, met gullen dwang,
Om ook dat Lied te zingen,
Weleer gedicht, aan d'oeverkant,
Daar 't lest haar paden gingen;

Daar 't hutje school, op vreemden grond,
Herbergzaam haar gegeven! —
Mijn vrienden! ach, gij eischt dat lied?
Zoo zij 't dan aangeheven!

1793.

Digitized by Google

De avond daauwde om Staavrens Burg,
Als, met tragen schred, een Vrouwe
Binnen de ijzren poorten reed,
Doodschverhuld in weduwrouwe.

Moe van togt en zielsbezwaar,
Trad zij wankend in den toren,
Voor de grijze slotvoogdes;
Waar zich dus haar klagt liet hooren:

Eedle Vrouw! of past het mij,
Op genoten gunst te roemen?
Durft eene arme zwerveling
U, als eertijds, Moeder noemen?

'k Vraag het gastregt in deez' vest;
Waar geen leed mijn kindschheid deerde;
Waar me een Vorst (*) der vonte onthief;
Een Vorstin (†) haar naam vereerde.

(*) Reijnald, in 1339 eerste Hertog van Gelre; gehuwd met
(†) Eleonora van Engeland.

'k Ben Lenoor'; maar bloei en blos
Zijn, gelijk mijn staat, geweken.
O, de rozen van 't geluk
Wist verdriet zoo ras te bleeken!

Moeder! ween, ja, ween om mij;
Korts met rijken tooi beladen;
Hermans fiere bruid en gaâ;
Nu zijn weêuw, in treurgewaden!

'k Heb den kelk van 't lot geleegd!
Tot den droesem uitgedronken;
Als ik, over 't bloedig lijk,
In mijn jammer, heengezonken,

Bij een laatsten wederkus,
Bij een blik mijn wensch bepaalde;
En zijn oog geen blik meer had,
En 't gevoel zijn lippen faalde!

Weerloos; tot de jagt gerust,
Was mijn Herman uitgetogen:
Plotslijk kwam een schelmsch gespuis
Veldwijks heuvlen omgevlogen!

Digitized by Google

Zweder voerde 't moordrot aan!
Ach! omringd van zijn vassallen;
Zonder roem, als zonder strijd,
Moest de Kroon der Dappren vallen!

Ruglings van een lans doorboord,
Liet hij toom en jagtspriet glippen,
En mijn naam, ten jongsten groet,
Met de ziel zijn borst ontslippen.

Zweder was 't! Door eedler echt
Van mijn hand en erf verstoken,
Brouwde 't onmensch zwart verraad!
't Heeft te trouw zijn leed gewroken!

'k Zag weldra (geen ander licht
Kon uit zulk een duister klimmen!) —
'k Zag den Moorder voor mijn burg;
Krijg van rondom mij begrimmen.

'k Zag, na tien paar dagen strijds,
'k Hongerzwaerd in 't slot gedrongen;
Rassche vlugt, of hard verdrag,
't Moedig dienstvolk afgedwongen.

Digitized by Google

Schreijend week het van dien grond,
Dien het Lijk bleef aanbevolen;
Diep, aan schaarsbezochten oord,
Tegen Zweders haat verscholen.

'k Moest hen volgen! Bange stond;
Toen ik sluiks terug kwam jagen,
Naar dat graf, met nacht bedekt
Daar ik Herman heen zag dragen!

Roekloos sprong ik van den zaâl,
Om door 't warlig ruig te naadren,
En, eilaas! een handvol aard'
Aan zijn ruststede op te gaadren!

En nu vlood ik! Onverzeld;
Over 't scheemrend ruim der heide,
Zwierf mijn spoor; doch feilde niet;
Dank mijn Engel, die 't geleidde!

Hier verstomt Lenora's klagt.
In 't geboomte aan Staavrens muren,
Schuilt nog puinval van haar kluis;
Blijft haar naam den tijd verduren.

Digitized by Google

Op een eiland vond zij daar
't Plekjen, door geen Hoop beschenen,
Waar ze, in heilige eenzaamheid,
Korte dagen weg ging weenen.

't Gras, dat, op LENORA's POL,
Aan den krommen oever fluistert,
Zucht nog vaak de Droeve na;
Van den wandlaar bang beluisterd.

Dikmaal ook, bij starrenlicht,
Komt haar geest, met losse haren,
In een slepend weduwkleed,
Hermans grafplaats ommewaren.

Knielend gaart zij 't zand bijeen
Steeds gedachtig aan haar lijden.
't Landvolk, spaâ van 't veld gekeerd,
Zoekt de ZWARTE VROUW te mijden.

1787.
1791.

Digitized by Google

ADOLF EN EMMA.

1160.

'T Was vrede in 't eind, en Adolf keerde,
Van roem verzaad,
Waar Linge en Waal zijn erfgrond dekten,
Voor Folperts (*) haat.

Hij ziet zijn burg, die 's Vijands woede
Van verre tart;
Maar 't schuilend dak, in gindsche abeelen,
Trekt meer zijn hart!

Ach, derwaarts vloog, bij 't zwaerdgekletter,
Zijn wensch vooruit.
Daar bleef de ontroostbare Emma kwijnen,
Zijn lieve Bruid.

(*) Folpert van Arkel, Heer van Haestrecht, en van Leerdam, waarbij zijn slot TerLede gelegen was.

Digitized by Google

Hoe snelt, van jeugdig minverlangen
En trouw gespoord,
Op wegen, door haar voet geheiligd,
De Ruiter voort!

Genoegen siert met tooverkleuren
Het landtooneel.
Geen schooner werd Milanens velden
Van 't lot ten deel.

Milanen, waar, aan 's Keizers (*) regte;
Graaf Hendrik vocht;
Waar Adolf tusschen bruiloftsrozen
Den lauwer vlocht.

Hij naakt, en voelt zich meer bewogen,
Op elken schred.
Hier heeft de liefde, aan duizend oorden,
Haar merk gezet.

(*) Keizer Frederik Barbarossa, welke, in het jaar 1160, bij de belegering van Milanen, vergezeld werd door Hendrik den eersten, Graaf van Gelder, met zijne Leenmannen, onder welke Adolf gesteld wordt zich te hebben bevonden.

Digitized by Google

Een kus, in deze beemd geweigerd,
Werd daar beloofd;
En, bij dien heuvel, half geschonken,
En half geroofd.

Maar de eedle beuk, den veldweg nader,
Is hoogst gewijd!
Zijn stam kan Emma's JA getuigen,
En noemt den tijd.

» Haast zal" zoo juicht hij » op zijn schorsen
De trouwdag staan!
De dorpjeugd, onder 't breede lommer,
Ten reije gaan!"

O zoete droom, dien 't bangst ontwaken
Te ras verdreef!
Geen welkom klinkt, daar 's Minnaars harte
Bij 't scheiden bleef!

» Een bode, op Adolfs naam gezonden,
Bedroog de wacht.
Zijn bruid is in TerLedes muren!
In Folperts magt!"

Digitized by Google

Zoo dreunt de rampmaar hem in de ooren.
    Hij vraagt niet meer:
Reeds waadt hij door de Lingeplassen,
    Met snellen keer.

Reeds is hij 't volgend oog ontronnen,
    Aan 't andre boord;
Als droeg een stormwind, langs de weiden,
    Den klepper voort.

De grensdijk (*) zwicht, en Arkels vesten
    Beheerschen 't land.
Hier wringt hij, moedig afgesprongen,
    Zijn speer in 't zand.

Geen valbrug weert hem door te dringen;
    Geen slotgezin.
Hij stapt, de kling ter wraak getogen,
    Het roofnest in.

Hij zoekt; hij wacht; hij roept; geen leven,
    Dat antwoord geeft!
't Is weêrgalm, momplend omgedreven,
    Wat antwoord geeft.

(*) De bekende Diefdijk.

Digitized by Google

't Gekraak van schorre vensterharren;
Van deur en poort;
't Gestamp, waarmeê zijn ros van verre
De stilte stoort;

Meer hoort hij niet, en snelt de zalen
Vast in en uit;
Tot spoor van bloed, bij 't rustloos waren,
Zijn schreden stuit.

Hij volgt het, de enge kronkeltrappen
Eens kerkers af.
De Dood licht voor, waar 't zonlicht nimmer
Zijn schijnsel gaf:

Een dwaalvuur stijgt, uit grafspelonken,
Met valen gloor.
Het komt, en lekt, voor Adolf henen,
Het bloedig spoor.

Het stuurt zijn tred, langs nare wegen,
Op hollen grond.
Zijn voetstap bonst de kromme gangen
Verdubbeld rond.

Digitized by Google

Nu drukt een welfsel, ruig van schimmel,
'T Verengde pad;
De vlam drijft trager tusschen wanden,
Door moord bespat!

Zij staat; zij rijst; en lekt niet langer
Het purpre slijk.
Wat ziet hij, bij haar sombre stralen? —
Een Maagdenlijk!

Hij staart het aan, met scheemrende oogen;
Herkent zijn Bruid!
En ademt, op haar koude lippen,
Het leven uit.

Digitized by Google

FOLPERT VAN ARKEL.

Samenhangend met de Ballade ADOLF EN EMMA.

In Haestrechts wal, vóor 't grijze slot,
Nabij den lindenstam,
Die 't burgplein, als de middagzon
Den rug der hooge daken won,
In zijn beschutting nam;

In Haestrechts wal zat Folpert aan,
Met menig spiesgezel;
En wat daar op den schenkdisch blonk
Was goud, dat eens de godsvrucht schonk
Aan klooster en kapel.

En 't Maal, den woesten hoop bereid,
Werd met geen jok gekruid:
Bij 't razen van den bekerstrijd,
Vaart spot, die 't heilig driest ontwijdt,
Hun ruige lippen uit.

Digitized by Google

Toch slaakt de tong van Haestrechts Heer
Alleen een spaarzaam woord:
De stuiptrek om zijn bleeken mond
Verraadt, welk beeld weêr voor hem stond;
Welk jammren hij nog hoort.

Maar eindlijk meê door 't vuur ontgloeid,
Waarvan zijn gastrij blaakt,
Herleeft in Arkels ijzren borst
De kracht, die lagchend bloedschuld torscht,
En menschlijkheid verzaakt.

» Hebt dank, Getrouwen!" heft hij aan,
» Met wie zoo menig keer
Mijn zwaard een vetten krijgsbuit won,
Dien Priesters-banvloek redden kon',
Noch Mannen-tegenweer.

Hebt dank, die willig aan mijn disch
Als om mijn vaan verscheent!
Te lang reeds had geen nieuwe togt —
Geens berkemeijers levend vocht
Ons broedertal vereend.

Digitized by Google

Ik lag van zwoele minnekoorts
Onroemelijk vermand:
Het grillig Wicht, dat Adolfs trouw
Op 't Geldersch Vreêfeest (*) kroonen zou',
Was stookster van mijn brand.

Zij bood mij trots, en deze dolk
Had haar dien trots betaald:
Ziet daar, van 't uitheemsch oorlogsveld,
Den Bruidegom terug gesneld,
Waar nu de Bruiloft faalt!

Door wraaklust naar Ter Leê genoopt
Rent hij zijn schaar vooruit:
»»De Held — wiens faam de Po verkondt! —""
Waagt zich ALLEEN op Arkels grond;
Niets roert zich wat hem stuit!

Zijn pluimtop woei van ver te zien;
Ik veinsde schrik en vlugt,
En volgde 't schuilend burggezin
De donkre kluis eens torens in,
Op 't naadrend hoefgerucht.

(*) In 't jaar 1160; na den veldtogt in Italiën.

Digitized by Google

Lang dreunt zijn zoeken boven ons;
    Nu klonk het ons voorbij;
Wij sluipen achter hem aan 't licht,
En 't staal houdt elken uitgang digt;
    Maar vruchtloos waakten wij:

Hij zocht, hij vond het kerkerwelf.
    En keerde niet van daar!
De beker schuimt voor HEM niet meer! —
Vul, tot de kim, den mijnen weêr —
    En doe 't nog vijftig jaar!

Vul aan, nog eens!" De schenker draalt,
    En Folpert wendt zich om;
En die des schenkers plaats vervult,
Een Onbekende, in zwart gehuld,
    Treedt toe, en maakt hem stom.

Zijn kleed is niet ten dienst geschort;
    Geen kruik is in zijn hand;
Zijn borstlig haar stijgt woest omhoog;
De norsche wenkbraauw drukt zijn oog,
    Dat diep verholen brandt.

Digitized by Google

Hij komt! het gras welkt voor zijn voet;
    Het loof rilt boven hem;
En, als hij nu voor Folpert staat,
Grijnst tijgergrim op zijn gelaat;
    Brult hij met holle stem;

» Ik ben 't!" — Moordadig klaauwenscherp
    Strekt hij naar Arkel uit;
Verscheurend slaat hij 't in zijn leên;
En, door 't ontvlamde luchtruim heen,
    Verzwindt hij met zijn buit.

Digitized by Google

ADA EN RIJNOUD.

» Die geboden dienst versmaadt,
Wenscht er wel om, als 't is te laat."
P. C. Hooft.
Granida.

Eens leefde er, in den ouden tijd,
Een Meisje, schoon en jong;
Wier zoet gelaat het teeder hart
Des eêlsten Ridders vong.

Reeds had haar Rijnoud, even trouw,
Drie jaren lang bemind;
Doch Ada sloeg, drie jaren lang,
Zijn zuchten in den wind.

Hij bleef haar, als haar schaduw, bij;
Niets trof de wreede Maagd!
Zij zag, met spot, den frisschen bloei
Zijns, levens weggeknaagd.

Digitized by Google

Dat leven, eerst door vrome daân
Beroemd in 't gansche land,
Sloop ledig weg, en schild en kling
Hong roestend aan den wand.

Het trof haar niet! en Rijnoud vlood,
In 't eind vertwijflend, heen;
En doolde in 't veld, op Gods genaâ;
En niemand wist, waarheen.

Als Ada zulks ter ooren kwam,
Zoo deed haar 't harte zeer;
Zij dacht zijn deugd en trouw terug,
En wenschte Rijnoud weer.

Zij zingt, zij jokt wel, als voortijds;
Het veinzend aanzigt lacht;
Doch rustloos woelt haar kranke geest,
En maalt op één gedacht.

Haar Balling volgt haar overal;
Zij hoort zijn tred, zijn stem;
Met zoeter toon lokt ieder dag;
Lokt ieder stond tot hem!

Digitized by Google

» Niet langer, neen!" De fierheid zwicht;
De liefde wint den strijd!
Zij zweert, hem, dien zij trotsch verstiet,
Te zoeken wijd en zijd.

Fluks hult ze, in ijzren wapentuig,
Haar boezem van albast,
En gespt een wigtig oorlogszwaard
Om 't ranke middel vast.

Maar floers verbergt den gulden riem,
En wappert van haar lans;
Haar helm is zonder vederbos;
Haar harnas zonder glans.

En op het doffe ridderschild
Schrijft zij, met treurig zwart:
» Of vond ik, wat ik dolend zoek;
Of stierf ik aan mijn smart."

Zoo trok de Maagd, berg op, berg af;
De wijde waereld in.
Hoe hard het staal haar drukken mogt,
Onwrikbaar stond haar zin.

Digitized by Google

Des middags trof haar 't zonnevuur;
Des nachts de kille douw.
Zij achtte douw noch zonnevuur;
Zij voelde slechts haar rouw.

Nu had zij, drie paar maanden lang,
Op vruchteloozen togt,
Zijn spoor bevraagd en nagerend,
Gemist en weêrgezocht;

Wanneer haar ros, om d' avendtijd,
Een mastwoud binnentrad;
Daar wolf en beer, de plaag der streek,
Zijn nare woonplaats had.

De Schoone, mijmrend voortgesneld,
Bemerkt haar dwalen niet,
Tot reeds de zon, ter kim gedaald,
Een bleeker flikkring schiet —

Het roofgediert', door 't bosch verspreid,
Reeds hongrig huilt naar buit;
En 't pad haar, over zwellend mos,
Terug wijst noch vooruit.

Digitized by Google

Doch eer de leste schemering
In vollen nacht verdwijnt,
Ontwaart ze een vromen kluizenaar,
Die bij een rots verschijnt.

„O vrome Kluiznaar, hoor mij toch!
Hoor mij meêdogend aan!
En laat een armen zwerveling
Geen menschenhulp ontgaan!"

Zoo smeekt ze. Een stem, die hulp belooft,
Klinkt vrolijk haar te moet.
Hij komt; hij leidt haar schreden voort,
Met jeugdig wakkren spoed.

Zij volgt hem, waar ze in 't klipgewelf
De haardsteê glinstren ziet;
Terwijl een voordak 't moede ros
Beschut en leger biedt.

Een korfjen, aan den hazelaar,
Vol wilde vrucht gegaard;
Een moesgerigt, uit houten kop,
Is 't welkom van den waard.

Digitized by Google

De honig staat er feestlijk bij,
En zijn begraven schat,
De wijnkruik, die, tot dezen stond,
Geen gast ontzegeld had.

Voor 't rijsvuur, dat hun spaarzaam licht,
Zet hij den kleinen disch;
En vangt nu aan: » Hoe ver uw burg
Van deze wildernis?"

Het antwoord is een diepe zucht.
Wat moet, wat durft de Maagd!
Verloochnen? Waar een heilig man,
Haars levens redder, vraagt?

Bekennen? 't Geen zijn strenge tucht
Slechts laakbren mistred heet!
Als boetling schaamrood voor hem staan,
In 't onjonkvrouwlijk kleed!

De zelfstrijd perst haar boezem saam.
Zij wendt het duister oog
Beproevend op den kluizenaar;
Met smeeking weêr omhoog.

Digitized by Google

In 't lest, vertrouwen slaakt haar tong,
Door kille vrees beklemd;
En 't antwoord breekt de lippen uit,
Terwijl ze in tranen zwemt:

»Ach, Vader, 'k ben niet, wat gij waant!
Vergeef mijn valschen schijn!
Een sluijer moest mijn tooi, dit zwaard
Niet aan mijn gordel zijn.

Eilaas, ik ben een zwakke maagd;
Die hoopioos eenzaam dwaalt;
Die, treurend om verbeurd geluk,
Door heel de waereld dwaalt!

Te veel geroems, te slaafsch gevlei
Bedierf allengs mijn aard:
Het zoet der liefde werd mij niets —
De glorie alles waard

Een ridder kwam, en bood mij trouw;
Hij was de bloem van 't land!
Maar ik, door ijdlen trots bedwelmd,
Verwierp ook Rijnouds hand."

Digitized by Google

» » Hoe, Ada! Ada! zie mij aan!
Wat sloot ons oog en oor!
'k Ben Rijnoud! Dit gefolterd hart
Stond nog zijn wanhoop door.

't Bleef u verpand! Maar gij! hoe smolt
Uw lange afkeerigheid?
Kon 't spot met Rijnouds jammer zijn;
Gij hadt zijn dood bereid!

Gij — mijn?" " Zij prangt hem aan haar borst;
Haar ziel zweeft op haar mond;
» Voor eeuwig!" snikt ze, en de eerste kus
Bezegelt hun verbond.

En nu, gij Meisjes, blond en bruin;
De sier van ONZEN tijd!
Ik predik met gebogen knie;
Des hoort mij zonder spijt!

Digitized by Google

Houdt vast, wanneer een Rijnoud komt!
Houdt vast zoo duur een vrind!
Te menig, die met Ada zoekt,
En niet met Ada vindt.

Digitized by Google

HET VOGELSCHIETEN,

Eene Zutphensche Vertelling.

De Herfstmaand had haar taak voleind;
De vreugd was in TerBorg:
Daar at men koek bij 't kermisbier,
En droomde van geen zorg.

Daar werd het beste doek gespreid,
Op onbekrompen disch;
Geen suiker voor den brij gespaard;
Geen boter tot de visch.

Daar ging de strijkstok hoog en laag;
De jeugd sprong op de maat;
En als een vrijer zoenen wou',
Dan wist de speelman raad.

Daar zwierde 't aardig Mijntje rond;
Een Bruid van achttien jaar!
Een Jager was haar Bruidegom;
Men zag geen schooner paar!

Digitized by Google

Zij danste, in effen bruin gedost;
Dat staat de blanken goed.
Haar Hendrik pronkte in groen gewaad;
Met pluimen op den hoed.

En ieder, die ter kermis kwam,
Gunt Hendrik 't zoete Kind:
Had elk het aardig Mijntje lief;
Hij werd als zij bemind.

Zijne ouders waren grijs en arm;
Zij leefden van zijn loon:
Als dienaar was de vlijt zijn roem;
De dankbaarheid als zoon.

Dat won zijn brave Bruidjes hart!
Ook zij droeg trouw haar deel:
Zij paste een kranke moeder op;
En 't scheen haar nooit te veel.

Wat bragt zij vaak den winternacht
Aan 't zorglijk leger door!
Maar, las men 't op haar bleek gelaat,
Zij gaf iet anders voor.

Digitized by Google

De Herfstmaand was haar loop ten eind;
'T Was kermis in TerBorg:
Men at, men dronk, men sprong in 't rond;
De speelman had de zorg!

En buiten aan een grazig vlak,
Beperkt van 't IJsselbed,
Werd feestlijk, op een steilen mast,
Een houten duif gezet.

Het jonge manvolk trok daarheen.
Gewapend ging de schaar;
Want, die den vogel nederschoot,
Was Koning voor een jaar;

En zocht dan, in triomf geleid,
Een meisje naar zijn zin;
En voerde 't naar een herberg heen,
Begroet als Koningin.

Digitized by Google

Zoo trekt dan nu de Jeugd te veld!
De Bruigom is daarbij:
Geen schutter vond men heinde of veer,
Die wisser trof dan hij.

Een bonte sleep komt woelig na:
't Zijn meisjes uit de steê.
Ook Mijntje ('t was haar moeders wil)
Gaat naar de loopplaats meê.

Het spel begint! De voorste man
Rigt ernstig zijn geweer:
Hij denkt aan vrijster, kroon en roem!
Waar beefde een hart om meer!

Een tweede vat, met losser zwier,
Het steile doel in 't oog;
Maar de eerste raam viel al te laag;
De leste rees te hoog.

Zoo slippen kans op kans voorbij;
En Hendrik komt te gang.
Straks toont de duif haar kwetsbaarheid!
Zij zwenkt op de ijzren stang.

Digitized by Google

»Braaf!" roept de Drost hem vrolijk toe
»Dat heet zijn kunst verstaan!
Slechts help de Bruid den Bruîgom zien;
Dan zal 't nog fikscher gaan!"

Met dwingt men 't blozend Meisje voort,
Tot aan haar' Hendriks zij':
De beurten wisslen andermaal;
Die volgen moet, is hij.

Hij loert; zet af; nikt Mijntje toe,
En kust haar op den mond:
Gejoel en lach en handgeklap
Loopt door de kijkers rond.

En nu!.. Noodlottige oogenblik!
Rampzalige ommekeer!
Het roer, zoo menigwerf beproefd,
Verraadt in 't end zijn heer.

Het ijzer wijkt voor 't persend vuur;
Het berst, met fellen slag;
En, uit twee bleeke lippen, volgt
Een zieldoorborend ach!

Digitized by Google

Verpletterd slaagt de schaar random.
'tGold Mijntjes schuldloos hoofd!
Zij zijgt ter aard, de slaap misvormd;
Het oog van glans beroofd.

De ronde wenkbraauw trok te zaam;
Het wit der kaken blaauwt;
Bij droppen vloeit het kille zweet,
Waarvan haar voorhoofd daauwt.

En houdt het jeugdig aangezigt
Nog spoor van lieflijkheid —
Als 't bloemtje, dat, den stam ontscheurd,
Doch niet vertreden leit —

De klamme hand wordt koud als ijs,
En staakt haar mat getril;
't Gegolf des boezems heeft gedaan;
De pols — het hart — staan stil.

Een zachte snik... zij is niet meer!
Vergeefs zijn kunst en klagt!
Geen morgen straalt, met wekkend licht,
Op 't rustbed, dat haar wacht.

Digitized by Google

Maar gij, die, aan haar droevig eind,
Een traan van deernis wijdt,
Gevoelt ook, wat haar Bruidegom,
Ach, boven sterven, lijdt!

Ontroostbre wanhoop dreef hem voort;
Zijn blik stond flaauw en strak;
En Mijntjes naam was 't eenig woord,
Dat sinds zijn tong nog sprak.

Zoo zwierf hij, tot de ontboeide ziel,
Na zijnen jongsten stond,
Het hemelsch »Welkom!" hooren mogt
Uit Mijntjes englenmond.

Een zelfde palmstruik, aan den muur,
Beschaduwt beider graf.
De steêjeugd eert den grijzen stam,
En plukt geen loovers af.

Digitized by Google

ELEONORA VAN ENGELAND,

GEMALIN VAN REINOUD DEN TWEEDEN,

EERST GRAAF, DAARNA HERTOG VAN GELDERLAND.

1332 — 1342.

» Steek vanen uit van iedren top,
Gij Burgstad aan de Waal!
Reeds flonkert, langs uw heuvlenrij,
De Hoogtijdsmorgenstraal.

Het waslicht in uw Slotkapel,
Met d'ochtendglans vereend,
Blink', weêrgekaatst van de altaarpracht,
Op 't grijze muurgesteent'!

Tooi' frissche palm de Ridderzaal,
Die Cezars voetstap heugt!
Verkondig' helder klokgeklep
Uws Graven Bruiloftsvreugd!

Digitized by Google

De schoone Eleonora komt;
Aan Reinouds min verpand:
De Koningszuster — Koningstelg!
De trots van Engeland!"

Zoo klonk het! en de Stoet verscheen,
O Burgstad, voor uw wal:
Door 't poortwelf opwaart, toog hij in,
Begroet van blij geschal!

Het Valkhof juicht; de Looverzaal
Hernieuwt het wellekom:
Van grover feestklokgalmen dreunt
Sint Stevens Heiligdom;

En murmlend baauwt de Slotkapel
Het toongedommel na,
Tot zegen volgt, aan 't Echtaltaar,
Op 't onherroeplijk Ja.

Nu draalt de Jonglingschap niet meer!
Met schutterlijken pronk,
Verzelt hun Schaar den Eerewijn —
Des Graven Bruiloftsdronk.

Digitized by Google

En achter hen, den Burgtweg langs,
Volgt tromgeraas en fluit:
Ontelbaar krielt een kindsche jeugd
Met vlaggenzwier vooruit.

De Gild-os zet, in 't woelig spoor,
Zijn loomen waggeltrat.
Aan hoef en hoornen siert het goud
De Huldegift der Stad;

Der Stad, die haars Gebieders vreugd
Als eigen vreugd geniet;
En de Armoede ook, het Paar ter eer,
Geen laafnis derven liet.

Feest was 't in Reinouds Hofzaal! Feest
Was 't onder schamel dak!
't Gejoel ging op, bij fakkelglans,
Toen 't hemellicht ontbrak.

Het zwerk, met nieuwen avondgloed
Bepurperd door dien schijn,
Gaf Leonora's bruiloftspraal
Te zien aan Maas en Rijn.

Digitized by Google

En tweemaal kroonde 't wisslend jaar
Den onvergeetbren Dag;
Daar tweemaal in den moederschoot
Een Zoon van Gelder lag.

En tienwerf spreidde een andre Mei
't Herboren gras ten toon;
En Reinoud, vriend van Lodewijk (*),
Droeg nu een trotscher kroon;

Als Hertog zat hij in zijn Burg;
Om hem zijn grijze Raad;
Het peinzen in den strengen blik —
Den rimpel op 't gelaat.

En, zie! daar kwam — (den voorhof op
Ter burgt waar Reinoud zat)
Een Moeder kwam; met iedre hand
Een Kind — een Zoon gevat.

Zij die — met nieuwen blos gesierd —
Van 't bed der smart ontboeid —
Versmaad werd door een wuften gaâ,
Wiens hart van sluikmin gloeit.

(*) Lodewijk van Beijeren, keizer van Duitschland.

Digitized by Google

Ach — ZIJ!, op wie een lasterpijl
Te schaamtloos was gewet:
» Als heelde ze onder 't boezemkleed
Een ongeneesbre smet."

Zij kwam daar met haar Telgenpaar
Ter hooge raadzaal in —
De Moeder! schooner door haar smart!
's Lands eedle Hertogin!

Verward springt Vorst en Raadskring op!
Eleonoor houdt stand:
Ze onttrekt, van spraakloos wee geschokt
Zich aan der Kindren hand;

Zij rukt het hullend sluijerkleed,
Met fieren smaad in 't oog,
Ten ongevlekten boezem af,
Dien lastertaal beloog!

Straks dekt verdubbeld floers haar weêr,
En de angst van 't hart breekt uit,
Als nu, haar bleekbestorven mond
Ter Godspraak zich ontsluit.

Digitized by Google

»Hoor" spreekt zij »wispelturig Man,
Die mij zoo wreed verstiet!
Mijn woord tot u verkondigt straf! —
't Is God, die 't mij gebiedt!

Hoor, Gelder! Met uw Tweetal gaat
Die Naam, die Stam voorbij,
Wier voortduur hing aan 't Meerdertal,
Dat gij verwierpt! in Mij!

Hoor, Gelder! 't snoer der Liefde brak
Uw trouwvergeetle hand:
Dit Kroost, bij huistwist opgewiegd,
Scheurt eens den Broederband.

In dubble heerschaar staat het Volk
Naast hen ten strijd ontbrand;
En 't jammer, dat al 't Land vervult,
Gaârt vloek op uw gebeent'!

Zoo dreigt Gods reê! Maar gij.... ons Bloed!...
Bidt met ons! bidt genaâ!
Aan 't smeeken van uwe onschuld hangt,
Dat zij meêdoogend sla."

Hier zweeg ze; en ging. Den Hertog vloeit
Het doodzweet van 't gezigt;
En siddrend buigt zijn knie voor Hem,
Die slaaf en koning rigt.

Digitized by Google

ARNHEM VERRAST;

DEN 21sten MAART

1514.

De Molenkar kwam Arnhem in,
Doch bragt er thans geen graan:
»Leev' Karel!" bromt de man bij 't paard,
En spoedt zijn vracht te ontlaân.

Wat sleepte in 't witte doek verstopt
De kroesbol naar de stad?
Ruw volk, dat, zweetend zaamgehurkt,
Elk tot zijn Heilig bad;

Maar, naauw van zak en angst verlost,
Geen boon geeft om den Sant,
En 't »kortaf!" op de lippen heeft —
Het toeslaan in de hand.

Digitized by Google

't Werd nacht: Bourgonjes knechten staan
Op ravelijn en wal —
Vergeefs! vanbinnen is 't bereid
Wat d'Arend (*) vangen zal.

Dààr, waar de Beek, ten vestmuur in,
Door ijzren spijlen vloeit —
Vanbinnen! dreigt te meer gevaars,
Hoe meer het duister groeit;

Hoe meer, om 't vierde morgenuur,
Het luchtruim wolken gaart,
En 't noorden over 't walgeboomt
Onstuimig henenvaart.

Dààr komt de kar-vol sture Maats
Met naakte zool getreên;
Van 't wapen dat een krijgsman voert
Bleef hun de Dolk alleen.

De riem, waarin hun schoeisel klemt,
Voor d'uittogt afgelegd,
Verheelt een witte roos, als Leus
Op 's kolders bruin gehecht.

(*) Het wapen van Arnhem is een Arend.

Digitized by Google

Het kleine Rot genaakt het Diep,
Met breektuig in de vuist;
Klimt af; en waadt naar 't spijlwerk voort,
Van ijskil nat ombruist.

Het rilt, en hijgt, en kleppertandt;
Maar, onverkleumd van hart,
Bestookt het ras het ijzren schut,
Met ijzren boom verspard!

Intusschen voerde 't snellend zwerk
Na vlagen vlagen aan,
En liet, bij 't hachlijk stuk, zijn hulp
Den Dappren niet ontstaan:

De koevoet knars', de hamer bons',
Nog luider giert de wind,
Die schor geknars en hol gebons
Voor 's wachters oor verslindt!

Slechts, buiten, in de bolwerksgracht,
Volgt, door 't gekreukte lisch,
Een Tweede schaar het dof gerucht,
En dwaalt heur doel niet mis!

Digitized by Google

De witte Roos is meê haar Leus;
Doch grooter is haar tal;
En 't hoofd des Aanslags gaat haar voor,
Ten ondermuurden wal.

Thans paart de dubble schaar heur kracht:
Rondom hen dreunt de kluis!
Wat buigen kan geeft krommend na;
Wat brijzlen kan wordt gruis!

»Tsa, Makkers!" is het woord weldra
»Den lesten torn gewaagd;
Terwijl 't nog buldert boven ons,
En 't aan de kim niet daagt.

Den lesten torn!" — Men zwoegt op nieuw;
Men ramt en rukt vereend;
En 't schut laat met zijn harren los
Van 't brokklig booggesteent!

Verweldigd is het! Hand in hand
Staan weêr de krijgers saam,
Wie nooit een naam zoo vorstlijk klonk,
Als Hertog Karels naam;

Digitized by Google

Wier koenheid Venloos wal behield,
Voor Gelders heerschappij;
Wier kloekheid Muydens slotvoogd bleek,
En Weesops Burgerij.

Ze ontstijgen 't Wed. Langs Anholts Hof
Streeft alles zwijgend voort.
Niet lang! hun loopplaats is bereikt:
De Viersprong aan den Oord.

Nu schikt men ze ijlens op een reeks,
En telt ze in hoopen af;
Wat vindt men?.... één man staat er meer
Dan 't Krijgshoofd Leuzen gaf!

Hij zelf komt — telt — hertelt — en draaft
Al momplend op en neêr;
Doch, of hij tell', hertelle, en draav',
Die ééne blijft er meer!

»Een spie verbergt zich in den troep!
»»Een spie?... wie kon?... wie dorst?...""
Tien stemmen roepen 't — tien met een:
»»Bij God! waar schuilt de borst?""

Digitized by Google

»Hier!" schatert Hertog Karel uit!
    Hier! galmt de Janspoort weêr!
Mèt breekt het zwerk — 't is dag — zij zien 't!
    Held Karel is 't! hun Heer!

»Op, Burgers, zege! Burgers op!
    Jaagt voort de vreemde pest!
Bourgonjen onder! Gelder leev'!
    Held Karel won de vest!"

Zoo gilt nu 't krijgsvolk door de stad!
    Zoo juicht men wijd en zijd.
't Raakt al in roer; Bourgonje zwicht,
    En Arnhem is bevrijd.

Digitized by Google

HET SCHIP VAN BOMMEL.

1511.

Heft dolle Tuimelzucht de Muitvaan op —
Ontvlamd, voor 't geen zij morgen weêr verschopp' —
Zoo grijpt het zwaard, gij Goden onder God:
Bedwingt met strengen arm het smaadlijk Rot!

Maar! gordt een Heldenschaar zich ààn, ten pleit
Om wettig erf, te wrevel haar ontzeid,
Dan vlei geen iedle trots den Dwingeland;
Het Zwaard des Regts blinkt vruchtloos in zijn hand!

Hij, die zijns boezems inspraak schuldloos kent —
Die 't oog naar grooter goed dan 't leven wendt —
Die tart dat zwaard — voor hem geen Regtzwaard meer!
En vat gelaten 't zijn, ter tegenweer.

Digitized by Google

Getuigt het vijftig jaar van onheilsnacht,
Toen Gelder, kampend met Bourgonjes Magt,
Vertrapt lag, wijl 't aan Eigen Heldenbloed
Het trouwe hart schonk, bij den Vorstenhoed!

O achtbaar Hoofd van Heusden! terging was 't —
Geen afschrik! dat ge, aan 't steile schandhout vast,
Van Bommels Slotmuur neêrzaagt in die stad,
Die in uw wijsheid eens haar steun bezat.

»Wraak!" roept van de Burgmuurtinnen
Heusdens bleeke mond.
Wraak! die Bommels Poortren zweren,
Met al 't Land in 't rond.

»Zou' 't Bourgonjesch Kruis nog prenken,
Naast dat eerlijk Hoofd!
Zou' 't nog zwieren van die wallen,
Aan hun Heer ontroofd?

Neen! Voor 't uitheemsch Wachtwoord, dreune
Karels Veldgeschreeuw!
Voor dat Kruis, met schand beladen,
Wappre Gelders Leeuw!"

Digitized by Google

Haeften dacht het — Haeften zwoer het —
    Maar in 't innig hart!
't Kalm gelaat geeft niets te lezen,
    Wat een vijand sart.

Groet zijn Blik een Medestander —
    Haeftens Woord is koel.
Onuitvorschlijk zijn zijn gangen,
    Ten verborgen doel.

Luttel Volks (genoeg ter zege! —
    Helden, èèn van ziel!)
Koos hij uit zijn Dorpelingen —
    Bood hem 't strijdbaar Tiel.

Naar een schip, aan Waalstrooms oever,
    Slopen paar bij paar.
Rijshout werd omhoog geladen —
    Onder zat de schaar.

Haeften, in een pij gedoken,
    Sloeg de hand aan 't roer;
Lustig fluitend, lugtig zingend;
    Of hij speleveer.

Digitized by Google

Over Echtelds Burgtin zuisde
'T Oosten langs het vlak.
Vòòr hem blaauwde, op lager zoomen
Balvrens gastvrij dak (*).

Die stroomaf wedijvrig volgen,
Biedt hij gullen kout,
Tot hij, lijwaarts, tusschen de olmen,
Rossems Vest aanschouwt.

Die hem worstlend tegenloeven,
Roept hij kortswijl toe;
Tot hij landt aan Bommels muren —
Pij en helmstok moê.

»Holla! hei! 't Klinket ontsloten!
'k Breng bestelde vracht."
En de Steêman is verschenen,
Waar de Schipper wacht.

»»Vriend, wat brengt gij?" »Rijs!" roept Haeften.
Plotslijk *rijst* zijn Vracht!
Hek- en Poortslot geeft den Vrager
Siddrend in hun magt:

(*) Bij Dreumel, op oude kaarten.

Digitized by Google

Voor de sleutels — die vanbuiten
Zorgden achter hem, —
Voor de sleutels koopt hij 't leven; —
En ontsnapt den klem!

Vrij is Bommel, dat de handen
Aan zijn Redders biedt;
Daar 't, met hen, den Burg (*) omsingelt,
Die de stad bespiedt!

Vruchtloos dreigt het roer van boven,
Op hun schaar gerigt:
Zaag en aks begint te sloopen,
Waar de Veldbrug ligt.

't Geldt den afweg, die ten zuiden
Helpren ingang schonk;
Of den Burgtling uit zou' laten,
Als hem 't hart ontzonk.

Hoort het rustloos ijzer klinken!
Juichtoon, wijd en zijd
Op 't gedaver aangeheven,
Tot Bourgonjes spijt!

(*) Het Blokhuis.

Digitized by Google

Hoort het bruggebindte kraken!
Ziet het neêrgerukt!
Hulp en vlugt werd afgesneden;
En de Vijand bukt!

Maar, de Feestklok moog het galmen,
Langs de ontboeide Waal,
Haeften treedt den slotmuur binnen,
Zonder wapenpraal

Om hem trotst geen pluimgewemel;
Spreidt het staal geen gloed;
Needrige Eenvoud gaf haar sluijer
Aan zijn kleinen stoet;

Priesters zijn 't! Uw Hoofd, o Heusden,
Daalt van 't smaadhout af!
Zwijgend wacht van ver 't Geleide;
Gaat de togt naar 't Graf.

Gelders Vaan voorop! Bourgonjes
Komt, gesleept in 't stof,
Waar het Koor, dat Nassau wijdde,
Dreunt van 's Heeren lof.

Digitized by Google

Onder Karels Leeuwbaniere —
Voor het Hoogaltaar,
Ligt nu op fluweel de schedel
Van den Martelaar.

» Dat hem rust na 't strijden loone,"
Smeekt der zangren stem:
Diepe weemoed paart zijn snikken
Aan het *requiem*.

Digitized by Google

EDUARD VAN GELDER,

BRUIDEGOM VAN CATHARINA VAN BEIJEREN.

1371.

'T Is vreugde aan Ruwaard Albrechts Hof;
In Hollands palen vreugd.
Hoogfeestlijk staat de zaal gesierd,
Waar Catharijn heur huwlijk viert,
Omstuwd van eedle jeugd.

Zij, 't eelste bloemtjen dat daar prijkt,
Wies op voor Eduard:
Een vorstlijk echtsnoer knoopt den naam
Van Beij'ren en van Gelder saam';
Naar wensch van Albrechts hart.

»De Leeuw van Holland staart niet meer
Vergramd naar 't Veluwsch woud!
Waar Broeder tegen Broeder stond,
Verkeert dit heuglijk Trouwverbond
Een ijzren tijd in goud!

Digitized by Google

De roofpest is uit stad en dorp —
Uit burgt en stulp gevloôn.
Van Guliks rijzende akkers aan,
Tot daar de zilte baren gaan,
Oogst vreedzame arbeid loon!"

Dit spelt de Hoop aan 't juichend volk!
Maar met zijn jubelgalm
Vermengt zich aaklig wangeluid,
Dat krijschend op gewelven stuit,
Vervuld met kerkerwalm.

Wie is 't, die daar de stonde vloekt,
Waar Eduard naar haakt —
De Vrouw, die hem haar moorder heet —
Nu diep gebukt zit onder 't leed —
Nu weêr van woede blaakt?

't Is Hezes jeugdige Echtgenoot;
Het oog van 't Arnhemsch hof;
Tot pronk haar effen tooi verving —
Tot ze aan Verleiders lippen hing,
Gelekt door valschen lof —

Digitized by Google

Die eindlijk pligt en eed vergat, —
Een buit van Eduard! —
Zijn afzijn liet haar weerloos staan;
Daar greep de wraak des Mans haar aan,
Zoo wuft tot wraak gesard!

Hij stiet haar, onder kloosterdak,
Ten diepen kerker af.
Het knagen van heur zielenwond —
De wroeging, die haar bloei verslond,
Acht hij te min een straf.

»O leven, dra ten eind gesneld,
Wat blonk uw morgen schoon!
'k Genoot tevreên de gunst des lots:
't Bezit van Hezo was mijn trots!
Hij zag in mij zijn kroon! —

Ons Dorpje gold me een Koningserf.
'k Had aan geen hoogheid lust.
Tot weldoen was mijn hand gereed.
Mijn dag was steeds naar pligt besteed —
Mijn nacht verdiende rust.

Digitized by Google

En 'k heb dat heil voor u verzaakt,
Wiens staf een roofgoed is!
Die d'oproerstander hebt geplant,
En greept, met een bebloede hand,
Uws Broeders erfenis!

En STRAFLOOS had me uw snood gevlei
Geluk en eer ontrukt!
Op rozen ging uw weg ten Trouw;
Terwijl uw offer jammren zou',
In 't stof der smaad gedrukt!"

Zoo kermt zij nog, met flaauwe stem,
Heur derden, laatsten nacht.
Zij roerde aan waterkelk noch brood:
't Is naar den beker van de Dood,
Dat zij verlangend smacht.

Dien dronk ze! — En aan dat woelig strand —
Tooneel van vreugde en praal —
Waar Hollands schittrende Adelstoet
Des Ruwaards Telg als Bruid begroet,
In Floris Ridderzaal —

Digitized by Google

Daar landt een ruiter spoorslags aan!
Hij naakt den Bruidegom:
» Heer Hertog, red uws Zwagers erf!
De magt van Braband spreidt verderf,
Door 't Guliks Vorstendom!"

Dit fluistert hij. — Naar 't strak gelaat
Des Hertogs oogt de Bruid;
Oogt Albrecht met zijn gastenschaar:
Hun oor verneemt de ontvangen maar;
En 't feestgewoel heeft uit.

De bruiloftsdisch wacht vruchteloos,
Hem die ten zadel springt;
Dien ras, bij wild trompetgeschal,
Een roembegeerig heldental
Op Guliks grens omringt.

Niet lang! de grens week achter hen:
De Landzaat, aan hun zij',
Toog welgemoed ten strijde voort;
Gehinnik werd door 't bosch gehoord;
De Vijand was nabij!

Digitized by Google

Niet lang! vermengeld veldgeschreeuw
Klonk langs de heuvels weêr:
De schaal, aan 't zwaard gehangen, woog;
En steeg voor Willem (*) naar omhoog,
En zonk voor Wentsel (†) neêr!

Maar, zwichtte, in 't bloedig worstelperk,
De Vorst van 't Guliksch Land,
Zijn HELPER week, maar zwichtte niet!
Hij wrong, waar 't bosch aan 't slagveld stiet,
De heervaan weêr in 't zand.

» Terug nu!" dreunt zijn roep » terug;
Met scherper kling en speer!
Geen WOERINGEN — geen oude blaam
Kleev' morgen nog op Gelders naam!
Geen EERSCHULD drukke ons meer!"

En zie! van nieuws geschaard, in 't woud,
Dat knecht en ros verborg,
Hervatten zij op eens 't gevecht! —
En Braband waande 't pleit beslecht,
En joelde, zonder zorg:

(*) Gulik. (†) Braband.

Digitized by Google

Men snoefde, bij den vollen kroes
Te saamgeschoold in 't wild;
Men spot met Gulik, spot met Hem —
Die plotslijk aanstormt! op wiens stem
De schrik een antwoord gilt!

Het krijgsvolk, bij den wijn verrast,
Grijpt noode weêr zijn zwaard:
Ontbloot van hulp, schiet Kuyk te kort —
Ligt Brussels Steêvoogd neêrgestort —
Zijgt ook Sint Pol ter aard'!

Vergeefs houdt Brabands Hertog moed,
Waar zulk een Drietal faalt!
Aan 't eind van te ongelijk een strijd,
Is Wenceslas de vrijheid kwijt —
De SCHULD VAN EER BETAALD.

Geen vijand meer! 't Werd àl verstrooid,
Of wentelt in zijn bloed.
En Eduard treedt af van 't ros;
Zit neêr, en gespt den helmriem los,
Door 't vuur des kamps in gloed.

Digitized by Google

Zijn manschap is ver achter hem;
Zij draalt nog bij den buit.
Hèm lokte met haar groenend dak
De haageik, die, alleen op 't vlak,
Het zonneblaakren stuit.

En HIJ, wiens loerend oog hem volgt,
Komt plotsling vòòr hem staan:
Hij vonnisde een trouwlooze Gaâ —
Vloog herwaarts heur Verleider na —
Staat dààr — en blikt hem aan!

Een heerknots trilt in Hezes vuist:
»Echtbreker, sterf!" is 't woord!
De knots vaart neder, als hij 't spreekt;
En strafbren vorstenmoedwil wreekt
Een strafbre vorstenmoord.

Digitized by Google

HERTOG ARNOUD,

IN DEN KERKER.

1469.

De herfstnacht luistert ademloos,
Om 't hooge slot Te Buren:
Drie grachten over, klinkt een stem;
Men antwoordt van zijn muren.
Zij riep de derde wachtpoort uit,
Die Arnoud in zijn kerker sluit.

Gij, Arnouds Zoon en onderdaan,
En dubbel pligtvergeten!
En gij, naast Gelders Hertogsstoel,
Als Hertogin, gezeten!
Wat sloegt ge uw handen, al te snood,
Aan Vader, Vorst, en Echtgenoot!

Digitized by Google

Wat hitstet ge eêl en oneêl saam',
  Dat, van de Zwalmstroomboorden,
Tot daar 't vertragend IJsselnat
  Zijn loopbaan rigt op 't noorden,
Al 't Land van zijnen Meester week;
Roermonde alleen standvastig bleek!

De nachtlamp spreidt een flaauwend licht
  In Burens Kerkertoren:
Daar laat de grijze Kloostervrouw
  Gods Woord aan Arnoud hooren.
Daar leest zij »van dat klippig pad,
Dat DAVID eens als HIJ betrad."

Zij leest »van 't zwaard, op Jesse's Telg
  Tot zijn verderf getogen;
Was Michals trouw, was Jonathans
  Niet reddend toegevlogen (*)."
En eer zij zwijgt volgt Arnouds woord,
Vergeefs in 't lijdend hart gesmoord.

(*) 1 Samuel XIX.

Digitized by Google

» Ach!" jammert hij » een strenge hand
Sloeg mij nog dieper wonden;
En 'k heb geen Michal, in mijn druk —
Geen Jonathan gevonden!
Mijn BOEIJEN braken list noch kracht,
Schoon 't vierde jaar zijn loop volbragt;

Het vierde! sinds dat heilloos uur,
Toen maan- en starlicht faalde;
Alleen de toorts het spieglend ijs
Met doffen gloed bestraalde,
En, 't Maaswed òver, voor mijn treên,
Langs 't pad... naar dezen kerker! scheen."

Zoo klaagt hij luid. De Non rijst op:
Zij spreekt met zacht gefluister;
Dat welfselreet, noch holle wand,
Verraadlijk haar beluister':
» Uw dienstmaagd, Heer; hoe zwak in schijn;
Zal Jonathan, zal Michal zijn.

Digitized by Google

Vlie! strekke u deze kloosterdos
  Ten schuts voorbij den wachter;
Ik blijf, met ongesluijerd hoofd
  Hier voor u biddend, achter.
Al dreigde doodstraf in zijn blik,
Uw Absalon baart MIJ geen schrik."

» O, meer dan Michal! loone u God
  Wat Hij alleen kan loonen! —
Maar — Bruid des Heilands! 't eergroen waard
  Der paradijspalmkroonen! —
Maar — wat me uw trouw te hopen gaf,
Wijst deze handdruk dankend af.

Stond DAAR de pligt van GADE en VRIEND —
  MIJN pligt staat HIER te lezen (*):
Die David, mij in lot gelijk,
  Moet ook mijn VOORBEELD wezen!
Hij was 't » die 't Nat voor God vergoot,
Toen Bethlêms Put hem laafnis bood."

(*) 2 Samuel XXIII: 15, 16 en 17.

Digitized by Google

Hem volg ik na! DEN KELK DER HOOP
  Zal ik den Heere wijden: —
Ik stort hem uit! Gij kocht te duur
  Mijn slaking voor uw lijden,
En laaddet nieuwe schuld op 't hoofd,
Van die mij staf en vrijheid rooft.

Doch, breekt, wie alle kluisters breekt,
  De Dood haast deze banden,
Mijn graf zij, waar gij 't aardsch gewoel
  Ontvloodt in Kloosterwanden;
Waar Geertes (*) oor zich luistrend nijgt,
Als 't offer van uw lippen stijgt.

Laat daar uw heilig overschot
  Zijn rust naast mij erlangen,
En sluimren, tot het Groot Gerigt
  Vergeldend aan zal vangen;
Gods Engel met bazuingeschal
Het dor gebeente wekken zal!

(*) St. Geertruid; de Patrones van haar Klooster.

Digitized by Google

Heeft dan, helaas! mijn oog geen Zoon —
  Geen Zoon! — of Gaâ! — te ontmoeten;
U, Edelhartige! u zal 't zien;
  Mijn juichstem zal u groeten;
Den duizenden, die om mij staan,
Verkondend: dit heeft zij gedaan:

Toen ik, van Kroost en Echtgenoot
  En trouwlooze Onderzaten —
Ik, Grijzaard! — smaadlijk voortgesleurd,
  Geboeid was, en verlaten,
Toen sprak ze: »ik zal, hoe zwak in schijn,
Een Jonathan, een Michal zijn!"

Zoo antwoordt Arnoud. Schoone strijd
  Van weigren en van dringen,
Moge eenmaal u een ander lied
  Dan 't mijn naar waarde zingen!
En zij, bij 't laatste nageslacht,
Dien strijd verdiende roem gebragt!

Digitized by Google

GERARD VAN MIEROP,

IN HET BLOKHUIS, TE IJPESLOOT

BEGONNEN AAN TE LEGGEN VÓÓR, EN VOLTOOID NÀ DAT AMSTERDAM, DOOR EEN' PRIESTER, NAMENS HERTOG KAREL VAN GELDER WAS OPGEËISCHT.

1507.

» Ter regte Diemens golvend Meer;
Ter linke 't bruischend IJ;
Een Blokhuis, dat den scheidam spert;
Een dubble Kielenrij; —

Genoeg beschuts voor de Amstelvest!" —
»» Keer' nu, wie toegang vraag' —
Wiens vossenkruin een monnikskap,
Of blanken stormhoed draag'.

Kome andermaal de Geldersman
Met bidkrans of trompet,
Als boodschapbrenger van zijn Heer,
Die Weseps wal bezet.

Digitized by Google

Verschijn' de kreegle Hertog zelf!
Vermeestre WOEST GEWELD
Den Voorburgsleutel, in de vuist
Van Mierop vastgekneld." "

Dus klonk het, elke dag en uur;
Nog bitser menigwerf!
En eindlijk rende, dolgesard,
De Vijand in 't verderf!

Zijn WOEST GEWELD bestònd den kamp!
Doch Mierop wenkt: de lont
Drijft van rondom hun 't welkom toe.
Uit ijzren mond bij mond.

Verpletterd tuimelt heel een schaar
Den smallen dijkrug af;
Ten prooi van 't bloedig wed! beroofd
Van leven en van graf.

Maar stort verderf, ten Blokhuis uit,
Op hunnen schedel neêr; —
Maar vlamt en treft het scheepsgeschut
Om beurt, uit IJ en Meer; —

Digitized by Google

Vergeefs! hun rijen dringen aan;
    Hoe vaak van nieuws gesloopt.
Eerst wijkend bij den derden roep,
    Die hen ten aftogt noopt.

Naar 't ledig Wesep keerden zij,
    Als wolven naar hun kuil!
En of men 't weêr ten strijde daag',
    Thans houdt het broed zich schuil:

't Veinst onmoed; tot de zomernacht
    Met dubbel nevelkleed
De baren dekt, en 't zwerkgordijn
    Zich voor de maan verbreedt.

Nu wordt een andre kans beproefd;
    Een andre baan gezocht:
» Misschien dat snege list verschalkt,
    Dien kracht niet overmogt!"

Een smaldeel bootjes volgt elkaâr,
    Bemand uit Weseps muur.
De ligte roeischup klieft het nat,
    En strekt voor riem en stuur.

Digitized by Google

In 't eigen enge kielzog vaart
Een roekloos krijgertal,
Waarvan het koeltjen over 't Meer
De leidsman wezen zal.

Zij kronklen langs den duistren plas
Bedachtzaam sluipend voort:
Geen klotsend golfslaan voor den boeg;
Geen rinklend staal aan boord.

Zoo zweeft, met schaarsbewogen vlerk,
De stootvalk jagend om.
Zoo is de leeuw, die 't hert bespiedt,
Tot hij zijn buit grijpt, stom.

Zij komen onbemerkt geroeid;
Al nader, nader bij;
Waar IJpesloot aan 't water praalt,
Met onbeveste zij'.

Het windje, dat hun koers bestiert,
Verflaauwt niet onder 't land;
En leidt hen, door de schepen heen,
Ten steilen oeverkant.

Digitized by Google

Doch hij, wien 't nogmaal gelden zal,
Hoeft andermaal geen spoor:
Hij waakt! Zijn hand is aan 't musket —
Aan 't open luik zijn oor.

Zocht vruchteloos zijn vlammênd oog
Wat hem 't gerucht verried,
Als 't ritslend langs de ruigte SCHOOF —
Als 't op de schoeijing STIET —

Nog tuurt dat oog: en 't rond der maan
Vertoont zich weêr in 't blaauw;
En 't flikkrend spits van helm bij helm
Doorboort den neveldaauw.

De brave Mierop telt ze niet!
» Bourgonje!" roept hij luid.
» Bourgonje!" schreeuwt hij naar omlaag,
Ten Blokhuisvenster uit.

Straks berst een dondrende echo los!
Een dubble vlugt van lood
Kruist achter 't Blokhuis door elkaâr: —
Wie voortdringt ijlt ter dood!

Digitized by Google

Ter dood! door weêrwraak niet verzoet!
En, wie de dood ontgaat,
Geen pad meer langs het smokend diep,
Dat voor hem openstaat!

De kerker toeft den Vlugteling,
Onredbaar afgesneên!
Men loert van Weseps torentrans;
Maar derwaart keert er geen.

TEN GELEIDE,

AAN MIJNEN BEHUWDBROEDER Mr. I. N. J. VAN MIEROP,
LID VAN DEN STEDELIJKEN RAAD VAN ROTTERDAM.

't Zij Vrede tusschen ons! 'k Had Rossems daân vermeld,
En 't Muyder Slot, met Wesep in 't geweld
Van Gelders legermagt gevallen;
Maar 't bloed van BROEDERS vloot in 't roemloos oorlogsveld,
En 'k liet geen honend io schallen.

Een angel had nogtans uw Hollandsch hart gewond,
Dat Poederoijens Grijp, aan 't kustduin neêrgestreken,
Zoo straffeloos zijn prooi verslond!
Dat HERTOG Karels zegeteeken

Digitized by Google

Zoo ver op KONING Karels grond —
Zoo digt bij d'Amsteloever stond!

Neem des den Balsem, u in Vriendschap aangeboden:
'k Vertoonde, als Tegenstuk, de kans des krijgs gekeerd;
Door uwen Stamgenoot de Plunderschaar geweerd;
En Gelder, op zijn roep, gevloden!

Digitized by Google

DE
VORSTIN
IN HET
DORP.

„'Αλλ' ἴθι, τὠμπέχονον — λαζεῦ.
Βᾶμες — θασόμεναι — — τὰν βασίλισσαν."

ΘΕΟΚΡ. Εἰδυλλ. ιέ.

HENDRIK.

Kom, Albert, span vast aan; de Vrouw is in de kleêren;
't Wordt tijd!
Wel, Zwaan, wel, Kind! Dat hiet den feestdag eeren!
Gij ziet er kostelijk van top tot teenen uit,
En, ongelogen, nog zoo jeugdig als een bruid.
Wanneer de goê Vorstin ons Dorpjen in komt trekken,
Zal ze onder 't volk de Vrouw van 't Zuidbosch ras ontdekken;
Zij knikt u mooglijk toe, maar droomt er wis niet van,
Dat Zwaan vier spruiten om haar disch vertoonen kan;
Noch, dat ze al twintig jaar met Hein het JUK moest dragen,
Zoo 't onze koster noemde, als hij zijn nood kwam klagen;

Digitized by Google

Gestreeld van Jakomijn. Hij oogstte, naar de vrucht,
Die hij had uitgezaaid! God dank, dat ons geen zucht
Naar geld en goed den knoop van onze trouw liet sluiten!
De vrede woonde in huis en de onvreê stond er buiten.
Het reikte krapjes om, te met! Een enkel paard;
Twee koeijen; 't akkertuig geen twintig daalders waard,
En mij door Tijs-oom van zijne armoê meêgegeven!
(De brokken borg ik weg, uit dank) maar, wat wij dreven
Had eendragt tot begin; Gods gunst zag op de vlijt;
En 's Landheers voordeel ging het mijne staâg ter zijd'.

ZWAANTJE.

En, Hein! Die zoo veel goeds ons mildlijk zond van boven,
Verschoonde ook 't Zwakke Vat, dat wankelde in 't gelooven,
Bij vroeger kommer: toen mijn Eersteling hooploos lag,
In 't schamel wiegje; 't zaad, geknikt door hagelslag,
Geen derde gaf, en ons, als 't jaar ten einde neigde,
De kleine huurschuld maande, en dan de honger dreigde.
Zoo stond het toenmaals! — thans! — wij overzien het niet!
Heel 't Zuidbosch, met de Dreef, die langs de pachthoef schiet,
Zijn 't onze; en in den stal vijf Vriezen, puik van loopers!
Ons Horenvee, wat slag! 'k Heb voor mijn aanfok koopers,
Te kust en keur; veeltijds het ronde jaar vooruit.
En denk ons Kindertal, dat, schoon 't de som besluit,
Aan MIJN hart en aan 't UW het dierst is! Buigzaam, zedig,
Goedhartig, en opregt; van 't spelboek af nooit ledig.

Digitized by Google

De Jongens als een wolk! Ons Stijntje net een roos!
Maar Ida..! ('k durf het u bekennen, Hein) ik bloos
Somwijl van stille vreugd, wanneer mij 't englenwezen
Van 't vleijend Wicht zoo treft.
Doch hoor!.. ik zou haast vreezen
Dat Albert...

HENDRIK.

Ja, hij wacht, en Bles, gelijk gij weet,
Staat niet geduldig stil.

ZWAANTJE.

Wel aan; ik ben gereed.

HENDRIK.

Nu, Albert, zoo gezeid! Blijf gij het huis bewaren.
Gij hoort, van a tot z, geheel ons wedervaren.
En — als de Vrouw misschien den Joodschen kramer sprak —
Zij kent dien halsdoek, die u lest in de oogen stak —
Wie weet!..
Ho, Bruintje-maat! Wij gaan geen houtvracht halen!
De koers leit regts, naar 't Dorp. Daar zal 't aan voer niet falen!
Tsa, spoed u wakker!

Digitized by Google

ZWAANTJE.

Lieve Hendrik, wat gejoel,
Daar langs den hoogen weg! Ik weet niet wat ik voel,
Als ik zoo velen zich om éène zie verblijden!

HENDRIK.

't Gaat mij daarmeê als u; maar 'k liet me ook nooit ontstrijden,
Door boeken of door praat, dat hij, die de Eerste hiet,
Spijt al zijn ZORGEN, toch een deeglijk lot geniet;
En, zoo 'k geen Bouwman was, ik wou' wel de Eerste wezen;
Kreeg ik verstand met een! Die ZORG? — 'k Weet ook van vreezen!
Denkt HIJ aan oorlog, IK heb angst voor hagelslag.
Maar 't ons bereide loon scheelt meer dan nacht en dag,
Wanneer het goede lukt, waarnaar wij beide streven!
MIJ danken, naast mijn deur, een brave ziel, zes, zeven;
HEM honderdduizenden, verpligt door èène daad!
Hoe draagt hij toch de vreugd? Ik gun hem pronk en staat;
Maar, ja! zijn magt!.. daar valt een hemel meê te winnen;
Dat 's MIJN dunk.
Zachter, Bles! zoo dol het Dorp niet binnen.
Een weinig stemmigheid voegt mij, als Ouderling.
Wat zegt gij, Zwaan? Die naam klinkt tegen Vorst gering.
't Schoolmeesterlijke bloed, dat mij en u door de aders
Kwam vloeijen, wederzijds, door moeders en door vaders,
Maakt dit alleen wat goed — niet waar?

Digitized by Google

Nu afgestapt!
Hier maar, voor d'eersten stal; daar Alberts zwager tapt.
't Loopt ginder voor de Zon te drok.
Wel, dâs een leven!
Daar is geen ploeg te gang, geen schup aan 't werk gebleven.
En Meisjes, groot en klein! Maar 'k zocht naar onze Twee?

ZWAANTJE.

Die vond ik al: zij staan voor 't raam bij Domenee;
En daar de Jongens; met hun snaphaan zou' ik meenen!

HENDRIK.

Manhafte schutters, Kind!
Gaan WIJ nu deez' zij' henen,
Door 't achterwegje naar 't Kasteel; (de Landvrouw heeft
Ons gistren nog op nieuw doen nooden, zoo beleefd
Of ze ons gelijke was) dan kunnen we, aan de trappen,
Haar Hoogheid van digtbij den wagen uit zien stappen.
Hoort gij de klokken! Welk gejuich! Zij nadert vast!
Gelukkig zijn we aan honk. Het had ons haast verrascht.

ZWAANTJE.

Nu, dat is kostlijk! Dat staat heerlijk, moet ik zeggen!
Die eerboog ginder aan de straat, en aan de heggen,
Den huisweg langs, die bloemenslingers, links en regts!
En dat portaal hier voor de stoep is meê wat echts!

Digitized by Google

Als hardsteen gansch en al. En daar omhoog! hoe zwaaijen
De vendels, die den top en elken hoek verfraaijen!

De Landheer.

Weest welkom, Vrienden. Reeds verloren wij den moed,
Zoo laat kwaamt ge opgedaagd; maar 't overleg was goed:
't Is juist tijd!

De Landvrouw.

Welkom, Zwaan! Nu, gij volgt meê naar binnen,
Haar Hoogheid na. Zij weet eens ieders hart te winnen,
Zoo vriendlijk is ze, en gul; — dat ziet eens van nabij.
Tot straks!

Hendrik.

Hm! — Zwaantje, regts! Die met heur star is Zij.
Al minzaamheid! 'k erken 't! —
Hoezee! Hoezee! Gods zegen
Op onze Landsvorstin!

Zwaantje.

'k Heb hier een plaats gekregen;
Ga maar niet verder, Hein; het bragt mij van mijn stuk,
Als zij ons aankeek.
Wel, wat heeft ze 't danig druk.
Met onze Landvrouw! Doch zij schijnt daar iets te ontdekken.

Nabij het venster, dat hare aandacht af komt trekken?
Och, onzen Invalied! Zij merkt, hoe de oude bloed
Het bevend ligchaam met zijn krukjen schragen moet,
En wijst hem, uit de vert', den leunstoel aan zijn zijde!

HENDRIK.

Gelukkig Volk, dat God met een Vorstin verblijdde,
Die op het grijze haar een blik van eerbied slaat!

ZWAANTJE.

En stemmig is zij ook! — Dat mensch, zoo krom van praat,
Hier vòòr ons, welk een zwier bij HAAR! hoe weinig kwikken
Heeft ZIJ op 't hoofd; en aan haar kleed geen bonte strikken.
Maar net en kostbaar is ze, en dâs de regte trant.
Met ligte vodden sluipt het geld maar uit het Land.
't Wordt in dit huis ook voor de Kindren dus begrepen;
Dat lieve Drietal, nu, zoo 'k gis, van angst benepen,
Om 't hier verschijnen! Ameli' wordt vijftien jaar;
Die zal zich redden; kan de zoete Stans het maar;
Zij is eerst zes! Alix behoeft niet veel te wijken
Voor de oudste, doch heur aard laat meerder schroomte blijken.
Zijn ZIJ dat daar?

HENDRIK.

Zij zijn 't! En ... houd uw hart maar vast!

Digitized by Google

Zij brengen makkers mee; waarbij een kleine gast,
Die ons raakt....

ZWAANTJE.

Ida? Ja, onze Ida, al haar leven!
Maar zulk een pronk? Dien heeft de Landvrouw haar gegeven!
Wie anders toch? En WIJ zijn daarom hier genood.
't Is of een daauw van schoon op d'Engel nedervloot!
Ook Stansje gluurt haar aan, met innig welbehagen;
Terwijl zij, 'k weet niet wat, dat blinkt, te zamen dragen.

HENDRIK.

't Scheen haast een zilvren mand, waarin een ruiker lei'.

ZWAANTJE.

Alix en Ameli', die voorgaan, allebei'
Een speeltuig in den arm! En zoo veel blonde kopjes,
Die volgen; welgeschaard, en in haar beste nopjes;
Met maagdepalm bekranst!
Zij naadren de Vorstin.
Hoe flonkert haar gelaat! Men leest er spoedig in,
Dat ZIJ ook Moeder is.
't Hangt rondom aan hare oogen;
Die onschuld! — Ida staat, in 't kleine hart bewogen,
Niet anders of ze bidt; zij knielde uit ootmoed neêr;
Indien zij dorst.

Digitized by Google

Zie GIJ; ik kan 't slechts duister meer;
Zoo roert het mij de ziel.

HENDRIK.

De bloemen zijn ontvangen,
En met een kus betaald.

ZWAANTJE.

Dat klappen Ida's wangen!
Nu tinkt een speeltuig. Arme Alixje, houd nu moed!
Zij glimlacht; 'k ben gerust; zij maakt het zeker goed.

AMELIA en ALIX (zingend).

Ontvang uit kinderlijke hand,
Vorstin, dit needrig liefdepand!
Neem aller heilgroet aan!
En juicht, na 't schaatrend volkshoezee,
De weêrklank onzer citers meê,
Ach, wil ze niet versmaân!

Uw naam, op moeders schoot geleerd,
Wordt hier van 't staamlend wicht vereerd; —
Klinkt in zijns vaders lied;
Als 't vrolijk veld de halmen gaârt,
Weldadig door den staf bewaard,
Die ons in rust gebiedt.

Digitized by Google

Geen bloed bevlekt dien herdersstaf!
Gij dwongt geen kroost den oudren af,
  En dreeft het naar den strijd.
Geen gaâ, die aan uwe eerzuil treurt,
De weezen hebt gij opgebeurd;
  De droeve weêuw verblijd.

Eilaas, als eens die Sterke naakt,
Die 't snoer van liefde en leven slaakt! —
  Wij zwichten; — oogst uw loon! —
Maar zie op ons, bij 't afscheid, neêr,
En geef uw volk uzelve weêr,
  Verjongd in uwen zoon!

ZWAANTJE.

Ja, lieve Zangsters, ja! Wie zou dien wensch niet deelen,
En kan zijn tranen bij uw zoeten galm verhelen!
  Zij glippen der Vorstin als ons ten oogen uit,
  Terwijl zij beurtelings u in hare armen sluit!

Doch, Hendrik, volgen wij de kleinen nu. 't Verlangen,
Om Ida even zoo aan 't moederhart te prangen,
  Weêrsta ik langer niet! Ook las ik 't zoete Wicht
  Begeert' naar mij en u, in 't heengaan, op 't gezigt.

Digitized by Google

DE VERJAARDAG.

» *Sermoni propiora.*"

Een telg, vol jonge vrucht, bood Edelard
Zijn schaduw. 't Hofvertrek hield achter hem,
Met dubble deur en nederhangend doek,
Het licht nog buiten; dat geen middaggloed
De zeekaart trof, die, aan den effen wand,
Veelverwig pronkte: Wilhelmines zorg!
Haars Vaders oogenlust. De Grijsaard had
Met eigen hand de baan daarop gestipt,
Die vaak zijn Houtschip hield. Een zilvren punt
Begon en sloot de lijn. 't Penseel had ook,
Naast leerrijk schrift, elk open ruim vervuld;
Het perk der golven lag wijd uitgebreid,
Voor Neêrlands Wapendaden. Zegerijk
Heesch Tromp zijn wimpel op, in Duins. Het bloed
Des achtsten Evertsens — ook 't uwe vloot,
Gij »Held der Maas"! in gruwzaam schutgevaart!
Zoo sprak het *Diep* van *Ons*. *Des Vreemdlings* was
Het *Droog*. Waar lucht en grond Keerweêr (*) gebiên,
Stond heel het Noorden om een klip geschaard:
Mensch, dier, en plant. Daar wees de vinger heen,

(*) Een naam op de westkust van Groenland.

Digitized by Google

Bij 't reisverhaal; wanneer de Dorpsbaillaw,
Met Schout en Doctor, onzen Edelard
Het lengend uur des avends korten hielp.
Nu zat hij peinzend, aan den appelboom,
Dien eens zijn Martha plantte. 't Boonenbed
Zond hem zijn geuren uit de verte toe,
Wedijvrig met de rozen; zeisenklank
Liep vrolijk om het naaste hooiveld om;
En op den voetweg ging de schel des rams,
Aan 't hoofd zijns harems stappend; wijd vermaard,
Door Spaanschen afkomst, en beproefden moed.

En droomen van 't verleedne zweefden hem
In scheemring voor den geest: zijn blijde jeugd,
Zoo snel gewelkt! zijn jonglingschap, al ras,
Bij harde tucht, gerijpt tot manlijkheid.
't Gevaar van storm, en rots, en klemmend ijs,
Door wondren op zijn kiel gestuit. De dag,
Die hem met Martha paarde. 't Loonend zoet,
Na zoo veel bitters, aan die hand gesmaakt,
Die op zijn levensweg geen distels liet.
't Vaarwel, hier toegeroepen, aan 't gewoel
Der steden, als het eerste jaar den hof
Zijn tooi had afgeborgd, en weêrgebragt,
En steeds Tevredenheid hun slaapliep zong.

Digitized by Google

Maar ook de smart der scheiding: als zij nu,
Die hem reeds engel scheen, een engel werd!
Het bange zwijgen om de legersteê,
Waarop haar doodskamp eindde; 't kindsch gevlei,
Dat hem uit wanhoops mijmren wakker riep.
De naam van vader, die zijn morrend hart
Weêr danken leerde. »Ja! U dankt mijn ziel!"
Verzucht de grijsaard, onbewust, dat hij
De handen vouwt »U dank ik, God!
Gelijk uw zon, daagt ook de blijdschap weêr,
Na 't ondergaan; en, in den holsten nacht,
Straalt toch de Maan der Hoop den stervling toe."
Zoo fluistert hij; en glans van hemelvreê
Ligt op zijn aangezigt, terwijl hij rijst;
Indachtig aan zijn huiswet, en aan 't uur,
Dat hem ter tafel noodt. Doch eensklaps, zie,
De deur naar buiten springt, aan 't hofvertrek,
Luidkrakend open. 't Neêrgelaten web
Stijgt teffens langs de breede ramen op;
En van den drempel komt de Dorpsbailluw,
In statig ambtsgewaad hem tegentreên:
» Het feestlijk maal wordt koud"! Zoo vangt hij aan
» En Schout en Doctor; deze, voorgelicht
Door zijn ervaren Huisbezorgster; die,
Door 't jeugdigst Moedertjen uit onze buurt;

Digitized by Google

Zien, wachtend, reeds de beste stukken uit.
Verlies geen tijd!"
Bevreemd ging Edelard
Den spotter na, en staarde 't vijftal rond,
Met vragende oogen; tot het hoofdgeregt
Zijne aandacht trof: een baksel, uit de bloem
Van tarw, door Wilhelmines hand gevormd!
De ronde boord omgaf het kroonswijs; vlak
Was 't middelperk, dat 's Grijsaards jarental
En naam vermeldde. Lagchend riep hij toen:
»Wee ieder, die op Eva's dochtren bouwt!
Der vroomsten zelfs kleeft wat bedriegelijks aan!
Neem dit tot troost, Baillauw, wanneer u 't kruis
Der huisbestiering drukt; of 't eenzaam dons
Vaak al te koud schijnt, om driekeningen.
'k Roep heden ochtend, uit mijn schrijfeel: »»Kind!
Is 't niet de zesde?"" »»'t Moet de vijfde zijn!""
Kucht Wilhelmine; mijn geboortedag
Met snel bezin verloochnend. Niet genoeg!
Zij troont mij; om haar gasten en haar taart
Hier heen te sluiken; naar mijn appelboom.
Een bloemstruik, dien haar Volkert schonk (zoo 'k meen,
Nahusia gedoopt) was juist ter hand,
Tot lokaas! Maar, onze Ondeugd faalt hier nog? —
Zij komt!" Zij kwam; heurs Volkerts gezellin;

Digitized by Google

En dartle vreugd gaf nieuwe tooverkracht
Aan haar bevalligheid. Doch, als de Maagd
Den Grijsaard nader trad; zijn zegenend oog —
Het toeven van zijne open armen zag;
Zoo wischte de ernst een korte poos den gloed
Van beide wangen weg; haar mond vergat
Zijn voorbereiden heilwensch; zwijgend zonk
Zij aan haars vaders borst, en hooger taal
Sprak daar haar zielsgebed door tranen uit.

Hoe waardig was zij, dat, op 's levensbaan,
Die Jongling eens haar leidsman wierd', die nu,
Bij 't kussen van haar hand, het natbeschreid
Gelaat van zijn vriendin verborg! Op Hem
Als voorbeeld, wezen vaders hun
Gestruikeld kroost. Van Volkert tuigden zij,
Wier grijze ervarenis hem 't heiligdom
Van wetenschap en wijsheid opensloot.
Ach! al te vroeg stond hij, van schuts beroofd,
Aan 't ouderlijke graf! Zijn erfdeel, straks
Met valsche list hebzuchtig aangerand,
Werd Themis gouden zorg vertrouwd, en bleef
Als kampprijs hangen voor den regterstoel.
Maar de eedle Wees, door 't lot beproefd; vergeefs
Naar 't opgaan hakend van zijn bruiloftsdag,

Digitized by Google

Zoolang hij niet aan eigen haardsteê zat;
Verborg zijn smarten, en vergat ze hier;
Geen vreugdestoorder, in den trouwen kring.
Thans sloot de meikers, bij 't gevorderd maal,
Met de aardbes en den tros van struik geplukt,
Een cirkel om 't bespaarde hoofdgeregt.
Het Jonge Vrouwtjen had (bij 't warm gesprek
Der mannen, over krijg en peis) verteld:
Hoe reeds haar zuigeling op moeders stem
Opmerkzaam was, en lagchend, uit de wieg,
Zijns vaders beeldtenis had aangestaard.
Huishoudelijk bragt haar Vriendin daarna
Het tuingewas ter baan; zijn frisschen groei,
Na 't milde dropplen van een enklen nacht,
Tevrede schildrend. Wilhelmine vlocht
Op 't laatst de bloemen in 't gesprek, en kwam
Tot heur Nahusia, wanneer onze Arts
Haar plotslijk stoorde! »Regts gezien, lief Kind!
Het geldt uw handenwerk, dat smakelijk
Zijn binnenst door getrokken letters toont!
Doch eer 't vernielend mes dit kunstgewrocht
Waagt aan te tasten, zij mijn arm gestrekt!
Of leeft het schoone glas niet meer, verguld
Aan voet en deksel? En de Bremerwijn?
Is die, te kwistig, ook op minder feest
Verbruikt?" Hij sprak nog, toen pokaal en wijn,

Digitized by Google

Den wakkren Schout, als ganimeed, gereikt,
Zijn woord reeds volgden; en nu klonk weldra
Het luide vivat, na een gullen wensch,
Den Grijsaard toegebragt. Maar als het glas,
Bij 't omgaan, den Baillnw werd aangeboòn,
Begon hij dus: »Mijn Vrienden, naar de maat
Van deze teug, en van al 't goede, dat
Op mijn gebed dit huis vervull', dient meer
Gesproken dan mijn schorgehoeste keel
Verdragen zou'. Ik bie' den Gastheer dies
Voor WOORDEN SCHRIFT aan." Hier ontvouwde hij
't Gestempeld blad, dat hem, een wijl geleên,
Zijn dienaar bragt. De Grijsaard nam, en las;
En zag, met schittrende oogen, nu zijn Vriend,
Dan Wilhelmine, dan weêr Volkert aan.
In 't einde sprak hij dezen toe: »Geluk,
Gij brave Telg eens Vaders, die veelligt
Nu zeegnend uit den hoogen op ons ziet!
Verscheurd is 't weefsel van bedrog; ontmomd
De snoode hebzucht: door zich zelv' verraân,
Erkende zij haar wanbedrijf, uw regt!
Het lange Pleit heeft uit! geluk, mijn Zoon!
Aanvaard met dankbaarheid uw oudererf;
En klaag niet, dat de dag zoo spaâ verschijnt!
Een Wijze Hand heeft, in beproevings perk,
Uw jeugd gevormd. Met zorg en leed bekend,

Digitized by Google

Zoo naauw! zoo vroeg! zal u eens broeders ramp
Steeds heilig zijn. En, Wilhelmine, gij!
Nu deelgenoote van zijn vreugd, als eens
Van zijn bekommernis; wat toeft mijn mond
Het woord te spreken! 'k zag dit uur vooruit!
Der waereld hoort gij toe, niet mij alleen.
Uw taak reikt verder, dan de kleine kring
Van 't ouderlijke dak. Zou' eigenbaat
Mijn hart verkoelen, dat ik treurig zweeg,
Daar, aan den scheiweg, u een ruim verschiet
Blij tegenlacht? Gij zijt mij dierbaar, Kind!
Mijne eenige! Mijn alles, sinds de dag
Dier Brave kwam, wier levend beeld gij zijt!
Uw stem was mij de weêrklank van dien toon,
Die eens elk oproer in mijn borst bedwong.
En nu! — Doch gaat, mijn Kindren! 'k wil van ver
Mij zonnen, in de stralen van uw heil!
Verheugnis, boven al 't gesmaakte goed,
Zal nog uw liefde voor mijn grijsheid zijn!
Zoo hoor' de Algoedheid, wat een vader smeekt!
Zij geve u, wat de trouwste Gaâ, voor mij,
Ten hoogen afbad; — meerder schenk' zij u,
Dan ons gewerd: vereenden ouderdom!
En slaat gij, moegeleefd, het wenschend oog
Daarhenen, waar de Hoop aanschouwen zal,
Zij spare u 't best geschenk: in d' eigen stond

Digitized by Google

Haar oproep!" Hier, van beider arm omkneld,
Gedankt door beider staamlen, brak hij af;
En Gods nabijheid drong door aller ziel.

Digitized by Google

DE HOOFDIGE BOER.

Eene Zutphensche Vertelling.

» — swerving from our father's rules
Is calling all our fathers fools."

Elk weet, waar 't Almensch Kerkje staat,
En kent de laan, die derwaart gaat.
Een duiker perst daar, onder 't spoor,
Zijn schuim tot in de Berkel door:
Al golft rondom de wintervloed,
Men komt ter preek met droogen voet.

Eens was het anders hier ter steê,
Wanneer een voord (*) den weg doorsneê,
En 't brugje, naast die voord geleid,
Den smaad droeg van zijn nieuwigheid.
Ik vond een boek, dat meldt daarvan,
Wat volgen moet, zoo 't rijmen kan.

(*) Waadbare plaats.

Digitized by Google

De voord, dan min dan meerder diep,
Naar sloot en scheigrep stond of liep,
Was Almens gansche tempelschaar —
Vooral de Meisjes! tot bezwaar:
Met schade aan dure feestkleedij
Kwam menig aardig kind niet vrij;
Men raakte in zweet op 't lange pad;
Men vatt'e koude in 't modderbad;
En de ijver om ter kerk te gaan
Bragt buikpijn en geen stichting aan.

Kortom die voord was elks verdriet,
In Almens needrig dorpsgebied;
Van toen de Meid (*), *per* bezemstok,
Den schoorsteen uit daar overtrok,
Tot, na verloop van eeuw en dag,
De Tooverkunst begraven lag;
Wanneer een Kerkedienaar kwam,
Die 't oud gebrek ter harte nam,
En, op een morgen, na 't sermoen,
Zijn woord aldus begon te doen:

(*) » Des papen maget van Almen" om tooverij verbrand, in 1472. *G. van Hasselt*, *Geld. Maandwerk*, deel I. bldz. 480.

Digitized by Google

» Mijn Vrienden, in mijn prillen tijd,
Ten herder van dit oord gewijd,
Zwom ik, met onbezweken trouw,
Mijn kudde voor, naar 't kerkgebouw.
Ook heden nog, hoe grijs van kin,
Schoot ik getroost den slibkuil in;
Maar 't wil niet meer, en blijft het dus,
Zoo maakt mij vrij emeritus.
Met droogen hoest en jicht bezocht,
Verlaat mij kracht en ademtogt.
Nog tweemaal als van daag doorweekt,
Eilaas, dan heb ik uitgepreekt!

Een Brug, op 't smalste, naast de voord,
Uit planken van 't geringste soort,
Ziet daar mijn wensch! Vergeet toch niet,
Wat ge in dien poel al schoenen liet!
Denkt aan uw kostlijk zondagsgoed,
Bedorven door dien moddervloed!
Ligt vindt gij, eer het werk verjaart,
Uw voorschot dubbel ingespaard;
En ik behoef dan baai noch drop,
En luik weêr als een arend op!"

Hier zweeg de Man. Zijn aanspraak had

De luidjes bij hun zwak gevat.
Het stuk kwam ernstig op 't tapijt;
En wat men hoorde, wijd en zijd,
Was, viermaal dertig dagen lank,
Slechts palen, balken, rib en plank;
En, driemaal dertig andermaal,
Slechts planken, ribben, balk en paal!
Ja, 't scheen, zoo ver de Berkel vloeit,
Zou' ieder boord met hout beschoeid;
Of dat een reuzenzoldering
Den ganschen stroom verdekken ging.
Doch, met Aprilmaands lesten dag,
Moest blind zijn, die de brug niet zag!
Nog blinder, die met Julij kwam,
En niets van 't groen portaal vernam,
Ter dankbetoonende offerand,
Door 't Maagdengild daarop geplant!

't Had reden! want, hoe kerksch men was,
De vlierpot bleef nu in de kas;
Kalmink noch sergie liep gevaar;
En schoenloos werd geen wandelaar.

Zoo groeide een wijsgegeven raad
Ten milden oogst van zegenzaad!

Digitized by Google

En toch, dat werk, met roem bedekt,
Had Scholte Stugginks gal gewekt!
Daar kwam hij! Zonder ba of boe;
Gelaarsd, tot aan de heupen toe;
Een knubbelstok in iedre hand,
Kwam onze Paai, en stak van land,
Zoo vaak de preekklok werd gehoord,
De brug bezijden, in de voord!
Het vroegre kerkvolk, droog daarnaast,
Was van dit vreemd bedrijf verbaasd,
En 't vragen keek uit elk gezigt;
Doch ieder hield zich wijslijk digt:
De troep kwam later op het pad,
Waar Scholte Stuggink praat voor had:
Zijn makkers, uit den gulden tijd,
Dien vlieger, tol en bal verblijdt.

't Waarom en 't hoe bleef dus gespaard,
Tot Wolter, naar den eisch bejaard,
Door gunstig toeval, juist van pas
Getuige van 't spektakel was.

» In Goôs naam, zeg ons, Scholtebuur"
Hief Wolter aan » wat raarder kuur!

Digitized by Google

Hoe plompt gij ons zoo dol voorbij?
Geloof, de brug draagt *u* en *mij!*"

» Ja" klonk het uit de modderzee
» De Scholtebuur en gij zijn twee!
Gelooft hij niet wat gij gelooft:
Zoo menig mensch, zoo menig hoofd.

Zie daar! al werd uw brug van steen,
Toch zal ze Stuggink nooit betreên!
Wie eere geeft krijgt eer weêrom:
Onze ouders waren ook niet dom!
Een brug valt ligt in een te slaan;
Onze ouders hebben 't nooit gedaan;
Zij gingen, waar nu Stuggink gaat,
Eeuw in eeuw uit, de modderstraat.
Al weten wij de reden niet,
't Is vast op goeden grond geschied;
En hebt gij hier een brug gemaakt,
Zoo hebt ge uw' ouders eer geraakt!
Laat dit genoeg zijn, Wolterbuur;
De klok houdt op; 't is negen uur.
Bouwt GIJ een BRUG om droog te gaan?
Ik kom er ook, met LAARZEN aan!"

Digitized by Google

HET VERSCHIJNSEL.

» *Ibant obscuri, sola sub nocte, per umbram.*"

VIRGILIUS.

'T Werd nacht; de kim betrok; geen vogel zong aan 't pad
Waar langs een Reizend Man het wijde woud doortrad.
Holrommlend komt het oost het westen tegenrukken;
Een bui schijnt, zaamgepakt, der eiken top te drukken;
Zij scheurt; het luchtruim brandt; en, onder stormgeluid,
Berst gure regen over dal en heuvlen uit.
Waar zal de Wandelaar, waar zál hij redding vinden!
De hemel gloeit alleen, om hem nog meer te blinden!
Verbijsterd tast hij rond, naar zijn verloren baan;
Dan spoort de hoop zijn treên, dan houdt hem wanhoop staan;
Zie daar op eens een lamp, die in de diepte flikkert,
En, over zwalpend nat, met breeder stralen blikkert!
Omringd van puinval schraagt een toren, bij den vloed,
De kluis der needrigheid, het hutjen aan zijn voet.
Hier kwam de helle glans verrassend uitgeschenen.

Hoe moedig worstelt nu, door kreupelruig en steenen,
De vreemdling naar de stulp, als naar een haven, voort!
Doch hij bereikt ze naauw, of ziet zijn vreugd verstoord!

Digitized by Google

Hij vindt het klein gezin, met doodsverw op de kaken,
Een muurhol ingevlugt, het dwarlend licht bewaken;
De schaamle rietkap aan 't geknakte bint ontroofd,
En de overstelpte vlam der haardstede uitgedoofd.

O al te harde keus uit even bange nooden!
't Gevaar hier binnen grimt hem toe, gelijk 't ontvloden!
Of zal hij, ligt te stout! niet luistren naar 't vermaan
Van huiswaard en waardin, en wagen 't op te gaan,
Langs de enge kronkeltrap; vernachten in den toren;
In 't zwarte slaapvertrek, waar 't Spooksel zich laat hooren?

Het leger staat bereid, wijl 't vaak hun heer gelust,
Dat hij den burg bezoekt, en dàar van 't jagen rust;
Maar 't strekt bij dag alleen; het duister doet hem vlugten;
Dan krijgt de Geest hier magt! Men hoort een treurig zuchten;
Een vreemd gestommel, dat onrustig gaat en komt,
En eindigt met een galm, die onder de aarde bromt,
Als rouwgelui. Een steen, vol schrift uit vroeger dagen,
Draagt heugnis van een Gast, in 't oud kasteel verslagen;
Meldt, hoe zijn gouden pronk de roofzucht had bekoord;
En noemt den burgheer zelv' als dader van den moord.
De nacht verborg het feit; de helle dag zou' 't wreken!
Hij rees! de stroom zwol bruisend aan; de dammen weken;
Het land vloot weg, en 't slot, dat om den toren stond,

Digitized by Google

Begroef den onverlaat, die 't heilig gastregt schond!"

Zoo spreekt het grijze paar, en laat, in 't eerlijk wezen,
Den angst voor 't spookrumoer, ten borg der waarheid, lezen.

De vreemdling, na 't verhaal, peinst lang, en blijkt ontzet.
Doch nooddrang werkt als moed: hij zoekt, met rasschen schred,
Het eenzaam leger op; strekt afgemat zijn leden;
En slaapt ten lesten in, bij 't momplen van gebeden.

En, 's middernachts, wordt vóor den slaper 't stormgerucht
Grafstil. Doch nu . . . wat komt — staâg nader! — Zucht op zucht
Komt hartdoorsnijdend uit den zwarten muur gevaren,
Waaraan het lamplicht blaauwt. Als fluistering van blaâren,
Door herfstwind zaamgejaagd, is 't ridslen in den wand.
Hij loert er angstig heen, en eene ontvleeschde hand
Breekt uit den steen, en wenkt, met opgestoken vinger.
Zij wenkt nog eens; nog eens! Daar zwiert, met wild geslinger,
De lamp ter aarde, en straalt op bloed, aan 't bed geplengd!
Een Doodsrif staat er bij! »Rijs, dien mij 't noodlot brengt,
Om aan mijn dor gebeent', vermoeid van om te zweven,
Een beter grafplaats in gewijden grond te geven!
Eens lag ik daar, als gij; maar een verrader hield
Meêdoogloos staal bereid; 'k sliep in, en was ontzield!
Dit bloed, op de aard gestort, zal, voor ik rust, niet droogen,

Digitized by Google

Rijs op! mijn stonde vliedt!" Hier grijpt met alvermogen
Het spook den hoorder aan, en laat niet los, en dwingt
Hem dreigend naar den muur, die voor hen open springt.

Hij volgt, onmagtig om de beenderhand te ontsnappen,
Zijn leidster in den nacht, van trappen voort tot trappen,
Den sluipweg af, dien 't lest de Moordenaar, alleen
Met zijn geweten ging. Een akelig gesteen
Steent uit de diepten op, waarin zij nederdalen.
't Wordt klank! 't zijn galmen, met geen woorden af te malen!
't Is 't rouwgelui, de schrik van dit verlaten oord,
Dat, om hen zwoegend, door het sombre donker boort.

Doch eindlijk heeft het Paar, 't gedreun der burgt ontronnen,
Langs afgestorte bres, het open veld gewonnen.
De vloed rolt achter hen zijn nevel tusschen 't riet.
Het perk der akkers is doorloopen; het gebied
Der wouden ingetreên. De braambosch dringt de reten
Eens hoogen steenwands uit. De schuifuil knert, gezeten
In 't riekend groen. Nu daalt de smalle holweg af,
Naar laagten, die 't geruisch der popels leven gaf.
Met eenmaal klimt hij weêr, door nederhangend loover,
De steile schuinte van een heuvel glibbrig over.

Zoo voert hen 't wisslend pad tot aan 't geheime dal,

Digitized by Google

Waar, midden op een beemd, hun loopbaan einden zal.
Intusschen klaarde 't zwerk; de maan verving het duister;
En 't hol geraamt houdt stand, doorschenen van haar luister.

»Hier is 't! Ga heen, en slaap. Maar, als de morgen licht,
Gedenk mijn langen nood, en uwen duren pligt!"
Dus spreekt het, en verzinkt. Met wildgerezen haren,
Blijft nog zijn Togtgezel op 't effen grasveld staren:
»Hoe teekent hij den plek, voor 't hem bevolen werk?
'tOntberelijkst gewaad verstrekk' hem tot een merk!"
Hij legt het af; met één is ook zijn DROOM geweken;
Het grasveld wordt de vloer; 't gevallen dek zijn teeken.

Digitized by Google

HOOP VERLOREN; TROUW BEWAARD.

(Cats nagevolgd.)

Daar rijst, uit Veluws zand, omtrent de Zuiderbaren,
Een stad, vol rappe maats, die 't zilte diep bevaren;
All' Peters Gildebroêrs, de schrik van 't stom gediert',
Dat, sinds den vijfden dag, in 't ruim der golven tiert.
Hier was nog 't vensterglas, ook zonder luiken, veilig;
De huishaan, op zijn rek, voor linksche grijpers heilig;
Geen ander nachtrumoer dan 't buldren van Eool';
En waarom meer gezeid? hier was geen Hooge School.
En nogtans evenwel hier was de Bloem der Maagden;
Een brein, vol wetenschap, waarvan geen scholen waagden!
En wat geen spits vernuft met zuren arbeid vond,
Dat kwam het schoone Kind gevallen uit den mond.
Zij wist van oud en nieuw; zij wist, uit alle talen —
Zij wist, uit ernst en jok, het innigst merg te halen;
En bragt het zonder dwang, als zonder trots, te pas;
En won 't den sneegsten af, of 't enkel speelwerk was.

Digitized by Google

Maar leert hier, wie gij zijt; leert hier, hoe wijze boeken,
Noch strafgezinde tucht de looze Min verkloeken!
  Het Boefje kwam in 't spel, en ziet, een zoete smart
  Drong, uit Leanders oog, tot in Jozindes hart!
Zij voedde stil die vlam. Haar Vader had voordezen,
Op hooger echt bedacht, den Vrijer afgewezen,
  En meende, slecht beraân, als lag de liefdebrand,
  Op zijnen wenk alleen, in beider hart vermand.
Nogtans 't inwendig vuur en liet niet af te blaken;
Arglistigheid zag kans, om toch haar doel te raken:
  Een taal van teekens bood haar hulp aan sluikerij,
  En stond de drokke pen met vreemde knepen bij.
Zoo groeiden evenstaâg uit vonden nieuwe vonden;
Tot schele nijd verried, hoe hier de zaken stonden;
  Hoe kwaad tot erger werd, en de ongefnuikte lust
  Ook zonder tonge spreekt, ook zonder lippen kust.

Alardus gloeit van spijt: Jozinde moet te wagen!
Hij zendt haar onvoorziens naar ver verhuisde Magen;
  En als nu 't arme Wicht vast schreijend henen spoedt,
  Zoo is het, dat hij fluks Leander komen doet.
»Wat drijft u, jonge Laf, mijn grijze kruin te honen?
Wat zoekt gij 't waardste pand een Vader af te troonen;
  En slaat zijn streng bevel versmadend in den wind;
  En hengelt, hem ten trots, omtrent zijn Eenig Kind?

Digitized by Google

Wil vrij met aâr bejag uw wulpsche driften vieren;
't En past geen valé tor, om geestig ooft te zwieren;
Haar aas is 't slechte gras; ga, zoek dat in het slijk;
Mijn dochter is geen spijs voor u en uws gelijk!"
Zoo dondert over hem Jozindes gramme Vader,
En weidt nog verder uit, en komt zijn harte nader,
En zweert: hoe nooit zijn Kind zal keeren in de steê,
Voor dat Leander zij geweken over zee;
Of dat een wakkren Man, tot hoogen staat geboren,
Jozindes regterhand mag wettig aangehooren;
En, op haar prijs geschat, de paerel zich vertoon',
Niet in een schaamlen krans, maar in een gulden kroon.

Denkt, hoe de Minnaar stond, als hem die raauwe woorden,
Als hem dit droeve slot het innigst merg doorboorden!
O al te bittre nood! o al te linksch beleid,
Dat door de Liefde zelv' de teêre Lieven scheidt!
De jongling moest van daar; hij moest als balling leven,
Om van zijn zuivre min een regte blijk te geven;
Hij moest van haard en erf, en lijden 't zwaarste kruis,
Opdat de zoete Maagd mogt keeren tot haar huis.

Na vier paar dagen tijds, zoo ging Leander dolen,
En, waar hij henen voer, dat bleef zijn lief verholen,
Vermits de wakkre Alard', die op den handel past,

Digitized by Google

De wegen heeft versperd, de boden heeft verrast.

Doch wat de Grijsaard zocht, dat mogt hem niet gelukken!
Waar regte liefde zaait, daar spruiten wondre nukken;
Daar is het Lief de zon, in haren zomerstand,
Die, hoe zij verder week, hoe zij geduchter brandt.

Jozinde kwijnt en smelt; zij is niet, die voor dezen
Gelijk een milde bron van zoetheid plagt te wezen:
Haar vinding faalt de kracht; haar oordeel 't overleg;
Ook 't purper van haar wang vloot in haar tranen weg.
Wat dat de Droeve denk', zijn beeld staat voor haar ziele;
Het zij ze sluimrend ligge, of biddend nederkniele,
Het beeld, het treurig beeld houdt haren geest bezet,
En wekt haar uit den slaap, en stoort haar in 't gebed.
Wat dat de Droeve schrijv', den naam van haar Beminde
Dien zet zij op 't papier; dien snijdt zij op de linde;
Dien maalt zij op 't paneel; dien grift zij in den wand;
Dien stikt zij in het doek; dien trekt zij in het zand.
En is er soms een lied nog uit haar mond gekomen,
En heeft zij, als voorheen, de citer opgenomen,
't En had geen regten aard, maar, met een doffen klank,
Zoo kwam er meerder niet dan deze tortelzank:

Gij Bloemtjes, in een woud gegroeid,

Digitized by Google

Waar nooit de dartle jonkheid stoeit;
Die daar uw zuivre kelken
Geeft, ongeplukt, terug aan 't slijk;
Mijn leven zij uw bloei gelijk!
Mijn sterven uw verwelken!

Het roerde Alardus niet! hij kwam haar alle dagen;
Hij kwam haar evenstaâg met schampre reden plagen;
En wat er in het land van eedle jonkheid is,
Dat trekt hij aan zijn huis, dat noodt hij aan zijn disch.
Zij hunkren om de Maagd, met honderd wulpsche zwieren,
En, mits 't haar Vader wil, zij moet de lekkers vieren;
Moet hooren hun geklap, en zien hun laf gebaar,
Als of zoo dom een spel haar innig wenschen waar.
Doch even als de Zwaan, gereed haar aâm te geven,
En aan Meanders boord allengskens aangedreven,
Niet luistert naar 't gekwak der vorschen in den vliet,
Terwijl ze een sterfsteê zoekt, en peinst op 't laatste lied,
Zoo deed haar eedle geest! Ook ziet Alard' in 't ende,
Hoe niets de trouwe ziel van haar Leander wendde;
Hij ziet, hoe staâge dwang haar jeugdig leven bluscht,
En laat de vrijers gaan, en geeft der vrijster rust.

Dit baat de teêre Duif, en nu ze vrij mag zuchten,
Zoo schijnt de felle Dood weêr van haar af te vlugten;

Digitized by Google

De roosjes evenzelv' verrijzen om den mond;
En wat haar ooge schreit, brengt balsem op haar wond.
Haar boezem lijkewel en laat de trouw niet varen:
Zij blijft dezelfde nog, na zeven bange jaren;
En schoon zij vake schertst, of ook bijwijlen lacht,
't En is maar vliegend vuur; een weêrlicht in den nacht!

Het was nu om den tijd, waarin de dagen lengen,
Als, aan Alardus huis, een buur de maar kwam brengen:
» Dat, in zijn gulden koets, de Fransche Staatsgezant
Van uit het Hofverblijf ter steê was aangeland."
Hij sprak 't, en spoedde weg, toen, zonder pronkvertooning,
De Haagsche Gast verscheen omtrent Alardus woning,
En, door een edelknaap den Huisheer aangediend,
Straks minzaam binnentrad, als tot een ouden vriend.

» Alardus, waardig man!" dus klinkt zijn heusche rede
» Wat mij hier henen brengt en is geen slechte bede;
Doch zoo een stout verzoek uw toeslag hopen dorst,
Gij wont er eere door, ik gunste bij mijn Vorst.
Ik heb in mijn gevolg de Kroon der Edelingen,
Die, in het groot Parijs, mijns Heeren troon omringen.
Het manvolk prijst zijn moed, de jufferschap zijn leest;
Doch wat hem 't schoonste siert, dat is zijn wakkre geest!
Dat is zijn blanke trouw, in een gevecht gebleken,

Digitized by Google

Toen 's Konings ruiterwacht lafhartig was geweken,
Wanneer Renalde alleen, in spijt van slag en schoot,
Het dierbaar Vorstenhoofd ging redden uit den nood!
Het is de riddernaam; het zijn de gulden orden,
Door 's Prinsen milden dank den Held ten loon geworden;
Het is zijn needrig hart, dat, in den adelstand,
Geen stugge nukken voedt, geen oude heuschheid bant.

Doch, hoor een zeldzaam werk! Die geest, vol wondre schatten;
Dat hart, waarop nog nooit verdoolde lusten vatt'en;
Dat harte, naar den schijn, te kloek voor 't mingeweld,
Is, sinds hij herwaarts kwam, te bijster vreemd ontsteld!
't En is geen aardig wit, geen gloor van roode wangen;
't En zijn de strikken niet, die losse wulpen vangen,
Wat 's Ridders zin verwart: een ziel, een schoone ziel,
Al kent hij 't ligchaam niet, is 't, wat Renald' geviel!
Een Dicht, aan 't Haagsche Hof ter tafel opgelezen;
Een vrucht uit maagdenbrein, voor mannenwerk geprezen;
Een zoet geslingerd schrift, een vlugge vedersprong,
Die vongen 't rap Vernuft, dat nog geen schoonheid vong.
Want, zie, van stonden aan als hij de verzen raakte,
Zoo scheen het, of een vuur uit killige asch ontwaakte;
Zoo kwam een vreemde zucht gerezen in zijn bloed,
Die als het felst venijn omtrent zijn harte woedt.

Digitized by Google

Ik zag zijn lijden aan; ik zag hem stil verkwijnen;
Ik peilde tot den grond de bronwel van zijn pijnen;
'k Verraste 't vreemd geheim, dat in zijn boezem was,
En zocht de Heelster op, die zijne kwaal genas.

Uw Dochter, achtbaar Man; want waar toe meer gesproken;
Jozinde heeft dien brand in 's Ridders borst ontstoken!
Het pogen sta hem vrij, dat hij haar gunst gewinn',
En fiere maagdlijkheid doe zwichten voor de min.
Dit is 't waarom ik taal." » O Pronk van Frankrijks staten!"
Begon Alard' daarop » Wat kan uw gunst mij baten!
Mijn Dochters dwaas bedrijf; Jozindes stug gemoed
Treedt, met haars Vaders roem, haar eigen met den voet.
Zij waar Renald' gegund; een Zoon, zoo uitgelezen,
Door zulk een hand geboôn, door zulk een mond geprezen,
Waar 't siersel van mijn huis en van dit grijze hoofd;
Was slechts Jozindes oor niet voor mijn stem verdoofd!
Eilaas, 't is zeven jaar ..."
Hier bleef zijn klagte steken,
Want, ziet, Jozinde zelv' kwam in de zaal gestreken;
Het oog vol zoete vreugde, al blijkt de wang beschreid;
En 't is... Leander is 't, die 't schoone Kind geleidt!
Renalde en hij zijn èèn! Geen waarheid heeft ontbroken,
Aan wat er tot zijn roem door Vriendschap werd gesproken:
Verdichting had niets meer haar in den mond gelegd,

Digitized by Google

Dan 't geen van 't Haagsche Hof misleidend werd gezegd.
Nog eens: LEANDER is 't! De Held, zoo hoog geprezen,
En door Alardus zelv' ten schoonzoon uitgelezen;
De Redder van een Vorst; het schild van Frankrijks eer
Knielt, aan Jozindes hand, in haar LEANDER neêr.

Lig hier, mijn radde Pen! wat hoeft er meer beschreven?
't Gescheiden is hervoegd; mijn taak is afgeweven.
Wie maalde 's Vaders vreugd! wie maalde 't blijde Feest!
Die hier het diepste zwijgt, die zeit het allermeest.

Doch Gij nog, zoete Jeugd! in de eigen Vest geboren,
Waarin dit loflijk Paar het leven was beschoren,
Wees trotsch op de eedle Twee, en roem voor Harderwijck!
Waar had een Zusterstad Gelieven, die gelijk?

En ziet gij Veluws Baak omtrent het Kerkhof rijzen,
Daar kan een grijze steen u nog hun grafplaats wijzen.
Hij duidt op beider Trouw, een *spiegel* eventhans;
Een *spiegel*, in de min, *voor vrouwen ende mans*.

1787.
1790.

Digitized by Google

DE SCHAT.

» *Il n'est rien qu'on ne conte en diverses façons.* "

De la Fontaine.

In zeker Hol, (men twist nog, waar)
Sloot zeker oude Tooveraar
Zijn spaarbuîl weg. Het rammlen van de schijven
Kon slecht verborgen blijven:
Geld klinkt te luid! en niet te min,
Het was in 't hol, en 't bleef er in;
Dank zij den bolster, die het kostlijk pit omkleedde:
Een Kei!
Zoo ligt er, aan de Drentsche hei',
Geen tweede!

Ten leste toch, het puik der Ridders kwam,
Om deze noot te kraken,
En dan, op nieuw krediet, weêr nieuwe schuld te maken,
Naar 't erfgebruik bij zijn doorluchten stam.
Verheven boven mindre stervelingen —
Vijf trappen hoog — hield eens de Bankroetier,

Digitized by Google

Met onvoldane rekeningen,
Het vuur te gang, waarvoor een sprot, drie, vier,
Gespit aan zijn rapier,
Te braden hingen.

Wat wil 't geval! De nieuwe stadscourant
Beschreef de zaak, en kwam, sinds weinig dagen,
Door lezers en door spellers voortgedragen,
In 't naaste winkelhuis te land.
Hier werd zij om de visch gewikkeld,
En steeg trapop.

Schoon vrij nieuwsgierig van natuur,
Voelt onze Man, in 't etensuur,
Zijn weetlust doorgaans min geprikkeld;
Doch, zie! het weggeworpen blad
Vertoont van ver, met grooter letter,
Het woordken SCHAT!

» Wat staat daar!" roept de Kok, en zet er
Zijn spit bij af » een Schat! dien zocht ik juist! —
Een Tooveraar; — een Steen, waarin een Spaarpot huist; —
Geen Reus? geen Lindworm! — neen! De kans is dus te wagen!
En, wat mij regt geeft..» » om, met ridderlijke hand,

Digitized by Google

Die prooi te ontvoeren, aan een boozen Nekromant?""
Zoo heil'g een roof..? hielp mij Sint Stoffel dragen!"

Genoeg! de werftrom raakt te werk.
Een bende, zeven gasten sterk,
Wordt, onder valschen naam, in 's Ridders dienst genomen;
Met hamers toegerust; ter wandling g'equipeerd;
Voorts... »Hou'" roept iemand »dit zijn droomen!
Waar kreeg hij geld?" om 't cijfren voor te komen,
Bleef alles wijslijk op den spaarpot g'asigneerd.

Maak plaats! zij gaan.
Hoe, vaak, in woeste velden,
't Onzeker spoor
Hen voor moerassen bragt — zich tusschen 't ruig verloor;
Hoe, beurteling, hen dorst en honger kwelden;
Hoe, soms, op 't looverbed, in 't onherbergzaam diep
Van 't woud gespreid, de storm hen wakker riep;
Hoe lang de weg hun viel; hoe zij de dagen telden;
Daar zwijg ik van; wij zien de Grot; met een
Den Troep, verzameld om den steen!

Hun Leidsman schijnt, al zegt hij 't niet, te hopen,
Dat, wat ten koffer strekt, als koffer is te sloopen.

Digitized by Google

Gewapend met zijn bril, draait hij om 't keiblok heen.
Hij tuurt omhoog, omlaag; hij krabt, aan alle hoeken,
Naar voeg of reet; maar, ziet, hij vindt er geen!
Een wig drong nergens in; de moker dient te zoeken,
Of 't bersten wil, voor blind geweld alleen.

Het dolst rumoer doet nu de bergkluis trillen!
Moog vrij
De Held, met zijn Cyclopenrij,
Den tijd op diamant verspillen,
Hun moed houdt vol! 't Uitzinnig razen groeit
Al aan, al aan! Een stroom van zweet besproeit
Elk rimplend voorhoofd; de adem gloeit
In iedre borst; tot, na tien duizendtallen
Van slagen, de eerste slag 't verborgen teeken raakt,
Welks deugd den steen onkwetsbaar maakt!

Victoria! de hamers vallen
Van stonden aan niet vruchtloos meer!
Een regenbui van gruis komt neêr!
Victoria! dat hol en veld weêrschallen!

Het lijkt wel, naar den dunk van onzen Paladijn,
Met dezen drup geen enkle jok te zijn; —
't Lijkt ernst, wat, op zijn kruin, den scherpsten keizelregen

Digitized by Google

Juist aan dien oord te zamen drijft,
Waar Doctor Gall de kwade zestien (*) schrijft:
Doch ernst of jok, dit maakt hem niet verlegen!
Hij heeft den Schat, en nog iets toe gekregen.

Eerst wordt de spaarbeurs onderzocht: —
Rond afgepast, in gladde pistoletten,
De kosten van den Togt!
En, wat voor Toegaaf strekt, een pint Schiedammer vocht,
Om schramp en kneuzing meê te betten.

'T Mislukt veeltijds, door onbezuisde kracht
Fortuin haar gaven af te dwingen!
Waar stille vlijt geduldig op haar wacht,
Kiest zij haar gunstelingen.

(*) De welving van de steelzucht wordt door dat nommer aangeduid, op de bekende cranioskopische gipshoofden.

Digitized by Google

VULCANUS WRAAK. (*)

» *Mars en Venus ick nomen sal —*
Ghevangen in Vulcane net."

Liedeken van Andries Cruijnen VerVeen,
Prince der Goudtsbloemen; ten jare 1620.

Viel 't Mulciber wat zuur,
voor 't vuur,
In Lemnos winkelholen,
Zoo liet hij vaak, op rust bedacht,
Het korten van Diones nacht
Den Droomgod aanbevolen.

Zijn Wederhelft verbeet
haar leed,
Getroost om stil te bukken.
Slechts had zij, in een dennenwoud,
Naar stijl, der Maan iets toebetrouwd,
Van Manliefs wondre nukken.

(*) Uit hoofde van Lidmaatschap, ingezonden ter Kamer van Rhetorica, genaamd DE GOUDSBLOEMEN, *daar men schrijft :* UIT JONSTE BEGREPEN.

Digitized by Google

En jonkvrouw Maan verried
haar niet.
Zij kon van oudsher zwijgen (*),
Dat Mars haar snood beluisterd had,
Toen ze in zich zelv' te praten zat,
Was haar niet aan te tijgen.

Veel minder wat de Guit
hier uit,
Ten eigen onheil, brouwde;
Wanneer hij aan vrouw Lemnia
De schuld van een te plompen gaâ
Handtastelijk ontvouwde.

Haar Hinkvoet liet eens wijd
en zijd
Zich hooren met zijn hamer,
Als Mavors, zonder oorlogstrom,
Een huik van digten nevel om,
Kwam strijken in haar kamer.

(*) Silentia Lunae.

Digitized by Google

Ligt maalde hier 't penseel
te veel;
Mijn Zangster laat het glij'en!
Genoeg; dat Sol (*) zijn ronde deed,
En, loerend door een vensterreet,
Het weeldrig volk zag vrijen;

En wie, en wat hij vond
terstond
Den Smid in 't oor ging fluiten;
En 't narigt met den raad besloot,
Om, eer zijn kruin meer takken schoot,
Die sluikerij te stuiten.

» Dat wil ik, Vriend! Hoe bars
Held Mars
Zijn pluimkasket moog' zetten;
Hoe zeer in schalkheid uitgeleerd,
Hij zal, van dezen togt gekeerd,
Geen zegedeun trompetten.

(*) De Zon.

Digitized by Google

Ik blijf; klief GIJ ter vlugt
de lucht,
En noodig hier de Goden!
Doch Jovis breng' wat vuurwerk meê:
De schemering bij Cythereê,
Heeft ligt die hulp van nooden."

Sol ging. Nu gordt Vulkaan
zich aan! —
Hij toont zijn kunstvermogen:
Uit smedig ijzer wrocht zijn hand
Een Net, voor Herkles kracht bestand —
Te fijn voor Lynceus oogen!

» Op, Mavors! op! Rijs, Pa-
phia!" —
Zij luistren niet! Zij slapen! —
Die hen zal WEKKEN is niet ver:
Sleepvoetend nadert Mulciber,
Met zijn verraadlijk wapen.

Digitized by Google

Vergeefs weêrstaat het slot
een God;
Vergeefs is 't nacht daar binnen:
De Visscher komt, bedaard en koel;
Vischt; vischt; onmerkbaar voor 't gevoel;
En 't Paar beweegt geen vinnen.

Daar schiet het, met een zet,
in 't net;
Van tusschen dons en deken!
De treklijn, om de vleet gesjord,
Is fluks ten dubblen knoop geschort;
Hun leste kans verkeken!

Zoo wordt de dartle lust
gebluscht!
Wat schrik! wat jammerstemmen!
» Twee Goôn " roept Mars, met lange lip.
» Twee Goôn, als baarzen in den knip;
En, ach, gedoscht tot zwemmen!

Digitized by Google

Help, Jovis!" Jovis hoort,

op 't woord:

De scheemring zwicht! hij is er! —

Een stoet van Goòn verzelt Jupijn;

Neemt meê de Vangst in oogenschijn;

En schatert: »Leev' de Visscher!"

» 't Is tuwer instructie, ghij Amoureuse scholieren
Die naer ghehoudè Vroukens haect."

J. B. Houwaert, Handel der Amoureusheit. 1621.

Digitized by Google

TOELICHTING

VOOR HET VOLGEND STUKJE.

ā *en* ō, *in* dāār, gelōgen, *enz. spreke men in dit stukjen uit als de fransche* au, *in* Paul; ö, *in* völle, *enz. gelijk de hoogduitsche* ö, *in* töpfe, *door een' Nedersaksch wordt uitgesproken;* ae, *in* waerglas, *enz. als de fransche* è *in* père; ĭĭ, *in* smĭĭt, *enz. als de fransche* i, *in* lit; ŭŭ, *in* ŭŭt, *enz. als de fransche* u, *in* lut. *Men zal dan, ten naastebij, goed lezen. Als klemteeken gebruik ik* (').

De spelling van het Westphaalsche Bovenschrift vond ik min verkieslijk, en de aardigheid van het oude Boekje, waaruit ik hetzelve genomen heb, te grof, om den algemeenen titel te noemen.

De ineensmelting of samentrekking van woorden, en wegwerping van lettergrepen en letters heb ik, op het voorbeeld van onze Ouden, onaangeduid laten blijven; ten einde het oog niet door de menigte der teekens te verbijsteren; want de Zutphenaar, plat sprekende, is een groote vriend van verkorten.

De Algemeene Nederlandsche Taal tegenover den bijzonderen Tongval geplaatst zijnde, worden daar door de duisterheden (*al moest het dan ook door eene ongelijke en stijve overbrenging geschieden*) *voldoende opgehelderd.*

» Smĭĭt oe dale » (*ook* smĭĭt oe van de benen) *is een boer-*

Digitized by Google

tige zegswijze, *voor* »ga zitten". Dale *is* neder, *in 't algemeen; ook in 't Platduitsch: b.v.* »settet ju daal" *zet u neder.*

Opzigtelijk de Uitspraak, had ik, bij den eersten druk van de Tuchtiging der Algerijnen, te veel toegegeven aan een' Criticus, in het Zutphensche wonende, maar een stedeling, en daarenboven in Overijssel geboren en groot geworden; van daar de tegenwoordige afwijking van het vroeger uitgégevene.

Het plat, door mij gebezigd, heeft de meeste overeenkomst met hetgeen omstreeks Vorden *en* Lochem *wordt gehoord. Doch eene enkele SPREEKTAAL, gelijk deze, weifelt zoo zeer op de tongen, dat men, dezelve SCHRIJVENDE, uit den aard der zaak, NIEMAND VOLKOMEN kan voldoen.*

Digitized by Google

DE TUCHTIGING

DER

ALGERIJNEN,

OP DEN 27 VAN OOGSTMAAND 1816.

In Boeren-Zutphensch.

» *Sau diepe Waurde suntet nicht, dat die Koster-daurom behoive toe kommen.*"

VOJAGIE van een Westpheelschen Buerensoon. Bldz. 20.

ENGBERT. GARTJAN.

ENGBERT. (*buiten deurs*)

Heila!

GARTJAN. (*binnen 's huis*)

Komt r in!

ENGBERT. (*binnentredend*)

Goen dag! Däär buk weer.

Digitized by Google

DE TUCHTIGING

DER

ALGERIJNEN,

OP DEN 27 VAN OOGSTMAAND 1816.

—

OVERZETTING

VAN HET HIER NAAST STAANDE

Boeren-Zutphensch.

—

EGBERT. GERRIT-JAN.

EGBERT. (*buiten deurs*)

Heila!

(GERRIT-JAN. (*binnen 's huis*)

Kom binnen!

(EGBERT. *binnentredend*)

Goeden dag! Daar ben ik weêr.

Digitized by Google

GARTJAN.

Engbert, zun i dat! wel non volg er meer!
» Schepers Engbert is veur Algiers EBLEVEN"
Ston, zo de prāāt gink, in de Krante beschreven.

ENGBERT.

In den Almenak vin i de wāārheid, Gartjan!
De Krante en t Waerglas bedrug alleman.
Kans hawwi van BLIVEN; das ongelōgen!
Dāār het kogels genogt deur de locht evlōgen;
(Te Algiers, wik zeggen) en èèn ŭŭt den hoop . . .
Zo hak al te völle! Māār k zun er goekoop
Afe kommen.

GARTJAN.

Dat böi! smiĭt oe dale;
Vertel mi wat van oelu dāden; ik male
Op niks anders. Et zit er nog in, dat ik mee
An den bak scheepskost heb egetten, en jāār of twee.

ENGBERT.

Noe dan; heur toe!

Die Algierse venters
Had sestig... (k leuf meer!) kristemensen an flenters
Gehakt, ŭŭt baren meudwil; ook gink

Digitized by Google

GERRIT-JAN.

Egbert, ben' JIJ dat! wel NU volgen er meer!
» Egbert, de zoon van Scheper, is voor Algiers GEBLEVEN"
Werd, zoo de spraak ging, in de Courant geschreven.

EGBERT.

In den Almanak vindt ge de waarheid, Gerrit-Jan!
De Courant en 't Weerglas bedriegen alle menschen.
Kans hadden wij van BLIJVEN; dat is ongelogen!
Daar zijn kogels genoeg door de lucht gevlogen;
(Te Algiers wil ik zeggen) en èèn uit den hoop...
Zoo had ik al te veel! Maar ik ben er goedkoop
Afgekomen.

GERRIT-JAN.

Dat ben' je! Plak je daar neêr;
Vertel mij wat van uwlieder daden; ik maal
Op niets anders. Het zit er nog in, dat ik meê
Aan den bak scheepskost heb gegeten, een jaar of twee.

EGBERT.

Nu dan; hoor toe!

. . .

Die Algiersche karels
Hadden zestig... (ik geloof meer!) christemenschen aan flenters
Gehakt, uit enkel moedwil; ook ging

Digitized by Google

Eur olde staelen weer an; ze gaf um gèèn dink!
En onzen Könnink dorst ze òòk an te blekken!
Den was dat, köi denken, in den krop blīven stekken.
Ook duurde 't niet lange, of dāār hait! de Ammerāāl
Van de Capellen mos tot um. »Mūnhaer de Ammerāāl"
Zei de Könnink »ik mot oe es vrāgen:
Zol dat Dievengespūūs van Algiers os plāgen,
Noe het Franse, met Gods hulpe, klein is emaakt?
Dan waar 't Land ūūt den raegen in den drup eraakt!"
»Reg zo, Oe Hoogheid!" zei de Ammerāāl »en geen viven
En zessen meer mèt eur! — 't help ze māār stiven
In eur kwāā nukken; dāārùm — kort en goed:
Schaf i kogels, wi — schiet ze eur ràak op de hoet."
»Genogt" zei de Könnink.

Klāār was 't! wi mos VECHTEN;
Met den Engelsman saam; die zol t alles beregten,
Nā wize en tiid.

Veūr ALGIERS trok Lort Exmouth veurūūt:
En schip as en karke! En en Miinschip vol krūūt
Hawwe òòk; en bomkettels zatter; en neimoodsche pilen,
Met hels tuug, om 't Nest tot den grond te vernielen.

Dāār rāāsde 't hen; of et Jongste Gerigte begost!

Digitized by Google

Hun oude stelen weêr aan; zij gaven om niets!
En onzen Koning dorsten ze òòk aan te blaffen.
Dien was dat, kunt ge denken, in den krop blijven steken.
Ook duurde 't niet lang, of daar had ge 't! de Admiraal
Van de Capellen moest bij hem komen. »Mijnheer de Admiraal''
Zei' de Koning »ik moet u eens vragen:
Zal dat Dievengespuis van Algiers ons plagen,
Nu het Fransche, met Gods hulp, klein gemaakt is?
Dan was het Land uit den regen in den drop geraakt!''
» Juist, Uw Hoogheid!'' zei' de Admiraal » en geen vijven
En zessen meer met hen! — het helpt ze maar stijven
In hunne kwade nukken; daarom — kort en goed:
Bezorgt GIJ kogels, WIJ — schieten ze hun raak op de huid!''
» Genoeg!'' zei' de Koning.

Klaar was het! wij moesten VECHTEN;
Met den Engelschman samen, die zou' 't alles beschikken,
Naar wijze en tijd.

Voor ALGIERS, trok Lord Exmouth vooruit:
Een schip als een kerk! En een Mijnschip vol kruid
Hadden we ook; en bomketels in menigte; en nieuwmodische pijlen,
Met helsch tuig, om het Nest tot den grond toe te vernielen.

Daar raasde 't heen: of het Laatste Oordeel begon!

Digitized by Google

An wal doch ze vast, da wi niks en kost,
En bleef, op en hoop,, as ezels stāān kiken,
Tot et losbarstte. Doe wist de Heiens van striken!
(Die de ribben nog heel had, verstāāt zik.) De Stad
Gaf van klinktem bescheid; en, bi dit en dat,
Heit ze t HELDEN, et zunt geen MENSEN,
Die zoone praek niet an den nāzegen wensen!
Ook knikten de knieën mi allebot,
Of mi de kolde in de benen schot.
Dat duurde, zo k denke, goe tien minuten;
Māār de haze, in miin harte, stak gèèn òòr der buten;
k Brog miin stuk in de rigting, met al miin verstand;
En den negensten kogel akkrāāt te land
Nāāst en schietgat: kabaaf! de muur van mekander!
Twee kanons ŭŭt de rige! en en moorse stander
Die er bi ston, mee deur de puun rondumme geflaerd!
» Geluk — geen wiisheid!" zei k, » t Is en daalder waerd!"
Riep onz Kaptein » dāār heim!" en he wol niet lŭŭstren,
Wàk prāātte.

Van toeversan begos t noe te dŭŭstren,
Deur den damp, en wi klāārd ons wark op de gis.
Wol 't niet best raken? gedùld! dan was t mis.
Māār, ik wil t oe belōven! al vlógg ze in den blinden,
Mannig kogel wis ziin weg te vinden;
En kostte t heurlu, t kostte ook oslu bloed! —
Et slimste toch vergink t et Morenbroed:

Digitized by Google

Aan den wal meenden zij zeker, dat wij niets konden;
En bleven, op een hoop, als ezels staan kijken,
Tot het losberstte. Toen wisten de Heidenen van loopen!
(Die de ribben nog heel hadden, begrijpt zich.) De Stad
Gaf van klink bescheid; en, bij dit en dat,
Heeten zij 't HELDEN, het zijn geen MENSCHEN,
Die zulk een preek niet aan den nazegen wenschen.
Ook knikten de knieën mij telkens,
Als of mij de koorts in de beenen schoot.
Dat duurde, zoo ik denk, een goede tien minuten;
Maar de haas, in mijn hart schuilend, stak er gèèn òòr buiten:
Ik bragt mijn stuk in de rigting, met alle zorgvuldigheid
En den negenden kogel net afgepast te land
Naast een schietgat. Paf! de muur uit malkander!
Twee kanonnen uit de rij! en een moorsche stander
Die er bij stond meê door de puin omgesmeten!
» Geluk — geen wijsheid!" zeide ik. » 't Is een daalder waard!"
Riep onze Kaptein » daar hebt ge hem!" en hij wilde niet luisteren,
Wàt ik praatte.

Allengs begon het nu duister te worden,
Door den damp, en wij klaarden ons werk op de gis.
Wilde 't niet te best raken? geduld! dan was 't mis.
Maar, ik verzeker u! al vlogen ze in den blinde,
Menig kogel wist zijn' weg te vinden;
En, kostte 't hunlieden, 't kostte aan ons ook bloed! —
Het ergst nogtans verging 't het Moorenbroed:

Digitized by Google

De vonken weid ůůt de Stad nābōven,
Van eersten af an: ze brien, krek as en ōven!
Eure Vlote in korten nie minder. En noe sloeg
t Krůůtschip an spāānders! Hol klokte os de zee veur de boeg;
De vlamme schot torenslank op! Māār, die t zoog gebeuren
Kon, in t groezaam rumoer, van den slag niks heuren.

Zo gink t er af, Man! zes uur aan een stuk! Eur Nest
Was schoonegloïd as ne pipe; — al de pest
Joeg de locht in. Dat liet we os deftig betalen,
En de Kristenslaven te hope halen,
Das ze, vri van ransoen, met os gink. En bult geld
Het ze os ook, veur de Napelsen, toeëteld,
Wie dat nog toekwam. Ook wordde er beschreven,
Zwart op wit, dasze veurtāān niks en bedreven
Tegen t reg van de völke (zo t heit; māār dāār hek
Geen verstand af). Genogt, dat de schoelies eur nek
Mos bugen, en (prākkezeer et es nā!) dat onz schepen
Mee bi den dans waar!

Hoe hield ze os beknepen,
Die lelleke Fransen; pas twee jāār verleen!
Hoe wist eure dartig miljoen os ůůt te kleen —
Os! handvol mensen! t Lans geld, amnisie, tugazie,
Schepen, matrozen, soldāten mos weg! De koerazie
Liet ze os allenig, om, wasze, in eur euvermoed schond
En vernieldet, in Goos naam, van niis, ůůt den grond

Digitized by Google

De vonken woeijen uit de Stad naar boven,
Van eersten aan: zij brandde, even als een oven!
Hunne Vloot weldra niet minder. En NU sloeg
Het Kruidschip aan spaanders! Hol klotste ons de zee voor den boeg;
De vlam schoot torenshoog op! Maar, die 't zagen gebeuren,
Konden, in 't gruwzaam rumoer, niets van den slag hooren.

Zoo ging het er toe, Man! zes uur achter een! Hun 'Nest
Was schoon uitgebrand als een tabakspijp; — al de pest
Joeg de lucht in. Dat lieten we ons deftig betalen,
En de Christenslaven te samen halen,
Dat zij, vrij van rantsoen, met ons gingen. Een hoop geld
Hebben zij ons ook voor de Napelschen uitgeteld,
Welken dat nog toekwam. Ook werd er bepaald,
Zwart op wit, dat zij voortaan niets zouden bedrijven
Tegen 't regt van de volken (zoo 't heet; maar daar heb ik
Geen verstand van). Genoeg, dat de schoeljes hun nek
Moesten buigen, EN (denk het eens na!) dat onze schepen
Mede bij DIEN dans waren!

Hoe hielden ze ons benepen,
Die lelijke Franschen; pas twee jaar geleden!
Hoe wisten hunne dertig Millioenen ons uit te kleeden —
Ons! handjenvol menschen! 's Lands geld, ammunitie, tuigaadje
Schepen, matrozen, soldaten moesten weg! De koeragie
Lieten ze ons alleen, om, wat zij, in hunnen overmoed, schonden
En vernielden, in Gods naam, van voren af aan, uit den grond

Digitized by Google

Weer op te halen. Ook hield wi, diep in onz zakken
En spāārpennink vast: of he neer mog smakken,
Die dāār, op t hoogste van t rad van fortuun
Ston te kreien!

In t end lag he dale; en et gruun
Van d Oranjenboom sloeg, as de Lelies dāār ginter
Hier ŭŭt den wortel op, nāā n twintigjārigen winter.
Knap spronk ze toe, die wat kost en wat had!
Waterloo het onze KRIIGSHAER zien vechten — de Stad
Algiers onze VLOTE! En — meug ze andren ook prizen
Van onz Provincies — WI durf op Gelderland wizen!
Viif Lanslu hawwe, bi t zeuventał opperste, an boord
Van de Melampes!

GARTJAN.

Ik wet wel! en zei et al voort:
»De ONZEN zunt met!" Onder Zoutman hewwi de moppen
Ook niet ontzeen!

Kom an! noe mowwi es stoppen.
t Is goen tabak, maar de ZILVEREN deuze is vòrt! —
k Wol mee onz GEEWESTEN bedenken . . . en kwam te kort!
Weg gink de deuze, om miin schat te vermeeren.

ENGBERT.

Bazig! oe harte, miin Vrind, zol en könnink eren.

Digitized by Google

Weêr op te halen. Ook hielden wij, diep in onze zakken
Een' spaarpenning vast: of hij neêr mogt smakken,
Die daar, op het hoogste van 't rad van fortuin
Stond te kraaijen!

In 't eind lag hij ter neder; en het groen
Van den Oranjeboom sloeg, als de Lelies daar ginder,
Hier uit den wortel weêr op, na een' twintigjarigen winter.
Knap sprongen zij toe, die wat konden en wat hadden!
Waterloo heeft onze ARMEE zien vechten — de Stad
Algiers onze VLOOT! En — mag men ook andere prijzen
Van onze Provinciën — WIJ durven op Gelderland wijzen!
Vijf Landsluiden hadden wij, bij het zevental Officieren, aan boord
Van de Melampus!

GERRIT-JAN.

Dat weet ik wel! en zei' het aanstonds:
» De ONZEN zijn er bij!" Onder Zoutman hebben wij de kogels
Ook niet ontzien!

Kom aan! nu moeten wij eens steppen.
't Is goede tabak, maar de ZILVEREN doos is weg! —
Ik wou' de GEKWETSTEN mede bedenken... en kwam te kort!
Weg ging de doos, om mijn gaaf te vermeerderen.

EGBERT.

Braaf gedaan! uw hart, mijn Vriend, zou' een' Koning tot eer zijn.

Digitized by Google

EMMA VAN OUD-HAARLEM.

Een Vertelsel uit de Middeleeuwen.

AAN EEN MEISJE.

'k Beloofde, vóór mijn Pand, een Sprookje te vertellen;
De tekstbepaling stond u vrij; —
Ik vroeg daarom; — een Raadsel zondt ge mij:
» Het Haarlemsch maatje!" — Meendet gij,
Alweêr dien kleinen vriend te kwellen —
Zoo onafscheidlijk als de werkbuîl, u ter zij'? —
Dat lukt u niet, Stout Kind! ik spring zijn kleinheid bij;
Door u, wat Emma deed, ten spiegel voor te stellen.
Kort zal mijn sprookje zijn: wie mij gebiedt te snellen,
Verlangt een schets, geen schilderij.

Oud-Haarlems Heer was bijster klein van stuk;
Hij dorst nogtans de rijzige Emma vragen:
't Scheen jok — 't was ernst! en goed geluk
Bekroonde 't roekloos wagen.

Geen jaar verliep, of Emma zat

Gekluisterd aan de bakermat.
Maar toen ze, als zoogster, van haar diensten was ontslagen,
En nu de Jonge Vrouw
Ten derde maal, na 't vieren van haar trouw,
Den boomgaard rijpe vrucht zag dragen,
Kwam dolle strijdzucht, onverwacht,
Oud-Haarlems vredig erf belagen.
Een vijand dringt, bij middernacht,
Tot aan de slotbrug door! — 't wordt ochtend: pijlen snorren;
Vuur dwarrelt zuizend door de lucht,
En steenen bersten, vlugt op vlugt,
Uit schrikbaar krijgstuig.

Om de zijnen aan te porren,
Is kleine Koenraad overal:
Wat scheure, of waggle, of krakend nedervall',
Men ziet zijn helmpluim langs de tinnen
Haar ronde steeds van nieuws beginnen!

Door hèm bezield, staan zòò de zijnen pal —
Drie bange dagen. Maar de krachten
Des Burgtlings flaauwen meer en meer:
Hij moet ze kwisten, en geen rust herstelt ze weêr.
De slaap drukt, zwaar als lood, het oog der wachten,
En, schoon geen wond hem trof, zijgt vaak een strijder neêr.

Digitized by Google

Inmiddels gaart de Vijand, onverdroten;
  Wat, bij 't bestormen, hem de baan
  Tot aan den muurvoet oopne. Treurig gaan,
Daarbinnen, hand in hand, de jeugdige Echtgenooten:
  En rondom grimmen hen de bressen dreigend aan.
» Helaas! de schaar ligt moedloos afgestreden,
  Die 't veege slot bescherm'! die 't saamgedragen puin
  Ten wapen keere en slingre op 's Vijands kruin!"
Zoo zuchtte Koenraad, en hij volgt met loome schreden
  Zijne Emma, waar de krib van hunnen Eerstling staat.

  Weemoedig zien ze op hem bij weêr gepleegden raad;
Daar stoort hen een trompet! zij neigen luistrende ooren,
En een Heraut laat deze boodschap hooren:
  » Vrouwe Emma, met haar spruit, verlate 't slot in vreê,
  En drage een korfvol van haar kostbaarst veilig meê.
Sint Aagtens (*) Kapellaan heeft deze gunst verkregen,
  Voor hààr, die 't outer steeds pligtvaardig heeft bedacht.
  Zij gà! — wie blijft, zie, voor den tweeden nacht,
Storm van rondom op deze Veste tegen".
  Hij spreekt het, en spoedt heen.

Door Emma's tranen lacht
Een schalksche blik, langs Koenraad afgezegen,
  Terwijl zij roept: » Gelukt mijn daad,
  Oud-Haarlem, en de Man, voor wiens beknopte maat,

(*) *Aagtenkerk*, thans de Beverwijk.

Mijn Draagkorf ruimte had, blijft lang nog onvergeten,
Ik wil voor niets geen Emma heeten!
  Droeg mijn Genant (*) haar Eginhard — mijn Koen
  Draag ik — en zal 't dit gastjen teffens doen. — —
Spijt uw gestribbel, Koen, vrij wordt gij! deze muren —
  Niet langer houbaar door uw moed —
Redt uw beleid, in weinig uren,
  Als Assendelft hier met u henen spoedt; —
'k Betrouw zijn broederhart!"

Door kussen afgebroken,
  Had Emma dus haar woord, bij zoeten twist, gedaan,
En won het pleit.
In vrouwentooi gedoken,
  Wordt haar de Sluikvracht opgelaân;
Het wicht heeft in haar arm zijne oogjes toegeloken;
  De brug daalt; en zij gaat.

Wie onder 't welf bleef staan,
Was Hans, de Dwerg. Zijns Meesters dosch vermomde
  Den guit. Hij hield zijns Meesters rol,
  Ook na 't gebaarspel van een treurig scheiden, vol,
En zag, tot Emma's weg zich tusschen puinen kromde,
  Haar van den drempel na.

(*) De mandragende Maagd van Vader Cats.

Digitized by Google

Zij treedt het leger uit,
Door hand noch tong gekrenkt, maar houdt niet op te sagen,
Om 't Pand, als roof den Burg ontdragen,
En stolt tot ijs, op 't minst geluid.
In 't eind nogtans bereikt zij de Elzendreven —
De haven van haar hoop! Het groen heeft haar omgeven;
Haar kostbre Last is neêrgezet; —
Haar Koenraad is gered! —
Hij klemt haar aan zijn borst; en, schoon 't getrappel nader'
Van vlugge hoeven — schoon het flonkre door 't geblader,
Van lans en schild — hen dreigt geen nieuw gevaar! —
Neen! welkom, welkom zijn de tuigen,
Ter regter stond verzaamd, waar zich de takken buigen,
En mede siddren, als van vreugde, boven 't Paar!

Groothartige Assendelft, met zijn Vassallenschaar,
Kwam beider bede voor!

De Vijand kent zijn Stander,
Van ver: het middaglicht bestraalde 't zilvren paard,
Op 't wapprend karmozijn! 't werd doodbleek aangestaard;
En straks, in ééne vlugt gemengeld door elkander,
Bergt hopman zich en knecht. Het toebereide maal
Blijft, wie 't begeert, ten prooi gelaten!
De Burgtling spaart dien buit, zijn Gasten tot Onthaal.
Geen matheid drukt hem meer: door juichende onderzaten

Digitized by Google

Ziet Koenraad Emma's baan met eerepalm gespreid.
Naar tent bij tent, tot disch bij disch geleid,
Zit alles ààn, en laat zijn blijdschap hooren,
In steê van schorren wapenklank.
Rondom galmt Emma's Naam! Rondom 't gezang der koren,
Wier lof zich paart aan Koenráads stillen dank!

Digitized by Google

DE ZITBANK.

Anekdote.

Het landvolk trad, belust op zeekre pacht,
Ter herberg in. Een disch en schrijftuig zijn gebragt;
De Schrijver komt; Hans Gurgel volgt, wien 't kraaijen
Bij 't afslaan toestaat; maar de spil, die 't al moet draaijen,
Gaat stroef! 't is de Intendant, Herr Grob.
(Wij staan op Duitschen grond, merkt ge in 't voorbijgaan op.)

Grob wist zijn naadje met zijn Jonkers zij' te naaijen.
En toonde, waar hij kon', het klimmen van zijn moed,
Bij 't meerdren van zijn goed.

Ook heden deed hij zulks! Het peinzend oog naar boven —
De uhlanenmuts op 't linker oor geschoven —
De lippen met een pijp, als een mortier, bezwaard —
Gesteveld en gespoord (voor zijn toekomstig paard) —
Spanseert hij op en af, en schijnt een wandlende oven.

En, zie, daar stapt een Boertjen op hem aan:
» Heer Intendant, ik kom wat ver gegaan;
Is hier geen zitbank voor vermoeide lui' te krijgen?"

Digitized by Google

Het antwoord was een smaadlijk zwijgen,
En 't Boertje wendde zich met schoudertrekken om;
Op 't eigen pas bewijst Herr Grob hem, dat hij stom,
Maar geenszins lend'loos, is, door een gevoelig teeken —
Een schop! juist aangelegd op 't wit,
En treffend, waar den mensch, die zit,
Een bloedvin smartlijk pleegt te steken.
» Ga dààr op zitten, vlegel!" klinkt het woord,
Dat na den schop volgt — en Herr Grob spanseert weêr voort.

Het werk ving eindlijk aan; 't liep af; het volk druipt henen;
En 't Boertjen is, in de atmosfeer
Van Grobs pijp, andermaal — maar achterbaks — verschenen:
» Hou' daar uw zitbank weêr,
Herr Grob!" zegt Klaus — en schopt hem van de beenen.

Digitized by Google

SINT NIKOLAAS.

Een Sprookje.

Komt hier eens, Kinders, en let op;
'k Vertel van Sinter-Klaas,
En van een braven Ambachtsman,
Den armen Huibert-baas.

De goede Sinter-Klaas was oud;
Hij droeg een witten baard;
En aan zijn witten mantel was
Het laken niet gespaard.

En als hij van zijn hooge stoep
Den weg nam door de stad,
En dan zoo deftig met dien baard
En met dien mantel trad,

Dan wisten ook de kinders al,
Naar welken kant hij ging,
En waarom weêr dat breede zeil
Hem van de schouders hing:

Digitized by Google

Dan hield de goede man een pak
Voor 't volk op straat verstopt,
En bragt het naar eene arme buurt,
Met kinders opgepropt.

Daar sloeg hij dan zijn mantel los,
En 't was: »Dit is voor Jan,
Die daaglijks, als de meester roemt,
Zijn les het beste kan.

Dit is voor Keetje, die zoo vroeg
Het breijen al verstaat;
En dit voor Hein, die niet meer dwingt,
En zich gezeggen laat.

En hier komt, voor dien zieken bloed,
Daar ginder in den hoek,
Een peperhuis met vijgen aan,
En — kijk! — een prenteboek".

Zoo stapte hij, deur in, deur uit,
Van steeg tot steegje voort;
Maar als hij op zijn schimmel zat,
Dan ging het uit de poort!

Digitized by Google

Dan reed hij naar de buitenlui',
    En schimmel had zijn vracht,
Want ieder kind, een uur in 't rond,
    Dat arm was, werd bedacht.

Maar in de stad van Sinter-Klaas
    Was ook een Ambachtsman,
Die at droog brood, en schaamde 't zich,
    En sprak er niemand van.

Hij maakte schoenen al zijn best;
    Hij werkte laat en vroeg,
En voor tien kinders en een vrouw
    Was 't nog al niet genoeg.

Doch Sinter-Klaas vernam in 't lest,
    Wat HIJ niet weten wou':
Hij zoekt, bij nacht, zijn woning op,
    Spijt duisternis en kou'.

Hij trekt het winkelvenster los,
    Dat met geen grendel sluit;
En 't glasraam laat zijn goudbeurs in,
    Door een gebroken ruit.

Digitized by Google

En 's andrendaags zet Huibert-baas
(Gij weet — die Ambachtsman!)
Zich bij de lamp reeds aan zijn taak,
Zoo wakker als hij kan:

Daar valt hem, van den driestal, juist
Een kleine schoen in 't oog;
En, zie, die schoen bewaarde 't geld
Getuimeld van omhoog!

Nu denkt, wat vreugd bij man en vrouw,
En kindren alle tien! —
Wie, om een hoekjen, van nabij
Hun vreugde eens had gezien! —

Nogtans hun vreugd was kort van duur,
Want Huibert riep: »Houdt stil!
't Gevondene is geen oortje waard,
Voor die niet stelen wil!

't Hoort zeker aan dien vreemden Heer,
Van gistren avend laat:
Hij stond, toen hij zijn riemen kocht,
Omtrent waar Antje staat;

Digitized by Google

En, naast haar, in die kinderschoe,
Lag net de beurs met goud! —
De Burgemeester weet misschien,
Waar zich die Heer onthoudt:

Daar is mijn schort! ik moet er heen!
'k Wil loopen wat ik kan!
Zoo sprak Huib, en, gelijk hij spràk,
Zoo dèèd de brave man.

Mààr — wat de Burgemeester deed? —
Hij ging naar Sinter-Klaas;
Want DIE toch schonk, naar HIJ 't begreep,
Het geld aan Huibert-baas.

Ras haalt men Huibert. Huibert komt —
Zijn meettuig in de hand:
De goede ziel kreeg Sinter-Klaas
(Gelijk hij dacht) tot klant.

Maar Sinter-Klaas sprak: »Huibert-baas,
Ik ben de man van 't geld:
Het vond zijn weg door 't vensterglas,
En hoefde geen geweld.

Digitized by Google

De beurs is in een kinderschoe
Gevallen, naar ik hoor?
Breng MIJ het paar, en hou' de beurs;
Ik geef ze er gaarne voor."

En Huibert wischte met de mouw
De tranen uit zijn oog,
Zei snikkend dank, en ging, en trad
Zoo luchtig of hij vloog.

En, als nu vrouw en kind het wist,
Liep Huib weêr op een draf —
Kocht leêr in, bij zijn broeders weêuw —
En dong de sloof niet af.

En spoedig wist de gansche stad,
Hoe braaf baas Huibert was,
En praatte van de kinderschoe,
Waar 't geld in viel, door 't glas:

»Een kinderschoe bragt Huib geluk
Dat blijv' zoo!" riep elk een
»'k Bestel er bij geen ander meer —
Baas Huibert maak' ze alleen."

Digitized by Google

En Huib nam, van zijn jongenstroep;
Twee gasten tot zijn hulp,
En brak naar grooter woning op,
Van uit zijn enge stulp;

Maar 't raam aan straat verhuisde meê
Voor alle schaâ bewaard;
En 't bleef, ter eer van Sinter-Klaas,
Bij 't kleinkind nog gespaard.

Digitized by Google

INHOUD.

VERHALEN.

Dit stuk heeft, zoo het eerst was aangelegd, ten jare 1793, een plaats gevonden in de Bijdragen van Feith en Kantelaar. Wat men van het behandelde onderwerp, bij Slichtenhorst (Tooneel des Lands van Gelder, Kap. 36 enz.) kan lezen, en mij dienstig was, bepaalt zich tot het volgende: » 't Is eene verouderde dwaling, dat Gelderland weleer door zeker gruwzaam Dier is geplaagd geweest; hetwelk, onder eenen eik schuilende, de velden rondom woest en onveilig zoude gemaakt hebben, en menschen en vee of verscheurd, of met zijnen adem gedood. Welk Ondier, door Wichard, Heer van Pont, doorstoken zijnde, heeft deze Held, naar het laatste gehuil van het Beest, dat stervend: Gelder! Gelder! had uitgeroepen, eene stad, die door hem aan de samenvloeijende stroomtjes de Niers en de Wije gesticht werd, tot eeuwige heugenis, Gelder genoemd.

De Zeeuwsche Tijdschrijver Jan van Reijgers-

Digitized by Google

berg zegt, dat Gelderland in die tijden Ponthis zoude hebben geheeten. —

Wichard trouwde de Dochter van Herman, Graaf van Zutphen. — De Hoofdkerk der Stad Zutphen was, van onheugelijke tijden af, aan de Heiligen Peter en Walburg toegewijd." — » Ponthis". Ik lees bij mij, in Boxhorns Chronijk van Johan van Reygersbergen, II. 5. » Pont". — » De Hemel wil 't". In 1095 riep men ook, op het Concilie van Clermont, Diex el volt! — » Driemaal negenmaal". Van de eerste tot ruim aan het midden der negende eeuw. Wichard bestuurde het Land van Gelder, van den jare 879 tot 910, volgens Slichtenhorst, den Vertaler van Pontanus. Teschemacher wijst aan ZIJN' Draak het jaar 990 toe. — » Gelder". Men stelle zich Gelder voor, als èènen persoon met Geltar, wiens naam alleen in het elfde tooneel van Klopstocks Hermanns-Schlacht en nergens elders wordt genoemd. Etymologisten, uit de school van den Schrijver der République des Champs Elysées, zullen den naam van Geltar, of Gelder, ook nog erkennen, in dien van Gelster, een Dorp gelegen in Gelderland, Kwartier Zutphen, waar de Kleine Brukters plagten te wonen. — » Vorst". Van Spaen, Inl. tot de Hist. van Gelderl. II. 136.

Bladz. 15. LENORA. 1793. G. 1820. » sulfer". Het gebruik van het Buskruid, in den oorlog, kwam op

Digitized by Google

in de veertiende eeuw. — » De Blokhuismuur (Voorburgsmuur) een Stulpmuur wordt". Dit gebeurde in de zestiende eeuw. — » Het Bloedperk". De Doodenkamp is hier bedoeld. De oorsprong van dezen naam wordt anders, door de overlevering, gebragt tot later tijd; te weten tot het begin der zestiende eeuw, toen een aantal Zutphensche Burgers, in een werk, tegen het Huis Ter Wildenborch opgeworpen, over de kling werd gejaagd. Zie Slichtenhorst; bij wien, zeer verkeerdelijk, de herhaalde ontzetting van gemelde Huis eene Belegering door Roelof van Anhalt wordt genoemd, en 1506 en 1507 door èèn verward zijn geworden. Wagenaar heet gezegden Anhalt min naauwkeurig » Anholt". — Het » Blockhuys vur den Wildenburch" komt, onder anderen, voor, in een stuk van het begin der zestiende eeuw; zijnde de »Reeckenscappen Henderick van Twyckells", wien, voor den Wildenborch, een paard werd doodgeschoten. » De Scholtz van Lochem", door wien hij » verschreven" was, gaf hem een' ouden schimmel in de plaats: » dair vur dede mij Derick van Keppel sijnen olden grawen, die nyet half soe guet en was." — Overstichtsche en Spaansche Munt, van goud en zilver, is in den omtrek van gezegd Blokhuis gevonden. De eerstgenoemde getuigt waarschijnlijk van de Belegering door die van Overijssel, in 1490.

Digitized by Google

Bladz. 24. De zwarte Vrouw. 1787- 1791. G. 1820. »Staavren". Staveren of Staverden is een Adelijk Goed en Landhuis op de Veluwe; bij Slichtenhorst »de Vlekke Staverden". Van Spaen, H. v. Gelderl. I. 331 enz. — Achter de hoven van het Huis schuilt een Eilandje, van oudsher Eleonores Pol genoemd. De overlevering wil, dat hier een Kluizenaar gewoond hebbe, en men heeft er oud metselwerk opgedolven, dat de grondslag van een klein gebouw scheen geweest te zijn. — »Zweder Rodebaard" komt bij Slichtenhorst T. d. L. 93, in een Verdrag van 1372 voor, als »toemalig Bezitter van den Huis en Goede ter Wildenborch". Naar mijn Verhaal was dit bezit onregtmatig. In ondicht evenwel houde ik Zweder voor een' zoon van Wisch, en weet geen kwaad van hem. — Binnen den »Kring Wildenborch" zagen scherper oogen dan de mijne, toen ik jonger was, nog een Vrouwelijk Spooksel »de Zwarte Juffer" des nachts omgaan. Bij onregtzinnigen, die de Bewoonsters van den Wittewijvenkuil, in den naburigen Lochemschen Berg, met haar verwarden, werd zij de Witte Juffer genoemd, en wel eens een hulstbosch, in 't maanlicht blinkend, voor hààr genomen. »Reijnald" lees »Rijnoud".

— 30. Adolf en Emma. G. 1820. Omtrent deze en de volgende Ballade is het noodige aangemerkt in mijn' Eersten »Brief aan eenen Vriend in het Munstersche".

Digitized by Google

Bladz. 36 FOLPERT VAN ARKEL. De Ballade, in de Ged. van 1820 staande, overgewerkt. Men kan, bij Slichtenhorst, (Goudhoeven, enz.) ernstig genoeg verhaald vinden: dat Folpert van Arkel, wiens »galgerij" God ten laatste verdroot, en wraak riep tot den Hemel, te Haestrecht op den helderen dag, en in 't gezigt van zijne »Kamerraeden, met een vlucht" werd opgenomen, en »sinds niet meer gezien is"; alleen »droppelen bloeds" op de plaats van zijne verdwijning overblijvende. Heda zegt, dat Folpert »met wijn overladen" de lucht in werd weggehaald: *ebrius in aërem raptus*. Zie ook De vita et gest. Dom. de Arkel, Matthaei Anal. ed. sec. V. 212. — Lees op Bladz. 37 »lavend vocht" voor »levend vocht".

— 41, ADA EN RIJNOUD. G. 1820. Goldsmiths schoone »Edwin and Angelina" gaf mij, ruim vijftig jaar geleden, aanleiding tot het vervaardigen van deze, sinds veel veranderde, Ballade. Onze DICHTER, bij uitnemendheid, heeft de Engelsche aan de Nederlandsche Lezers door zijne Vertaling geheel doen kennen. Zie Mengelp. van Bilderdijk; Bladz. 202.

— 50. HET VOGELSCHIETEN. G. 1820. Het tweede viertal regels bedoelt het gebruik, in een groot gedeelte van het Kwartier Zutphen, voornamelijk den Boerenstand eigen, om, bij feestelijke maaltijden, Rijstenbrij en Stokvisch op tafel te zet-

ten. — Door de vioolsnaren boven den kam te strijken, noodigt de boerenspeelman de jonge luiden tot kussen uit. Hierop doelen de regels 11 en 12.

Bladz. 57. Eleonora van Engeland. Nieuwe Gedichten. 1827. » Alianora" in een stuk van 't jaar 1333 (No. 2322), uit het Archief der Rekenkamer van Gelderland. Zij huwde met Reinoud, in 1332. Het treffend tooneel, in de Raadzaal op den Burg te Nijmegen, en eene Voorspelling, door Eleonora, gelijk men wil, daar bij uitgesproken, heeft de Geschiedenis op het jaar 1343 geboekt. Zie Pontanus, p. 241. l. 50. Slichtenh. G. G. 130. Reinoud verliet deze waereld binnen het jaar, na het gebeurde. Zijne Weduwe zag, in 1350, den jammerlijken twist uitbersten, tusschen hare zonen; met welke de Mannelijke Stam van Gelder uitstierf. — De Kapel (Coupl. 2.) nog van den Nijmeegschen Burg overgebleven, is voor Romeinsch gehouden. — Karel van Bourgonje, Nijmegen in 1473 belegerend, verbood het schieten op den Burg, als achtende denzelven door Julius Caesar (die zoo vèèl bouwde!); Coupl. 3; gesticht. — Het geschenk, in het achtste en de twee volgende coupletten, werd ook, door de Stad Doesborgh, in 1538, den Opvolger van Hertog Karel aangeboden, bij zijne Huldiging.

— 64. Arnhem verrast. N. G. 1827. De Verrassing van

Arnhem, in 1514, vindt men bij Pontanus, p. 32 en 650; breeder bij Slichtenh. G. G. 332. T. d. L. 99; kortst bij Hooogstraten, op het woord Arnhem. Zie ook G. v. Hasselt, Arnh. Oudh. II. 89 en 122; Kron. v. Arnh. 79. — Karel, Hertog van Gelderland, levenslang worstelend, tegen de aanmatiging der huizen van Bourgonje en van Oostenrijk, aan wier gezag het Graafschap Holland onderworpen was, voerde deswegens ook met dat Landschap een' gedurigen strijd. Vandaar, dat hij zich van Muyden en Weesp meester maakte. — Venlo werd, voor de zaak van zijnen wettigen Heer, Hertog Karel, manmoedig door Swartsenburg verdedigd. — »een witte roos, als Leus". Dit was lang geschreven, eer ik wist dat er een Dag van de Roos was (dat is: van een gouden roos, die de Paus jaarlijks op den vierden zondag in de vasten pleegt te wijden), en ik denzelven, in een' Almanak van 1819, juist op den 21 Maart aangeteekend ontdekte. Mijne Leus op den 21 Maart 1514 is fictie. Een gemaakte roos, als de bloem, die in 't Fransch en Engelsch den naam van Geldersche Roos draagt: de Balroos; Viburnum opulus roseum; zweefde mij voor den geest.

Bladz. 70. Het Schip van Bommel. N. G. 1827. Robbert van Heusden, Burgemeester van Bommel, boette, met eenen smadelijken dood, de hem uitgepijnigde, doch ongegronde bekentenis van het

Digitized by Google

verraden der zaak van Bourgonje, door huwelijk de zaak van Oostenrijk geworden. — De speling van Dirk van Haeften, Heer van Gameren, met het woord RIJS is door de Geschiedenis opgeteekend. — Ten jare 1304 werd de Hoofdkerk te Bommel ingewijd, door Gerhard van Nassau, Schatmeester van het Sticht van Utrecht. — Zie Pontanus, 645; Slichtenh. G. G. 330 en T. d. L. 46.; Wagenaar, IV. 366.

Bladz. 77. EDUARD VAN GELDER, Winterloof. 1832. Albrecht van Beijeren was eerst Bestuurder van het Graafschap Holland »Ruwaard", toen Graaf. De strijd tusschen hem en Eduard van Gelder werd bijgelegd, met bepaling, dat Eduard in den Echt zou' treden met Albrechts Dochter, Catharina; wanneer zij twaalf jaren oud zoude zijn. De rampzalige twist tusschen Eduard en zijn' ouder' Broeder, Reinoud den Derden, Hertog van Gelderland, eindigde, in 1361, met een' veldslag bij Thiel, het gevangen zetten van Reinoud, en Eduards vermeesteren van de teugels der regering. — Het Guliksche bepaalde langen tijd het zuidoostelijke Gelderland, gelijk de Zee Holland tegen het westen begrenst. — Herman Bier van Heze hield het met Reinoud, den regtmatigen Hertog van Gelderland, en was eerst na diens val Eduard gevolgd. Men kan over hem en zijne Bedgenoote naslaan: Slichtenh. G. G. 148; Pontan. Hist. 291; en Teschmacheri Annales, waarin Herman geen Bier van Heze

Digitized by Google

wordt genoemd, maar, p. 399, Hermannus a Leers, en, p. 517, Hermannus Leers ex Hoeso pago. — De eenige bronnen, door mij gebruikt, zijn op de aangewezen plaatsen te vinden. Uit nog een aantal andere is door den Heer Nijhoff geschept, en, bij slot, een zeer waarschijnlijk verslag van het gebeurde in het Guliksche opgemaakt, dat eenigzins van het mijne afwijkt. Zie Gedenkw. uit de Gesch. v. Gelderl. II. CXIV. — Floris de Vijfde, Graaf van Holland, was voltooijer van »het Graaflijk Hof" in 's Gravenhage, met zijne groote »zaal"; waarvan het bouwen door zijn' Vader, Willem den Tweeden, Roomsch Koning, werd begonnen. — In den »Slag (van Bazeweiler), tusschen de Brabanders en Gulikers, in 1371 voorgevallen", werden de eersten aangevoerd door hunnen Hertog, Wenceslaus, die, in 't begin des gevechts, den Hertog van Gulik gevangen kreeg. — Reinoud de Eerste, Hertog van Gelderland, viel, ten jare 1288, den Brabanderen gekwetst in handen, bij den Slag van »Woeringen" (Woerone, in v. Veldhems Spiegel-Hist. Derde B.): van Spaen, H. v. Gelderl. I. 302 enz.; Nijhoff, Gedenkw. I. 11. enz. — Hendrik van Kuyk, Jan Redelgem (Schoutet van Brussel) en Guido de Ligne, Graaf van Saint Paul (Sint Pol, ook Simpol bij verbastering) staan onder de aanzienlijksten en dappersten, aan de zijde van Braband bij Bazeweil strijdende, opgeteekend.

Digitized by Google

Bladz. 85. Hertog Arnoud. Wl. 1832. Wat, bij Pontanus en Slichtenh., aangaande het hier verhaalde geboekt staat, bepaalt zich tot dit weinige: Arnoud, Hertog van Gelderland, werd, in 1465, door zijn' Zoon Adolf, en door zijn Vrouw, diens Moeder, Catharina van Kleef, naar het vaste slot van Buren met geweld weggevoerd, en aldaar opgesloten. Een Begijn, uit het »Gertruden Begijnen Klooster te 's Hertogenbosch", welke hem, gedurende zijne hechtenis, telkens bezocht en troostte, sloeg hem voor, zich door vermomming in haar geestelijk gewaad te redden. Arnoud weigerde zulks, om haar niet in 't lijden te brengen; doch, als hij, naderhand op vrije voeten gesteld, te Grave overleed, beval hij, de hem bewezen trouw steeds gedachtig, dat zijn hart te 's Hertogenbosch in het voormelde Klooster bijgezet zoude worden. Zijn lijk werd te Grave in de Sint Elizabeths Kerk ter aarde besteld.

— 91. Gerard van Mierop. Wl. 1832. Wagenaar Vaderl. H. IV. 354—356. — »Poederoijens Grijp". Maarten van Rossem; genoeg plunderaar, om zulk een' naam te verdienen. — » Hertog Karel; Koning Karel". Karel, Hertog van Gelderland; Karel, Koning van Spanje, Graaf van Holland: als Keizer onder den naam van Karel V. beroemd geworden. — Bij Pontanus en Slichtenh. vindt men niets, IJpesloot betreffend, aangeteekend; zoo veel te meerder bij

Digitized by Google

Guil. Hermannus: Hollandiae Gelriaeque Bellum; in Matth. Anal. T. I; welk boek, zoo wel als Wagenaar, door mij geraadpleegd had moeten worden. Hermannus spelt IJpersloot.

Bladz. 98. De Vorstin in het Dorp, Ged. 1820. »*Kleed u aan, en laat ons (de Vorstin) gaan zien*". Denkbeeldige personen, plaatsen en omstandigheden.

— 108. De Verjaardag. G. 1820. »*De dagelijksche wijs van spreken nabijkomende*". »Nahusia". Een tijd lang werd de Fuchsia bij de Utrechtsche Tuinlieden dus genoemd. — »om het naaste hooiveld" lees »in".

— 117. De Hoofdige Boer. G. 1820. »*De wet der vaadren niet bewaren Heet ze al te saam voor zot verklaren*". De plaatselijke gesteldheid te Almen is, sedert dit stukje door mij gemaakt werd, geheel veranderd. — »Voord" Engelsch Ford; Hoogduitsch Furth; bij Kiliaan als oud opgeteekend, doch in het Zutphensche nog zoo levend als de namen van plaatsen met dit woord samengesteld, gelijk Ligtenvoorde, Breedevoort, Montfoort, Voorthuizen. In het Nederd. Taalk. Woordenb. is Voord niet te vinden. — »Scholte" is, sedert lang, een bloote titel van eer, welken sommige oude en grootere landhoeven, in het Kwartier Zutphen, aan derzelver eigenaars of bruikers, uit den boerenstand,

Digitized by Google

mededeelen. Iets wezenlijks, onder mijne oogen voorgevallen, deed mijn' Hoofdigen Boer ontstaan. Of bij het Engelsch Vertelsel »the Miry Way" waaraan ik het bovenschrift en de geheele kleur van mijn stukje schuldig ben, ook eenige waarheid tot grond is gelegd, durf ik niet te zeggen.

Bladz. 123. HET VERSCHIJNSEL. G. 1820. *»Zij traden eenzaam door de duistere schaduw van den nacht".* Die het onderwerp op eene andere wijs behandeld verkiest te lezen, kan, in het Fransch, Le Sage's Bachelier de Salamanque; in het Engelsch, de Gedichten van Gay; en, ten overvloede, in het Hoogduitsch, v. Hagedorns Poëtische Werke naslaan.

— 128. HOOP VERLOREN; TROUW BEWAARD. G. 1820. Het Steenschrift, waarvan de vier laatste regels dezer Vertelling spreken, was in 1787 te Harderwijck nog, buiten aan de Kerk, in den voet van eenen pilaar vastgemetseld, en letterlijk dit: *Anno* 1647. *Spygelt v hier an vrow ende man.* Prozaïsche overleveringen wilden, dat de Steen met dit opschrift, van voor een afgebroken knekelhuis naar zijne latere standplaats verhuisd was. Mijn Lezer weet, waaraan hij zich te houden hebbe. — »Veluws Baak" de Harderwijcker Kerktoren, is ingestort, den 28 van Louwmaand, 1797.

Digitized by Google

Bladz. 137. DE SCHAT. G. 1820. *»Niets is er, of het wordt op onderscheiden wijs verhaald".* — Pfeffels »Der Schatz" waarin »Le Tresor" van La Motte verwerkt is, gaf aanleiding tot deze Vertelling. — »Nekromant" Zwartkonstenaar. — »Sint Stoffel": »Die heremijt seide (tot Cristoffel) om dattu groot biste van maecsel ende starc van leden wilstu daer sitten bi die riviere, ende allen luden overdragen so sal die coninc" enz. »Die Legende van Sinte Cristoffels" in de Gulden Legende.

— 142. VULCANUS WRAAK. G. 1820. De Rederijkkamer, genaamd »de Goudsbloemen" werd, in of kort vòòr 1437, binnen Gouda opgerigt, en hernieuwd in 1786.

— 148. DE TUCHTIGING DER ALGERIJNEN. G. 1820. Men zal het Vriend Engbert wel ten goede houden, dat hij de Moordenaars van Bona te Algiers plaatst, waar naderhand het getal der Christenslaven, onder het bombardement geslagt, zich tot twee en dertig bepaalde; dat hij van den Koning een' Prins maakt; de Mahometanen voor Heidenen uitscheldt; enz. enz. — »de moppen" de kogels, dus figuurlijk door de matrozen genoemd. Huygens heet ze »boonen, die na den blixem riecken".

— 162. EMMA VAN OUD-HAARLEM. Nieuwe Ged. 1827. De Lezer dient zich, uit het Verhaal van Hadr.

Digitized by Google

Junius (Batavia, 426), niets anders, bij het mijne, te herinneren, dan de omstandigheid, dat Oud-Haarlem belegerd werd, en de Vrouw haren Man daaruit droeg, als het kostbaarste dat zij had. — »Het Haarlemsch Maatje" vindt men ook, bij Langendijk, als Kleine Maat van Ligchaamsgestalte beteekenend, met deze woorden: »Waarom besloot Kajaan in Haarlems stad te woonen? De Haarelemmer Maat kon best zijn langte toonen". Ged. IV. 352. — De Overlevering van Oud-Haarlem onderscheidt zich, aan de eerste plaats, dààrin, zòò van de Duitsche »Weiber von Weinsberg" als van »König Grünewald" en »Nidda" (Deutsche Sagen I. 148, en II. 362) dat hièr het kostbaarste »ter sluik" gered wordt.

Bladz. 168. De Zitbank, N. G. 1827. Geheel anders en meer breedvoerig verteld te vinden, in Choix de Fabliaux, par Imbert; I. 256.

— 170. Sint Nicolaas. N. G. 1827.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

GEDICHTEN.

Digitized by Google

Digitized by Google

GEDICHTEN

VAN

A. C. W. STARING.

*

TER TWEEDE UITGAVE

BIJEENGEZAMELD EN VERBETERD.

TWEEDE STUK.

Te ARNHEM, bij

IS. AN. NIJHOFF.

MDCCCXXXVI.

Digitized by Google

Digitized by Google

VERHALEN IN DICHT

VAN

A. C. W. STARING.

TWEEDE STUK.

Te ARNHEM, bij
IS. AN. NIJHOFF.

Digitized by Google

BIBLIOTHÈQUE
DE L'UNIVERSITÉ
DE GAND.

Digitized by Google

VERHALEN.

Digitized by Google

Digitized by Google

LOCHEM BEHOUDEN,

in 1590.

Portiers Jan voerde daags de jongens aan;
Naar Lochems school, en naar de kegelbaan.
's Nachts was het stroopens tijd! Als beurteling
Zijn weg, dan oost, dan west, door 't jagtveld ging,
Draafde onze Nimrod voort, op 't scheemrig pad,
Of 't Molen- of Bagijnstraat, in de stad,
Bij klare zon was.

Doch, om haas noch hoen,
Slechts om 't gevaarlijk spel was 't hèm te doen!
Een spreeuw, een uil te ontnestlen, in den muur
Van 't leêgstaand klooster, was geen avontuur
Zijns moeijens waard! zijn weg ging steiler op:
Den raaf na, in een mossig' eikentop.

Maar nù was Jan verbluft! De Spanjaard zat
En loerde uit Zutphens wal. Jans Moederstad
Vroeg angstig hulp; Ballochi bragt ze; en, ziet,
Zijn strengheid duldt het nachtlijk zwerven niet;

Digitized by Google

Het krijgsvolk speelt den meester op de baan;
Uit heeft de jagt! het keeglen is gedaan!

» Eilaas, wat raad! — Korts ook, van school, volleerd
Naar huis gestuurd! — hoe leêggaans last geweerd!"
Zoo zucht Jan, en, hij druilt den Berkelkant
Diepmijmrend langs:
» Ik neem de spaâ ter hand!"
Staat eindlijk bij hem vast. Zijns vaders hof
Ligt woest; daar zet hij 't werk op, om den lof
Van Baas-Tuinier te winnen: hem genoegt
Niets kleins! Ook drijft hij 't spitten, dat hij zwoegt!
En vangt steeds met » Wilhelmus", in de vroegt',
Luidruchtig aan.
Zoo deed hij zeekren dag,
En had, van voor de poort die bergwaart zag,
D'ontheinden weg in 't oog. En, breedgelaân
Kwam, door de kloof des bergs, een hooivracht aan.
Nog een! nog een! — » Hooi! hooi!" roept onze gast
» Hier dient op 't voordeel van de koe gepast:
Het plukken is een regt, dat bij de poort,
In oorlogstij'en als in vreê, behoort.
Dat handhaaft Jan! Kijkt toe!"
De wagen kwam;
Die, 't voorst van driën, den weg naar 't stadje nam,
En wrikt het valhek binnen.

Digitized by Google

Jan is klaar:
Hij plukt — hij plukt — vijf, zes keer na elkâár —
En vat in 't lest.... twee VORTEN! en » Verraad!
Moord! Spanjaards! Spanjaards!" gilt hij door de straat.

En snel, als jong en oud te wapen rent,
Stuift ook de vijand krijschend overend —
De wagens af — de wacht in — en de Dood
Hen na! — Geen ponjaard mist zijn doel — geen lood! —

Toch staat de kleine hoop der weerders pal!
Wond wordt met wond vergolden — val kost val!
Maar 't ruime veld in klonk het strijdgedruis;
Te steêwaart vliegt, wat nog van snood gespuis
Zich achterhield, en hukte in grebbe en haag!
Zij komen! 't rot der helpers groeit gestaâg
Aan 's vijands zij! of leeuwenmoed de schaal
Des worstelkamps in wanhoop effen haal' —
Ze ontsnapt weldra aan te ongelijk een magt —
De strijd houdt op — de dappren zijn geslagt!

Nu schiet, van bloed verzadigd — niet van buit!
Des toelegs Hoofd en Raadsman 't moordhol uit.
Het spoor langs, dat naar 't hart der vest geleidt,
Naakt hij, waar 't krommend zich ten tweesprong scheidt.
Slechts één, wiens spaâ zijn krijgstuig werd, schuilt dáár!

A 3

Digitized by Google

De Jongling ziet en kent hem, den barbaar —
Zijns namaags beul, toen Alva's zoon gebood,
En 't ijs voor Zutphens poorters zich ontsloot! (*)
Hij kent hem, en roept grimmig: » Lig daar, schelm!"
En plettert hem de breinschaal met den helm!

Verbijsterd stààn zijn volgers in hun loop,
Als achter hen Ballochis wakkre hoop
Aanstormt! Pansier en pijrok, bijl en zwaard,
Lansknecht en burger, jong en oud gepaard!

De vijand scheurt een open in dien drom,
Maar wrekend staal valt op hem van rondom:
Wat doorbreekt waagt geen rugtred! Alles vliedt,
Tot waar de poort een weerbare engte biedt
Aan de ingeslonken schaar. Hier vastgeperst,
Wendt zij naar spits. Te koen! het lontroer berst
Verdelgend los! 't geschut, eens bolwerks kruin
In wed-ren afgesleept, bestelpt met puin,
Wat door geen ijzer valt! — ZIJN kracht beslist!

Triomf! triomf! de laatste kogel sist
Den vijand na! de feestklok en de stem
Des orgels roept het juichend volk tot HEM

(*) De Moord van Zutphen, in 1572.

Digitized by Google

Die uitkomst gaf!

Ballochi zoekt den Held,
Wiens regte den verrader heeft geveld,
En gespt hem, voor elks oog, den degen om;
En VAANDRIG JAN trekt op naar 't Heiligdom.

Digitized by Google

DE LEERLING VAN PANKRATES.

De Kunst ten halve slechts aan Meesters af te zien,
En voor volleerd zich in hun rij te zetten,
Loopt op beschaming uit! Zoo een bewijs of tien
Te weinig scheen, zou' niets mij letten,
Dat ik er twintig gaf.
Vertrouw dit op mijn zeggen af,
En houd u, om u zelv' en mij den tijd te sparen,
Bescheidenlijk met èèn,
Geboekt door Luciaan', te vreên.

Nà Trismegist; het blijkt niet hoeveel jaren;
Was al de wijsheid van Egypte saamgevaren
In 't kale hoofd van Pankrates,
Professor Hyperphysices
Te Memphis. Doch alleen die reeds ADEPTEN waren
Bragt Pankrates op Kennis hooger baan:
Den grenspaal ver voorbij, waar *Lavoisier* bleef stuiten,
Ving HIJ zijn *cursus* jaarlijks aan;
De Kleine Sleutel van den grooten Majorkaan (*)

(*) De *clavicula* van den Alchymist Raymundus Lulius van Majorka.

Digitized by Google

Behoeft ZIJN jongrental geen Voorhof meer te ontsluiten;
De ZILVREN poorten zijn zij door;
Maar hier verslindt de nacht het minbetreden spoor,
Tot dat de Leeraar wenk'. Hij wenkt! een vloed van stralen
Spreidt glans, waarbij geen zon kan halen;
Wat Paracels', wat Helmont nimmer zag,
De Tempel van 't Geheim staat flikkrend in dien dag,
En GOUD is 't breed portaal! GOUD zijn de binnenzalen!

't Was niet genoeg! Wie, drie jaar achtereen,
Met zijn *Minerval* (*) ter bepaalde stond verscheen,
En (wat den leerling, onder 't walmen der retorten,
Vaak zuur viel!) nooit zijn hulp bij 't onderwijs liet schorten;
Dien gaf Professor Pankrates
Iets van de Tooverkunst ten beste, in de afscheidsles.

»De Tooverkunst!" Hier spitst Ergdenkendheid hare ooren!
Doch laat geen valsch begrip haar zielenrust verstoren:
Ik meen de Kunst (†), door Adam uitgedacht;
In Noachs Ark gered, voor 't late nageslacht;
Door grijze Magiërs, door Salomo gedreven;
Maar thans, helaas, niet meer in leven!

Kort was het onderwijs: »Twee enkle woorden maar,
Op zijn toon punktlijk nagesproken,

(*) Schoolgeld. (†) Cabbala.

Digitized by Google

Zoo bondt gij en ontbondt de Geestenschaar!
Gesteld: een táak viel u te zwaar;
Gij wenschtet hulp; wel nu! een stok, in 't lang gestoken
Door 't buisjen van een slaaf, en *abracà* gezeid:
Men zag als knecht te voorschijn springen,
Die stok en buisje was. En, bleef de magerheid
Van 't hout hem bij, volleerd in alle dingen,
Stond hij tot iedre dienst bereid."

Dus sprak Professor. Een student, Eukraat geheten,
Noteert dit half recept: »Meer heb ik niet te weten"
Denkt hij; ontsluipt het *auditorium*,
En speelt straks, bij een huislijk *publicum*,
Den wonderman. Juist bleek zijn *hospita* verlegen,
Om water voor een badkuip: » Anders niet! — —
In Isis (*) onbeperkt gebied,
Komt alle kracht den wenk des Wijzen tegen.
Een wandelstaf, een slavenkleed,
Zijn 't eenigst hier vereischt." Men brengt ze hem, hij treedt
Een tred zes zeven aan een zijde;
Verbiedt, na magistraal gehem,
Met rimpels op 't gelaat, en met vergroofde stem,
Het luistren elken ongewijde;
Bromt *abracà*; en 't lukt! de Pop, die voor hem staat,
Wordt Mensch! »Draag water in die badkuip, kameraad!"

(*) De Natuur.

Digitized by Google

De Kameraad vat straks twee emmers op, en gaat —
Brengt water — gaat — keert — gaat; de kuip zou overstroomen,
Bij meer. »Houd op, vriend!" zeit Eukraat.
De Vriend... werkt voort. »Een rare potentaat!
Hij schijnt van 't soort dat wandlend pleegt te droomen.
Vent, hoor je niet? hou op!" De Vent... werkt voort.
Een molenbeek stort klettrend van den boord
Der badkuip. Alles drijft. — Men poogt hem weg te jagen,
Die 't onheil sticht; met schoppen en met slagen
Begroet men hem; — vergeefs! — Daar valt Eukraat een bijl
Omtrent den haard in 't oog; hij grijpt die in der ijl:
»Voor 't lest; laat blijven, doove kinkel!"
Vergeefs! — — Krak vliegt de scharenminkel
Doormidden! En wat volgt? — O wee!
Verdubbeld springt hij op; de Dragers zijn nu Twee!
Vier emmers vullen zich, en lozen
Hun vloeibren inhoud! 't word een zee;
Een zee; en springtij zonder poozen!
Het schuimt de woning uit — de straat op; — zitbank, disch,
Kas, kist raakt vlot! — De Huisbestierster is
Voorlang gevlugt; Eukraat op 't punt van vlugten;
Wanneer PROFESSOR komt! »Wat speelt men hier voor kluchten?"
Roept hij — bromt »*acarbà*" en, ziet,
Een stok, in tweeën gekapt, ligt daar; geen emmer giet
Meer water uit, de zundvloed is verloopen;
En, met een lange neus, Eukraat naar honk gedropen.

Digitized by Google

HET GENEZEND MAAL.

'T Zat Klaas in d' onderbuik: hij won' gedurig sterven!
Maar 't liep in 't achtste jaar,
Hij kwam er niet meê klaar,
En Neefje niet aan 't erven.
Zijn vrienden lagchen: ongestoord
Gaat hij terwijl met sterven voort;
Tot eindlijk slaagt (voor 't minst naar zijn gedachten),
Waarop hij ze al zoo lang liet wachten.

Eens ochtends luijert hij; men komt aan 't bed: »Wel, Man;
Hoe is 't?" »Gedaan! - 'k ben dood!" »Dit van uzelv' te hooren
Geeft troost!- ge ontbijt toch meê?- Een lijk, dat spreken kan,
Heeft wis ook de eetlust niet verloren!"
» Ontbijt! -- toen 'k leefde, had ik boeken, vol van 't geen
De Dooden spraken! (*) — dat zij eten? noem er een
Waarin dat staat! mij kwam het nooit te voren.
Dus — weg, Verleider! 'k wil een Doô met eere zijn."
Hij zegt het; houdt het vol; hiet Vrind en Doctor zwijgen;
En kost, noch drank, noch medecijn

(*) *De sprekende Dooden.*

Digitized by Google

Is onzen Klaas in 't lijf te krijgen.
Begraven moet men hem; dit eischt hij met geweld.

Wat zou' men doen? een klein vertrek werd toegesteld,
Gelijk een Grafgewelf. Drie Kisten langs de wanden,
Waarop men naam en sterfdag leest,
Verkonden, wie er eerder zijn geweest
En sluimren, bij den schijn van lampen die daar branden.

Intusschen was, met een bedeesd gezigt,
De droeve mare aan Klaas berigt,
Dat vroeger reeds de Dood naar andere offers tastte,
En elk onthutst is van het plotslijk sterfgeval
Dier tafelvrienden, drie in tal,
Waarmeê hij zich, een week voor hem zijn eind verraste,
Noch op een Mosseltjen, in 't Zeeuwsche Jagt, vergastte.

» Die Mossels! ja! daar hebje 't al!
Die deden 't ons!"
» Het kon' ligt wezen!
Wij gisten 't meê, en spraken af,
Dat, daar u 't zelfde Lot hier wegnam, ook nadezen
Eenzelfde Graf
U saam vereenen zou'. Gij maakt dus nog op heden
Het Viertal vol, met hen, die u zijn voorgetreden."

Digitized by Google

De nacht kwam aan, en Klaas werd, naar zijn wensch,
gebragt,
Waar reeds in iedre Kist een Levende op hem wacht.
Stil was 't, een klein half uur; daar slaat de stadsklok negen;
Met èèn begint Vriend Dirk zich te bewegen:
» 't Is etenstijd; waar of de Koster blijft!"
Gromt hij, als in zichzelv'. Een echo volgt — van woorden
Uit Heins en Jaspers Kist: » Ik wed, Sint Velten drijft
Hem weêr zijn kroegen langs!" »» De Grafprovisors 'hoorden
Zoôn lap te ontzetten, als hij Dooden hongren laat!" "

» Vergiffnis, Heeren!" spreekt hijzelf, die binnen staat.
Hij brengt een tafeltjen; hij dekt het: uit den oven
Snikheet geland, zendt een Pastei haar walm naar boven —
Haar geur in 't rond; een smaaklijk Toebehoor
Omringt ze, en, wekt zij dorst, daar staat de Lankhals voor.

Dirk, Hein en Jas hun Kist uit! » Welkom, Klaasje!
Gij òòk hier, na die Mossels? — 'k drink een glaasje
Te meer deez' avend, op ons weêrzien, oude Vrind! —
Maar hoe zoo roerloos? toch niet blind? —
Kijk! ik ben Dirk — die Hein — en die Jas! — Op de beenen!
Uit ùw maag zijn de Mossels vast verdwenen,
Gelijk uit de onze, toen wij, boven, zijn gekist.
Het Maal wacht; kom!"
» Dat 's meerder dan ik wist"

Digitized by Google

Zegt Klaas » dat Dooden eten!
Maar, als het zijn moet, 'k heb het kaauwen niet vergeten,
En, bleef ik weigerig, om 't, na mijn eind, te doen,
Ik hield, als Doô, zoo 'k meende, mijn fatsoen."

Zij zitten aan; zij legen bord en beker;
En 't einde spreekt vanzelf: voor Klaas was door d'apteker
Een *spiritus* bezorgd, die, in zijn glas geplengd
Met handigheid, hem tot bezinning brengt — —
En radikaal geneest! — Helpt Eskulaap de zieken
Prozaïsch traag — zijns Vaders (*) hulp heeft wieken!

(*) Apollo's.

———

Digitized by Google

DE TWEE BULTENAARS.

EEN VERHAAL,

in de eerste helft der vijftiende eeuw geplaatst.

Twee wakkre Bultenaars; Graaf Ot, die 't pak van voren,
Graaf Freedrik, die 't van achtren droeg;
Begeerden Klara's hand, en vrijden drok genoeg;
Maar Jonkvrouw Klara had geen ooren.

Eergierigheid hing juist met Liefde in evenwigt,
Bij Ot; en die, op 't zien van zijn volhardend jagen;
Begrepen, dat de minneschicht
Hem erg trof, keken mis!

Dorst Freedrik zacht te klagen,
Dan was 't van dieper smart. Hetzij een klein gedicht,
Haar in de hand gespeeld, de Maagd zijn trouw bleef toonen;
Hetzij, naar oudren wijs, bij nacht,
Zijn stem en luit haar, onder 't venster, hulde bragt.

Digitized by Google

Ots wierook brandde voor de schoonste van de schoonen;
Op wie de vreemdling, 't hof, de stad,
Bij ieder feest, de blikken had.

Frits bidt het Meisjen aan, dat, in den kring gevangen,
Waarbinnen 't ledig volk naar schijnvermaken rent,
Het oog onwrikbaar houdt gewend,
Naar vreugd van echter keur. Dat in geen strik blijft hangen,
Dien vleijerij den hoogmoed spant;
En, uit den dwang van Arnhems pronk, naar 't land
Terughaakt; tot de nachtegaal zijn zangen
Herhaalt; de boord der Grift (*) haar weêr 't genot bereidt
Van hof- en veldbestier; van rust, na bezigheid.

Wat Ot van Freedrik onderscheidt
Ontsnapt het Meisje niet. Ja! in haar binnenst fluistert
De vriendschap vaak een meêgaand woord,
Voor die, als Dichter, die, als Zanger, haar bekoort;
Naar wien de Jeugd zoo gretig hoort,
En die, waar Grijsheid spreekt, zelf luistert.
Maar 't licht van hooger gunst wordt staâg voor hem verduisterd;
Bij wijze van eklips! — naauw gaat het op, of 't schuilt
Weêr achter 't bultgebergt, dat uit zijn ruggraat puilt.

(*) Aan de oostzijde der Veluwe, in gelijke rigting met den IJssel vloeijende.

Digitized by Google

»» Vrouw van een Graaf te zijn ?"" » Al kwamen dubble Graven;
Al kwamen Prinsen; en zij stalden zoo veel garen
Als titels uit, en daverden van 't goud;
Met een misbakken Man wordt Klara nooit getrouwd!"

Dit was, verzacht, het slot, toen Klara, moê gedrongen,
Gesmeekt, gedicht, geciterd, en gezongen,
In 't eind baloorig werd.
Daar zat nu 't Vrijerpaar;
Bijzonder Frits; de hand in 't haar!

Maar grijze Roël, de trouwe Achaat van dezen;
Die zoo zijn Heer en Pleegkind zitten zag;
Begon, op zeekren dag:
» Graaf Fritsje, kan het wezen,
Vertrouw mij dan, waar 't schort;
Eer 't erger wordt!
Gij zwijgt? Welnu, dan ga ik weêr aan 't raden; —
Soms lukt mij dat!
Was Jonkvrouw Klara niet
Zoo regt, zoo schentig als een riet;
Of — beter! — waren wij ontladen
Van dat verwenscht teveel; (dat zij toch naauwlijks ziet,
Die ons als kind op de armen heeft gedragen!)
Misschien dat dan... zich — van den tijd — iets hopen liet! —
Dit dènkt gij, Fritsje. Ik zèg: dan had het uur geslagen —

Digitized by Google

Zoo dadelijk! — Gij meent, dat ze ons niet lijden mag? —
Verkeerd! Al word ik oud, ik heb dat waargenomen;
Niet eens, maar meermaals; dag op dag:
Haar stemmigheid sprak even duidlijk als haar lach.
WIJ — zorgen slechts, om van de toemaat af te komen,
Die ons postuur ontving! De kans daartoe staat schoon!"

»» Voorzeker, Rudolf! en de Meester eischt geen loon
Die mij cureeren zal — de Dood!""
» Zacht! zacht! wij steken,
Indien gij 't waagt, van land, niet op een lijkbaar aan,
Maar op de Bruidkoets.
Hoor! zit onze Kapellaan
Bij u, hij zal van geen mirakels spreken,
Want daadlijk komt gij met spitsvindigheid ter baan.
Doch, wat hij MIJ vertelde, die mijn oordeel,
Zoo 't past, gevangen geef, verneem dat, tot uw voordeel.
Geen sprookjes zijn 't, die ik verhalen zal;
Behalve man en paard, noem ik u huis en stad.
Hoor! Wil uw twijflarij van wondren doen niets weten,
Te Hedel aan de Maas leeft een eerwaardig Man,
Die u beschamen kan.
Die Man hiet Wolf; hij woont, naar 't oog gemeten,
Vier kruisboogscheuten ver van 't Dorp; links af.
Hij droeg zijn zoon en vrouw naar 't graf; (dagen,
Maar wat hem (»»Kort, Roel, kort!"")... wat, in zijne oude

Hem overschoot,
Dat is een Dochter, als geen oogen schooner zagen.
(»» Al verder!" ") Van jongs af was Wolfs devotie groot
Voor Kufus, die de martelstraf moest lijden,
Bij 't volk van Bacherach, in Keizer Nero's tijden.
Hij werd... de Man werd in een wijnpers doodgeplet.
Omdat hij 't outer van God Bachus had geschonden.
(»» Wel foei! en Wolf?" ") Lag eens te bed
Graaf Fritsje! Een amerij uw drift nog ingebonden! —
Wolf làg, en sliep; een maand geleên;
Wanneer de Martelaar hem in een droom verscheen;
En sinds... geef acht nu! sinds... vermag Wolf vleesch en been,
Gelijk week was, in elken vorm te kneden!
Geen twee-, geen drietal, neen! voor 't minst een twalefltal
Ervoer 't! Een sukkel, overal
Bij boer en hònd bekend, als bedelaar; van leden
Verdraaid genoeg, om voor een schildpad door te gaan,
Kwam gistren, regter dan een outerkaars, hier aan.
Een die hem kruipen zag, den tijd van dertig jaren,
Vònd hem, sprak hem, en zal 't verklaren!
Daar is hij juist — de Kapellaan!"

En nu, mijn Lezer, dat Frits ging is ligt te ramen.
Mogt u, bij wintertij, een springtogt over Rijn
En Waal, zoo min als HEM en MIJ, bedenklijk zijn,
Welaan, dan gaan wij allen samen.

Digitized by Google

't Begin wekt, dunkt mij, hoop: 't aartsvaderlijk gelaat
Van Wolf heeft niets, dat naar 't bedriegen staat.
Geen boetmom hangt hij vòòr; zijn kost en drank verstrekken
Daar tuigen van. De wijn van Bacherach,
Geschonken uit een kruik, waarop het staal de trekken
Graveerde van den Man, die onder 't persblok lag,
Is alles wat den Droom, en 's grijsaards Wondergaven
Gedenkt. Hij vraagt naar 't hof — naar 't heer; — hij weet van ('s Graven
Geplukte lauwers. »Die den angst der zee ontkwam"
Zegt hij »beschouwt nog graag heur tuimling uit de haven."

Zoo rekt hun kout, terwijl de haardsteêvlam
Verkwikking spreidt. De Hof lacht, door de vensterstaven,
Schoon arm aan bloei, toch met zijn palmrandgroen,
Het rood koraal der hulshaag, en 't festoen
Van klimmer langs den muur, den Gast toe. Doch naar 't wezen
Van Haar, wier weefstoel ginds heur kunst getuigt en vlijt,
Kèèrt staâg zijne aandacht: »Neen! 't werd niet te hoog geprezen
Dat schoon gelaat, waarop, in zoeten strijd,
Gevoel en geest om beurt met tooverlachjes zweven!
Gelukkig Vader, wien dat Pand nog is gebleven!
Gelukkig ik! als zòò, die mij verstiet,
Haar stille zorg voor mij eens waken liet;
Met zachte hand dat huis bestierde,

Digitized by Google

Waarin ik eenzaam treuren moet!
Dààr met bescheiden tooi 't geen enkel GOUD was sierde;
Dààr Orde schonk aan d' Overvloed."

De Minnaar dacht het, en verzuchtte. Rudolfs oogen
Had vriendentrouw gescherpt; van elders kwam 't vermogen,
Dat Wolf den boezem van zijn Gast
Doorzien liet. Ernstig rijst de Grijsaard, en betast
Zijn schouderblaân, terwijl een heimlijk trillen
Hem door 't gebeente vaart. »Neem, edel Jongeling,
Wat zij, wier beeld, als engel, met u ging,
U willig schenken zou', was haar de magt bij 't willen
Verleend, die MIJ gewerd!"
De Grijsaard sprak, en 't hoofd
Des Graven rigt zich op. Van effen schouders zweven
Zijn blonde lokken af; geen moedeloosheid dooft
Zijn blikken meer; zijn borst wordt krachtvol opgeheven.

Niet eedler schiep, o Gabriël,
Uw beitel; schooner niet uw kunstpenseel, Apell'
Van Bree, den Argonaut, het doel zijns togts genaderd,
En 't vlokkig Goud bereikend in 't gebladert',
Niet schooner en niet eedler dan hij staat:
De traan der vreugd op 't mannelijk gelaat!

Digitized by Google

Ik maal zijn dank niet af; dit waar een ijdel pogen!
Wij volgen hem, die, in gepeinzen opgetogen,
Na korte nachtrust, langs den vloed
Der Waal, weêr huiswaart henenspoedt.

Doch wie komt ginder als een wervelwind gevlogen!
Geen ander dan Graaf Otto. Wat voert HIJ
In 't schild? Mij dunkt, voorzigtigst keeren wij,
En gaan zijn gangen na.
Ei ziet! op Hedels toren
Is 't meê bij hèm gemunt. Ook Otto had twee ooren
(Zoo 't schijnt) voor 't Nieuws, dat Arnhem op deed hooren
Met Velp en Oosterbeek. De kromme Bedelaar
Verkneed te Hedel, bragt den Tweeden Bultenaar
Als d'Eersten op zijn hengst.
Hij landt aan 's Grijsaards woning,
Doch vindt den Huisheer niet; een winterzonneschijn
Heeft hem naar 't veld gelokt.
Met gulle pligtbetooning
Vervangt, terwijl hij toeft, zijn Dochter hem. Den Wijn
Van Bacherach genaakt zij met de lippen,
En biedt zij haren Gast. Hij vindt dien meer dan goed;
Ook stolde 't guur noordwest zijn bloed;
Hij laat dies andermaal een kroesvol binnenslippen.
Maar, ras doortinteld van verraderlijken gloed,
Begint de Vlinder nu om 't Roosjen heen te zweren;

Digitized by Google

Dat schuldloos lokkend vòòr hem staat;
En heeft straks toornende ernst het maagdlijk zacht verdreven,
En vonkelt fierheid uit Agnetes schoon gelaat,
Te schooner dunkt zij hem!
» O, die de purperboorden
Van dezen mond...." Een knellende arm omsluit
Haar middel, als deze aanhef wordt gestuit;
Daar Wolf komt!
Lijkbleek, zonder woorden,
Vast in den vloer geworteld, staart Graaf Ot
Hem aan!
Op 's Grijsaards wezen straalde
Door gramschaps donkren nacht een flikkerschijn van spot:
» Heer Graaf" zegt hij » wie zòò vooruit betaalde,
Wat ik te geven heb, dient niet gelijk gesteld
Met andren! zwaar gewigt weegt hem, voor 't ligte geld,
Mijn hand toe." Deze hand vaart Otto, onder 't spreken,
Langs beide schoudren; 't vleesch komt òp, gelijk door 't weeken
Een spons, of meelbeslag door kracht van gisting, zwelt.
Klaar is de Paddestoel! vòòr kogelrond en achter.
De Lijder blijft geboeid aan voeten en aan tong:
Dat hij de ontbarsting van zijn grimmigheid bedwong;
Was dus geen wonderdaad.
Iets zachter,
Vervolgt nu Wolf: » Ga heen, Graaf Ot, en keer
Een jaar na dezen (doch, let wel, gebeterd!) weêr.

Digitized by Google

Graaf Freedrik — kreeg hulp, — ù mag ik ze dàn verkonden."

Ots voeten laten los. Zijn paard staat aangebonden,
Nabij de huisdeur, maar 't herkent zijn Meester niet;
Ook had de Ruiter nog den stand niet uitgevonden,
Waar thans zijn bovenvracht zich best in dragen liet!
Hij wurmt dies vruchtloos om den wildvang te beschrijden,
Tot Agnes — (meent gij, dat hem 't Meisje niet bespiedt?)
Tot Agnes eindelijk geen langer weêrstand biedt,
Aan de inspraak van haar medelijden.
Zij komt en helpt, waar, zonder hulp, de Blood
Het vliegen even ligt gedaan kreeg als het rijden.
Heeft ze (eer de Graaf met beugelvasten voet
Op Beyaart zat) heur lagchen slecht verbeten —
't Ging achter 't scherm; hij kwam het niet te weten:
Geen wrange druppel viel in 't zoet,
Dat haar meêdogendheid hem troostend gaf te smaken;
Doch waar zijn tong van zwijgen moet;
Deez' liet zich nog, hoezeer hij wrong, niet slaken!

En wat vangt Ot nu aan, dat hij den spot ontduik',
Die zijn postuur bedreigt, zoodra 't zich durft vertoonen
Bij maag of kennis?
In 't gebergt', niet ver van Luik,
Bezit hij een kasteel; daar beêvaart hij, ter sluik,
Woud in woud uit heen, om er 't strafjaar te verwonen.

Digitized by Google

Hij kan niets beters doen, en blijv' dus in balans
Daar hukken. Wij gaan zien, wat Freedrik heeft gewonnen
Bij 't Hedelsch Reisje.
Veel! naar 't flonkren van den glans
Der gunst uit Klara's » tweelingszonnen."
Ook is, in steê, 't gesnap der moeizucht al begonnen:
Na veertien dagen, meldt u 't kleinste kind op straat
Wanneer zij trouwen. Met der daad,
Acht weken later... heeft de Maagd haar Woord gegeven.
Nu heet het: » Plotslijk is de sluijer opgeheven!
Aanstaanden herfst zal 't in Sint Maartens Kerk (*)
Hier te Arnhem wezen; met een zwier om van te beven.
De kantemaaksters zijn te Brussel drok aan 't werk;
Te Gent is 't laken voor de staatsieliverreijen
Besteld." Maar wat gebeurt? De wei'en
Aan 't bed der Grift zijn met haar lentegroen
Na Klara's komst gesierd; daar wordt, in 't needrig Oen,
De kleine Kerk van Dionys ontsloten;
De priester stapt er heen; de heldre dorpklok luidt;
Nieuwsgierig komt het landvolk aangeschoten;
En nu! een Stoet genaakt: 't is Klara! 't is de Bruid!
Zij steunt op Freedriks arm, en heeft dien steun van nooden:
Haar knieën trillen, en haar adem schijnt gevloden.
Maar als de Man-Gods vraagt; als 't lotverbindend Ja

(*) Sedert 1453 St. Sebis.

Digitized by Google

Luid klinkt uit Freedriks mond, spreekt Zij het moedig na.

Zij zijn gepaard, en 'k geef u in bedenken,
Gij Schoonen, die mij leest, om thans
Het goede Meisje daar te Hedel òòk den Krans,
Die 't hoofd der Bruiden siert, te schenken?
Gij gunt haar zulks (vertrouw ik) even graag,
Als ge aan uzelv' den mirtentooi zoudt gunnen!

Zij huwt dus; dit gaat vast! wij staan slechts voor de vraag:
Aan wien wij Agnes geven kunnen?
Een Ridders-dochter aan een lompen boerenkloen,
Te Heêl? 'k pluis niet te naauw, maar dit had geen fatsoen!
» Een Ridders-dochter!" vraagt ge — ik antwoord: trots de beste!

Geboren in een slot, aan Hollands oeverduin,
Sleet Wolf zijn Kindschheid daar. Hij hield, als Man, zijn Veste
Te leen van Oostervant (*). Den ondoorbreekbren Tuin
Om 't sterke Hagestein vlocht HIJ meê (†), toen een bode
Van ramp hem huiswaart dreef: » dezelfde krankheid doodde
Den eigen dag zijn Gade, met den Zoon,
Op wien, naast hem, alleen de naam zijns stams berustte."
Een Dochter hield hij nog als paerel aan zijn kroon;

(*) Willem de VI, in 1405 Graaf van Holland.

(†) Wagenaar, V. H. 3 D. 373.

Digitized by Google

Zij was 't, wier zoet gevlei zijn eerste wanhoop suste,
En van zijn bleeke wang de spade tranen kuste.
  Maar deze Burgt in rouw, hièr van een woeste zee
Omsingeld — dààr van barre klingen,
  Wekt, staâg op nieuw en steeds verscherpt, zijn wee!
Hij voelt door vaderpligt tot zelfbehoud zich dringen;
Ontrukt zich dezen oord vol doodsche mijmeringen;
  En rèdt zich, voor zijn Kind! Waar, op heur korte baan,
  De Maas en Dieze, pas versmolten, samengaan;
In 't luw van Hedels popeldreven;
Wijdt hij aan hààr zijn diepverborgen leven.

  De jaren vlieden, en zijn smarten zijn verzacht;
De zorg vervangt ze! »Wie, ach wie, na mijn verscheiden,
Beschermt mijn Wees! Wie zal haar jonkheid leiden!"
  Zoo denkt hij vaak; zoo had hij weêr gedacht,
En hèrdacht, duizend — duizend werven;
Tot dìt jaar òòk allengs zijn tooisel stond te derven;
  Tot nu... (triomf! wij zijn, waar uw geduld ons bragt!)
  De Bruiloftskroon van verre onze Agnes tegenlacht.

De Herfst is dus in 't lànd; daar komt, met matte schreden,
Een oude Pelgrim. Wolf laat daadlijk, ongebeden,
  Hem binnengaan, maar leest op zijn gelaat,
  Terwijl 's Mans oog een blik in 't ronde slaat;
Nog meer, zoo ras het opgeheven

Digitized by Google

Den Hof doorloopt, en Agnes aan komt zweven;
Verbazing: »Is het waarheid? Is 't een droom?
'k Zag dit Vertrek, dien Hof, ter plaats vanwaar ik koom:
In 't Luiksch gebergt'. Daar koos een Jonge Graaf zijn woning;
Voor allen omgang schuw. Men gist van tweeën èèn:
Hij kwijne aan zielsverdriet, of schaam' zich der vertooning
Van zijn wanstalligheid. Een jaar op 't hoogst geleên,
Schiep hij, wat ik hier weêrvinde, om zich heen,
En gij; in een taafreel aldaar Agniet geheeten:
In wit gewaad bij een wit lam gezeten;
Volschoone Maagd, versiert, door zijn bestel,
Het altaar van de nieuwe burgkapel."

De Pelgrim sprak. Hij heeft den leliebloei in rozen
Verkeerd op 't voorhoofd van zijn Hoordster; en de lach
Haars Vaders wekt van nieuws haar blozen.

» Dat zocht de Reiziger" ('t wordt Agnes heldre dag!)
» Dien ze op haar weg, dien ze in de dorpkerk zag.
Hij kwam, voor zijn paneel, haar wezenstrekken stelen.
Den Graaf zelv' kon' dit Huis ligt in 't geheugen spelen:
Het Huis, waar hij een feil beging,
Die strenge straf van rassche hand ontving!"

Dit denkt Agneet; en ('t blijft tot ù gesproken,
Gij Schoonen) zoude uw torengloed,

Digitized by Google

Hoe billijk en hoe fel hij was ontstoken,
  Niet dooven, had een Man zijn misgreep zòò geboet,
  Als onze Kluizenaar? en badt gij dien geen goed
Uit vollen boezem toe, al zat zijn hoofd verzonken
  In kemelbogchels, die uw beeld
Een plaats op 't Outer had geschonken;
  Daàr, waar 't in gulden glans, van wierookwalm omspeeld,
  Den neêrgeknielden trof, dat hij de ontsloten lippen
Bewondrend stilhield, en geen bidkraal meer liet slippen.
  Gewis, gij werdt verzoend; gij boodt hem welverdiend,
  Als Agnes deed, ten minste rang van Vriend.

Doch, wat bragt Otto's geest aan 't malen,
  En liet hem Heêl, zoo 't leefde, en groende, en stond,
Naar zijn Kasteel in 't Luiksch gebergte halen?

  Erinnert u, hoe Wolf den Lijder henenzond,
En deez', ter sluik, bosch in bosch uit ging dwalen.
  Dit traag laveeren gaf tot dweepig mijmren tijd!
De Schrap (ontvangen, toen hem 't kusje niet gebeurde)
Werd tot een Wond, die Ot al dieper scheurde.
  Frits is zijn Bult, en HIJ is Klara kwijt:
De plaats van Klare aan Agnes te verschenken....
  Beminlijk boven Klara zelv'!.... zijn spijt
Alleen had straks aan zòò iets kunnen denken!
  Doch spijt behoeft hier niet: de zoete zedigheid,

Digitized by Google

Gelijk een sluijer over Agnes schoon verbreid;
Heur eedle trots; heur hart, dat zich onthulde,
Terwijl zij bijstand gaf, aan die 't met smart vervulde:
Ziedaar wat reeds genoeg Agneets triomf bereid!

Wolf — schenkt vergiffenis, van 't geen Graaf Ot verschuldde!
»Dit loon" zei' Wolf »is den Bekeerling weggelegd."
Ots Pak wordt dus, zoo ras zijn faaltreê zal verjaren,
Hem afgeligt; daarna geen hand hem meer ontzegd,
Om zijn misvormd postuur; — en 't eindigt met een Echt!

Maar! — Wolf? — is Wolf! — en Ot, wiens Vaadren, ging
('t naar regt,
Zoo goed als Gulik (*), reeds een eeuw lang Vorsten waren...
Ot — Schoonzoon van dien Man?
Laat alles mooglijk zijn, 't is klaar dat dit niet kan!
Doch even min kan Ot Agnete laten varen!
De Liefde en Hoogmoed, in zijn borst,
Staan weêrzijds even schrap!
Wat beider tweekamp schorst,
Is eindlijk dit ontwerp: Ot zal Platonisch minnen:
»De hand van Klara moog de blonde Freedrik winnen;
Een schoon, waarbij zelfs Klara's achterstaat,

(*) Reinoud de vierde, sedert 1402 Hertog van Gelder, uit den stam van Gulik.

Digitized by Google

Zal HIJ aanbidden! 't slijk ontrezen,
Gelijk Vaucluses Zwaan (*) — door Agnes lieflijk wezen
Van ver bestraald smaakt HIJ wat grove lust
Niet geven kan!"

Nu was zijn Graaflijkheid gerust'.
Zoo wel 't penseel als schup en hamer streefde
Wedijvrig hem ten dienst; een Pellegrim lei' aan,
Waar Plato bij de sfeeren zweefde;
Vertrok weêr; klapte; en, als de zilvren maan
Sinds voor de tweede maal haar kring was rondgegaan,
Brak Otto, met een hart, dat meer aan 't stoflijk kleefde
Dan hij zelf wist, naar 't regtdoend Hedel op.

Hij volgt de sporen van zijne eerste kronkelgangen;
Maar 't eindigt stapvoets wat begon met een galop:
't Beslissend uur genaakt! en Otto voelt zich prangen,
Door vrees, dat Wolf misschien geen echte beetring ziet,
In de offers, die zijn hart thans aan Agnete biedt
(De Vaders zijn wat raar!) — dat dan zijn pak blijft hangen,
Op rug en borst! of, liep dit gunstig meê,
Dat bij Agnete geen vergeving is te erlangen!

Zoo plaagt hij zich, tot Heêl toe; waar hem vreê

(*) Petrarca.

Digitized by Google

Op Wolfs gelaat ontvangt! Wat voorviel schijnt vergeten.
Uit andre Kruik, dan die van Kufus, vliet
Een teug, die hem 't verschoonend welkom biedt.
Alleen de schenkster faalt!

Ot durft en kàn niet vragen.
Hij zucht naar Agnes, en hij siddert dat zij koom'!
Dan scheen hem plotslijk vuur, dan eenslags weêr een stroom
Van ijskoud nat, door de aders rond te jagen.

Zijn Bult vergat hij gansch! Maar, die de wond geslagen
En heeling had beloofd, Wolf dacht er om: hij schonk
Aan Otto dubble gaaf. Zijn mijterheuvel slonk;
En, waar geen Freedrik was, kon' Otto, bij de mannen,
Voortaan de kroon der schoonheid spannen.
Zoo ziet hij zich in 't spiegelend metaal,
Waarmeê de huiswand pronkt. Dat uit Agnetes oogen
Thàns òòk een blik verholen op hem daal',
Wiens betering zich zwijgend laat betoogen;
Op hèm, die nu veelligt, insteê
Van afkeer, of van mededoogen,
Een zoet verwondren wekt! en zij dan binnentreê —
Dezelfde als toen zij hem groothartig hulp kwam geven —
Dit wenscht geheel zijn ziel, terwijl ze, in eens ontheven
Van 't geen haar twalef maanden drukt,
Besluit: » De Bloem wordt mijn! geen ander die haar plukt!

Digitized by Google

Tot welk een razernij had trotschheid mij gedreven!
De glorie van een Heilig siert het hoofd
Diens Vaders, dien ik zinloos dorst verachten!
Het schittren van mijn Stamboom wordt verdoofd
Van dezen glans! —"
Dat steil beklimmen Ots gedachten!
Inmiddels laat zijn Dank den grijzen Wolf niet wachten:
Hij tuigt, met handdruk en met mond —
Uit de allerdiepste diept' van zijnen hartengrond —
Erkentlijkheid; en — (Wolf drong op geen toeven)
En — 't oogenblik van afscheid is nu daar! —
Is — zonder Agnes daar! Geen plettrend martelschroeven
Heeft Kufus zoo gefolterd! Ieder haar
Van d'armen Ot hangt met een droppel zweet beladen.

»Uw Graaf is mal! 'k Wil hem ten beste raden:"
Spreekt iemand hier » hij zij beleefd; hij vraag
Naar Agnes, bij Papa. Hij zeg hem, dat hij graag,
Berouwend wat hij deed, voor haar zijn knie zou' buigen,
En, nu hij 't kàn, haar zijnen dank betuigen.
Zoo loopt het los!"

Gij hebt gelijk, goê Vrind,
En kondt, in Ots geval, zoo spreken,
Want gij hebt nooit, of niet als Ot, bemind.
Zijn liefde maakt hem blooder dan een kind,

Digitized by Google

En 't woordjen Agnes blijft, bij HEM, geweêrhaakt steken!

In 't lange leste wordt, met blozen en met bleeken,
  Dat woordje toch geslaakt, en om de hand der Maagd
  In forma door Graaf Ot gevraagd.
Maar onmeêdoogend kwelt het nederig bedenken
  Haars Vaders hem: » Zou' Ot een Meisje zonder naam
Den Grafelijken Trouwring schenken?
  Het Geitje woont niet met het eedle Hert te saam;
De Sperwer is op 't nest des Arends niet te vinden;
Gelijken moet het Echtsnoer binden!
  Zoo werd het bij Natuur en Maatschappij verstaan!"

Wolf sprak het. Niets kreeg Ot te weten
  Van 's Grijsaards Ridderstand, en vrome wapendaân,
Bedreven toen 's Mans jeugd in 't harnas werd gesleten;
  Hij vangt zijn répliek dus, als pleiter, deftig aan,
Met Vader Wolf een Sant te heeten,
En hem, voor 't minst, den rang van Koning toe te meten.

  Vergeefs wordt de aanspraak op een plaats in d' almanak
Door Wolf beleefdlijk afgewezen;
  Vergeefs zet hij 't gezigt, bij nieuwen aandrang, strak:
» 't Is louter needrigheid!" Ot laat zich niet belezen,
  Dat hij de stralenkroon van Wolf verloren geev':
  » Sint Kufus groet hem, of hij WIL of NIET wil, Neef;

Digitized by Google

En, waardig, door haar Deugd, om op een Troon te prijken,
Hoeft Agnes, in Geboorte, ook geen Vorstin te wijken!
Dit staat onwrikbaar vast!"

Gij — of ik langer schreef —
Gij, wier opmerkzaamheid mij nog ter zijde bleef,
Hebt reeds *acces* VERLEEND!

Wolf GAF het ook. De lippen
Van minlijke Agnes spraken uit,
Wat, vòòr haar, Klara's mond liet glippen;
En Heel zag nooit een schooner Bruid.

Digitized by Google

NICHTJE RIJK.

EEN VERTELLING VOOR VRIEND EYTSE,

DIE, REEDS BEJAARD, NOG AAN HUWEN DACHT.

» Dy Reyn kin dy eack bedrippe"
GIJSB. JAPIKS Nysgier. Jolle.

Wop schonk aan Luitske, jong van jaren,
Zijn dorre hand,
En bragt ze, uit vrees voor Stadsgevaren,
Naar 't eenzaam Land.

» Geen Bal zou' daar heur bloed ontsteken;
Romanslektuur
Geen sprankels bij haar uit doen breken
Van zorglijk vuur.

Daar gaf haar de omslag der bestiering
Een heilzaam drok:
De pot, de melkerij, de vliering,
Het hoenderhok."

Digitized by Google

Zoo dacht Wop, en hij zwoegde Buiten,
Aan Luitskes zij;
En hield, op beenen, dun als fluiten,
Haar schred niet bij;

En, na drie weken huwlijksleven,
Kreeg Wop een brief!
Hij moest van honk — zijn post begeven
Bij Luitskelief.

» Gij heengaan? — ik alleenig blijven? —
Onmogelijk!"
Roept Luitske » Wat ik doe? 'k wil schrijven
Aan Nichtje Rijk.

Die was, op school, mijn best Kornuitje;
Wij sliepen saam;
En 'k heb beloofd, ons eerste spruitje
Kreeg vast haar naam."

» » Fiat!"" Wop ging; men schrijft; de wagen
Met Nicht komt aan;
En elk ontwaart, dat beide Magen
Zich wèl verstaan.

Digitized by Google

Zij hokken saam, van vroeg tot spade —
Van spaå tot vroeg.
Blijft Manlief uit, zijn Jonge Gade
Heeft troost genoeg.

Zij is, gestrekt aan Rijkjes zijde,
Bij nacht niet bang,
En vindt, of 't weêr geen uitgaan lijde,
Den dag nooit lang.

Ook houdt zij 't woord aan Wop gegeven:
»Wie toegang vraagt,
Niet t'huis!" is ernstig voorgeschreven
Aan knecht en maagd.

Wop nogtans, na beredde zaken,
Trof HAAR alleen:
» Het NICHTJEN, om hem plaats te maken,
Reed 's morgens heen."

»» Zoo had ik Lieuwerd, op mijn reisjen,
Vergeefs bezocht;
En nog een Kanten Muts voor 't Meisjen
In haast gekocht?

Digitized by Google

Dat niet! gij moet ze straks weêr vragen,
Al ben ik hier.
't Logeerbed zal nu opgeslagen,
Voor MIJN plezier!" "

Wop sprak het; maar de Huismeid fluistert
Haar Heer in 't oor:
» Mijn Heer, graag had ik, onbeluisterd,
Een kort gehoor.

Uw Nicht, Mijn Heer, — schoor alle dagen
Heur koonen glad —
En heeft... bij nacht... geen muts gedragen,
Die strooken had!"

Dit Liedjen hoorde een Kaalkruin zingen,
Mispaard als Wop;
Hij kon' zijn zuchten slecht bedwingen,
En zei' er op:

Wie zonder Vrouw weet huis te hou'en
Mijdt veel verdriets:
De Onnoozelste is maar half te trouwen; —
Een slimme niets!

Digitized by Google

HERTOG WILLEMS BEDEVAART

in 1389.

Is 't Guliks Erfgenaam, is 't Gelders Heer,
Die daar, als Pelgrim, zwerft aan 't Baltisch Meer?
Hij is 't! hij trekt door 't wilde Pommerland,
En nam voor 't Zwaard den Beêvaartstaf ter hand.

Een klein Gevolg trekt meê, in de eigen mom;
Stad, dorp, en slot, maar nooit een herberg om,
Mits, onder 't voordak, zich haar uithangkroon
(Het teeken van nieuw brouwsel) frisch vertoon'.

Die zeilsteen werkt! de kan klept; lustig schuimt
De berkemeijer; teug op teug verruimt
Allengs het hart; de Vreugde dringt er in;
't Vertrouwen sluipt haar na! Bij waard, waardin,
En drinkgezel herkaauwt men weêr dien Togt,
» Toen, aan de Barnsteenkust, Held Eylar vocht!
Toen 't Biland deed, voor 't zwartgekruiste Gild (*),

(*) De Orde der Duitsche Heeren (vroeger Broeders); Kruisheeren; *Porte-Croix;* Ridders van de Maagd Maria.

Digitized by Google

Dat ridderlijk de Heidnen doopt en drilt! —
Nù zal 't de Pool misgelden!" Iedereen
Is van 't geheim! Nogtans beklapt er geen,
Dat, onder Willems dos, zich 't Hermelijn
Verbergt. Als Pommrens Hertog vraagt, wie 't zijn,
Waarvan 't gerucht spreekt? »Vreemden" is het woord —
Niets meer! Maar 't is, voor hèm, genoeg gehoord!
De schuts des Grondheers door een uitheemsch broed
Versmaad te zien! — Door dollen overmoed
Zijn grens ontheiligd! — Schroomlijk bruist de gal
Van Wratislaw! »*Glick in den Hunnestal*
Met eer" (*) gebiedt hij; doch bedenkt daarna,
Dat best het vatten vòòr het straffen ga;
En »Eggard (†) zal ze vatten."

»»Als hij kan.""
Bedingt de Heer van Demewold — een man
Van overleg: dit blijkt! Hij brengt een troep
Van helpers samen, of er moordgeroep
Uit ieder huis klonk. Weg en onweg staan
Vol wachten; kar en kruikar houdt hij aan;
De leêgen meê! Elk scheurtjen, elke reet
Beneuzelt hij: »Een Fin kruipt in een spleet"

(*) »Terstond in 't hondengat met hen." *Platduitsch.*
(†) Eggard van Demewold.

Digitized by Google

Meent hij »waarin geen vlieg kan; en wie weet!
Ligt dat het Finnen zijn!"

Drie dagen ging 't
Dien gang; de kreits van Eggards jagers dringt
Àl voorwaarts; wordt àl enger; — plots! ziedaar
Het wild verschalkt! omsingeld heel de Schaar!

Een pelgrimshoed, bij rozenkrans en stok,
Kleedt Willem even weinig als zijn rok
Van grove pij; — elk zag dat! niet te min
Wou' 't Eylars kregel hoofd, noch Bilands in,
En 't Kluchttooneel raakt, door den driesten moed
Van 't krijgerpaar, te tragisch roodbebloed!

Barsch NOEMEN zij hun Hertog; maar de schijn
Wekt ongeloof! »Een schooijer mag hij zijn
Dien gij zoo heet!"
Naauw was het Pommersch woord
Geslaakt, of beider staf vaart in akkoord
Den schendtong op den kop; — en, ach! — 't geweer
Van twintig Wrekers trèft! — Het Paar zijgt neêr! —
Wond, val, en dood, in d'eigen oogenblik!

Men staart elkander aan; verstomd van schrik —
En als nog luistrend naar hun jongsten snik!

Digitized by Google

Tot Willem roept: »Kent, laffe Moorders! kent
En èèrt me, als Gelders Hertog! — Die u zendt
Is niet meer Vorst dan ik!"
Terwijl hij spreekt,
Getuigt de traan, die van zijn wangen leekt
Op 't aanzigt der Verslaagnen, dat bedrog
Ver van zijn lippen is.
't Blijft Eggard toch
Bedenkelijk: »Heer Hertog" vangt hij aan
»Als 't Hertog zijn moet! èènen weg te gaan;
Tot ons Stettijn hier wijsheid doe verstaan;
Is raadzaamst voor ons allen.
Deze Twee
Gaan — tot mijn spijt — in uw gevolg niet meê;
Maar ik bezorg hun plaats in gindsche kerk,
En maak van doodkist, klok, en zielmis werk.
Gij, en de rest van deze brave liên,
Komt ons Kasteel van Valkenborch bezien.
Het is er stil; verwacht dus aan dien oord
Geen straatgerucht, dat uw devotie stoort.
Vindt gij er ligt de keuken wat te schraal,
'k Acht, dat aan Gelders Vorst het Geld niet faal';
En dààr, als elders, heeft, wie Geld bezit,
Bij echte Malvasie Gebraad aan 't spit."
Met dezen kwinkslag breekt hij af.
Het eind —

Digitized by Google

Is zeilen, naar de sterkre voorman seint!

'tWerd avond; Valkenborch hief statig voor hunne oogen
Zijn torens op, die 't mos, sinds eeuwen, had betogen.
Een dubble kring van grachten sluit het ruim
Der muren in. Bedekt met drabbig schuim
Kromt zich haar gapende afgrond. Aan haar boorden
Ontzegt geboomte en struik zijn schutsel tegen 't Noorden,
Dat over paalloos vlak alhier zijn geesel zwiert,
En slechts de heistruik duldt, die op den veengrond tiert.

Bij 't naadren van de schaar, dringt uit de voorpoorttinnen
Een heesche horenklank. De grendel knarst daarbinnen.
Geraas van ketens volgt. Nu bonst de valbrug neêr,
En 't open burgplein galmt met hollen nadreun weêr.
Noch slotvoogd, noch gezin, treedt toe met eerbetooning!
Geen eedle Jonkvrouw biedt den Gasten, in deez' woning
Een welkomstteug. De huisdienst wordt verrigt
Door grijze krijgsliên. Traag ten langontwenden pligt
Verschijnen zij, en oopnen doodsche zalen,
Slechts spaarzaam, aan 't gewelf, beglansd van daglichtstralen:
Het naakt verblijf, onwaardig hem bereid,
Wien, bij zijne eene kroon, de tweede nog verbeidt.

Digitized by Google

Hoe zweeft gij daar voor zijn gedachten,
Op 't slaaploos bed, in lange kerkernachten,
O weêrzien, daar zijn hart naar brandt,
Van 't bloeijend Rozendaal — van Gelders Lustwarand!

Gij Bergen! ... Heuvels acht de Faam,
Bij vriend en vreemd, te klein een naam,
Voor Heerschers over meer verschiet,
Dan eigen erf den landzaat biedt! —
Gij Bergen! van 't gewolde vee
Beweid, en van 't gehorend ree!

Gij vruchtbre Dalen, waar de zon
Haar schichten koelt in bron aan bron;
Waar 't veldgebloemte vroegst ontluikt,
En langst aan winters magt ontduikt;
Waar Echo, als de meimaand keert,
Den zang van duizend vogels leert!

Gij Bosschen, die daar tusschen 't graan,
Wanneer de sikkels veldwaarts gaan,
Op nieuw versierd met lenteblad,
Smaragd gelijkt, in goud gevat!

Gij Beken: eeuwigvloeijend glas,

Digitized by Google

Dat smelt naar Rijn- en IJsselplas,
Maar toeft, aan 't scheipunt van hun val,
Onzeker wien het volgen zal,
En, beurt om beurt, door 't schoon verleid,
Zoo mild langs ieders boord gespreid!

Gij Paradijs! van 't morgenland
Naar 't golventemmend west verplant;
Hoe kwelt hem daar uw tooverbeeld,
Als 't vriendlijklonkend vòòr hem speelt!

En, ach, waarheen gestaard, om reddingslicht te ontdekken!
Gespt, tusschen Roer en Zee (*) de heerlooze onderdaan
Misschien het zwaard tot zijn bevrijding aan?
Zal, hem tot hulp, een Vader 't lemmer trekken —
Een gramme Vader, wiens vermaan
Hij wuftlijk heeft gesmaad? Rukt uit Aleides banden
De Graaf van Holland zich met krijgers fierheid los,
En zet zich, voor een Schoonzoon, weêr te ros?
Zou Wentsels Majesteit ontbranden
In ijver, voor een roekeloozen Maag:
De Duitsche Sultan van zijn Praag,
Zijn Tafel en zijn Harem scheiden,

(*) De Zuiderzee.

Digitized by Google

Om de aadlaarsvlugt voor Willem uit te breiden?

De Pelgrim — thans door nooddwang kloosterling —
Zat maanden lang vergeefs op dezer hulp te beiden!
Doch, eer de wanhoop hem beving
Riep, nog van pas, Sint Jan zijn Helden (*)
In Slages muren op. Ze ontcijfren, wien de zorg
Van Demewold verstak in 't eenzaam Valkenborch,
En ijlen Willems ramp naar 't Pruisenland te melden.

Maria's Ridders (†) zijn niet flaauw
In 't handlen tot zijn best! Een brief aan Wratislaw
Dringt vriendnaburelijk. Een tweede maant wat luider.
Een derde spreekt op 't mes, en hoeft geen raadselduider! —
Nu zwicht de Pommersman. Al doet hij 't met een graauw,
Hij geeft tot slaking last.

Dra ziet de Beêvaartganger
De grendels wijken aan de stramgeroeste poort;
En binnen 't uur is heel 't gezelschap voort....
Zoo 't gaat naar Eggards wensch! — maar 't afscheid duurt (iets langer:
»Op Willems eerkwetsuur zal Eggards eigen hand

(*) De Orde van St. Jan Baptist van Jeruzalem.

(†) De, bij den aanvang, genoemde Duitsche Heeren.

Digitized by Google

Een pleister leggen, ten vaarwel uit Pommerland;
En, wijl de Patiënt voor knoeiwerk schijnt te vreezen,
Moet Pruissens Ridderdom hierbij getuige wezen."
Dit eischt de Hertog — die nu 't Zwaard
Weêr voor den Palster heeft aanvaard!

De Heer van Demewold is pijnelijk verlegen!
» 't Omvatten van een knie" — met stillen wensch gepaard,
Dat, die 't hem vergt, den Dross op weg bejegen' —
Dit pleistrèn stond hem minder tegen:
Hij kwam, zoo doende, van 't verwenscht cipieren vrij!
Was maar zijn ergernis — het Kruisvolk! — daar niet bij!

Doch met geen praat, hoe schoon, blijkt Willem té bewegen:
» Het moet!" en 't zal dan ook! nadat
Op 't vorstlijk hart door Eggard werd verkregen,
Wat hem voor leed beschut: » Slechts tot aan 't breede Wad,
In 't bed der Grensrivier, zal hij den troep geleiden,
En 't zeer daar zalven, binnen 't Pommersch grondgebied:
Al blijft de Stroom hem van de Ridders scheiden,
Op meerder afstand zelfs ontging 't hun blikken niet,
Wanneer hij soms aan 't Werk iets haapren liet!"

Nu steeg men in den zaâl. De togt — blij aangevangen —
Werd vrolijk voortgezet; — en tot het Wad volbragt; —
Dat heet: tot zwarigheid, niet bij 't akkoord bedacht,

Digitized by Google

Zich opdeed!

Een gelei' van Ridders staat en wacht
Aan d'overkant; maar wilde struiken hangen
Omlaag, omhoog, langs 't enge kronkelpad;
En, schoon men arendsoogen had,
En reigerhalzen uit kon' rekken,
Men zag de Pruisen niet, noch was door hèn te ontdekken!
Hoe gaat het nu met de afgesproken cuur
Van Hertog Willems eerkwetsuur?

Wat hier ten goede van den Pommer uit kan groeijen
Doorziet zijn brein, en straks heeft hij een voorstel reê:
»De Hertog zal naar d'andren oever spoeijen;
Daar wacht hij, aan een open steê,
Tien pas ver, van zijn Ridderstoet omgeven,
Tot Eggard, boven 't ruig op deze Wilg verheven,
(Hij wijst ze, en klimt al!) in 't vizier der kijkers zij;
Dat hij zich kwijte van den pligt hem voorgeschreven,
Door handgebaar."

»» Hij kwam wat 'maklijk vrij; —
't Was waar! — maar zat paraat"" — men lachte — en
('t bleef er bij.

Mijn Lezer merkt, de Cuur werd nu magnetisceeren!

Digitized by Google

Zoodra de Hertog ginds verscheen,
Deed Eggard met gesticuleeren
Geen klein geweld; de Aanschouwer was tevreên,
En wendde 't oost-, gelijk hij westwaart heen.

Digitized by Google

DE BIECHT.

Anekdote.

'tWerd Paschen; alles ging ter biecht,
In, 'k weet niet welke, stad;
Waar Pater, 'k weet niet wie, den trek
Der meeste Meisjes had.

» Mijn Vader" hief Thereesjen aan
» Ik draag nu 't haar gekapt,
En heb mij sedert, dag aan dag,
Op de eigen fout betrapt.

'k Hoor overal hoe schoon ik ben!
Dit brengt mijn hoofd op hol;
't Weêrstond den hoogmoed vruchteloos,
En draait mij als een tol.".

Digitized by Google

»» Foei, foei! Maar, zeg eens: bent ge rijk?" »
» Och neen; als ieder weet.
Mijn jonger zuster is 't allèèn;
Die erfde van haar Peet."

»» Wel nu, zoo heb geen zorgen meer:
Uw hoogmoed zal vergaan,
Wanneer men om uw Zuster komt,
En U, schoon Kind, laat staan."""

Digitized by Google

HET MYSTIEKE TESTAMENT (*).

Een Verhaal uit Pitavals »Causes célèbres" (*T.* 3, *p.* 376),

VRIJ BEHANDELD.

De Louwmaand had de Mei getrouwd:
Een Fransche Markgraaf, leelijk, oud,
En gierig als het graf, het puikje van de Schoonen.
Verdiende zij 't ook zevenvoud,
Geluk kon zulken echt niet kroonen!
De scherts, die op haar lippen plagt te wonen;
Zwond, voor het jaar ten eind liep, heen;
De schittervonk in 't geestig oog verdween;
Een doodlijk gif kwam door heure aadren sluipen;
En 't Roosje liet weldra zijn leste blaadjes druipen!

Daar trad de Vrek aan 't eenzaam bed,
Waarop zijn offer lag: » Mevrouw, bezorg uw zaken!"
Spreekt hij » Gij bukt weldra voor de algemeene wet,
En dient een Testament (het best *Mystiek*) te maken.

(*) Men zie de aanteekening in den Bladwijzer.

Digitized by Google

Uw boeltje dus, zoo gij uw pligt bevroedt,
Wordt ZIJ."

» Het kom'" zucht ZIJ » aan die het erven moèt!
'k Zal, door gemisbruikt Regt, een Zuster niet ontrooven
't Geen billijkheid haar geeft, en haar mijn liefde gunt."

Eer ze uitheeft, staan (gelijk gij denken kunt)
Reeds Manliefs knevels, als een Turksche maan, naar boven;
En een orkaan barst los! — waarvoor dan ook, in 't laatst,
De Kranke zwicht.

Haar Beul roept, met der haast,
Zijne acht Vertrouwden in. Beklonken naar de wetten,
Lag, sinds een maand, het Testament gereed,
En met *dateeren* was 't kompleet:
Die zijlings toezag, had alleen haar naam te zetten.

Zij schrijft, bij 't flaauwe licht, dat voor haar leger brandt;
Vouwt; zegelt; stelt het Blad den Ambtenaar ter hand;
En sterft.

Een regtzaak bragt de Tabbaardsliên te samen:
't Ontzeeglen toefde kort!

De droeve zuster komt,

Digitized by Google

(Waar reeds de Markgraaf — waar zijne acht Vertrouwden
kwamen)
En tegenover hààr, die, onder 't leed gekromd,
Elks mededoogen wekt, zou' schijn van rouw betamen!
Alleen, de Weduwman blijft schaamtloos onvermomd!
Zijn tergend lagchen — 't hoofd, trotsch in den nek gesmeten,
Laat daadlijk aan de onterfde weten:
» Ik erf!"

Zij droogt nogtans haar bittre tranen niet!
Het zusterhart, gebroken door 't verdriet,
Is, tot zijn jongsten slag, met haar vereend gebleven!
Daaraan heeft ZIJ genoeg — het andre schenkt zij HEM.

Thans werd, wat heimlijk binnen 't roofhol was geschreven,
Door een Griffier aan elk met klare stem
Verkondigd: los en vast blijkt aan den Man gegeven;
Plaats, dag en uur zijn juist; het naamschrift onder 't stuk
Is de eigen hand der Markizin; — men spelde
Slechts, waar 't hààr naam moest zijn, een àndren! — Vrucht-
(loos kwelde
De Lezer zich; daar stond, en bleef staan.... » Habakuk."

DE MARKIES.

» Wat! — Habakuk? — Help meê zien, Heer Notaris!"

Digitized by Google

DE GRIFFIER.

» » Zie, Heer Markies, door EIGEN oog, of 't waar is:
Het Stuk is nul!""

DE MARKIES.

» En 't Goed?!"

DE GRIFFIER.

» » Mejufvrouw vaardt het aan."»

Den Heer Markies laat mijn Auteur nu gaan —
Heelshuids — als was er niet misdaan! —
Hij zal, bij MIJ, verdiende straf ontvangen!
Ik jaag hem, in zijn wanhoop, naar een bosch;
Daar laat ik hem zich aan een boom verhangen;
En — zeker snijdt geen Vrouw hem los.

Digitized by Google

DE VERJONGINGS-CUUR.

Annet was beeldmooi — zei' haar spiegel; en Mama
Zei' 't met Mâmzel, den spiegel vlijtig na.
Geen haatlijk Buiten hield de Schoone meer verborgen:
Zij spilde aan 't jagervolk niet langer haar *toilet*
En geestigheid! een afgebeden morgen
Rees uit de kim; de Puikbloem werd verzet
In 't luw der Stedelijke Muren;
Het kennersoog kwam haar begluren:
En jonkvrouw Faam stak lustig haar trompet.

Verscheen voor de eerste maal Annet;
Als Dorpeling, met hooggekleurde wangen
Op 't *Cercle*, en zat ze er stom — na weinig zuchten werd
Haar keursje ruim genoeg; haar tong vrij. Op 't *Concert*
De week daaraan.... was Bloôheid reeds vervangen
Door Spraakzaamheid. En op een *Thé*,
Dat volgde.... was het Babblen, zonder ende.
Ook kreeg elk Pronkertje vandaag een schampstoot meê;
Terwijl zij, regts en links, heur naaldscherp nebje wendde.
Hun Strooijenhoedskostuum leed last! — Het Hielbeslag —

Digitized by Google

't Lorgnetglas aan een koord (schijnblindheids ridderteeken!) —
De Snuifdoos — geen der Kwikken van den dag,
Waarin geen pijlspits van Annets vernuft bleef steken!

Zoo was een ieglijk nu haar klein Talent gebleken.
Doch, wat men niet betwijflen zal:
Tot haar Vervolgpreek liep een telkens mindrend tal;
't Planetencorps, door haar, als zon, beschenen,
Zwierde uit d'attraktiekreits; en.... 't was in 't ruim verdwenen!

Het derde wintertij had sinds den herfst verjaagd;
De wiek des Tijds had uitgevaagd,
Wat, bij de waereld, van Annet stond aangeschreven;
En, als voordeze, kwam een Hofstoet haar omgeven.
Maar thans was 't rijper Jeugd, aan 't schip van staat vertuid,
Door ambtszorg; door de zucht gedreven,
Om onder eigen dak te leven;
En op een Huisbestierster uit.

Thans vond Annet ook raadzaam om te zwijgen.
Hoe dringend eene *Amie* bad,
(Die graag, bij vakatuur, haar troon bestegen had!)
Aan 't recenseeren was Annet niet meer te krijgen.

Maar wijslijk wikken bij haarzelve mogt ze toch!
Dat mogt ze! en zat, op Kersdag, te bedenken;

Digitized by Google

En, op Sint Nikolaas daarna, bedacht ze nog,
Hoeveel er schortte aan elk van die zij 't Ja zou' schenken. —
A? was Klein Duimpje; B? de Sparewouwer Reus (*);
C? was een jool; D? had een scheeve neus.
Dus liep zij 't alphabet dòòr en wèèr dòòr — en woû niet! —
Of, woû ze dan — tòch — wèl!
Dan was het gistren I, vandaag K, morgen L.

L zou' het eindlijk zijn! — Maar... » Neen, Heer L! zoo gouw
Wij hebben tijd!" (niet
Bij slot: (want, om regtuit te spreken,
De walg begint me, als u, van dit getalm te steken!)
Vokaal en Konzonant — zij raakte 't alles kwijt;
En, zelve vrijend, sloot, die eertijds werd gevrijd,
Haar vijf en vijftigst jaar! Toen... » Ging zij zeker trouwen,
Met Hans, haar Lijfknecht?" Neen! » Dan liet ze een Hofje
Betrok het zelve, met een oude best (bouwen —
Of wat?..." Neen! Nèèn alweêr! het lest
Zoo min als 't eerst. » Wat dan?" Ja, lieve Vrinden,
Gij zult het ongelooflijk vinden!

Toen! reisde een hooggeleerd Doktoor,

(*) Klaas van Kieten, van Spaarnewoude. *Vondels Gijsbr. v. Amstel.*

Digitized by Google

Van Jemen (†) uit, de waereld door.
Waar HIJ kwam, vloden alle kwalen:
De exkreuplen dansten, in de leêge hospitalen!
Ontbrak er ligchaamsschoon? zelfs dààr was middel voor
Bij onzen Eskulaap te halen:
Zijn Kosmetiek liet blankheid aan den Moor
Noch gladheid aan de Pokputtronies falen.
Tot Haarzalf toe verkocht men in zijn kraam:
Werd daar een Munnikskruin naar 't voorschrift meê gewreven,
Eer ge om kondt zien, was Pater Steven
Prins Absalon!

Doch, wat Alhamis naam
Ten hoogen hemel droeg! hij wist een geest te trekken
Uit Krekelmerg (*); hiervan iets op de tong
Van een krom grootje, zoo begon 't zich regt te strekken,
Sliep — en ontwaakte Jong!

De Middelzee voorbij, was nog geen proef genomen
Van 's Arabiers Verjongingscuur:
Alhamis hield zijn waar te duur!
Doch bij Erftante Annet was naauw berigt gekomen,

(*) Gelukkig Arabië.

(†) De Fabel kent eeuwige Jeugd aan den Krekel toe.

Digitized by Google

Dat hem de buurt wacht, of haar paerels liggen klaar!
Zij leent er geld op, bij een rijken schagcheraar;
En 't lukt haar, vòòr den nacht, dat zij een dubble dozis
Van 's Mans *Arcanum*, met een zegen, die niet voos is,
Naar huis brengt.

» Knap mijn slaapjak aan,
Francijn, en dit goed ùit!" Zoo spreekt zij. Een vermaan
Volgt, onder 't werk: » Lief Kind, uw dienst ware overbodig,
Zoo lang mijn rust duurt. Gij begrijpt toch, wat ik meen?
Mijne Oudejufferschap vare onbekeken heen!
Als 't morgen wordt, en eer niet, zijt ge er noodig.
Welaan, de Druppels! —

» » Elf" " " juist elf? — iets min pedant
Hiet dit een Lepeltjen, in 't Kristenland!"

Zij slikt haar Lepeltjen; zij slaapt; en 't Kameniertje
Verdwijnt. Het voelde wel een ziertje
Nieuwsgierigheid; maar neemt, dat Cijna keek,
En dat haar Juffrouws slaap voor een sekonde week,
En zij betrapt werd? Neen! zij durft het niet te wagen!
Reeds zit zij in haar cel, waar 't martlend ongeduld
Haar zelfs geen dutje gunt! Daar zit ze, en telt de slagen
Der klok, van uur tot uur. Den tusschentijd vervult
Een overslag van haar profijten, als het Vrijers,

Digitized by Google

Gelijk zij vast stelt, reegnen zal:
Kommissies en zesthalven zonder tal;
Van 't eerste Bod aan, tot de luide Toeslag vall',
En nu de zegen stroomt met halve en heele rij'ers!

Inmiddels is 't zoo ver nog niet!
Het werd vooreerst maar dag, en Cijntje komt — en ziet!
Zij ziet! — Wat ziet zij? — Raad eens even
Voor de aardigheid;
Tenware u, 't geen zij zag, door andren was gezeid?

Zij ziet... hier hulp vandoen, die zij niet weet te geven;
Ziet.... geen schraal oortje meer, waarvan haar knipbeurs (zwelt;
En, ach! als Kamenier zich haar ontslag voorspeld!

» » Elf droppen"" stond op 't etiket geschreven;
De Lepelmaat... was rijklijk tweemaal zeven!
En Droppels gòlden, bij de Krekelmergstinktuur!
Slechts veertig jaren woû Annette jonger wezen;
Van vijftien jaren mèèr bevond zij zich genezen; —
En lag, als Zuigeling, te wachten naar een Luur!

Hier kon' het punctum staan! maar gins verneem ik ooren,
Die, na het laatste woord, graag nog een laatster hooren!

Digitized by Google

Annet zòòg bèst! Annet wies op;
En eer de Ring haar weêr ontsnapte,
Ging nu het vrijen in galop;
De Vischhoek lokte — 't Vischje hapte!
Zij schonk blind weg een Zot haar trouw,
En stierf aan haar berouw.

Digitized by Google

IVO.

OF AKEN VERMEESTERD, DOOR WILLEM DEN TWEEDE, GRAAF VAN HOLLAND, VERKOREN ROOMSCH-KONING.

1248.

Vond Ivo, sinds een jaar, zijn eenzaam huis te ruim;
Ten leste scheen hem ook de lucht, bij 't ademhalen,
Te zwaar in Vrieslands vochte dalen.
Hij dacht: »'k Ben Vrijgezel; 'k heb niets dat ik verzuim!"
En liet zijn moorkop tot een uitlandsch togtje zalen.

De lente te gemoet, zou' 't regt op 't zuiden aan;
Vooreerst naar Akens veste gaan:
Daar wou' de Jonge Vries den Held zijn dank betalen;
Die 't Vriesche Volk de Vrijheid gaf,
En waslicht offren aan het Keizerlijke Graf.

Wat taal den weg langs werd gesproken,
Hij sprak zijn snitsch; maar bragt, den geldbuil in de hand,
Elk, tot in Aken toe, zijn meening aan 't verstand.

Digitized by Google

Hier had hij nu een kaars voor Charlemagne ontstoken;
  Twee vaâmen lang, en dik naar advenant;
  Tot Vrieslands eer was zij allengs verbrand,
En de Offeraar thans opgebroken,
  Had niet de Min een plan gesmeed,
  Waar tegen 't reisplan schipbreuk leed.

In Juta's oog, dat Ivo's hart doorstraalde,
Las en herlas hij wat hem faalde,
  Toen hem zijn HUIS zoo doodsch, de vaderlandsche LUCHT
  Zoo drukkend scheen: 't was liefde! — Smartlijk zucht
De Jongling naar dat HUIS te keeren!
Weêr, in die LUCHT, de koelte, langs de Meren
  Van 't groenend Westergoo, te smaken; — doch met hààr!
Met hààr — en anders niet! — »Al waren ook de weiden,
  En 't graanveld, en 't geboomte, en heel de stinzenschaar,
Van 't Roode-klif aan tot het Bilt toe, hem bescheiden;
Mits dan een ander haar ten outer zou' geleiden!
  Al moest hem, aan haar zij', een stulp in 't Gaasterland,
En 't karig deel eens akkermans verbeiden;
  Hij greep den ploeg, en Juta's hand!"

Zoo ernstig meende hij 't! en 't puik van Akens schoonen
  Weêrstaat den flukschen Ruiter niet —
  Op 't kitteloorig paerd, waar 't volk zijn lust aan ziet!

Digitized by Google

Hij zet den mond naar 't RIJNSCH; zij buigt, om dit te loonen,
De tong weldra naar 't FRIESCH. Als 't vaak te krom geschiedt,
Is 't moedwil! 't Oolijk Meisje biedt
De munt, waarin zij weêr haar strafgeld moet betalen,
Gedwee in kusjes aan, terwijl de nachtegalen
Een io zingen, uit het wieglend lenteloof,
Dat voor 't geheim der min een dunnen voorhang schoof.

Gelukkig Paar! drink, drink, met volle teugen,
Het rein genot uit Liefdes eersten kelk!
Of ook de jeugd verga, of ook de schoonheid welk',
Zijn laafnis zal uw ouderdom nog heugen.

Keer weg den blik van 's waerelds dwaas gewoel.
Vergeet dat Rijn en Donau zich bekrijgen:
Dat Willems eerzucht staat naar Duitschlands Keizerstoel,
Dien Freedrik weigert af te stijgen.
Vergeet het, Ivo! — Sluit het oor!
Dat niets den hemelvreê, waarin gij ademt, stoor'!

Doch MOOGT gij dit? — een Vries! dit, zonder pligtverzaken —
Helaas, gij moogt het niet! — De krijgstrompetten slaken
Een toon van raauw bevel. Uw Landsheer, Hollands Graaf,
Graaf Willem eischt uw dienst, en 't geldt het moedig Aken,
Dat volhoudt, hem ten trots, met schild en zwaard te waken,
Voor Romes Koningskroon: » Voor de onverbeurde gaaf,

Digitized by Google

Die 't Regt aan Freedriks Zoon, aan Koenraad, heeft gegeven:
Een Kroon, die schittren màg, noch zàl, op Willems hoofd!"
Hij, van den Koningsnaam beroofd,
Heet, wat zijn glorie fnuikt, rebellig wederstreven.
Hij heeft de strafroede opgeheven; —
't Geldt Aken, Ivo! en de trouwring u beloofd...
» Durft de uwe niet meer zijn!" (Laat zich een Moeder hooren)
» Wat Vriendschap won, heeft Vijandschap verloren!"

O, al te wrang een proef van 's Noodlots onbestand!
Het uur der scheiding slaat, en Juta reikt de hand
Voor 't laatst aan Ivo toe. Zij eert zijn dure pligten!
Maar wijst haar linke hem, waarheen geen huwlijksband
Haar mèt hem henen trekt! beveelt haar mond het zwichten
Voor ijzren dwang; haar regte ontslipt de zijne niet!
Haar schreijend oog verzacht het wreede » vlied!";
Het straalt hem enkel liefde en trouw toe, door de tranen,
Die vloeijen op haar bleek gelaat,
Als HIJ, den kreet der smart bedwingend, vòòr haar staat,
En spreekt: » Het morgenlicht moog' tanen,
Mijn Juta, dat zoo blij voor onze min verrees;
De wolk verzwindt weldra!.. maar bleef ze ook eeuwig hangen;
Moest nooit mijn trouw haar prijs erlangen;
Deze arm u nooit als Gade omvangen,
Mijn Juta! boven hoop en vrees
Bezweer ik ons verbond! de Dood alleen zal 't breken!"

Digitized by Google

Hij zegt het, scheurt zich los, en is haar oog ontweken.

De maan heeft sinds ten vijfde maal
Haar zilvren schijf gerond. 't Is krijg om Akens wallen
Krijg is 't — doch zonder strijd; geen poorters zijn gevallen;
Het werptuig rust, gelijk het snijdend staal;
Op Veldheer Willems last: dat niet zijn Koningspraal
Door rouw ontluisterd zich der volken oog vertoone!

Maar, of het oorlogszwaard de omschanste Vest verschoone,
Daarbinnen groeit allengs de nood!
De Honger nadert vast! Ze ontrukt het laatste brood
Weldra den zwakkre; en schupt de wet, die 't wraakt, met voeten!
En toch, onbuigbaar blijft — één met haar overheid —
De Burgerij, door valsche hoop misleid,
Dat ze eerlang Koenraad als ontzetter zal begroeten.

Het hart vol kommer, zwerft intusschen Ivo rond;
De paden langs, zoo vaak aan Juta's zij' betreden;
Toen alles groende en geurde, en uit haar rozenmond
Een lied hem voorsmaak gaf van 's hemels zaligheden.
Waar bosch en haag nu staan geplunderd van sieraad;
Het dorgetrapte veld geen groen weêr spruiten laat,
En 't legervolk zijn schorre zangen
Ten spot zingt, van die 't hoofd in stomme smart laat hangen.

Digitized by Google

Hij straft, hij merkt het niet! Zijn ziel zweeft om den schat,
Dien hij te spade vond, te kort als zijn bezat!
»Die... Hemel, neen! gij kondt dit jammer niet gedoogen!
Die schat wordt de aarde niet onttogen!
'tVerderf, als 't Juta's huis genaakt,
Zal zwichten, op den wenk eens Helpers uit den hoogen,
Die voor zijn Zuster — hier aan 't stof gekluisterd — waakt!..."

Doch welk een twijfeling verrijst in zijn gedachten!
»Moest eens van hèm, van hèm de Dierbare uitkomst wachten,
Naar 's Hoogsten raadbestel?" Hij antwoordt op de stem,
Die 't in zijn binnenst spreekt: »O, schenk mij licht en krachten,
Dat ik haar redding breng'!" Hij smeekte, en 't was of hem
Een vinger wees op 't nat, ten vestmuur uitgevloten,
En, door een heuvelkloof, naar 't lagere afgeschoten;

Hij ziet den milden stroom in enge sleuf geprangd;
Hij ziet den kleiboord, die er topzwaar over hangt,
Door eene onzigtbre kracht in 't schuimend diep gestooten;
Peinst na op wat zijne oogen boeit;
En Juta's redding is besloten!

Terwijl 't gestuwde wed ten breeden spiegel groeit,
Eer 't ruischend van de klonters neder vloeit,
Is Vrieslands Kust voor Ivo's geest verschenen:
Een Kust vergeefs door d'oceaan begrimd,

Digitized by Google

Wanneer hij boven 't land met zwarte golven klimt,
En voor de dammen stuit, die 't veiligheid verleenen.

»'t Past ù ook" is zijn woord, »'t past ù ook, kleine Vliet,
Te stààn, als u een Vries het vèrder gaan verbiedt! —
Doe meer! Als hij uw waterwellen
Leert tegen 't ijlen van haar afloop in te zwellen,
Worde uit uw STROOM een ZEE! dat Aken, op 't gezigt,
Door vrees bezwijke, en niet door honger zwicht'."

Hij sprak; en ging; maar keert, voor 't avonddonker,
Aan Veldheer Willems zij'; en als het stargeflonker
Des andren uchtends flaauwt, roert zich het gansche heer:
Houweel en schup en spade zijn 't geweer;
't Hoog breidt zich uit naar 't hoog, door snelgerezen wallen.
Op 't overschot van bosch en hage vallen
Meêdoogloos honderd bijlen aan.
Gespitste palen, rijs, en schans- bij schansbos hoopen
Zich saam', waar 't woelig nat in 't loopen
Nog van de brokkling stort. De bodem dreunt, bij 't slaan
En stampen; hièr om 't ruw der kluiten glad te slechten;
Dààr om op 't naakte schuin een twijgen dek te hechten.

Reeds is de laatste vonk van 't zonnevuur gesmoord,
En de arbeid, niet te min, gloeit voort.
In even digte drommen rukken

Digitized by Google

De dijkers aan en af: de nacht
Vat straks de taak op, waar het nijvre licht haar bragt!
Zoo wisslen beurt met beurt; tot grootsch gelukken
Het zwoegen loont! tot nu op eens 't geweld
Van duizend armen met onwrikbren dam de baren
Pal zet, en plots terug doet varen —
Den stroom te moet, die door de Vesten afwaart snelt!

Zij klimmen! staâg al breeder, tegen 't hangen
Des rijsberms; waar 't Beleid den vloed heeft opgevangen,
En bij zijn teugel dwingt te stijgen uit zijn kil!
Straks wentlen ze over 't veld, naar eigen, woesten wil,
Dofbruischend voort! Het Raadsel, drie paar dagen
Vergeefs erkaauwd, is aan de steêliên uitgelegd:
Het drooge wordt allengs een zee, die 't strand bevecht,
Door Ivo's zorg onkwetsbaar voor haar slagen.

Ten prooi aan 't martlend ongeduld,
Telt hij voortaan de slepende uren;
Zet hij zijn wacht nog voort, al ligt de plas verhuld
In duister; sinds tot Akens muren
Met dreigend evenhoog de vloên zijn voortgerukt.

Maar eindlijk is het uur dat hem vergeldt, gekomen!
De Burgerschaar, van dubblen angst gedrukt,
Riep luid om dadiging. Door Ivo 't vroegst vernomen,

Digitized by Google

Waagt zich, ten vesten uit, een bootjen op de stroomen,
  Dat grijzen Otbert draagt — den Steêvoogd.

Waar hij landt,
  Is Willems vaan op 't hoog des dijks geplant;
Hijzelf niet ver. Een krijgshoop, fluks vergaderd,
Neemt, in een dubble kreits, terwijl de Grijsaard nadert,
  Om 't beidend Legerhoofd zijn stand;
En — » Leeft Zij!" vraagden 's Minnaars OOGEN;
  Daar hem, in 't staatsgevolg, 't ontzag de spraak verbood.

Het antwoord heeft zijn geest ten hemel opgetogen!
  Die 't voor hem eischte was de Graaf, als deelgenoot
  Van Ivo's mingeheim. Hij, zelf een jongling, sloot
Zijn boezem niet voor 's Jonglings teedre zorgen;
En hij bereidt, bij Otbert, in 't verborgen,
  Vreugd aan den trouwen Vries, door een GEFLUISTERD woord,
  Waarbij 't genoegen op de wang des Steêmans gloort.

LUID klonk het, wat vooraf de kring, in 't veld geslagen,
  Tesaam met Otbert had gehoord:
» Den Krans, dien 't Overwinnaars voegt te dragen,
  Biede Aken mij, ter zoengave aan,
  Eer 't Romes Kroon mij op het hoofd zie staan."
Dus klonk het LUID BEVEL, dat, binnenstents vervangen
Door heusche minzaamheid, geen wrok het hart laat prangen

Digitized by Google

Des Grijsaards, als hij vestwaart keert,

Men joelt en wuift hem na, terwijl reeds elk zich weert,
Dat de uitgestroomde Vliet terugsnelle in zijn palen,

Hier mogten Ivo's raad en Ivo's hulp niet falen!
Zijn drift vervroegt de stond, waarop het schuimend nat
Met hol gerommel door 't gesloopte rijswerk spat,
En voor zich heen zijn losgereten boeijen
Ontwaardigd tuimlen doet, en bed en oever scheurt.
En als het naaste hoog zich uit de golven beurt —
Als 't bloemgewas, dat nog de herfst liet groeijen,
Ten steêmuur afgestrooid, op 't hellend watervlak
Veelkleurig drijft, en kronklend aan komt spoeijen,
En vreugdetuigend landt, waar 't meir den stuwdam brak;
Als iedre tong daar zwijgt, maar alle harten gloeijen
Met Ivo's hart, treedt Willem toe: »Wat loon,
O Ivo, wàt kon' ù mijn gouden armoê geven! —
Geen rouwklagt paart zich ginds met onzen zegetoon!
Halssterrigheid is 't lot des hongerdoods ontvloôn,
Uit schrik voor nader nood; en ùw naam blijft geschreven
In der geredden borst! — Doch worde u deze stond
Herinnerd; worde uw Daad verkond
Aan 't nageslacht, door deze Ridderketen!
Zij was mijns dappren Vaders tooi,
Als de ijverzucht hem op 't Corbijsch tornooi

Digitized by Google

Het leven nam; zij week, na hem door mij bezeten,
Nooit van mijn hals voor andren pronk."

Hij sprak; omarmt hem, op wiens borst nu 't Kleinood blonk,
Voor 't oog van duizenden; en 't oog van geen benijder
Misgunt de welverworven eer
Den Jongeling; en daar hij, naast zijn Heer,
De Vesten binnentoog — alleen in nààm BESTRIJDER,
BEHOUDER met de dààd! — zag jong en oud slechts HEM;
Thans Ivo's ROS niet meer! tot, in zijn marmren wanden,
't Paleis den sleep ontving

Toen hier de verre stem
Der menigte gedoofd — toen in de handen
Des Graven de eed van trouw gezworen was, zie daar
Een achtbaar tal genaakt! de keur der Burgerschaar!
Een Maagd is aan hun spits, met moederlijk geleide,
En speelgenooten — neven haar
Steeds waard, dat òòk een blik in hàre schoonheid weide!

't Is Juta! Lieflijker blaakt zij van schaamtegloed,
Terwijl een citergalm gedempt haar welkom groet.

Ja, Ivo! ja, zij is 't! Zoo zagen Edens dreven,
Bij maatgezang uit hooger trans
Soms Englen, aangestraald van 't rood des avonds, zweven!

Digitized by Google

Gesierd met heilig' onschuldglans
Komt zij, en draagt, op purpren sprei, een Krans,
Van Lauwerloof, dat paerels samenstrikken.

Onafgewend houdt zij de schuchtre blikken
Gehecht aan 't haar betrouwde Pand.
Toch nadert zij den Vorst, te midden zijner grooten;
Haar stuur en steunsel is de trouwe moederhand,
Die zacht de lokken drukt, op haren gordelband
Van de elpen schouders neêrgevloten.

Graaf Willem draalt niet meer; hij grijpt met gullen lach,
Zijns Ivo's regte; leidt hem de eedle Jonkvrouw tegen;
En vat de Kroon! en als, die ze aanbood, op hem zag,
En zag op Ivo! daar, bij 't innig zielsbewegen,
Haar hoofd zich weder neigt, bekranst hij 't!

» Draag, als BRUID"
Spreekt hij » Volschoone! draag den Lauwer MIJ gegeven!
Dat zinnebeeldig zich de wensch mijns boezems uit':
De Krans der EERE zij voor 't Feest der TROUW geweven,
En 't hart des Volks, geen Oorlogsroem, mijn buit!"

Hier voegt hij Juta's hand met Ivo's hand te samen.
Geen Moederzegen faalt; en alles fluistert amen.

Digitized by Google

DE VAMPYR.

Een Landhuis stond aan de Arn' (*). Het mag er nòg wel staan!
Een Brug lag daar drie honderd pas vandaan,
Verscholen achter 't wilgenloover.
Op korte scharrelbeenen ging
De Heer van 't Huis, Pandolf, meest elken dag daarover,
Nadat hij eerst zijn middaguiltjen ving.
Wat derwaarts heen zijn wandeling
Bepaalde, was een Wei', met runders, wier gelijken
In heel den omtrek niemand had.
Zijn lust was naar dat vee te kijken,
Terwijl hij op een heuvel zat,
Tot dat het licht begon te wijken.
En stapte een reizend man voorbij —
Ontdekte hij
Den kogelronden DWERG, in bruine dorpskleedij
Gezeten op zijn troon — hij dacht, bij die vertooning
In d'avondschijn,
Voor 't naast: het moest de Koning
Der Egelvarkens zijn.

(*) De Arno in Italië; niet de Arne in Walcheren.

Digitized by Google

Pandolf dan was een DWERG! — Van 't slag, uit ridderboeken
Bekend, waarbij men niets dan ondeugd heeft te zoeken.
  Zoo taamlijk in gelijke maat
Verdraaid naar ligchaam en naar ziel! voorts opgegeten
  Van jaloezie, sinds hij een weinig laat
Bedacht had, om Papa te willen heeten;
  En, spijt zijn kale kruin, een piepjong Vrouwtje nam:
  De Koop, waaraan hij voor zijn oude schijven kwam.

Iets vroeger dan Pandolf zich meldde,
  Had Carlo zich bij Nichtjen Isabel
  Om 't ja vervoegd. Zijn zaken stonden wèl
In 't boek der Schoone; alleen heurs Vaders »holla!" stelde
  Zich tusschenbeide, met onwrikbren eigenzin.

  Slechts èèn gebrek was 't, maar alle andre sloot het in,
't Gebrek dat Carlo had! Fortuin liet hem ontberen,
Wat schooijers uit het slijk verheft tot heeren —
  Wat, zonder krijgsrumoer, Gibraltars nemen kan!
  Vier letters spreken 't uit: Geld! Geld ontbrak den Man.

GELD had PANDOLF; en dat zou' Bella krijgen:
» Mits hij verkoos vòòr hààr in Charons boot te stijgen."
  Zoo wou' 't Natuur! doch wat de Kunst vermogt
Deed onze Dwerg, om 't blad te keeren,
  En, vroeger dan de Zeisman hèm bezocht,

Digitized by Google

De Martlares zichzelv' door leed te doen verteren.

Heur Carlo was ontroostbaar weggevloôn:
» Bij 't leger, dat voor Pisa's wallen
Verzameld stond, had hij zich aangeboôn,
En 't zwaard deed hem met eere vallen."
Zoo zei' de faam.
Maar onverganklijk bleef zijn naam
In Izabella's hart geschreven.
Dat wist Pandolfo al te goed!
En 't werd haar straks, bij 't koken van zijn bloed,
Met gifschuim op de lippen toegedreven —
Scheen slechts heur peinzend oog
Voor een minuut in 't leêg te staren,
Of welde iets uit haar borst omhoog,
Dat naar een zucht leek! — Geen bedaren
Was dan aan zulk een storm!

Die blies weêr zeekren dag,
Terwijl de middagsprei nog op de tafel lag.
Pandolf was in gevaar van smoren,
Zoo perste gramschap hem de kloppende aders vol.
Hij stuift de huisdeur uit, als dol;
En 't uur van zijn *siesta* gaat verloren,
Eer hij tot adem keert. De reis ter weide heen
Wordt des op heden zonder slaapjen aangetreên.

Digitized by Google

Druiloorig gaat het voort; maar eindlijk, in de boomen
Verzwonden, heeft Pandolf zijn brug
Berekenbaar een eindweegs in den rug,
Als een paar Speellui', om het bosch naar 't Huis gekomen,
Zich melden, met gitaar en tamberijn.

Laurette heeft ze 't eerst vernomen —
De Kamenier. Het Kwikje meent te droomen,
Als 't hen ontwaart: gestalte en kleeding zijn
Pandolfo op èen haar! Dra berst zij uit met lagchen,
IJlt heen, en weet zoo goed bij haar Meestres te pragchen,
Dat deze, in 't laatst, met schoudertrekken zwijgt,
En zij haar Dwergen binnenkrijgt.

Hun spel vangt aan, en uit Laurettes oogen
Schiet dartle vreugde schicht op schicht;
Maar Izabella houdt een blik vol ernst gerigt,
Te brugwaart; en heur hart werd niet bedrogen,
Door ijdel voorgevoel: Pandolf komt aangetogen!
Hij keerde halverwegs.

En waar de Dwergen nu
Voor 't spiedend oog van die daar komt verstoken?
De nood dringt! —

Digitized by Google

Lezer, ja! — doch nimmer bleek het u,
Dat, in den nood, BREIN aan VROUWEN heeft ontbroken!

Laurettes vindinggeest betoont zich ook niet zoek!
Twee kleederkisten, in een hoek
Nabij het bed van haar Meestres, bewaarden
Op dit pas niets dan kleinigheid:
Dus was de schuilplaats voor het Dwergenpaar bereid.

In iedre kruipt er één, en als 't de broeders klaarden
Verschijnt Pandolf! Op harde kost,
Tot wier verduwing hem het uurtjen slaap bleef falen,
Zoo ver te gaan, vond hij te zwaar een post.
Hij keerde des naar huis, om nog de rust te halen
Die hem ontbrak,
En sluit in 't voorvertrek van Bella's slaapgemak
Zich daadlijk af.

Wie kon' hier de angsten malen
Van Izabelle en van Laurette! — Maar
Door luid gesnork werd spoedig openbaar,
Dat haar vooreerst nog geen gevaar
Van nazoek dreigt. Toch zaten zij op kolen;
Tot Hij, die van de lont, hem zoo nabij verscholen,
Geen reuk vernam, de koers weêr derwaart zet,
Waarheen te steevnen hem zijn loomheid had belet.

Digitized by Google

Straks vliegt Laurette naar heur kisten! — zij gaan open —
En wat ontdekt het Kind, terwijl haar tong verstijft! —
DOODKISTEN zijn 't geworden! lang ontlijfd
Door luchtgebrek zijn beide Speellui'! paarsbeloopen
Vertoont zich hun gezigt! —
Op geen herwekken van 't gebluschte levenslicht,
Door wrijfdoek of lancet, is blijkbaar meer te hopen!
't Geen hier nog dienst kan doen is enkel goede raad:
Hoe, in der ijl, het Meisje zich ontslaat
Van 't Gastenpaar; waarbij, helaas, geen nopen
Tot afscheidnemen baat!

» Weg moeten zij!" roept ze uit; doch voelt zich 't hart versagen,
En krijgt een kouden ril;
Becijfrend, wat het zeggen wil,
Die Vracht ten huize uit — en waarheen? waarheen? te dragen!
Het wordt haar onder 't boezemgaas te bang.
Zij staat met neêrgeslagen oogen —
Een groote traan op elke ronde wang —
En wekt in 't eind het Lot tot mededoogen.

Een knuppel zwaaijend; zijn bonnet naar ééne zij'
Geschoven; komt een Vreemdling 't huis voorbij,
En draagt, als bandelier, een leêgen zak.

Digitized by Google

'T Bedénken
Was bij Laurette kort. Hij nadert op haar wenken:
» Goê Vriend!" zoo spreekt ze » uw uitkijk zegt het mij, –
Dat GIJ de man waarnaar ik zoek moet wezen! —
Voor twee sekijnen had men graag iets prompt verrigt:
Een Doô — al is hij zoo beknopt als mooglijk — ligt
Ons hier tot hinder; men verlangde hem geborgen
In 't wed der Arno — niet in de AARD'!
Hij kleurt te veel als een VAMPYR; wij zorgen,
Dat hem geen Graf sekuur genoeg bewaart."

»» Ik ben uw man!"" is 't antwoord »» juist geraden! —
'k Vraag op de hand maar èèn sekijn.
Mijn Zak komt als besteld, om in te laden
Dien 'k op uw woord vertrouw geen GOLIATH te zijn.""

Hij bleek KLEIN DAVIDJEN; het geld werd aangenomen;
En nu de Dwerg gezakt,
Geschouderd, en in de Arno neêrgesmakt.

Maar toen de Sjouwer, bij Laurette weêrgekomen,
Haar thans om de andre helft van 't loon vroeg, keek zij hem
Verlegen aan, en zei' met een bedeesde stem:
» Hij bleef toch dood?" »» Wel ja!"" » En zonk hij?" »» Dat zou'
('k meenen!""
» Mirakel! — Dàår ter steê is hij dus NAT verdwenen —

Digitized by Google

En hièr! — Al zag ik met geen oog
Hoe 't ging — hier wist de schelm KURKDROOG
Weêr binnenshuis te raken,
En speelt de rol van Lijk op nieuw, met stijve kaken!"

Zij brengt den Man, terwijl zij 't zegt,
Waar zij den Tweeden Dwerg paraat heeft neêrgelegd.
Onthutst bij 't eerst gezigt, maar straks daarop van 't blaken
Der gramschap vuurrood, staat de knecht:
» Wat!" schreeuwt hij » een Vampyr durft zulke kluchten spelen,
Eer 't middernacht sloeg? — — Hoor! hij duikt nog eens! en (dan —
Indien hij 't weêr ontloopt — meen ik hem zòò te streelen,
Dat hij 't de derde reis niet kan."

Hij sprak; en Krielhaan Twee werd in den zak geschoven,
En weggetorscht, als flus zijn Kameraad.
Slechts keert nu, die hem droeg, vrij laat.

Hij is er eindlijk: » Mijn sekijn! en daarenboven
Een zoen, lief Kind — dien 'k *extra* heb verdiend!""
Zoo roept hij »» Denk maar eens! ik slinger onzen vriend
De brug af in den stroom; ben honderd stappen
Of daaromtrent teruggegaan,
En blijf een poosjen staan,
Om naar wat frissche lucht te snappen.

Digitized by Google

Vermoeid van mijn karwei; wat zie ik daar? weêr grappen!
  De brug af komt Signor heel deftig aan,
Als was er niets gebeurd! maar IK... met beide handen
  Leg IK hem, van ter zij', mijn knuppel op den kop!
  Plomp valt de Bromtol! en ik stop,
Niet lui! ten derde maal hem in mijn zak — de banden
  Wàt stevig knopend! Keert hij nu —
Ofschoon, met zak met al, in grondloos diep gesmeten —
Zoo heeft de Heer Vampyr, daaronder, lang gezeten,
  Om eerst mijn werk te ontfutslen; zweer ik u!""

Welk licht ging op, bij deze woorden;
  Eerst voor Laurette, en toen voor Izabell'! —
  Pandolf is dood! het Vrouwtjen uit de knel!

Maar onder hen, die 't voorval hoorden,
  Had niemand scherper oor, dan Hij, van wien 't gerucht
  Geen waarheid sprak; Neef Carlo! Mettervlugt
Kwam hij springlevend aan. De Paus gaf dispensatie,
En, na elf maanden, zag het Huis een Bruiloftstatie.

Digitized by Google

THOR,

ALS VISSCHER.

Nog zwierf de Godenschaar van 't Noorden,
  Tot strijd gerust of jagend, om.
  De visscherij vermaakte 't Reuzendom,
Gehuisd aan Thules woeste boorden;
  Maar Jormungandur, in den afgrond van den plas,
Lag werkeloos, zoo lang en log hij was.

Een slang heeft dezen naam gedragen,
  Die. ('k weet niet hoe) een Wolf tot Broeder had.
Met dezen Broeder WOLF zal ik u thans niet plagen;
  Van Broeder SLANG vertel ik wat.

Hij lag daar, als een hoep om d'aardbol heengebogen;
  VAN ONZEN KANT, West-Groenlands kust voorbij —
  Kaap Horen langs, VAN DE ANDRE ZIJ';
En had zich, jaar en dag, min dan een lijk bewogen:
  Op eens slaat hij de tanden in zijn staart;
  Hij trekt dien aan zich; en wat volgde? Met een vaart

Digitized by Google

Begint de meeuw der polen neêr te storten;
Daar 't valsche Dier, bij 't wringen van zijn leên,
De waereldspil acht mijlen ruim deed korten!

Hoe slonken, boven als beneên,
Tot gruizeling verbrokkeld, ijs en steen!
Wat magt van waatren kwam op ieder Aspunt horten,
Wier kapgewelf sinds plat verscheen.

De kregelste der Goôn — Thor — sliep, als dit gebeurde,
En 't kraken van onze As zijn trommelvliezen scheurde.
Een runenspreuk (*) maakt snel zijn Godenstand
Onkennlijk voor elks oog, en hij betreedt het strand.

Reus Hymer, in zijn vischschuit, peurde
Hier flùs, op zijn gemak; nù heeft hij iedre hand
Vol werks bij 't slingrend stuur, zoo roeren zich de baren!

Maar 't keerend evenwigt brengt alles tot bedaren,
En Thor schreeuwt: » Hei! — — Heer Reus, leg even aan! —
Ik breng den Puitaal, daar beneden,
Eer hij van nieuws begint, tot reden:
't Is met een kleinigheid gedaan!
Vergun mij slechts als Visscher meê te gaan.

(*) Tooverwoorden.

Digitized by Google

De Reus kwam. Juist had ook een dwalende os zijn treden
Naar d'oever heengewend. Thor knot hem, met een ruk,
Het hoofd van 't lijf, en slaat, in Hymers boot gezeten,
Dit brokjen aan zijn HOEK: een Dregge, moet gij weten
Verstrekt daarvoor.

Weldra laat nu, met goed geluk,
De Hengelaar 't gehorend lokaas dalen:
't Wekt Jormungandurs lust; hij bijt; en Thor aan 't halen! —

De SLANG nogtans (geen PUITAAL bleek de kwant!) —
De Slang daar tegen in! Kracht tegen kracht gekant!
Een nieuw rumoer begint! en — moog de kunst mij falen,
Die boven 't schetsen gaat — dit eischt een tafereel —
Eischt verwengloed, om 't af te malen!
'k Leg des mijn houtskool neêr, en waag mij aan 't penseel.

Zie! zie! ten bodem toe beweegt zich 't ongemeten
Des oceaans: de losgegierde staart
Der Slang verschijnt! Rots wordt naast rots gespleten,
Bij iedren kronkelslag. Luidsissend in heur vaart,
Schiet nù de vlijmspits hemelwaart
En kleurt met bloedig schuim de wolken;
Nù boort zij weêr in de eeuwig donkre kolken,
Een heir gedrochten, uit d'onpeilbren kloof verjaagd,
Komt wild dooreen naar boven dringen;

Digitized by Google

Is langs de klippen opgedaagd;
En poogt (elkaâr ten schuw!) haar kruinen te bespringen.

Maar Thor gaat voort het Monster te bedwingen;
't Afgrijslijkst wat de holle nacht
Des dieps verborg! — Als of, bij Heekla's donder,
De klipgrond voor der dampen overmagt
Te bersten scheurde, en rommlend rees, van onder
Het ziedend meer, zoo stijgt de ongure kop
Van Jormungandur op.

Hij stijgt! en dreigt vergeefs met vlammig rollende oogen;
Snuift vruchtloos pestwalm naar den hoogen;
Thor grijpt zijn Hamer! (*) Een gehuil,
Gelijk het huilen van hyeenen, vaart den muil
Des Ondiers uit. Daar komt de Reus gevlogen!
Doodbleek van schrik
Snelt Hymer toe!..

En ik
Vat hier mijn houtskool weêr: hij komt; den dolk getogen;
Springt Thor voorbij; en snijdt de vischlijn af! —
Zijn straf volgt! maar wat hielp zijn straf!
De hoop des Visschers bleef bedrogen.

(*) Zijnen strijdhamer: *Miolner.*

Digitized by Google

DE NOORDSCHE GODEN

EN HUN BOUWMEESTER.

Slaat Hooge Magten gaâ: 't zijn zeldzaam goede Buren!
  Dat kon' in Vader Odins tijd
Alreeds niet anders zijn: men zàg, òm Asgards Muren,
  't Geslacht der Reuzen met het Godendom in strijd.

  De Goden leden last! Al gaf de Twist respijt,
Die voortging onder 't Kroost van Bergelmer te branden,
  Zij raakten 't heft, bij slot, gelijk zij vreesden, kwijt.
Nogtans behielden Zij 't in handen!
  Een Architect bood juist van pas zich aan.
Hij vroeg drie maanden slechts, om hun een Burcht te stichten:
  » Wat oorlogsmagt daar vòòr kwam staan,
Zij zou' voor gèène zwichten!"

  » En wijl ter dezer uur misschien"
  Zoo gaat hij voort » een leger arbeidsliên
Bekommring bij u op mogt wekken:
Of 't ook ten voorhoede aan een Reuzenheir kon' strekken!

Digitized by Google

Terwijl uw Hoogheên boven dien
Verlangen zullen, om hun Vesting te betrekken,
Staat dit paalvast: door mij en door mijn Paard —
Uitsluitend door ons tweên — wordt deez' karwei aanvaard.
Zoo ras de Schutter zich verbergt voor 't Steenboksteeken,
Is onverwijld de schijf van 't werk gesnaard;
En, als dan voor den Ram de Visschen zijn geweken,
Staat, met den klokslag, ook de kroon
Op ons voltooid Gebouw, of ik verbeur mijn loon.

Maar nu dat loon? — dat loon — zij uwer waard, Mijn-Heeren!
Gààf dient men 't geen ik eisch mij te accordeeren:

Weet, dat ik kou'lijk ben; en toch, voor 't guur sezoen
Het noodig Brandhout op te doen,
Verzuimde ik menigmaal! Om nu, een jaar na dezen,
Op 't stuk van Warmte uit alle zorg te wezen,
Krijg ik van u — DE ZON.

Dàs *primo*. Ik eisch meer!
'k Ben vaak, om Walvischtraan voor 't Lamplicht, even zeer
Als om den Winterbrand verlegen:
Secundo krijg ik dus — DE MAAN.

Voorts randt mij, soms, bij nacht, het spook Verveling aan;
Gij geeft mij, *tertio*, daar òòk een Middel tegen;

Digitized by Google

Dat appelrond Gezigtje daar;
'k Meen Freya, met heur krullend haar;
Dreef zeker, door mijn Maan op 't zachte dons beschenen,
Het nare Spooksel daadlijk henen.
Ik vraag daarom, gij Heeren Goôn,
De blonde Freya tot een Toebaat bij mijn Loon."

Hij sprak; hij ging; en beidde, in 't voorvertrek gezeten,
Tot dat de Godenraad hem NEEN of JA liet weten.

De MAN zat wachtend; om hun tafel zaten ZIJ;
Zoo veel betenderden als neuzen in de rij;
Èèn neus niet meê geteld, die Kemphaan Thor behoorde!
Tot tweemaal toe begon hij; tweemaal smoorde
De grimmigheid zijn stem, eer ze uitborst: »Welk een schand!
De Zon, de Maan, en Freya eischt de kwant!
En wij! naar 't heet nog Goden! overleggen,
Wat ons tot antwoord past te zeggen!
Ik wil hem..." »Blijf!" roept Loke » niet te ras!
Het is der Goden zaak, min fiere taal te voeren,
Terwijl zich 't Reuzendom zoo onversaagd durft roeren,
Thans komt er zeemanschap te pas.
Dien Timmerbaas voor 't hoofd te stooten,
Ontraad ik u. 't Kontrakt zij veeleer fluks gesloten;
En 't Loon met handslag — eed — met wat hij wil, verborgd.
Rooit hij 't op dag en uur — die dàn leêft, die dàn zorgt."

Digitized by Google

Men deed naar Loke sprak. 't Werd Wintermaand; en 't bouwen
Begon. Maar welk een Paard verscheen,
En bood zijn rug, om ijzer, hout, en steen,
Bij ladingen als bergen, aan te sjouwen!
't Bedrieglijk Paard van Ilion
('t Gevaart', dat door geen poorten kon')
Was voor een ezeltjen te hou'en,
Geleek men 't bij den Hengst, die onzen Architekt
Ten Helper strekt!
En deez' betoonde zich zoo braaf een helper waardig!
Met bonken, trots de klip waarop Czaar Peter staat,
Vervordert hij zijn arbeid vroeg en laat.
Men kon' 't met klinkers niet zoo vaardig!

Dit bleek ter zijner tijd. De Lente meldt zich aan;
't Beslissend uur, op èèn na, hoort men slaan;
Maar ook! men ziet de Burgt in volle glorie staan!
Aan 't geen haar sterkte geeft is nergens faal te ontdekken.
Moet hier of ginds nog wat voor 't Uiterlijk gedaan,
Een klein hálf uur kan 't gansche Werk voltrekken:
Vaarwel dan, Freya! en vaarwel dan, Zon en Maan!

»O wee!" beginnen thans de Goden
»O wee! hoe zal 't nu gaan!" En Loke wordt ontboden.

Digitized by Google

» Hoe 't nu zal gaan,
Is MIJN zaak. Laat uw brein zich, bid ik, niet verhitten.
Elk blijv' bedaardelijk bij kroes en schaakbord zitten"
Zei' Loke, en trok weêr heen. En wat verzon de fielt?
Hij dreef het Merriepaard, dat zich, in zeekre weide,
Niet ver van 't nieuw Kasteel, onthield,
De bergscheur in, die tot aan 't mastbosch leidde,
Waar langs de Werkhengst nog een vracht —
Zijn laatste! — naar de bouwsteê bragt.

Als kwam een nevelwolk, ziet deze door de boomen
De zilverwitte Lokster komen:
Hij geeft met schel gehinnik acht;
Het bloed vangt aan te koken in zijne aadren;
En rommlend stort zijn last ter aard',
Terwijl hij — wàt hem keer' — haar hittig poogt te naadren!

De MERRIE wendt heur pijlgezwinde vaart
Inmiddels weêr van 't hooge nederwaart.
Ter steenklove uit is HIJ ze nagedrongen;
Maar Lokes tooverkunst heeft ze, in gestalte en sprongen,
Den HENGST gelijk gemaakt: zet DEZE 't sleuf en vliet
En hagen over, ZIJ verliest den wedloop niet.
Heel de omkring siddert van den hoefslag, tot, verloren
In 't paalloos ruim, 't gedaver zweeg voor de ooren
Des armen Architekts, die, beurtling, hijgend liep,

Digitized by Google

En luistrend aâm schepte, en vergeefs den vlugtling riep —
Vergeefs, ten einde toe! —

Daarmeê was 't uur verstreken;
Zijn Burg staat onvoltooid; en spottend wordt hem 't loon
Geweigerd bij de Goôn!

» Aan mijn drie maanden vlijts bleef ééne stonde ontbreken:
De Kroon faalt op het Werk! — — doch ligt de schuld
aan mij —
Spreekt!" brult DE REUS. (Een Reus werd Hij
Die vóór hen trad, en plots de grove leden
Van schijn ontdeed!) » Vervult gij dus uwe eeden?
Is dit regtschapenheid? Durft GIJ de Menschen nog
Bestraffen? GIJ! om meineed? om bedrog? —
Spreekt!"

» Spreken? — Ik doe meer!" schreeuwt Thor
(» Baas Paardenvanger,
'k Heb u verschoond, maar doe het nu niet langer!
Ga! zoek in HELA's POEL het Loon, u HIER beloofd!
Thors Hamer treft bij 't woord, en plet den Reus het hoofd.

Een *bravo* schaterde, als hij neêrviel, door de zalen
Van Gladheim; Maar! zou' strafloos 't Godendom
Verdienst met zulk een munt betalen? —

Digitized by Google

Dat zou' het niet! Een onweêr, van rondom,
Hoe trager zoo geduchter, saamgedreven,
Berst eindlijk boven Odins troon
Vergeldend los, en Thor, en al de Goôn
Met hem en Loke sneven.

Digitized by Google

DE SCHAKING.

Was heinde en veer Scheich Ibrahim vermaard,
Hij dankte 't enkel aan zijn Dochter en zijn paard.
Arabiën had niets, daarmeê te vergelijken;
Van Tor tot Bassora!

De Kooplui' kwamen kijken;
De Vrijers trokken op, als tot een bedevaart:
Maar vruchtloos werd er geld voor 't edel Ros geboden;
De Scheich was rijk, en had geen geld van nooden.
En vruchtloos gaf de schoone Jemima
Den flinken Zohar in heur hart het willig ja;
De Scheich had eenslags uitgevonden,
Dat Zohars over-bestevaâr
En ZIJN Heer Grootpapa, voor circa honderd jaar,
Malkander niet te best verstonden;
En harde scheiding trof het welgevoegde Paar!

Een maand — een dag kroop, na die scheiding, henen —
Plus nog een trage nacht: diens uchtendlicht brak door:
Daar drong een kreet den Scheich in 't oor:

Digitized by Google

» Op, Ibrahim! uw Merrie is verdwenen!"

Verdwenen was ze! en 't bleef bij dezen onspoed niet:
Gelijk bij ons, zoo loopt de wereld allerwegen!
Hebt ge éénen ramp in 't huis gekregen,
Zijn broeder klopt reeds aan!

Den derden morgen, ziet!
Een Ruiter komt! snel afgestegen
Omvat hij Jemima, die voor heurs Vaders tent
Een kuijer doet; beurt haar te zaâl; en rent
Woestijnwaart, met geslaakten teugel.

Zijn klepper heeft, door stem en beugel
Genoopt, het ranke lijf gestrekt,
Dat 's Meisjes hangend kleed een spoor door 't zandmul trekt; —
Hij heeft den afstand tot het klippig hoog verzwolgen,
En, onverlaân van dubble vracht,
Haar tegen 't bergsteil opgebragt;
Als Ibrahim zich omkeert van 't vervolgen.

Luid klaagt hij; daar hij moedloos zwicht,
Maar nog een blik terug naar 't hooge rigt:
» Bij Allah!" klaagt hij » die mijn Jemima kwam rooven,
Zat op mijn merriepaard of op den Boozen Geest!"

Digitized by Google

Gelukkig voor den Scheich! 't was OP HET PAARD geweest:
Men wou' 't den Ruiter graag gelooven,
Toen 's andren daags zijn boô verscheen:
De Dief, van 't Paard en Jemima, bleek èèn
Met Zohar. Buiten pijn en banden,
Erkende hij 't. Van nieuws vroeg hij den naam van ZOON;
Teruggaaf van het PAARD werd daarvoor aangeboôn;
En Ibrahim greep toe, met beide handen.

Digitized by Google

I.

JAROMIR TE PRAAG.

Een Oud-Student, dien 'k Jaromir zal noemen:
Een Theoloog; befaamd aan Karels (*) School te Praag,
Voor twee paar eeuwen; mogt zich roemen
Van een gezonde MAAG;
Maar, ach zijn BEURS lag ziek! De Wissel veertien daag
Ontbrekend, was 't crediet verdwenen,
Bij Schagcher-Ephraïm, zijn welbeklanten buur;
Het, anders lokkend, etensuur
Dreef Jaromir 't Boheemsche Athenen
Als een verstootling uit; en bergwaart sloop hij voort;
Op 't eenzaam pad in de overlegging niet gestoord:
Hoe met een platten buil een maaltijd te vereenen.

De reiszak, dien hij wandlend droeg,
Was ligt genoeg,
En kon' hem weinig hinder baren:

(*) Keizer Karel IV, in 1348 derzelver stichter.

Digitized by Google

Een Plautus en 't Studenten-zangboek waren
  Het meest omslagtig deel van 't pak,
  Dat in 't herbergzaam juchtleer stak.
Hij zweette niet te min! — de rommlende ingewanden,
  Schoon bol van enkel wind,
  Bezwaarden onzen Vrind!..
In 't lest tot flaauwens toe! als, over de akkerlanden,
  Zich 't avondkoeltje, net van pas, vermeijen ging,
  En hij 't, met open borst, op dorre lippen ving.

  Dus nieuwgesterkt, jaagt weêr zijn blik den kring
Rondom hem zoekend af.

Een Dorp verheft zijn daken;
  Regts, tusschen ooftgeboomt'. Links, breidt zich, aan den weg,
  Een perk uit, voor de leuze omsingeld met een heg:
Die hier zijn handwerk drijft, vaart best, wanneer de zaken
  Der boeren slechter gaan, en droes of runderpest
  Haar zetel in hun stallen heeft gevest.
Dan is hij daaglijks hier als anatoom vinden;
En pleegt de kraaijen aan zijn mildheid te verbinden.

  Hier valt thans Jaromir, nabij de heg, in 't oog
  Wat fluks het radertuig van zijnen geest bewoog,
En zijn verbeelding spande: » O schat, waarmede een Heilig
  Mij redding biedt!

Digitized by Google

Gespijsd, gelaafd voor niet! voor niet
Gekoesterd als een prins, rust ik, den nacht door, veilig,
In gindsche herberg!" riep hij uit.

» Wat vond hij dan?"
Iets wat, bij u of mij, de hebzucht niet zou' tergen!
Twee Paardenvoeten en een Koestaart vond de Man.
Hij spoedt ze bij zijn Plautus weg te bergen,
En stapt nu, trotscher dan een haan,
Op 't uithangbord der » Zeven Slapers" aan.

» Heer waard, een goede schotel eten!
Maar geen getalm! ik val wat haastig, moet gij weten.
De WIJN — van 't beste vat — begrijpt gij!"

In dien toon
Houdt Jaromir het vol; eet, drinkt, dat elk zich wondert;
Schimpt, scheldt er tusschen, met een basstem of het dondert;
En snaauwt nu: » Wijst me een bed."

Het LOON
Van die, bij 't nacht*toilet*, zich naar zijn laarzen bukte,
Voorkwam het DIENSTBEWIJS: een treê,
Van klink! waarmeê
De ongure Gast, wiens zool zijn lenden drukte,
Te kooi sprong.

Digitized by Google

't Magtwoord: » Grijp!" besloot hierop de klucht,
Terwijl de laarzen, als twee zwaluwen, de lucht
Dòòrscheerden; en 't gordijn viel neder.

Den andren morgen rees het weder,
Met d'aangebroken dag. Een schrikkelijk rumoer
Van trapplend klossen op den vloer;
En » Laarzen! laarzen!" tot men aâmloos komt geloopen.

» Gaan de ezelsooren hier te negen uur eerst open?"
Die vraag gold d'eigen hals van gistren. Wit als krijt,
Staat hij, en gaapt, met mond en oogen even wijd.
De laarzen laat hij slippen: uit de deken
Van 't veldbed, waar de bulderbas,
Na zijn gemaakt alarm, weêr ingedoken was,
Zag Jochem een ontzettend voorwerp steken!
Bestierf hij 't niet van schrik, hij keert, voor 't minst, hálf (dood.

» Helpe ons Sint Nepomuk! wat is mij wedervaren!"
Berst hij in 't einde los. » Ik kom . . . daar kijkt een poot —
Een paardenpoot, met lange, zwarte haren,
Kijkt uit het bed van onzen Gast!"

» » Loop naar de pomp, en drink u nuchtren, kwast!""

Digitized by Google

Voegt hem zijn Meester toe; maar naadrend, om de kamer
  Van Belzebub, op zijn beurt, in te gaan,
  Vergeet hij niet, een kruis te slaan;
  En, bleef hij op den drempel roerloos staan;
Begon hem òòk het hart te kloppen als een hamer;
  't Had dubblen grond! Niet èèn — twèè hoeven staken 't bed
Thans uit! — Hij komt terug, onmagtig dat hij stamer'
  Van 't geen hij zag, en zwijgt geheel verplet.

Toch moest een Derde nog gaan kijken!
  Een Invalied, naar 't land in rust verzet.
Zijn knevels streek hij op; zijn kuif rees, zonder strijken,
  Vanzelve omhoog, zoodra hij binnenkwam,
  En, bij twee hoeven, nog een langen staart vernam,
Die kwisplend heen en weder speelde.

Weg liep ook nommer drie! en 't scheelde
  De Waard alleen, zoo liep het huis leêg. Voor 't ontbijt
  Bezorgd, laat Jaromir aan hèm geen vlugtenstijd.

Met huivrende angst gediend, roert deze nu zijn kaken
Van nieuws; tot hij beveelt, de reekning op te maken.

  De Waard, bij dit gebod, voelt zijn bevrozen bloed
Straks weder tintlend slaan in de aâren:
Daar 't blijkt, dat, zonder hem, de Vijand heen zal varen.

Digitized by Google

Hij wil erkentlijk zijn; ook valt hem in: »'t Was goed
Zich daar beneden, voor den nood, wat gunst te sparen."
Dus antwoordt hij: » Genadig Heer!
Dat kost en drank alhier tot uw beschikking waren
Is pligt geweest; en 't strekte mij tot eer,
Bleef deze kleinigheid de vriendschap onderhou'en."

»» Goed!"" spreekt de Gast »» het zij: — — Dit zal u èèns (niet rouwen,
Heer Waard! — Wij zien elkander weêr.""

Digitized by Google

II.

JAROMIR TE LOCHEM.

De kennis werd gemaakt; GIJ kondt een beetre maken
Dan met Vriend Jaromir, maar, Lezer, 't was voor MIJ
De beste: ik kom daardoor van een Prefatie vrij,
En heb een NAAM, waaraan 't geen volgt is vast te haken.

Of Jaromir zijn rol van Lucifer
Meer speelde, bleek mij niet; doch, na zijn Onheilster,
Was Voorspoeds Daglicht op den horizon verschenen:
Gehuld in Sint Franciscus dos;
Zat, die eens WANDLEN moest, parmantig op een ros,
En spaarde dus, bij 't Missiewerk, zijn beenen.
't Was reizen links en regts! noord; zuid; en oost; — in 't lest
Ook west;
Dwars over 't Munstersch heivlak henen;
Tot daar, op Gelders grond,
Thans nog de dubble stoel van Graaf en Hertog stond.

Hoe had een monnikspij den Prager Borst herschapen!

Digitized by Google

Wat kracht deed in den Man 't aldwingend kwispelwapen,
Sinds jaren, door zijn hand, ten schrik der hel gezwaaid;
De naam van Heilig, hem bij groot en klein geschonken;
De Biechtstoel, die zijn heersch- gelijk zijn hebzucht paait!
Doch, Onbeproefden, zoo gij soms hier zege kraait,
Ziet toe! ons zwaklijk hoofd wordt vaak van minder dronken.

De Klucht, gespeeld in zijn studententijd,
Met koeijenstaart en paardenpooten,
Was Jaromir voorlang uit zijn geheugen kwijt.
DAT LIGT DEZE APERIJ DEN ZWARTEN HAD VERDROTEN,
Zulks kwam hem nimmer in den zin!
DIE ANGEL ZAT ER NIET TE MIN,
En werd steeds giftiger, als, bij 't exorciseeren,
Een Geest, van 't nonnenplagend slag,
Zich onvoorwaardlijk moest verneêren,
Voor Jaromirs gezag.

Summa summarum: Heintje Pik lag op zijn luimen,
Om, met acht vingers en twee duimen,
De kans, hem vroeg of laat geboôn,
Krachtdadig bij haar vlecht te pakken,
En onzen driesten Muzenzoon
Een kool te bakken.

Deze, onbewust van 't hem bedreigend kwaad,

Digitized by Google

(Den os gelijk: »weldra, VOOR APIS, aangebeden"
  Gelijk hij droomt! maar die aan 't slagthuis staat!)
Was Lochems poorten ingereden,
En blikt hoogwaardig van den zadel naar beneden.

  Op eens! de straat loopt vol; men joelt; de klokken gaan!
  »Ter eer van zulk een Gast!" vertelt hem de Eigenwaan,
En 't plooit zijn mond nog meer in 't deftige; als een jongen,
Van uit de herberg, naar den Ruiter komt gesprongen;
  » Net afgepast, Heer Pater! Hoor
Die NIEUWE KLOKKEN eens! niet waar? dàs trant! Zij hongen,
  Daar veertien dagen lang doodstom: bij d'ou' Pastoor
  Van Lochem, mogt er zelfs geen pover KLEPPEN door!
» » Waar toe ze omhoog gehijscht, vòòr 't wij'en?
Dat wordt alnog vereischt, eer ik 't geweld zal lij'en.""
  Zoo zei Pastoor — en ging van honk —
  En — 't jonge volk zijn gang! Maar, nu 't zoo deftig klonk,
Moest dat de zondaars toch van penitentie vrij'en?"

  »Hoe, deugniet! Welk schandaal! Is dit een Christenland!
  Neen, de Antichrist heeft hier zijn oproervaan geplant! —
En de aarde splijt nog niet?! Nog valt geen zwavelregen?!"

  Dus stortte zich de galblaas van den Sant,
(Zijn ruin inmiddels afgestegen)
  Op dit gekakel uit. 's Mans hevig blaken is

Digitized by Google

Min ijvergloed, mèer ergernis,
Om d'al te slinkschen trek, dien hem de hoogmoed speelde.
Hij stapt, als of hij meê in 't Erf van Petrus deelde,
En Schepterdragers ZONEN hiet,
Te midden van een schaar, die naar 't gebombam luistert;
En schreeuwt: » Heeft razernij hier ieders brein verduisterd!
Daar 't Kerkwet en Pastoor verbiedt,
Met Ongedoopte Klokken benglen!
Bij Sint Michiel en zijn tienduizend englen,
Geen PRIESTER zou' hij zijn, die zoo iets glippen liet!
Vloek treff' dat Klokkenpaar, dat onbevoegd durft klinken!
Wat hòòg steeg zal te làger zinken:
Ik geef ze beide in Satans magt!"

Dààr had de Booze hem gewacht!
Zijn Klokken nam hij beet: ten leidak uitgebroken,
Verschijnen ze in de lucht, met klagend nàgebrom.
Maar — van de KLEPELS had de Schenker niet gesproken,
En Heintjen wil voortaan geen Kerkeneigendom
Dan met bewijslijk regt verkrijgen!
Hij rukt de Klepels, onder 't pijlsnel opwaart stijgen,
De Klokken uit, en smakt ze naar beneên! —
Op welk een hoofd? — helaas, op een...
Geschoren kruin! — de tong des Strafprofeets moet zwijgen!
Dood! — of is 't minder erg — dan schier
Zoo goed als dood ligt Pater Jaromir!

Digitized by Google

De Klokken middlerwijl voltrekken
Haar aangevangen reis. Twee Waterpoelen strekken
(Een kuijer ver van Lochems Veldgemeent')
Ten badplaats aan de snaatrende eend —
Ten spiegel aan de bonte wolken:
't Was derwaarts dat ons tweetal trok;
In elk der Kolken plompt een Klok —
En 't zijn voortaan de DUIVELSKOLKEN.
Zoò vaak het jaar weêr Kerstijd bragt,
Kwam, sedert, *puncto* middernacht,
De Helvoogd op zijn Klokken trommen;
Of hiér een stoute vrijgeest lacht,
Wie scherp van oor is, hoort ze brommen.

Digitized by Google

III.

JAROMIR TE ZUTPHEN.

» Alweêr van Jaromir?" Ik kan 't niet helpen, Lezer!
Hij liep, ten derde maal, mij klakloos voor de voet;
En of mijn Held aan Moldau of aan Wezer
Gefokt zij; of hij mij de derde reis ontmoet,
Of de eerste, en Monnik zij of Heiden;
Hij is mij onbekeken goed:
Verstaat hij slechts, wanneer mijn rijmkoorts woedt,
De ziektestof genezend af te leiden.

Laat Jaromir u dus zijn platgeschoren bol
Nog eens zien, heb geduld! het zal aan mij niet schorten,
Dat hij uw leêgen tijd naar krachten poog' te korten,
Bij 't spelen van zijn nieuwe rol.

Wélaan dan, ik begin! Hou' slechts uwe aandacht vol!

Digitized by Google

Heeft iemand van den Booze wat te vreezen,
  Hij ga niet ver om hulp; zijn man is Sint Michiel.
  Kort voor het tweetal Klepels viel,
Met Lochems Klokken eerst ten hoogen opgerezen,
Moest Jaromir hem juist indachtig wezen.
  »Bij Sint Michiel!" roept met ontplooiden mond
  De Pater, dat het kerkhof dreunt in 't rond;
De Heilig hoort; kijkt uit; ziet slingrend zich verheffen
Wat straks verraderlijk hem die daar schreeuwt zal treffen;
  Neemt ras zijn vlugt, en staat beneên!
  Het schild is aan zijn arm; niet voor den pronk alleen:
't Heeft, met een zwenk, op weg de vaart gebroken
  Van 't neêrgesmakt metaal — des niet te min vrij zwaar
  Op 's Monniks hoofd beland! Vriend Jaromir ligt daar,
Als had de Dood zijne oogen reeds geloken.
Zijn longen zijn van ademtogt verstoken,
  Terwijl het bloed hem langs de slapen vliet.
  Nogtans de levensvonk ontsnapt het ligchaam niet!
Een arm — een been, dat aanvangt zich te rekken —
Doen blijken, dat Michiel geen lijk heeft op te wekken.
  Het kost hem slechts een schrupeltjen bewijs
  Van Balsem uit het paradijs
Om, binnen weeks verloop, wat gaapt weêr digt te kleven;
En Jaromir belooft, door dankbaarheid gedreven,
  »Eèn dingsdag van de twèè te vasten, hem ter eer,
  Tot zijn Getij de aanstaande herfstmaand keer'."

Digitized by Google

Dit woord was tusschen hem en zijn Patroon gebleven:
In petto gaf hij 't, op 't bedaarde ros geheven,
  Dat, als *convalescent*, hem aan vervelingspest
  Ontdraagt, en redt naar Zutphens grijze vest.

Daar wil hij bij de Wijsheid les gaan nemen,
Die, in een Kerkgewelf, befaamder dan te Bremen
  De Grafcel, eeuwen tijds aan boei gelegen heeft,
  En — Proteus wedergaâ — gekétend antwoord geeft.

Zijn ijver baarde gunst! men laat hem niet verlégen,
  Schoon hij ter scheemring toe zijn drokke studies rekk';
  Een dubble Sleutel wordt van Kerk en Boekvertrek
Hem toebetrouwd; de Koster hoeft zijn wegen
  Slechts hulpzaam over dag, maar niet, bij 't henengaan,
  Des avonds, gaâ te slaan.

Wat, onder 't werk, 's namiddags onzen Pater
  Tot sterking dient, daar waakt een oud Begijntje voor.
Pas opent hij de deur, of 't hengelmandje staat er:
  De Custos komt er meê; hij zet het aan een schoor
Van 't welf, eerbiedig groetend, neder,
En gaat.

Zoo kwam en ging, wie hem verzorgde, weder.

Digitized by Google

't Was de eerste keer 's Mans EXTRA-VASTENDAG;
Doch had de Non, die in zijn Vesperbrood voorzag,
Van zijn Gelofte niets vernomen;
En toen zijn spijsuur was gekomen,
En 't korfjen openging, bleek, wat het bovenst lag
EEN HOEN te zijn. 't Vereischte geen ontleden;
Reeds was het, naar de kunst, den eter voorgesneden.

Zijn tanden waatren! Evenwel hij doet zijn pligt,
En dwingt het afgewend gezigt
Op Vader Augustijns Confessies neêr te kijken.
Dit middel geeft allengskens baat!
Hij vat steeds meer en meer den zin van 't geen er staat —
Peinst op 't geleezne — en voelt de kwaâ begeerte wijken;
Als... hoor! — daar valt iets! »klink! — klinkklank!" Wat
(mag het zijn? —
De Sleutels waren 't der twee deuren. Augustijn
Of de elleboog had schuld; ten minste naar den schijn.
Snel bùkt de Lezer, zonder zien, om ze op te rapen;
Maar de open hand — dwaalt af — en vindt het Hoen! —

En nu die hand niet toe te doen;
't Gegrepen Boutje plots, gelijk een schorpioen
Te laten vallen; of druiloorig aan te gapen,
Als waar' het uit een knol gesneên!
Het niet te proeven! — Van die reepjes òòk geen èèn —

Digitized by Google

Geen twèè! tot ongemerkt het halve Hoen verdween!
Had GIJ 't gekund? Indien gij jà zegt, ik zeg nèèn!
IK had, helaas, met Jaromir gegeten;
Maar 't had mij ook, met hèm, tot in mijn hart gespeten.

Daar zit hij nu, èn schudt het diepgebogen hoofd.
Zijn DINGSDAGSVASTEN was den Heilig duur beloofd.
Ondankbare als hij is! »Waar zal ik uitkomst vinden!
Wie kan mij van mijn schuld ontbinden!"
Zoo kermt hij; en te valscher smuilend loert
Zijn oude Vijand, die, wat hij een toeval waande,
Met schelmschen klaauw heeft uitgevoerd,
En, door verzoeking hem den weg tot struiklen baande!
Te meerder kittelt zich die Onverlaat, die daar
De Sleutels van den lessenaar
Geworpen heeft, als korts de Klèpels uit de wolken:
De Klokkenist van Lochems Waterkolken;
Wiens keelgat thans het uiterst van zijn kracht
In wondren doende werking bragt,
Om Jaromirs provisies op te slokken;
Waartusschen, als bedeesd, het halve Hoen nog schuilt! —

Het masker van een HOND is door hem aangetrokken.
Dit voegt bij zijn exploot.

De Pater hoort hem schrokken —

En ziet hem nu! zijne oogen uitgepuild,
Door 't langzaam glijden van de grof gekaauwde brokken;
De haren piekregt langs den rug omhoog gezet! —
Zoo ziet hij hem, en springt te been! een tred
Terzij'; doch onderwijl zich pogend te bezinnen
Op 't kwaad latijn, dat ieder Helspook kan verwinnen.
Zijn GAST, die 't argwaant, hapt, eer 't hem de Ban belet,
DE SLEUTELS weg; is door den wand gevlogen,
En staat, een mijl vandaar, aan elk gevaar ontvlogen.

»Maar zijn die SLEUTELS niet des HEILIGS Kerkengoed?
En waarom die genaast, en deze weggesmeten?
Zoo vraagt gij. Lucifer, gelieft gij dit te weten,
Kweet met de Sleutels, op hun beurt, zijn teêr gemoed:
Hij bragt ze weder. Die de Boekzeel kwam ontsluiten,
Vond ze aan den ring der deur. Daar hingen zij, VANBUITEN;
En, ach, VANBINNEN, zat, tot aan de Vroege Mis,
De Zondaar in 't *cachot*.

Eerst meent hij nog te droomen?
Alleen, uit deze Spijsben is —
Zulks voelt hij al te zeer! niets in zijn maag gekomen,
Dan 't halve Hoen; en leêg is zij!
't Verdwijnen van de Sleutels komt daar bij;
En, eindlijk spreekt te luid dat SPOOR VAN HONDENSTAPPEN,
Waarmeê de Vloer 't gebeurde aan 't nageslacht zal klappen!

Digitized by Google

In werkelooze wanhoop gaat
Het licht voor hem te bed; en, eer van Walburgs toren
De wachter driemaal zijn getoet heeft laten hooren,
Brengt hem de nacht geen goeden raad.
Kwam deze traag genoeg, 't was toch niet al te spaad!
Ook luistert hij daarna, met bei' zijn hangende ooren:
De Rozekrans wordt straks zijn toeverlaat!
Het honderdste amen sluit het honderdst paternoster,
Als zijn bevrijder komt — de Koster.

Thans is zijn eenigst wit, dat hij, door boete doen,
Den Heilig weêr verzoen'.
Hoe streng kastijdt hij zich, om vrij te zijn van 't prangen
Des zelfverwijts! Waar trekt hij, met gebeên
En litanijen, niet al heen,
En biedt zijn holgevaste wangen
Te schouw, aan Sint Michiels, op doek ten toon gehangen —
Aan Sint Michiels van hout en steen.

Hem na te reizen zult ge intusschen niet verlangen,
Gij, die dit geenwend leest, en geenwend lezen hoort;
Ik spoed mij daarom eindwaarts voort;
Laat Jaromir zijn schuld in zak en asch berouwen,
En zeg, tot slot, dit enkel woord:
Zich buiten VIJANDS schoot te hou'en
Is raadzaam; raadzaam ook, dat gij geen VRIEND verstoort.

Digitized by Google

IV.

JAROMIR GEWROKEN.

'T Werd geeuwen links en regts! en de arme Jaromir,
Op dit signaal, moest, half gejaagd, gaan dwalen,
Om over d' Apennijn, driehonderd mijl van hier,
Pardon bij Sint Michiel te halen.

'k Zeg over d' Apennijn! van beê- tot bedehuis
Laveerend; vaak in 't scherpe keizelgruis
Een bloedig merk met naakte voetzool drukkend;
Vaak, afgemarteld, onder 't kruis
Van honger, koude of hitte bukkend.

Dat zeg ik! en mijn vraag is nu:
Gesteld eens, Vrienden, dat ik u
Niets meer van onzen Man berigtte?
Dat ik den Leelijkert, die zoo veel onheil stichtte —
Den Klepelsmijter! — den Verleider! — zonder iet
Wat naar correctie leek victorie PAUKEN liet?
Kon' dat misschien ontknooping heeten?

Digitized by Google

Was dat het Regt bediend, naar 't Wetboek der Poëten?
Gij stemt mij toe: dat kòn' — dat wàs het niet!
En, praat ik weder, zulks aan keuvelzucht te wijten
Misbillijkt gij: vàn 't geen mij dubble pligt gebiedt
Moet ik mij, blijkbaar, PRATEND kwijten.

Daar, waar Garganus bergkruin ziet
Naar 't golvend zuid, geviel 't, voor lange jaren,
Michiel, d' Archangel, zich een Heilig te verklaren.
'tLuidt vreemd; maar voor dengeen, wien 't aan geloof ontbreekt
Bestaat de Grot, waaruit de Heilig spreekt —
EERTIJDS ten minste SPRAK! als nu, voor 's Pelgrims ooren,
De schuldvergiff'nis, na de boete, zich liet hooren.

Zij galmde nog door 't vreêverkondend Hol,
Toen, om 't mirakel te voltooijen,
De fletse wang des Boetlings eenslags bol
En rood werd, als voorheen; zijn buik weêr uit de plooijen
Ten statelijken cirkel zwol.

Hij KEERT dus; maar volhardt, uit demoed, in 't voeteeren;
En, stapt hij ook, om zijn herkregen vet
Niet, roekloos, weêr door zweeten te verteren,
Met priesterlijk bedaarden wandeltred,

Digitized by Google

Toch daagt, ter zijner tijd, de stompgedakte toren
Van 't Stadjen op, waar thans
Een onverwelkbre lauwerkrans
Zijn schedel toeft, die daar tevoren
Een bluts ontving.
Doch, eer hij verder stapt, is 't noodig dat wij hooren,
Wat, aan dien oord, sinds hij ter beêvaart ging,
Sjeur Tenterkwaad begon.

'tWas straks na 't medevieren
Der Kersnacht, op ZIJN wijs, dat hij *incognito*,
Vermomd als katuil, boven Lochem rond kwam zwieren.

't Hoog spaandak naast de kerk doorborend, loerde zoo
Zijn blik ten leste ook in een slaapsteê. Die daar woelde —
De Kapellaan, gehuisd bij d'ou' Pastoor —
Smeet, of een mierenschaar hem over 't lijf krioelde,
Zich, onder diep gezucht, van 't een op 't ander oor.

Wie had de schuld? De frissche Leonoor!
Doch zonder dat zij 't wist. De goê Begijntjes noemden
Het Meisje Zuster, en beroemden,
Van afgunst vrij, zich op den kostbren schat,
Dien 't arm Konvent in 't vlijtig Kind bezat.
Maar, wat haar binnensmuurs een eerkroon had geschonken,
Stond op de cedel der verdiensten niet gemeld,

Digitized by Google

Die onzen Kapellaan te klaar in de oogen blonken.
Hij had de Non, zelfs in verbeelding, nooit verzeld,
Als haar de huisorde of de Mater riep tot pligten,
Waarvoor straks eigen wil bij Leonoor moest zwichten;
Doch naarstig had hij ze, uit zijn vliering-cel, bespied,
Wen ze in den moestuin zich somwijlen kwam vertreden.

Was effen Grijs heur dragt, MAAR bleek een dragt te kleeden,
Die 't zachte van heur blos onoverschitterd liet.
De zwarte Keuveltimp, zich op heur voorhoofd krullend,
Verhief heur blank nog meer. Twee spelden (naar de wet,
Door zuster Hill' — van kuif wat hòòg blond — ingezet),
Heur bruine vlecht in lijnwaadplooisel hullend,
Verwekten spijt; maar 't schoon van Nora's voetjes won,
Bij 't streng gebod, dat hun den schoepronk (*) van die dagen
Ontberen liet. En op die voetjes werd de Non
Zoo zwevend ligt daarheen gedragen,
Of ze, als 't gewed was, vliegen kon'.

Steeds koortsiger, nam uit zijn sterretoren
De Vriend dit alles waar; ook klonk, te middernacht,
Hem weêr, bij 't Kersgezang, die tooverstem in de ooren,
Waarmeê het lieve Kind elk hart in oproer bragt!

(*) Hoog opstaande Snebben, genoeg in oude boeken, en bepaald in Cats, als zottenuitrusting, mèt en zònder bellen afgebeeld.

Digitized by Google

»Ach, had geen beulenhand mijn schedel plat geschoren!
En stond mij 't vrijen vrij! en dat ik uit de borst
Haar wat mij pijnigt klagen dorst! —
Dat Zij, bewogen door mijn beden,
Mij kroonde met haar gunst!"

Hier was het jammrend »ach"
Des aanhefs ook het slot; en, die naar onder zag,
Door 't steile huisdak, schiet, ontkatuild, naar beneden! —

»Help, Heeroom, help!" — Eilaas! al 't helpen kwam te laat:
De Kapellaan blijft — overheerd door Tenterkwaad —
Een voorwerp om in 't gasthuis te besteden!

Hij kruipt te negen uur de dekens preevlend uit.
Geen VADERONZE, waar zijn mond zich mede ontsluit:
Half schijnt het de ENGELGROET; doch, eer men 't voluit hoore,
Is 't beter doof te zijn! MARIA groet hij NIET;
Maar »*Ave*, *ave*, *Leonore!*"
Herhaalt hij, tot gebrek aan asem 't hem verbiedt,
Geknield voor 't venstertjen, dat in den Moestuin ziet.

Ten laatste, hij kwam af; slof — slof; het hoofd gebogen,
Als of hij langs den Berg naar Diamanten zocht.
Lenoor, met licht bekleed, stond voor zijn BREIN; omtogen

Digitized by Google

Met digten nevel stond al 't andre voor zijne oogen.
Hoe luid een strafpreek op zijn oorvlies trommlen mogt,
Doof bleef hij! slechts vernam zijn geest het stadig weemlen
Van 't Kersnachtlied, dat hem verrukt deed heemlen.
En 't kluchtspel, dus vertoond, was niet met èèns gedaan:
Zijn kwaal liet door reliek noch klysma zich verjagen!
Zelfs teelde 't voorjaar nog bij de oude nieuwe plagen.

De buurten rond zwierf thans de Kapellaan —
Keek stijf in zijn brevier — en hief een deuntjen aan:
» Leonoret, schoon rozekijn" begon het.
Wanneer 't een jongenstroep, van ver hem nagegaan,
Meê blaarde, zijn *crescendo* won het
En zong 't alleen ten einde — tot den dag,
Dat Jaromir hem hoorde en zag.

Straks werd hij stom! en hukkende in de struiken,
Dacht hij den naadrende, als het hoen den wouw te ontduiken.
Maar, zie, 't instinct, gescherpt door wraaklust, had
Den Pelgrim reeds gediend! Het leidt regtweegs zijn schreden
Naar 't boschje; en wààrom hem, met sidderende leden,
De Liedjeszanger tegentrad? —
Die in hem siddert heeft den aanvang reeds vernomen
Van d'onweêrstaanbren Ban! den Ban, dien hij ontkwam,
Toen hij zijn vlugt door Zutphens kerkmuur nam —
Maar dien hij thàns niet zal ontkomen!

Digitized by Google

Het magtig Formulier werd, tot zijn laatste woord,
Al tandeknersend door den Vuilik aangehoord;
En, uit den Kapellaan met huid en haar geweken,
Steeg hij (afschuwlijk in zijn helgestalt'!) naar 't hoog;
Toen dààr de Schildwacht Sint Michiel hem tegenvloog!
Plots heeft de luchtreis uit; zijn spierkracht is bezweken;
Hij tuimelt neêr, en boort nu, 't hoofd omlaag, in de aard;
Maar de Exorcist, die hièr den pas bewaart,
Grijpt toe! houdt bij den slingerstaart
Het halve lijf terug; en 't koord, dat om 's Mans lenden
Geknoopt hangt, weet zijn vuist kastijdend aan te wenden,
Met zulk een klem, als nimmer menschenvleesch
Verduren moest, van knoet of bullepees.

De Lijder slaat, zijn molgat in, aan 't huilen,
Dat de antipoden zich ontzetten! dat de zuilen
Van 't Pandemonium als zwakke rieten staan
Te beven. Jaromir geeft weinig om dat piepen!
VERGEEFS vangt klaauw en horen staâg weêr aan
Met wroeten, om den weg naar 't onderaardsch te diepen!
De pestwalm, van den Schreeuwer uitgegaan,
Spreidt VRUCHTLOOS een bedrieglijk duister:
Geen slag die misvalt, van tweehonderd, wel geteld;
Waarmeê bediend, de Guit werd vrijgesteld.

Digitized by Google

Zòò stapt de Pater nu, in grootschen zegeluister
Door Lochems Poort! Zòò lag voor onzen Held
Zijn trotsche Weêrpartij geveld!

De Strafplaats heet, van dien dag af tot dezen,
Naar dat gestaarte deel, waarop het gordeltouw
De wraak van Jaromir in striemen gaf te lezen.

» En nu de Kapellaân? —" Die keek sinds naar geen Vrouw,
Of 't moest een bes van tachtig wezen.

Digitized by Google

DE TOOVERWIJNSTOK.

Albertus Magnus — (was hij 't niet,
Dan was 't een ander, dien 'k zoo hiet;
Oòk Tooveraar van zijn bedrijf,
En òòk dood, sinds een eeuw, vier, vijf) —
Albertus, of die andre, zat
Eens meê aan, waar de Duitsche Keizer at.

Ter regter zij' van 't Eergestoelte praalt
Hofmaarschalk Max, die naast zijn Heer nooit faalt;
Behalve daar, waar man staat tegen man,
En 't bloote zwaard moet toonen wat men kan.
Staâg krom van rug; van hart en kuiten valsch;
Groot in 't salet; in raadvertrek een hals.

Onrustig waart zijn oog thans om den disch:
Dat 's Vorsten mond geen smaaklijk beetje miss'!
Het keuren valt hem zwaar! de tafel zucht,
Belaân met cijns van water, aarde en lucht;
Met wat Germanje, uit zegenvollen schoot,

Digitized by Google

Van Maas tot Sau aan zijn Beheerscher bood!

Toch flaauwt 's Mans ijver niet! terwijl de vreugd'
Allengskens groeit; daar Bachus 't hart verheugt,
De luitsnaar trilt, en 't schaatren der trompet
Heel d'omtrek meê in vrolijk oproer zet.

Nu treên de Spelers binnen: snaaksche klucht
Bereidt de schaar der Gasten nieuw genucht.
Hun Heer alleen zit (al te vaak gestreeld!)
Aan 't oor van ligchaam en van geest vereelt,
En smaakt géen vreugd'.

Hofmaarschalk Max weet raad:
Hij nikt, als 't Kamerspel ten einde gaat,
Albertus toe: »Op, Meester! dat uw Kunst
Den Keizer EER bewijze — ons allen GUNST."

Albertus is gereed. Hij zwaait den staf,
Dien een onzigtbre hand hem vliegens gaf:
Èèn — twèèmaal deed hij 't; bij de dèrde keer
Verscheen een wolk; gebloemte en loof zeeg neêr:
De balsemgeur der lente faalde niet;
En, met geruisch, gelijk van wieglend riet,
Verzwond het dischsieraad in 't glanzig blad,
Gehuwd aan keur uit Flora's bonten schat.

Digitized by Google

En traliewerk van zilver sloeg een kring,
Die, wijdgestrekt, het lustig perk omving;
En harpklank jubelde; en, door 't schittrend blank
Van 't eêl metaal, vlocht zich een Wijngaardrank;
Maar, voor den Keizer, breidde een Perzikspruit,
Op 't maatgetoon, haar purpre loten uit.

Niet lang, of bloeisel pronkt, aan rank en lot;
't Wordt ooft; 't wint verw! Met klinkt het luid gebod
Des Meesters door de zaal: »Aan elken gast
Behoort een tros: alsamen toegetast,
En 't mes gevat! — doch wacht een nader woord;
En blijft de druif verschoonen, tot gij 't hoort!"

Hij sprak. Den steel van elken tros bedreigt
Het scherp; als, zie! de perzikspruit zich neigt,
En de appelvrucht, aan 't buigend rijs gehecht,
Zich willig in de hand des Keizers legt.

Terwijl beloert de Hoovling Max zijn tros:
»Waar wacht ik naar? hij heeft zijn vollen blos!
Ik bie' hem staandevoets den Keizer aan,
En laat den eersten dank mij niet ontgaan!"

Hier snijdt hij toe... en schendt hij zijn gezigt! —

Digitized by Google

Hoe? blijkt terstond! De zinsbegoochling zwicht:
Ver van den wijngaardrank houdt ieder gast
Zijn eigen neus met spitse vingers vast,
En 't mes daarop! — Max heeft verdiende straf;
De Keizer lacht hem uit; en hij trekt af.

Digitized by Google

DE RADJA'S DOCHTER.

» Alla-ord-dien" Een stroeve Koningsnaam,
Vriend Lezer! maar ik zorg, voor u en mij tesaam,
Dat ons dit hottentotsch niet verder zal bezwaren.

De Koning, dus genoemd, hield, op den Paauwentroon
Van Dehli, zijn gemak. Ofschoon
Bij 't kaauwen van zijn pinang, sedert jaren,
Ontwerpen van veel doen 's Mans geestvermoeijing waren.

Thans stond er evenwel èèn plan uit honderd vast!
Dat zou' volvoerd! Tweeledig was 't:
Als Alexander heel de waereld te overwinnen;
En dan de Leer van Mahomet
Daar uit te bonzen, door een nagelnieuwe Wet,
Die met een Vrijbrief voor de Drinkers zou' beginnen.

Maar onontberelijk, bij de Alexandersrol,
Scheen hem, aan de eerste plaats, een Thaïs, blank van handen,
Tot fakkelzwaaister, waar hij 't branden
Meer grootsch dan 't sloopen vond. Hij had een Harem vol
Puiks puik; tesaamgezocht tot in de verste landen;

Digitized by Google

Zijn Thaïs-ideaal was nogtans daar niet bij:
Dat was een Radja's Kind; ten minste meende hij,
Op hooren zeggen af, geen ander kon' het wezen.

Alleen — wie ondernam 't, den Vader te belezen,
Dat hij zijn Dochter gaf, tot honderd vijfde vrouw
Aan ALL... *et cetera*? — Den appel zijner oogen,
Dat hij dien goedschiks geven zou' —
Hij! Prins, naar rang, en Koning, naar vermogen;
Die daar in 't rotsgebergte een VEST
Ten zetel had, gelijk een ARENDSNEST! —
Wie zoo iets hopen dorst vond zich gewis bedrogen!

Wat raad? ja! GOEDE is duur; maar KWADE — inzonderheid
Aan 't hof — kost niets, gelijk men zeit;
En naar een KWADEN vroeg de Dehlische Alexander!
Ook bleek de botste domoor schrander,
In dit *cas;* even als de traagste talm bereid,
Zich met het plegen van een snoodheid te belasten.

De Radja, wist men, dreef het valken-wei-spel graag
In 't vlak: gewapenden, die op zijn gangen pasten,
Besprongen hem, van uit hun hinderlaag;
En, ziet, de Jager kreeg — » edoch met leedbetooning,
Dat zorg voor 's Rijks belang den Koning
Tot dit *extreem* gedwongen had". —

Digitized by Google

In Dehlis welbemuurde stad
Een welgegrendeld huis tot woning.

Straks ging er nu een hooge kemelvracht
Geschenken naar 't gebergte, en door twee Eergezanten
Werd, na 't ontpakken van hun paerels, diamanten,
En goudstof en borduurselpracht,
Het Huwlijksvoorstel bij het Meisjen aangebragt.
» Ontving zij 't met genegen ooren,
Zoo werd haar vrijheid voor den Radja toegezworen."

Na woord en wederwoord, die 'k u niet verg te hooren,
Nam 't lieve Kind hun Boodschap in beraad;
En wat verstaanbaar uit haar rozenlippen gaat,
Als 't uur van wilsbepaling slaat,
Komt neder, op voldoen aan 't vorstelijk verlangen;
» Mits" klinkt het slot, in vasten toon,
» Mits, door haar Vader zelv' den Koning aangeboôn,
De Dochter plegtig worde ontvangen."

Ten vierde male was de dag sinds aangelicht:
Hij ziet, terwijl in 't west zijn laatste flikkring zwicht,
Een langen sleep van bonte palankijnen
Met 's Konings Bruid voor Dehlis muur verschijnen.

Slavinnen, Dienaars, op wier pronk

Digitized by Google

Een gloed van honderd fakkels blonk
Die de avondschaduw deed verdwijnen
(Het talrijk Staatsgevolg, dat zijn Meestres omgaf),
Treên mèt haar onder 't dak van 's Radja's woning af.

En 's andren daags... was 't Bruiloft, zoudt gij meenen!
Doch gluurt, mijn vinger langs, eens naar dien bergtop henen:
Wat wemelt daar? — 't Zijn Paarden, in den nacht,
Uit 's Radja's 'ARENDSNEST tot voor de Stad gebragt!
De Maagd — de Radja zijn 't! van dat Gevolg omgeven,
Waarop het toortslicht blonk. Alleen, Slavinnendragt
Vermomt geen Krijger meer, en wapenloos gebleven
Is slechts de Maagd. Het zwijgend uur der rust
Had Dehlis vest in diepen slaap gesust.
Daar traden ze uit! het staal geheven,
Dat onder spreijen schuilde, of 't kostbre lijfstooi waar';
Aan deur, noch poort, weêrstond de wachterschaar;
En, ijlens vast in zaâl en beugel,
Ging 't bergwaart met gevierden teugel!

Maar een, die, 't hoofd op zij', zich achter de ooren krabt,
Is de Alexander, wien zijn Thaïs daar ontsnapt!
Van spijt verzegt hij 't nu, de waereld te overwinnen,
En zet het Wetboek uit zijn zinnen.

Digitized by Google

SIGNOR ANELLO.

Uracha, Nanicht van Lodippe (*), nam de wijk
Naar 't bloeijend Napels, toen Ioniën verschraalde,
En dààr, als in Schach Abbas Rijk,
Het volkjen al ten deun haar Zwarte Kunst betaalde.

Eens zat ze, in 't nieuwe Hol, dat zij tot woning had,
Bij 't heksen-keukenwerk met klevig roet bedropen;
En » aller padden moêr" (*) de onsterfelijke Pad!
Zat op haar schoot. Daar ging de deur zacht open:
Signor Anello kwam. Hij ziet het schriklijk Wijf
(Na snellen oogslag weêr verdiept in haar bedrijf),
En groet en boodschap blijven steken;
Tot eindlijk, als de Kol zich vragend hemwaart keert,
Het stomme beeld begint te spreken.

Jaloersheid is 't, wat onzen Gekskap deert!
Op zijn Francesca's deugd verklaart hij vast te bouwen;
Nogtans! wanneer zij eens door andren wordt gekust,
(Of 't ooms of zwagers zijn) het stoort hem in zijn rust:

(*) Cats, Spookliefde.

Digitized by Google

Haar ZOENTJES wenscht hij òòk voor zich alleen te hou'en,
  Vervulling van dien wensch was alles wat hij vroeg.

» 't Gaat moeilijk" zegt de Feeks » hier mouwen aan te zetten! —
'k Beschenk uw weêrhelft, om dit zoenen te beletten,
  Voor VIJFTIG scudis, met een Neus-tip, lang genoeg,
  Dat de opgekromde Kin zich daarmeê samenvoeg';
Alleen, zoôn Hangslot — zou' 't een gragen lekker stuiten —
Sloot u niet min dan andren buiten!
  Gij geeft des HONDERD, en ik vraag den Geest om raad,
  Die mijn geboôn ten dienste staat:
Hij zal mij 't geen u helpt in dezen Spiegel toonen.

» SJED BARSJAHOOT" begon 't nu; maar 't verschoonen
  Van UW oor, en MIJN long,
  Vriend Lezer, eischt alhier een sprong;
  Het raauw Hebreeuwsch voorbij, dat ze uit haar gorgel wrong.

De Heks heeft dus met haar Bezweren
Gedaan, en zit nu in 't kristal te speculeeren.

  Doch, als ten laatste Vriend Anell'
Zich weêr haar tronie toe ziet keeren,
  Strekt, eer zij spreekt, een wenk hem tot bevel
  Dat hij haar *jura* voor den spiegel nedertell'.
Daarna vangt ze aan:

Digitized by Google

» Mijn Zoon, ga onbekommerd henen!
Is van de naaste nacht de leste schaâuw verdwenen,
Dan vindt zich aan uw pink een BLOEDKORALEN RING:
Hij blijve er aan, en u rest niets te vreezen!
Wie stroopend in uw jagtveld dring',
Francesca's mond zal niet te kussen wezen."
Dus sprak zij; en Anello ging.

Hij slaapt een hazenslaap aan zijn Francesca's zijde;
Staâg hopend, dat de Ring hem aan den vinger glijde;
Een Droom (Ursula's werk!) bedwelmt hem, met den dag;
Onrustig woelt de droomende op zijn sponde;
Zijn hand vaart uit het dek; hij tast er meê in 't ronde;
Voelt... voelt den Ring! — en roept straks wee en ach!

Wat was die Ring? Wat deed Anello schreeuwen?

Zijn Bedgenoot lag neven hem te geeuwen,
Nog van geen dag bewust; in 't eigen oogenblik
Zweeft boven haar DE HAND; die hand genaakt haar LIPPEN;
Plots komt DE PINK er binnen slippen!
En Vrouwtjelief bijt toe van schrik.

Digitized by Google

MARCO.

I.

Jong, welgemaakt, van edel bloed, schatrijk,
Vond Marco niemand zijns gelijk
Bij Napels Jeugd. Hij kon' het puikje vragen
Uit al het schoon, dat Manfreds (*) Koningstad
Ten sieraad bloeide, en wierd niet afgeslagen:
Hij zelf, aan de eerste plaats, was daar verzekerd van,
En scheen toch ongezind om Hymens juk te dragen.

Te veel voorkomendheid, zoo 't gaat! bedierf den Man.

Dat HIJ! — het eenig doel, op 't welk zich honderd schichten
Uit honderd oogen vlammend rigten,
Als Parthenopés (†) Dochtrenschaar
Bij hoffeest of tornooi elkaâr
Den voet wedijvrig poogt te ligten; —

(*) Manfred zat in de dertiende eeuw op den troon van Napels.
(†) Napels.

Digitized by Google

Dat HIJ zijn jonge hersens daar
Voor duizlen zou' behoên, was naauwlijks te verwachten.

Ook deed hij 't niet! De Ridder werd alras
Verliefd op zijn persoon, nog meer dan 't iemand was.
Gelijk het rad draait om den as,
Zoo draaijen rustloos zijn gedachten
Om 't *centrum* van zijn dierbaar IK:
Waar Marco gaat of staat, hij heeft, elk oogenblik,
Met Marco iets te doen. Een spiegel moge ontbreken,
Waarin hij gluur', geen nood! de baard wordt gladgestreken;
Het net beloop van kuit en voet bekeken;
Het mantelsnoer verknoopt; een scheefgevallen plooi —
Een 'k weet niet wat verholpen aan zijn tooi.
Kortom: Narcissus Geest; die als een spook bleef waren,
Nadat zijn lijf, in 't stille nat,
Aan eigen mooi zich doodgekeken had;
Narcis, met spot geweerd uit de elizeesche scharen,
Was in 't Bedorven-Kind der Meisjes komen varen:
De schaapjes braken nu te laat
Het hangend hoofd met meerbezonnen raad!

Haar Sekse nogtans werd, ten zoen van 't Regt, gewroken,
Door Julia, een bloem op 't eenzaam veld ontloken.
Als gast genood bij 't winter-stadsvermaak,
Landt zij in Napels aan. Wat oogen heeft roept wonder!

Digitized by Google

Geen harten, of zij brengt ze, als door betoovring, te onder;
En dat men, voor haar schoon, naar ridderwijze, blaak'
Verklaart de Jonglingschap een staatswet, niet te schenden,
Door wie voortaan nog man van smaak
Wil heeten, in den kring van zijn bekenden.

Vriend Marco neemt dus meê de leus aan van Galant.
Maar, als hij merkt, dat zijn vereerende offerand
Het Kind niet meer tot wedergunst doet nijgen,
Dan zulks een mindre doet; en, steeds in vaste hand,
Heur waagschaal tusschen dalen blijft en stijgen; —
Als hij, bekwikt, bestrikt, ontdekt,
Dat zich een glimlach om haar aardig mondje trekt,
Die eer kritiek dan approbatie teekent,
Wordt zulks het Nufje streng in *debet* aangerekend!
Zij zal er aan! »Geen man, van mijn figuur,
Van mijn rang, van mijn geld, wanneer hij 't schijnt te meenen,
En op den trouwring wijst, valt de overwinning zuur.
Sint Januarius hoeft hier geen hulp te leenen;
Het loopt van zelf los! — — En!
Wanneer het wespje nu omsponnen
Hangt in mijn web; als IK nu koning ben,
En ZIJ slavin is; als, in 't heimelijk' begonnen,
De toestel tot haar bruidgewaad
Bij dag, bij nacht, voor haar verbeelding staat,
Dan laat zich misverstand uit de eerste stroowisch draaijen,

Digitized by Google

En 'k treê gebelgd terug, met tranen niet te paaijen."

De Ridder, na dit zelfgesprek,
Tijt fluks aan 't werk. Hoe? blijv' hier onbeschreven.
Genoeg: geen enkle wezenstrek
Van Julia verraadt, dat zij hem voet wil geven.
Hoe welbedacht hij 't spel hebbe aangeleid,
Men laat het jegens hem bij heusche minzaamheid,
Als jegens elk. Het onderscheid
Misschien, ja, bij naauw toezien, op te merken,
Is dit: dat haar kritiek; somwijl onschampren jok
Bij 't lachje voegend, dat weêr schalks haar mond vertrok;
Alleen tot hem zich blijft beperken.

Zoo was het; hij zag wèl; en let nu wat gebeurt!
Stond Marco eens van gramschap rood gekleurd,
Wanneer Miss Julia hem — d' Afgod van de schoonen! —
Als was hij nog een kind, met kouden spot dorst honen,
Thans kleurt genoegen zijn gelaat,
Dat Julia hem blijkbaar gade slaat:
Genoegen, dat uit zuivre bronaâr vloeide!
Geen booze treek, waarop zijn gramschap langer broeide!
De boog, die sluiks op 't wild gespannen stond,
Had, dwalend met haar pijl, den jager zelv' gewond.

En van die pijl — van zorg, die al zijn rust verslond,

Digitized by Google

Gefolterd, gaat nu Marco delen;
  Of liever, rijdt hij in gepeinzen over 't veld.
Het nijdig lot heeft hem zijn Dulcinee ontstolen!
  Een oude Moeder »door wat jicht, zoo 't heet, gekweld!"
Heeft onvoorziens haar Julia bevolen,
  Dat ze uit het vrolijk stadsgedruisch
  Terugkeere, en bij haar zich opsluite in een kluis.
Deez' eigen morgen is de flonkerster verdwenen,
Die aan den trans van Napels heeft geschenen! —
  »Helaas!"

Bij dit helaas voelt Marco's rosinant
Den scherpen prikkel van zijn sporen
  Zich onverdiend aan iedren kant
Een halven duim in 't weeke boren —
  Wordt dol, gelijk zijn Meester schijnt —
Vliegt over heg en hek — zet over groeve en grachten —
En meet de ruimt' met onuitputbre krachten!
  De stad, het dorp, het akkerland verdwijnt;
De wildernis vangt aan; geboomte en struiken naadren
  Elkaâr al digter en al digter. 't Hollend Dier
  Houdt vol te runnen! tot in 't leste met een gier
De Ruiter nederploft.

Een bed van dorre blaadren
  Ontving hem, en hij rijst met ongekrenkte leên.

Digitized by Google

Maar 't paard vlood uit het oog! alleen
Het paalloos hout bleef staan, in welks geheimenissen
De honger, of een scheurziek wolvenbroed
Van Marco's einde zal beslissen!
Dit schriklijk denkbeeld jaagt hem 't bloed
Al saam terug naar 't hart. Hij blijft nogtans bezonnen:
De Hoop blaast lieverleê het vonkje van zijn moed
Ten vlam, en 't pogen is begonnen,
Om regtdoor 't onherbergzaam woud
Te klieven: of ter andre zijde
De grenzen ligtlijk aan een Wachter zijn vertrouwd,
Wiens gastvrij huisdak hem verblijde.

Twee uren zwoegt hij voort, en de uitgang bleef verspârd:
Daar treft hem een gevaart' van klippen, naakt en zwart,
Met huivering! 't Geboomt' houdt, als teruggestooten,
Den barren steenklomp op een afstand ingesloten.
Een mengeling van kruid, ten spijt van 't jaargetij'
Met bloei gesierd — met zaad of bes beladen —
Vervult het open; maar 't gevogelte ijlt voorbij:
't Vond hier geen aas! Geen beet mag hier het ree verzaden.
Al wat hier wast is gif: 't bedrieglijk akoniet,
Dat door den scheerling heen zijn blaauwe trossen schiet;
De dorenappel, met de bilzenplant vereenigd
Pest walmend door de lucht; het doodkruid, van de menigt'
Der glimmervrucht gekromd: aan DEZEN is 't gebied

Digitized by Google

Uitsluitend ingeruimd.

De wind sliep in; men ziet
Hetgeen daar groent nogtans met vreemd geritsel beven:
't Zijn schorpioenen, 't zijn tarantlen, 't is een broed
Van adders, wriemlend aan den voet
Der stronken, of door 't loof onrustig omgedreven!
En welke is nu de onkwetsbre hand,
Die hun venijn braveert? die hier van plant bij plant,
Geen uur geleên, als blijkt! een buit kwam plukken?
Wie is 't, die, langs dit slingrend pad
Zoo korts, ten klipwand heen, met naakte voetzool trad?

De Zwervling waagt het open spoor te drukken
(Daar nood den schroom verwint), en 't leidt hem tot een scheur
In 't zwarte rotsgesteente. Een onversperde deur
Gunt vrijen toegang, al verkondigt ze een bewoner.
Zij laat goed weêr en slecht door spleet bij spleten in;
En boven haar bloeit, op de steile tin
Der klip, een rozenstruik: geen meimaand teelde schooner.

Hij bloeije daar, mijn Hoorders! Ik verlaat
Een poos den keuvelstoel, want ik ben moêgepraat.

Digitized by Google

MARCO.

II.

Eer aan den Ouden Tijd, en weg met de EEUW DER REDE!
Vivant de Dooden! roep ik mede!
Zij DEDEN WONDEREN — WIJ DOEN 'T GEEN WONDER SCHIJNT!

Ons VLIEGEN lijkt wat groots, maar, wel bezien, verdwijnt
Het gansch mirakel! een ballon, van lucht gezwollen,
Draagt ons omhoog! — Wanneer, in 't Stoomland, wagens hollen,
Al loopt er beest, noch beestgelijke, voor: —
De Ketel met zijn toebehoor
Vervangt het rennend span! — Of, gaat er een te water! —
Zinkt vijf, zes vaâmen diep — en staat er
Te metslen? — Die het doet huist in een Duikerklok!

Armhartig kruimelwerk! Een ebbenhouten Stok —
Wat Quintessentie, uit gesteente of plant gezogen —
Een Woord zelfs, gaf voorheen den Wijzen alvermogen.
Zòò vèr ging Wetenschap! Maar nu ging ze achter uit —
Gelijk al 't Goede! en liet haar droessem tot een buit

Digitized by Google

Aan snoodheid, om, misbruikt, een nageslacht te plagen,
Onwaard het heilgenot der Zalige Oude Dagen!

Wie ondervond zulks meer dan Marco, die bleef staan
Voor een doorluchte Deur!

Met handen niet te raken,
Hing boven hem een Rozengloed te blaken:
Hij schouwt dien met verbazing aan,
En voelt zijn hart van nieuwe vrees bekruipen:
» Neen, 't is voorzigtigheid, geen blooheid, heen te sluipen!"
Doch, zonder eerst door deze deur te gluipen,
Den weg naar 't bosch weêr in te slaan —
Nieuwsgierig als hij is — hoe zou' hij zulks vermogen!
Hij staat des voor een reet, met strakgevestigde oogen;
En 't geen ze ontwaren . . . is de booze Tooverkol
Uracha (*)! zigtbaar bij het licht, dat in haar hol
Door 't welfsel valt. Zij is 't!

Terwijl, met innig beven,
Die haar bespiedt op heur bedrijven staart,
Ontsluit ze een zalfbus — ééne van zeven
Gelijken, in een kring geschaard.

(*) In de voorafgaande Vertelling, SIGNOR ANELLO, den Lezer bekend gemaakt.

Drie vingren, schraal en krom als kelderspinnebeenen,
Doopt zij daarin; bestrijkt haar voorhoofd... en verdwenen
 Is 't Wijf! Zij werd een Kraai, en vloog het open uit,
Waardoor het spookhol van den middag wordt beschenen.

 Weg rent ook Marco, eer zijn aftogt wordt gestuit!
Hij trouwt het heksen niet! — Doch, vòòr in 't bosch gekomen,
Hoort hij een fladdren door de boomen,
 De Kraai, teruggesneld, schiet, langs den rozelaar
Onstuimig gierend, naar beneden,
 Met een geplukte bloem; zij scheurt die uit elkaâr;
Slikt ze op; en 't Wijf hernam haar menschelijke leden!
 Waartoe? — om met een vaart te keeren in haar grot,
 En kort daarop, uit d'eigen pot
Bestreken, zich van nieuws in vogeldosch te kleeden.

 Daar vliegt de Kraai weêr heen! maar, bij hervatte vlugt,
Draagt zij een vooorwerp, flus, zoo 't schijnt, in 't hol vergeten,
 Een talisman; als vracht meê door de lucht.

Dat ziet hij die daar staat. Geen tijd hoeft meer gesleten
 Met raadslaan! kenlijk is 't wat ijlens moet gedaan:
 Hij worde òòk Vogel; plukke een Roos; vlieg' westwaard aan,
Naar 't strand; en heeft hij daar zich weêr ten Mensch ge-
(geten,
 Dan blijkt de Stad misschien eer 't nacht is te BEGAAN.

Digitized by Google

Zoo dacht hij, en de moed deed al zijne aders zwellen.
Hij draalt niet om naar 't hol te snellen;
Hij grijpt de Zalfbus, die de Heks greep, naar 't hem scheen;
Besmeert zich mild; en krast met een
Victorie... mits hij slaag'! maar KRAST hij, Hoorders? —
(neen!
Hij werd een EZEL, en hij BALKT! — Genomen
Uit een verkeerden pot, is 't Magiesch Liniment,
Zoo 't spreekwoord zeit, den Patiënt
Gelijk den hond de worst bekomen.
En, ach zijn kleinte reikt tot gindschen bloemstruik niet:
Hij blijft hetgeen hij is, en vliedt.

Hij vlood! en 't woud dat hem geen open wilde gunnen,
Zoolang hij op twee voeten ging,
Begint zich, voor den viervoet, straks te dunnen;
Tot, aan de koningsbaan, olijf de beuk verving.

Een avontuur stond Langoor hier te wachten.
Geschreeuw van moord gaat op! waarbij een vrouwenstem:
Terwijl ze erbarming smeekt, klinkt deze hem
Als Julia's! Hij loopt ter hulp, uit alle krachten;
Vergetend wat hij is, en Man in zijn gedachten.
Daar ziet hij 't arme Kind! Het lastdier dat haar droeg
Ligt, als haar leidsman, zonder leven.

Digitized by Google

Het Rooverpaar, welks boosheid hen versloeg,
Schijnt spottend aan de Jonkvrouw moed te geven.

Versteend schouwt dit de onweerbre Marco aan,
En een der guiten ziet hem staan —
Springt toe! en heeft hem vast bij de ooren,
Eer zijn bezinning keert. — Wat lot is hem beschoren?
De zadel, van zijn dooden stamgenoot
Naar 't uiterlijk; wordt op zijn rug geladen,
En Julia, die gaarne weêrstand bood,
't Bestijgen van het dier met blanken dolk geraden.

De togt gaat nu, langs heimlijk spoor,
De naaste heuvlen in. Eerst was het ijlens vlugten;
Maar — een vallei met ruigt' bewassen dòòr —
Schijnt eindelijk 't geboeft' geen volgers meer te duchten,
En een gesprek vangt aan, terwijl zij 't vlietend zweet,
Van 't aanzigt wisschen. »Onze Hoofdman staat gereed,
Zoo 'k denk, om 't restjen van zijn goudbuîl te besteden,
Voor zulk een Vangst" zegt de een. »»De Hoofdman, dat (ge 't weet,
Roert aan dit Kluifje niet!" " zegt de andre. »»'t Hoort (met reden
Aan mij! Ik hield haar aan! — Ik stiet den Schreeuwer neêr,
Die naast haar draafde — en gij...'t ontsnappend Dier! Niets (meer

Digitized by Google

Was uw bedrijf! — De gouden keten,
Daar aan heur hals, u toe te meten,
Kan gaan, doch haar persoon, goê vriend,
Is juist wat mij uitsluitend dient.
De Hoofdman... neem, voor zijn pistolen,
Den Graauwen, zoo 't hem lust." "

Een gloed van helsche kolen
Blaakt uit het oog van hem tot wien hij 't zegt,
En 't schelmenpaar begint een woedend tweegevecht.

» O, red mij nu, goed beest!" zucht Julia. Haar handen
Aanvaardden bij die zucht zijn vrijgelaten toom;
Doch, eer dat stuur beveelt, is reeds de gast niet loom
Met wenden! Als begon de grond vooruit te branden,
Stormt hij terug langs 't versch betreden pad.
De Roovers volgen! maar, ter dood toe afgemat,
Verzaken zij 't weldra. 't Lukt Julia te landen,
Waar thans de weg, aan 't woud, meer veiligheid belooft.

Zij vest een natten blik, op die van 't licht beroofd
Daar achterblijven moet, en op het dier — verslagen
Met hem. Eilaas, geen menschenmagt
Die hier meer helpen kan! en 't moordgespuis te ontjagen
Dringt nog te sterker, daar de nacht
Allengskens naakt. Zij spaart des nutloos klagen,

Digitized by Google

Om onverwijld haar dier te nopen, werwaarts heen
Haar reis ging. — Moederlijk werd ze aan dien oord ontvangen,
Toen juist de dag van Somma's (*) top verdween.

Ik zwijg van 't wederzien; zwijg hoe Elvira's wangen
Bestierven, bij 't verhaal van 't geen haar Dogter leed;
En hoe Mama, door geen *da capo* te verzaden,
TWEE DAGEN aan 't erkaauwenswerk besteedt.
Den DERDEN vinden wij Vriend Marco, voor zijn daden,
Lijf-ezel van zijn Julia verklaard;
Doch vrij, gelijk de hond die 't huis bewaart:
„Martino" ('t werd zijn naam) „Martino, zoo bescheiden,
Zoo wezenlijk! verdiende 't regt van weiden,
Naar onbepaalden wil." En hij misbruikt het niet.

Als zijn Meestres verschijnt, het blijkt dat hij haar ziet;
Den ganschen dag; hoe vroeg, hoe spaâ 't moog' wezen;
Fluks hulde doende aan HAAR, wier trouwe knecht hij hiet.
Heur zinsverandering betoont hij klaar te vreezen,
Wanneer ze een woord slechts van een ridje vallen liet;
Hij draaft zijn tuig te moet! Haar meening kan hij lezen,
Zelfs uit een enklen blik; zoo goed als hem haar taal
Verstaanbaar is. Men vindt hem telkenmaal
Waar zij zich heen begaf. Hij volgt bedaard heur schreden;

(*) *Monte di Somma*, een berg met den Vesuvius samenhangend.

Digitized by Google

Toeft als zij toeft; strekt digt bij haar zijn leden,
  Als 't Meisje nederzit; en — welk een School doorloopt
De Cicisbee, in twalef weken,
  Dat hij zoo doet! Hoe duur hij ook de Lessen koopt,
Die hij ontvangt, geen offer komt, geleken
  Bij haar waardij,
  Den prijs dier Lessen bij.

Digitized by Google

MARCO.

III.

Van LESSEN sprak ik; doch (om misverstand te weren)
Van VOORBEELDSLESSEN was 't. Door deze nog te leeren
'T Geen vroeger werd verzuimd, viel onzen Held ten deel.
Hij wordt van 't Lot gekweld, maar ook het schenkt hem veel!
Hij mogt het labirint waarin hij zwierf ontkomen,
Gewenkt door Julia!

Zij wijdt aan bezigheid
Haar dag. Heur naam wordt op de tong vernomen
Van heel 't gezin, terwijl zij alles leidt:
Stil, nogtans, als de veêr, in 't uurwerk, door haar drijven
De wijzernaald heur cirkel doet beschrijven;
Niet met luidruchtig onbescheid,
Gelijk een molenvliet op 't scheprad neêr komt stooten.

Hoe zedig wordt de schat van haar verstand ontsloten,
Als eenvoud raad begeert! Hoe heimlijk wrocht haar hand
Het goede, aan oud en arm bewezen!

Digitized by Google

En wie toch zou' de Heilig, opgerezen
Van voor het bed der smart, waaraan zij troostend zat,
In 't Meisje groeten, dat, gastvriendlijk onder 't loover
Gekeerd bij haar vriendin, een luit heeft opgevat.
Zij stemt ze op nieuw, en speelt het lied weêr over,
Dat ze onvolspeeld gelaten had.

Te diepbeschamend tuigt het leven
Van Marco tègen hem, daar 't hare, zòò besteed,
Zich aan zijn oog vertoont. Wat nuts heeft HIJ bedreven?
Hij WENSCHTE vaak genoeg, dat hij iets loflijks deed';
Hij WENSCHTE stad of staat, naar burgerpligt, te schragen;
Maar 't WILLEN rijpte nooit! Aamechtig van zijn jagen
Naar schijngenot — met zich en elk te onvreên —
Sloop, iedren spaden nacht, de Ledigganger heen —
Verzwoer 't vervelingsjuk, en ving 't weêr aan te dragen,
Bij 't volgend licht!

Dit zelfverwijt
Liet nimmer af van aan zijn hart te knagen.
Het goede zaad, in zijn verdwazingstijd
Aan Julia's doordringend oog gebleken
Te schuilen in dat hart, en dat al vroeger teeken
Van kiemen gaf! sproot nu geworteld op.

» Waarom gedraald, o Mei! schenk deze streken

Digitized by Google

Uw volle gunst! Laat ook de rozeknop
Van uw bevruchtend' adem zwellen:
Laat eindelijk Martino zich herstellen —
Ten Marco! — Ja! — maar die het beetre thans verkoor,
En, na gedragen kruis, zich blij genot durft spellen!"
Zoo zucht hij menigmaal, sinds heldre lentegloor
Natuur verjongen deed; de vlieten zijn geslonken;
En 't gras den beemd, het loof aan 't bosch is weêrgeschonken.
Zoo zucht hij, tot, in 't lest, de Roos bloeit! —

Spits van oor
Beloert hij ze in den hof, en eet ze al met zijne oogen!

Het verdergaan wou' 't lathek niet gedoogen! —
Daar trad de Maagd, van uit de woning, struikwaart heen:
Zij zag de bloemen, plukte er een,
Stak ze aan haar keursje vast, en trad door 't hek naar buiten;
Doch om het ras weêr voor den Gluiper toe te sluiten,
Die, door haar komst, gelijk zij meent, verrast,
Baarblijklijk voorhad, om zijn regt van overweiden
Ook tot den hofgrond uit te breiden,
En op de jonge groente vlast.

Wat zal hij doen? Hij laat zijne ooren hangen,
En volgt, verdiept in zwaar gepeins, haar gangen.
't Gaat weêr ter boschkapel; hij heeft tot peinzen tijd.

Digitized by Google

»Die Roos" peinst hij »haar met geweld te ontrukken? —
Zou' IK zulks doen! — Maar ligt raakt zij ze wandlend kwijt!"
Hij houdt ze dus in 't oog! — »of — (honderd zal ze er plukken,
En meerder, eer 't sezoen verloop'!) —
Een andren dag vervult een andre bloem zijn hoop!
Dan maakt hij met zijn buit zich vliegens op de beenen —
Het bosch in! en een hap, zoo is het vel verdwenen,
Dat hem de foltring lijden deed
Van Herkules, gedoscht in Nessus kleed."

Dit was zijn plan. Maar 't Lot, schoon 't hem zijn gunst (wil toonen,
Doet zulks op eigen wijs: een dagelijksch geval,
Bij 't rustloos op en neêr van 't sublunarisch dal,
Waar de onverzaadbre wenschers wonen!

De Maagd heeft nu het kleine Heiligdom,
Als ze iedren ochtend doet, betreden,
En stort daar knielend haar gebeden.

Wat de afgoôn heeft behoord, ruim duizend jaar geleden,
Hoort nu Madonna toe. Oud muurwerk rijst alom
Nabij de Bidplaats, en getuigt, dat hier voordezen,
Eer Romes glans moest ondergaan,
Een Landpaleis de zetel plagt te wezen
Van praal en overvloed. Nog ziet men zuilen STAAN:

Digitized by Google

De Tijd sloeg, op haar schacht, reeds zeis bij zeis te stukken;
Haar ZUSTERS zijn vergruisd — zij wisten van geen bukken;
  Maar 't rankend eiloof kleeft er aan,
  En aller kapiteel is van zijn vracht ontlaân.

Vond Marco, als hij 't wederkeeren
Van Julia, na 't vroom vereeren
  Der Heilige, hier toefde, op 't groene mos gestrekt,
  Zich menigwerf tot onderzoek gewekt:
Wat heldenstam hier voormaals mogt regeeren;
En rees hij op, en zocht naar 't geen hem 't puin kon' leeren;
  Het bleek hem sprakeloos.

Thans was 't geen vragens tijd
  Voor onzen Vriend! In zijn gemoed is strijd
Van ongeduld en pligt, en voor zijn starende oogen
Beweegt zich iets, van ver, in duistre welfselbogen,
  Dat raadselachtig blijft, totdat, naar 't licht gewend,
  Wat schuilde thans door Marco wordt erkend
Een Paard te wezen.

'T Staat gezadeld aangebonden.
» Waar mag de Ruiter zijn?" — Zie ginds! hij is gevonden!
  Een Guit, bij ons bekend, die uit de Bidplaats stoof,
  Begaat aan Julia ten tweede maal een roof! —
Zij worstelt gillend in zijne armen.

Digitized by Google

Martino, dubbel, door jaloersheid en erbarmen
  Gespoord, heur Schaker na! en eer hij 't welf gewint
Bereikt hem zijn gebit, en haalt hem rugglinks neder.
Doch, snel, met blooten dolk, rijst de Overmande weder;
  De hand van Julia steeds meester — hoe het Kind
Zich were! Alleen, van diersch instinct gedreven,
  Wendt zich Martino; doet geweld
Met de achterhoeven; mikt op 't leven
Des Roovers; en, schoon zelf niet zonder wond gebleven,
  Is hij verwinnaar, en de vijand ligt geveld.

Zijn Julia, die eerst het wondenbloed zag stroomen;
  Die nu al de aakligheid des bangen doodkamps ziet,
Van hem, wien ze, als bij wonder, is ontkomen;
Bezwijmt.

Dit oogenblik wordt ijlens waargenomen,
  Door onzen Held: de Roos verliet
  In 't moedig weêrstandbiên, de borst der Schoone niet:
Hij vat ze met zijn ruige lippen;
  Hij slaat ze binnen; en met-een
  Zwindt de ezelshuid! — Reeds knielt de Marco van voorheen
Naast Julia, en waait haar koelte met de slippen
  Van zijnen mantel toe. Haar naam klinkt in haar oor,
  Met liefdes zoetsten toon, en dringt ten laatste door

Digitized by Google

Tot daar 't bewustzijn schuilt, dat meer en meer zijn banden
Verbreekt. Ze ontsluit haar oog. Zij trekt uit Marco's handen
Bevreemd haar regte. En waar begon
Waar eindigde ik, zoo ik U malen WILDE en KON',
U, schoon tooneel van twijfling — van gelooven —
Van duurbezworen gloed, dien tijd noch lot zou' dooven! —
Van zedig-staamrend dankbetoon,
Dat Marco's trouw erkent; al wordt de stond verschoven,
Die blijken doe, of 't hoogste minneloon
Hem zal gebeuren, wien het tweewerf mogt gelukken,
Zijn Julia aan wis verderf te ontrukken.

Dat Julia dit loon hem niet te lang betwist,
Getuigen traan op traan, die ze uit hare oogen wischt,
Terwijl nu Marco met haar sluijer wordt verbonden:
»Voor HAAR behoud ontving hij, in 't gevecht,
Die wond, waarop zij heelkruid heeft gelegd —
Het heilig teeken maakt — en driemaal *ave* zegt!"
Kon' ooit een Minnaar zich op beetren titel gronden! —

Moog' dan ons Paar alsnog geen Bruigom zijn en Bruid,
Schatrijk aan hoop, spreek ik mijn *dixi* uit.

Digitized by Google

DE VERLOOFDEN.

De Weduw VAN (dit VAN welluidend in te vullen
Staat elken Lezer vrij) — de Weduw VAN bezat
Een Buiten, en verliet daarvoor de Stad.
Een Dochter had zij, die wij Suze heeten zullen;
Zij had, tot Neef, den jongen Boudewijn;
Tot Tuinman, Kees, den man van zieke Catharijn;
En — om er dien ook bij te sommen —
Den netgepruikten Heer Fransijn,
Tot haar Notaris praktizijn.
Daar hebben we onze Akteurs: èèn sprekende en vijf stommen.
Mijn Pythagorisch PERSONEEL
Kon' schittrender! Maar 't STUK beteekent ook niet veel.
'k Erken zulks, eer 't begint! Blijft dus een Kijker zitten
Voor 't opgehaald gordijn, na dit vermanend woord,
En is hetgeen hij ziet en hoort
Vliegwerk noch hemelval, hij fluistre zulks niet voort;
Laat staan dan, dat hij luid zou' vitten.

Ging 't ergens naar de KLOK — bij onze Weduwvrouw
Ging 't naar den DAG met een. In haar salon nam 't stoken
Nooit einde of aanvang, naar de trap van hitte of kou':

Digitized by Google

't Ontzet van Leyden (*) bragt er d' eersten turf aan 't rooken,
En de Oude Mei (†) een bloempot in de schouw.
Was 't beestenmarkt te Lis (**)? Haar hoofd vol zinkingstoffen
Mogt bersten van de pijn, men hoorde de emmers poffen:
't Geschrob ving aan, bij bonzend klompgeklos!
Kortom, 't was àl in roer — de schoonmaaksnikker los.

Ook 't alledaagsche liet zijn wetten,
Zoo min als 't geen naar beurtkeer ging, verzetten:
Had 's ochtends boven 't huis, ten kleinen toren uit,
Het dwingelandsch half acht geklonken,
Straks lag Mama's bril naast haar werkzak en beschuit,
En 't eerste kopje thee werd voor haar ingeschonken,
De twalef maanden door. Al kwam, bij wintertijd,
Het goede Suusje vaak, niet al te regt geregen,
Niet zeer in 't evenwigt geboekeld, aan 't ontbijt,
Zij moest er zijn! geen preutlen hielp er tegen.

Daar zat dan menigmaal de plaaggeest Boudewijn;
De aanstaande Schoonzoon! ('t geen gij wijslijk hebt geraden!)
Die reeds zijn Bucephaal door slijk of sneeuw liet waden,
Om op 't half acht present te zijn.
Dien ook somwijl de pleitzorg zòò lang slaakte,
Dat, onder èèn dak, 't minnend Paar

(*) 3 October. (†) 10' Mei. (**) 22 April.

Digitized by Google

Een etmaal tijds, of meer, het zoet des omgangs smaakte.
Meesmuilend zat hij dan, en schoot, nu hier, nu daar,
Een blik op 't Meisjen, en haar hand begon te trekken,
Aan wat geen trekken hoefde, om schuilend blank te dekken.

Mama intusschen at, en breidde, las een stuk
Van 't Woord, ten slot voor, uit een ouden Bijbeldruk
In folio, en vatt'e, als 't negen sloeg, de kruk
Der keukendeur.

Kees was thans òòk verschenen,
En 't ging, na 't huisbestel, met dezen tuinwaarts henen;
Zoo niet naar melkerij of bosch. 't Gezande pad,
Waar langs het ging, moest, elken avend,
Van meet aan met de klouw gehavend,
In 't goed sezoen; tenzij het wolkennat
Den trouwen Knelis van zijn taak ontheven had.

Dit booze pad hield Suzes gangen
Nu reeds vier dagen in bedwang, terwijl haar Vriend,
Met groot verlof van veertien, 't lieve Kind
Gezelschap hield. »Na 't harken — hoe 't verlangen
Haar trekk' — geen wandeling!" 't Is beter de avendkou'
Te mijden, sprak Mama; en wat sprak uit de Vrouw?
't Malmoedertjen? o neen! Daar mogt vrij nevel hangen;
Of 't zoel zuidwest door 't kille noorden zijn vervangen;

Digitized by Google

Een luchtbad werd voorheen het Meisje nooit ontzegd,
En 't bleek *probatum* aan haar frissche rozenwangen.

De knoop zat hier: het Kind moest Bruid zijn, volgens regt,
En is 't nog niet! — Het Ampt is al te ras gevonden,
Waaraan, voor Neef, de Bruiloft werd gebonden!
»'t Wierd daarmeê HERFST" dacht Tante — en de Amptenaar
En Bruîgom *aspirant* staan reeds met BLOEIMAAND klaar!

»Neen! volle twee en twintig jaar
Was IK, en dat zal Suze, als zij ter kerk gaat, wezen.
Ik neem mijn woord terug, en laat mij niet belezen.
Te herfst is 't Bruiloft; ik geef toe, den eigen dag
Dat Suze weêr verjaart; maar, Vriendje Bouw, geen ach
Of wee zal uwen Echt vervroegen."

Zoo klonk het, en de hoorder moest zich voegen
Naar 't harde woord — en naar nog meer:
Naar wantrouw in 't gedoogen van 't Verkeer!
Want, zie, 't arrest van Suze is ook den dag van heden
Haar aangezegd: bij 't heerlijkst lenteweêr
Is 't eenzaam wandlen uit, terwijl Mama heur schreden
Gerigt heeft naar de kranke Catharijn.

Vergeefs blinkt nu, voor 't Paar, de vriendlijke avendschijn
Door 't loover; Filomeel' heeft vruchtloos, in de dreven,

Digitized by Google

Het voorspel van haar nachtkoor aangeheven;
En onbezocht blijf nu de KLUIS, met riet gedekt,
Wier bank van donzig mos den moeden wandlaar trekt!

De Kluis! aan 's heuvels voet, waar 't beekjen langs komt schieten,
Ten breeden vijver in; zacht murmlend bij zijn val.
Waar nog hun ouderdom met lust gedenken zal,
Aan 't zoet, dat hier hun kindschheid mogt genieten!
Waar 't eerst viooltje, omtrent den vliet, te vinden was;
Het eerst gerotel van de vorschen in den plas
Zich hooren liet; de tortel tijdigst landde;
En onverwelklijk loof den guren winter bande.
Waar vroeg de Min hun lessen gaf,
Terwijl zij lagchend op den schoot der Onschuld zaten.
Waar 't afscheid werd geweend, toen Boudewijn den staf
Als Jongling greep, om de oorden te verlaten,
Zoo dierbaar aan zijn hart. — Hij kwam, na 't derde jaar,
Tot Man gerijpt terug: hièr zocht, hièr vond hij haar!
Maar 't knopje werd ten roos: een Jonkvrouw stond nu daar —
In al den luister van haar schoonheid opgerezen —
En toefde zijnen groet; de vreugd door zedigheid
Getemperd op het blozend wezen.
»Ach, Suze!" meer werd niet gezeid;
Doch, wat de ziel bewoog was uit het oog gelezen! —

Digitized by Google

Hier! — in dit Heiligdom! — had eindlijk beider mond
Het woord gefluisterd, dat voor 't leven hen verbond! —
En derwaarts mogen zij geen avondbeêvaart rigten! —

Viermaal heeft, na die wet, de nacht den dag doen zwichten;
'T Bezoek aan 't krankbed is de vijfde keer herhaald,
En 't Paar heeft weder bij de thuiskomst niet gefaald.
Hun tijdverdrijf ontwaart men zonder vragen:
Het Nichtje knoopte — en Neef? een boek ligt opgeslagen —
Hij las. Zoo deden ze! en 't was GISTEREN geen KWANSUIS!
THANS?.. kleefde er aan een sjerp een vlok verraadlijk pluis:
Mos — MOS ontdekt Mama! echt BANKMOS uit de SLUIS!

»Kan 't mooglijk zijn! Geen andre stappen,
Dan van haarzelve en Boudewijn, vernam
Haar blik op 't smalle pad, tot rakelings aan de trappen
Der deur, waardoor zij binnenkwam.

Wat in haar boezem woel', niets laat ze er van ontsnappen.
Doch 's andren daags heeft, daar het avond wordt,
De Krankentroosteres haar liefdewerk bekort;
Zij gluuroogt door een heg, of Neef komt aangetreden;
En uit het bosch komt VAAR — met afgepaste schreden —
En DOCHTERTJE op zijn rug! —

Digitized by Google

Staat MOEDER overstort
Van koude schrik, zij is weldra bekomen;
Heeft eensdags haar besluit genomen;
Keert naar de Zieke; en veinst dat ze iets vergat:
»Een boodschap, die de Baas te brengen had."

De Heer Fransijn komt, op die boodschap, uit de stad;
En 'T EINDE... »kan men nu in ieder Blijspel lezen?"
Roept A. of B.; maar, met dat al,
Kon' 't Eind' hier even goed een Treurspelakje wezen! —
Indien men tranen storten zal?
Hoor toe: dan kreeg de Weeûw een overloop van gal.
Den Heer Fransijn laat zij de Wet doorblaâren.
Daar haalt hij uit, wat Oudren wapens geeft,
Als wrevel Kroost hun magt weêrstreeft.
Geen tusschenspreking brengt de zaken tot bedaren;
Een storm berst los, waar 't huis van beeft.
Het Huwlijk raakt glad af. Maar Suzes raam gaat open,
Bij duistre nacht; de Minnaar wacht, beneên,
Op 't afgedwaalde Kind; 't is in zijn arm gegleên —
Vooruit de weg — en 't Paar ontloopen! —
Straf volgt hen op de voet: de kleine schat verdween,
Die, in de reismaal meêgedragen,
De Liefjes onuitputlijk scheen;
Verbeurd is alle hulp van magen;

Digitized by Google

Geen andre keus rest Boudewijn,
Dan krijgsman, voor een mondvol brood, te zijn!
Nu komt een kogel aangevlogen —
Verbrijzelt hem een arm — en maakt hem bedelaar!
Sinds kruist, ten einde raad, het Tweetal met elkaâr
Door 't land. Een Wichtje, van 't gebrek hol uitgezogen,
Is 't wat elk hunner torscht. Zij naadren — diepgebogen! —
Zij naadren... welk een oord? — Wie is 't die vòòr hen
(treedt,
En, door hun jammer tot milddadigheid bewogen,
Niet gist, aan wie heur aalmoes wordt besteed? — —

Voltooi het schilderij, zoo 't u vermaak kan geven,
Mijn Lezer, om versierde ellend',
Tot kwelling van uw naaste, saam te weven.
De waereld heeft, tot aan haar uiterste end,
Geen mangel aan waarachtig lijden;
Ik dicht er graag zoo weinig bij
Als mogelijk! en, staat het hier aan mij,
Of de UITKOMST TREURIG zijn zal, of VERBLIJDEN
Zoo maak ik Bouw en Suze BLIJ,
Met een vervroegde Trouw!

De Weeûw had Cats gelezen:
Bij de afgeneusde klucht verscheen haar voor den geest
» De Nichte van Pepijn" die DRAAGSTER was geweest.

Digitized by Google

Aan Suze viel te beurt, dat zij de VRACHT moest wezen;
Dit gaf het werk meer voeg! maar »des al niet te min"
Mama had in dit spel geen zin,
En schikte zich, voor 't eerste van haar leven.
Deed zij verkeerd? — mij dunkt haast neen!
Haar *veto's* werden dies genadig opgeheven,
»Om redenen van staat", en 't Bruiloftsfeest gegeven,
Eer Meimaands laatste dag verscheen.

Digitized by Google

GRIETMAN SJUCK VAN BURMANIA,

DOOR MUITERS IN ZIJN LANDHUIS BEDREIGD.

Historische Anekdote.

De Muiters waren voor de gracht;
Aan de overzij' stond Sjuck;
Hij wees den Volkshoop met de Lont
Op een geladen Stuk,
En sprak: »zijn orde en wet van kant,
Hebt nog respekt voor dezen kwant.

Uw ballen krijgt gij warm terug;
Wij staan gereed; speelt op!
Maar beter bragt ge iets anders t' huis.
Dan een bebloeden kop:
Gaat, haalt een Roes in 't zwarte Hoen.
'k Zal morgen uw gelag voldoen.

Vecht nu, of zuipt! (*) Gij hebt de keur."

(*) *Fjuechte oef suwpje sey Sjuck* bleef sinds een Vriesch spreekwoord.

Digitized by Google

Dit sprak de Grietman Sjuck;
En, zie! zijn Lont bleef ongebruikt —
Onafgebrand zijn Stuk:
Het zwarte Hoen weêrgalmt weldra,
Van » Vivat Sjuck Burmania!"

Hij leev'! Hij leve in eere voort!
Dat, bij den laatsten neef,
Zijn Naam, gelijk zijn manlijk Woord,
Nog op de tongen zweev'!
En, stak ons òòk de Muitpest aan,
Zijn voorbeeld leer' de Braven STAAN.

Digitized by Google

HET MIRAKEL.

Anekdote.

Coert volgde Romes Leer, maar Pruisens Oorlogsvaan;
Hij vond Maria's Beeld in Breslaus Domkerk staan,
Met paerels opgesmukt, wier glans aanloklijk straalde;
En 't bleek, dat èèn daarvan naar 's Krijgsmans zak verdwaalde.

Coert nogtans handhaaft dus zijne onschuld voor 't Gerigt:
» Wat mijn Beklager zegt, is half waar, half verdicht.
Die Paerel — ja! die plagt op 't kleed der Maagd te pronken;
Doch — vond men ze in mijn zak — ZIJ heeft ze mij GESCHONKEN!
Zou' IK haar plunderen, aan wie 'k, van kindsbeen af,
Tot tweemaal daags toe, op mijn knieën eere gaf?
IK? — neen! — maar ZIJ! groot in miraaklen! ZIJ vereerde
Mij, met haar eigen hand — wat tot mijn onheil keerde!"

De zaak komt voor den Vorst. Die vraagt den Kapellaan
Van 's Keizers Afgezant: » Neemt gij als mooglijk aan,
Dat met zijn houten hand een Beeld iets weg kan geven?"
» » De Wondren, Sire, zijn bij ons niet opgeheven." "

» Pardon dus! — Maar, betoont een Beeld hem andermaal
Zijn gunst, dat Coert ze weigre, of ze aan de galg betaal'."

Digitized by Google

DE DOODENDANS.

Een Sprookje.

'tSloeg twaalf. Als de volle dag
Scheen de onbewolkte maan;
En huivrend zat de Torenwacht
En staarde een Wónder aan:

De Kerkhof roert zich; graf bij graf,
Wier diep zich opensperrt:
't Is uitgaansnacht voor elken Doô,
Die tot geraamte werd.

Zij springen van hun leger op,
En zijn, met rasschen loop,
Weldra, nabij het Kerkgebouw,
Vergaârd tot éénen hoop.

't Gezelschap buigt, en nijgt, en steekt
De holle hoofden saam';
En maakt gebaar, of 't krijg of vreê
In overlegging naam'.

Digitized by Google

't Bleek ligter zorg! Bij paren geeft
De troep elkaâr de hand,
En neemt, ten afgesproken Dans,
In dubble rij zijn stand.

Geen speelman wordt er bijgehaald,
Als 't op een walsen gaat:
Het beengeklepper rept zich luid:
Elk slaat zich zelv' de maat.

Zoo zwiert men lustig om de Kerk;
Dan uit, dan in 't gezigt;
Men scharrelt langs een graf — en ziet!
Iets flonkrends kwam aan 't licht.

» Wat blijft daar tintlen op den grond?
Een glans als diamant! —
Werd niet Sibyl, voor twintig jaar,
Begraven naar dien kant? —

Wie weet! misschien nam de IJdeltuit
Wat Pronks meê in de Kist? —
Die Buit was altoos halens waard,
Indien men 't zeker wist!

Digitized by Google

Doch waarom twijflen? 'k Loop er heen;
    Dan blijkt het iet of niet.
Staat weêr de kerkmuur tusschen ons,
    Geen spooksel, dat mij ziet." — —

En als de Dans weêr kwam en zwond,
    Doorvliegt, met diefschen haast
De Wacht, die 't sprak, de smalle ruimt' —
    En heeft den Pronk genaast:

Sibylles Boot! (*) Hij raadde juist. —
    Hoe brandt nu onze Man,
Dat hij ze, als 't Bal gesloten wordt,
    In rust begluren kan!

Zijn wensch, naar 't schijnt, wordt dra verhoord:
    Het Dansfeest liep ten end;
De Dansers keeren tot hun Graf,
    Na 't afscheidskompliment.

Doch Vrouw Sibyl toont kwade luim,
    Terwijl ze om 't hare dwaalt,
En boot, noch boots gelijk ontdekt,
    Hoe zeer 't aan licht niet faalt.

(*) Halssieraad.

Digitized by Google

In 't eind! haar stompneus rook de lont:
»Den Dief zal regt geschiên!"
Zij laat hem, dreigend, van omlaag,
Haar knekelvuisten zien —

En naar de kerkdeur stormt zij heen!
Maar met dat koopren Kruis,
Ten sleutelplaat op 't hout gehecht,
Was 't voor geen spook hier pluis!

Dies wendt ze 't naar den torenvoet;
En — luttel klimmenstijd —
Droog zit ze! daar zij, halverhoogt',
Op de omgangsleuning rijdt.

Thans wierp, in stervensangst, de Wacht
Zijn roof van boven neêr:
Vergeefs! een muurbloem ving dien op;
En 't Spooksel kloutert weêr:

't Zag, van omlaag, door 't ruig belet,
Den val der Halsboot niet;
En nu ook, van ter zij', geen glans
Die wat er schuilt verried.

Digitized by Google

Zoo streeft Sibyl 't Juweel voorbij —
Steeds onvermoeibaar vlug!
Zij klimt, gelijk de spanrups klimt,
Met hoogen bogchelrug:

Zij haakt (om 't lijstwerk buigend) zich
Aan al wat uitsteekt vast;
Tot dat zij 't raam van 's Wachters cel
Met dorre hand betast.

Ras volgt het hoofd! — De mond gaapt wijd!
Het ledig ooghol vlamt!
En roerloos zijgt de Wachter neêr:
De schrik heeft hem verlamd.

Nu komt de lange kranenhals,
Waar 't kale hoofd meê bukt —
De beenderknie, waarmeê 't Gespens
Den vensterdorpel drukt; —

Twee armen strekken, 't welfsel in,
Zich naar den Roover uit;
Terwijl de vleêrmuis luider piept;
Terwijl de lijk-uil fluit; —

Digitized by Google

Tien spitse vingers naadren; — Dààr...
    Valt — bom! de klokslag èèn!
De Spooken-Viertijd is voorbij,
    En Vrouw Sibyl verdween.

Digitized by Google

HET BEZOEK VAN FOHI.

Daar reisde een Man; ('t is wijd van hier
Voor jaar en dag gebeurd)
Zijn rug was krom, zijn baard sneeuwwit,
Zijn schaamle rok gescheurd.
Door 't avondduister liep zijn baan
Op 't hutjen van een Weduw aan.

Behoefte woont daar bij de Vlijt;
Maar gastvrij is 't onthaal:
Geen laafnis faalt den Reiziger —
Geen krachtherstellend maal;
En 't leger, voor hem toebereid,
Heeft, die 't hem bood, zichzelve ontzeid.

Zij WAAKT, en zorgt voor 't nieuwe kleed,
Den Grijsaard toegedacht.
De Weefster neemt het van een web,
Die op den koopman wacht,
En legt het, eer het donker zwicht,
Ter sluik, waar 't afgedragen ligt.

Digitized by Google

En, vroeg weêr tot de reis gegord,
Spreekt, met erkentenis,
Haar Gast »God loone u!" maar daar volgt,
Wat haar een raadsel is:
Het luidt »En 't geen gij EERST begint
Duur', voort, tot weêr de dag verzwindt."

De Weêuw staat peinzend op dit woord —
Doch ledig blijft zij niet;
Zij meet, wat van haar Webbe nog
Tot koopwaar overschiet; —
En 't Web... golft zonder eind haar toe!
En eindloos meet ze, — en wordt niet moê!

En bergswijs hoopt het Doek zich op,
En maakt steeds plaats voor meer;
En, rees een stapel tot het dak,
Een nieuwe rijst alweêr:
Als de avondzon het west verguldt,
Is 't hutjen van een Schat vervuld.

»Dank, Fohi!" stamelt zij, geknield,
Die nu eerst knielen kan. —
Ja! Fohi zelf bezocht haar stulp,
Vermomd als Reizend Man:

Digitized by Google

Weldadige Armoê loonde hij!
De Vlijt is van haar zorgen vrij!

Doch ras vernam een RIJKE Weêuw
Het Wonder hier geschied.
Al is zij rijk, zij gunt dien Schat
Aan zijn bezitster niet:
Zij meent, dat ZIJ betalen moet,
Wat Fohi goeds aan andren doet.

De Grijsaard, dringend aangezocht,
Keert thans tot HAREN in,
Waar DIERKOOP Weefsel op hem wacht,
Opdat zij meer gewinn'.
Haar dienares doorwaakt den nacht,
En 't zedig reiskleed zwindt voor pracht!

En, vroeg, gelijk in de arme hut,
Bereid ten verdren togt,
Herhaalt heur Gast het afscheidswoord,
Dat zulk een Wonder wrocht:
Bij HAAR wordt meê ten slot gehoord
» Wat ge aanvangt duur' tot d' avond voort".

Zij staat reeds, waar zij 't overschot
Van 'T WEB geborgen heeft;

Digitized by Google

Maar slaat, vergramd, door 't SPINNEWEB,
Dat voor de bergplaats zweeft;
En 'T EERSTE WERK, door haar gedaan,
Houdt straks — met eindloos RAGEN — aan!

Hoog stapelt zich het GOEDKOOP WEB,
En maakt steeds plaats voor meer;
En, roert een hoop den zolder aan,
Een nieuwe klimt alweêr;
En 't Rag berst, als de kim zich sluit,
De Raagster nà, heur woning uit.

Geen Fohi geeft, in ONZEN tijd,
Aan Deugd of Ondeugd loon.
Men ziet geen groeijend Wonderweb,
En geen vermomde Godin.
Maar Hebzucht, die zichzelv' bedroog,
Vertoont zich dagelijks voor ons oog.

Digitized by Google

INHOUD.

VERHALEN.

Digitized by Google

men deze bepalingen vindt, werd in Engeland, ten jare 1823, in het licht gegeven.

Bladz. 8. De Leerling van Pankrates. N. G. 1827. Luciaan niet te trouw gevolgd. Merkwaardig is het, hoe het hoofddenkbeeld van soortgelijke sprookjes, als dit, zich menigmaal, op verschillende wijs ingekleed, wijd en breed over de aarde verspreid heeft. Men denke bij Pankrates aan den Knuppel in den zak, en den Brijpot, die men ook in de »Kinder- und Hausmärchen der Brüder Grimm" kan vinden.

— 12. Het Geneezend Maal. N. G. 1827.

— 16. De twee Bultenaars. N. G. 1827. Het grond-denkbeeld ben ik verschuldigd aan »Ulrich mit dem Bühel" in »Musäus' Volksmährchen der Deutschen". — Den Griek »Kufus" zoude men vergeefs in de Gulden- of eenige andere Legende zoeken. — »Gabriël" De bekwame Hollandsche Beeldhouwer P. J. Gabriël. — »Van Bree" Het kiezen tusschen de twee Antwerpsche Broeders, Matth. en Phil. Jac, staat vrij.

— 37. Nichtje Rijk. N. G. 1827. »Die regen kon' u òòk bedruipen." — Op waarheid gegrond. — »Nichtje Rijk" De voornaam Rijk wordt in Vriesland zoo wel aan Vrouwen als aan Mans gegeven.

Digitized by Google

Bladz. 41. Hertog Willems Bedevaart. N. G. 1827. Willem, oudste Zoon van den Hertog van Gulik, werd, in 1372, Hertog van Gelder, onder de Voogdij van zijn' Vader. In 1389, uit woelzucht, de Duitsche Ridders (of Heeren: Vermeesteraars van Pruissen), eerst tegen de »ongeloovigen" bijgestaan, en voorts nog een' aanval op Polen met dezelve beraamd hebbende, trok hij, van weinige der zijnen vergezeld, in pelgrims dos door Pommeren. Op last van Wratislaw, Hertog van dat land, werd hij aangehouden, door Eggard van Demewold; bij welk voorval Diderik van Eylar en Peter van Biland omkwamen; en hij moest eenige maanden, als gevangen, op het slot Valkenborch doorbrengen. De Pruisische Ridders bewerkten zijne slaking; maar Willem weigerde heen te gaan, voor en aleer Demewold openlijk erkend had, zich aan zijne persoon te hebben vergrepen. De Pommersman kweet zich van deze genoegdoening, op een' boom zittende, dien hij, uit vrees voor de Pruisen, beklommen had, dezerzijds de grensrivier, welke reeds door Willem was overgetrokken. Zie Pontanus, 331; Slichtenh. 167. — Hertog Willem stond in betrekking van Neef tot den beruchten Keizer Wenceslaus (of Wentsel), en van Schoonzoon tot Albrecht van Beijeren, eerst Ruwaard, toen Graaf, van Holland; verslingerd, als Weduwenaar, op Aleid van Poelgeest. — »Fin" De Finnen

werden van oudsher vóor duivelskunstenaars gehouden. — »Stettijn" is de zetel geweest van de Pommersche Hertogen. — »Rozendaal" bij Arnhem, was dikmaal het verblijf der Hertogen van Gelderland. — »Slage" een stad in Pommeren, binnen welke eene commanderij van de Johanniter Orde bestond.

Bladz. 52. De Biecht. N. G. 1827. Dat de Biecht van Thereesje niet met inachtneming van de gebruikelijke vorm wordt afgelegd, erken ik.

— 54. Het Mystieke Testament. N. G. 1827. Een naam, bij de oude Fransche wetten reeds bekend. Het Achttal, door mij vermeld (de Notaris met zeven Getuigen), en het openen bij de Regtbank, behoorden tot het *Testament Mystique*, zoo als Pitaval het beschrijft.

— 58. De Verjongingscuur. N. G. 1827. »De Sparewouwer Reus" zie Matthaei Anal. ed. sec. II, 606, en Kabinet van Nederl. en Kl. Oudh. tweede uitg. II, 20.

— 65. Ivo. Wl. 1832. Willem de Tweede, Graaf van Holland en Heer van een deel van Vriesland, was de zoon van Floris den Vierden, die, in 1234, op een steekspel te Corbië in Pikardije, door den Graaf van Clermont uit jaloersheid werd omgebragt. — Keizer Frederik II; wiens zoon, Koenraad, sedert 1237 Roomsch-

Digitized by Google

Koning was; in 1239 bij herhaling door den Paus in den ban gedaan, en van het rijk vervallen verklaard zijnde, werd Graaf Willem, in 1247, door eenige Duitsche Bisschoppen en Graven tot Roomsch-Koning verkozen; doch Aken, waar de Kroning plaats moest hebben, weigerde den Graaf binnen zijne muren toe te laten, en moest door hem belegerd worden. »De stad" zegt Wagenaar »werd zoo naauw besloten gehouden, dat men er eindelijk gebrek aan leeftogt kreeg. Ook ondernamen de Belegeraars, het water, dat door Aken loopt, benedenwaarts te stoppen: van 't welk de uitvinding aan de Friezen, onder Willems vanen dienende, werd toegeschreven. Ruim een derde van de stad werd daardoor ondergestuwd. Het een met het ander bewoog de Belegerden tot de overgave, die den achttienden van Wijnmaand in het jaar 1248 geschiedde." Zie Wagenaar, Vaderl. Hist. II. 384. Focke Sjoerds, O. en N. Friesland, I D. I St. 395, en Fr. Jaarb. III, 29. — Aangaande »Vrijheid" welke Karel de Groote den Vriezen zou hebben verleend, kunnen ook worden nageslagen: O. en N. Friesl. I D. I St. 388, en Fr. Jaarb. I, 448. — »Waslicht" een aan twijfel onderworpen offergaaf, want in 't begin der dertiende eeuw waren de waskaarsen nog geheel onbekend. — »Snits" is de land-vriesche naam van Sneek. — Het land-vriesch »Stins" beteekent een steenen huis of slot. —

Het »Paleis" der Frankische Koningen te Aken is sedert de veertiende eeuw het Raadhuis. — Beninga maakt in zijne Hist. van Oostfriesland (Matth. Anal. IV.) geen gewag van een water, bij de belegering van Aken opgedamd.

Bladz. 77. De Vampyr. Wl. 1832. Vampier is de naam van een soort van Vleermuis, maar beteekent ook een Lijk, waarvan, elders, het bijgeloof beuzelt, dat hetzelve des nachts zijn graf verlaat, om levenden te kwellen, en hun het bloed weg te zuigen. Een doode, die voor Vampyr dreigt te spelen, behoudt meer kleur dan lijken plegen te hebben, en is aan geen verrotting onderworpen. Deze superstitie heerscht algemeen bij de lager volksklassen, in Polen, Hungarijen, Illyrië en Turkije. Men kan nopens het Vampyrismus inlichting vinden in »La Gurla; ou choix de Poésies Illyriques, Paris 1827." In de Opera »Der Vampyr" is de werking van het helsche geestendom daarmede verbonden, en werd hetzelve tevens naar Schotland overgeplant; weshalve ik te minder in bedenken heb genomen, om deze bijgeloovigheid voor te stellen, als niet vreemd aan Toskane, dat haren eigenlijken zetel zoo veel nader ligt. — De grond van mijn Vertelsel is een oud Fransch Fabliau, in de Verzameling van Le Grand. Nicolaï heeft het ook, onder den titel »Die Buckligen", in het Hoogduitsch behandeld.

Digitized by Google

Bladz. 86. THOR, ALS VISSCHER. Wl. 1832. In de Noordsche Mythologie geeft de Slang Jormungandur, Broeder van den grooten Wolf Fenris, door geen platdrukken van de Polen, noch op eenige andere wijs, onmiddelijk aanleiding tot het visschen van Thor, met zijnen verleidelijken ossenkop, en tot de bedreiging met den »strijdhamer". — Thor wierp, bij den slechten afloop zijner visscherij, den Reus Hymer met een' vuistslag over boord, en zijnen hamer het ontsnappend Monster na. — Het oude »Thule" was vermoedelijk IJsland. Walter Scott schijnt, in zijnen »Pirate", als ontwijfelbaar te hebben gesteld, dat Main-land, het grootste der 86 Schetlandsche Eilanden, het oude Thule is. — »West-Groenlands kust voorbij." Men leert hieruit, dat Jormungandur de Noordwestpassage ontdekt had.

— 90. DE NOORDSCHE GODEN EN HUN BOUWMEESTER. Wl. 1832. »Odin" was het Hoofd der Noordsche Goden; »Asgard" eene stad, door de Goden in het middelpunt der waereld gebouwd; »Bergelmer" de Stamvader van het Tweede Reuzengeslacht; »Freya" een Godin. — »Thor" volgde in rang op Odin. »De Werphamer" dien Thor als wapen droeg, werd bij de Reuzen zeer gevreesd. — »Loke", alleen om zijne loosheid bij de Goden toegelaten, stak vol kwaad en was een aartsbedrieger. — »De Kroes der Goden" werd met Meê gevuld. — »De Poel van Hela" is Niflheim (plaats der

Digitized by Google

pijnen; de Hel), waarin Hela (de Dood) door Odin werd verstooten. — »Gladheim" (Vreugdeheim) is de Vergaderplaats der Goden, in Asgard; »het verdelgend Onweêr" de Godenverduistering: Ragnarockur, in »Odins Hela-vaart" aan het slot vermeld. — Weinig Lezers, die niet weten zullen, dat, te Petersburg, het Standbeeld van Peter den Grooten op »een klip" (een' granietklomp) staat, waarvan de hoogte die van een klein huis evenaart: de zwaarste last, ooit door menschen bewogen; tot het driemaal zwaarder Steenblok, voor de Gedenkzuil van Keizer Alexander bestemd, te Peterlaxe aan de Finlandsche Golf bewogen werd.

Bladz. 97. De Schaking. Wl. 1832. Bij deze Vertelling ligt waarheid ten grondslage. Men vindt den trek in (Malcolms) »Sketches of Persia." Dezelve is in No. I. der Boekzaal voor 1829 geplaatst. — Het maaksel van de »stijgbeugels" der Arabieren laat toe, dezelve als sporen te gebruiken. Dit heeft ook plaats bij de Circassiërs.

— 100. Jaromir te Praag. Wl. 1832. Het eerste denkbeeld van de Klucht, door den Student gespeeld, ben ik verschuldigd aan eene recensie in »the Monthly Review for June 1827." — Jochem loopt met zijnen »Sint Nepomuk", de Pauselijke Heiligverklaring van 1721 profetiesch vooruit.

Digitized by Google

Bladz. 106. Jaromir te Lochem. Wl. 1832. De Traditie, eene min naauwkeurige Vertelster, zegt enkel: in vroeger dagen kwam een Pastoor van eene andere parochie te Lochem; juist werd er geluid; zijn fijn gehoor merkte onraad: de Klokken waren niet met behoorlijken Doop gewijd! en, door ijver gedreven, strafte hij derzelver onbevoegde luidruchtigheid met het anathema. Dadelijk werden zij door den Booze weggevoerd; die ze nu »doopte" op zijne wijs: dezelve ieder in een' afzonderlijken waterkolk werpende. Van daar de naam van »Duivelskolken", welke den beide wateren tot op huidigen dag te meer moest blijven aankleven, dewijl Lucifer jaarlijks den Kersnacht met de menschen meê pleegt te vieren, door zijne, nog steeds aanwezige, Klokken, om twaalf uur, onder water te luiden. — De gouden en bijzonder heilige Klok van Portenhagen, die bij Dassel in een' grondeloozen poel te zoeken is, werd door den Booze »uit nijd" daarin geworpen. Beide plaatsen behooren tot Nedersachsen: Deutsche Sagen der Brüder Grimm, I, 277. — Misschien was de laatste, plegtige Klokkendoop, in Gelderland plaats gehad hebbende, die te Doetinchem, 1530: Bijdr. voor Vaderl. Gesch. en Oudh. door Is. An. Nijhoff, I, 74.

— 111. Jaromir te Zutphen. Wl. 1832. »Den Aartsengel en Heilig Michaël" plegen penseel en

beitel met een schild gewapend te vertoonen. — »De Grafkelder onder de Domkerk te Bremen" is vermaard, wijl dezelve Lijken voor het vergaan beveiligt. — »De gewelfde Boekerij in de Hoofdkerk van Zutphen" heeft dit merkwaardige: dat de boeken aldaar, uit den ouden tijd her, aan ketens zijn blijven liggen. — »Een (in vroeger dagen suspect verklaard) Hondenspoor" staat er afgedrukt in de roode vloertegels. — »Balsem uit het Paradijs" vindt men in de Historie van Valentijn en Ourson, Cap. XIX. — »Proteus", uit de Mythologie, moest men eerst binden, zou' hij profeteeren. — In de Zutphensche Kerkbibliotheek ligt toevallig een »Augustinus" met der daad ter juiste plaats waar hij alleen liggen konde, indien hij overeen zou' stemmen met het Sprookje van Jaromir te Zutphen; en dit had de Verteller geheel uit den duim moeten zuigen, dewijl hem geene bruikbare omstandigheden, het Hondenspoor betreffende, als Legende bekend waren. De vermelde toevalligheid ontdekte zich niet vroeger, dan toen er een Teekening voor 't Verhaal ontworpen zoude worden, ten dienste van den Almanak voor het Schoone en Goede, van 1829. Het oogenblik, dat zich, bij het opslaan van een geketend Boek, ter vereischte plaats liggende, de woorden »Liber confessionum" plotselijk boven aan het blad vertoonden, en de verbaasde Lezer, met den luiden uitroep: »Denkt! denkt eens!

Digitized by Google

Augustinus in persoon!" het boek omwierp, om het titelblad te zien, had zoo goed een Teekening kunnen opleveren, als dat, waarin de Franciskaan zijnen ruigen Gast ontwaart.

Bladz. 118. Jaromir gewroken. »Garganus" thans Monte di S. Angelo, in het Napelsche. — »voor lange jaren" In het jaar 390; toen Michaël, volgens de Legende, zich het eerst, in een »Hol" als plaatselijken Schutheilig openbaarde. — »stompgedakt" Het stompedak is historiesch veel jonger. — »Begijntjes" Zusters van 't Gemeene Leven genoemd. Zie Lindeborn, Cap. 13, par. 2. — Wat men, in Dumbars Kerkel. en Wereltl. Deventer, bladz. 555, van derzelver Kleeding vindt, komt hier op neder: deze Kleeding mogt zijn wit, donker van verw, of grijs. De Hoofddoeken waren eenvoudig, en volgens de inzetting van Zuster Hille Vriesen, overleden in 1421, achter en voor slechts met ééne spel vastgestoken. »De Covelen hadden mer eene tijmpe, bi nae al so dunne als een vijnger: ende want het alsoe recht dunne was, soe plachtze tendens omme te crummen als oft een verkensteert geweest hadde." Dat is: de Kovels (Kappen) hadden slechts een tip (op het voorhoofd) bijna zoo smal als een vinger, en door de groote smalte plagt dezelve zich te krommen als of het een varkenstaart geweest ware. — Voorts waren de Schoenen der Zusters ook niet gesnebd, maar vanvoren rond en

Digitized by Google

van dezelfde kleur als het gewaad. — » Leonore, schoon enz." is de aanvang van een oud Liedjen in een Ridderboek. — » knoet" Russiesch straftuig, gelijk de bullepees aangewend. — » Pandemonium" Miltons groote Raadzaal der Booze Geesten; hier ondersteld verplaatst te zijn naar onze Volks-Hel, in 't middelpunt der aarde. — » De Strafplaats" Een Weide, bij Lochem, op den regter Berkeloever, heet van oudsher de Duivelsaars. Geen de minste prozaïsche overlevering, den oorsprong van dien zonderlingen naam betreffend, was op te speuren. — Onder het Kerspel Lochem heeft men, in de Buurschap Barchem, ook een stuk Akkergrond, den naam van Duivels-Belt (Heuvel) dragende. Zeer waarschijnlijk is het, dat onze vaderen, onder het heidendom, de voormelde plaatsen, bij wier namen thans de Booze wordt gedacht, anders genoemd, en dezelve heilig gehouden hebben.

Bladz. 126. De Toovenwijnstok. Wl. 1832. » Albertus Magnus is met zijn' Wijnstok te vinden bij den Klerk uit de Lage Landen; bij Lodew. van Velthem; bij Beka; en in Musäus' Volksmährchen. Mephistopheles met den zijnen in Göthes Faust. In de Deutsche Sagen, I, 340, vergast Albertus den Keizer Willem van Holland, zonder wijnstok. — Mijn Vertelsel komt in weinig punten overeen met hetgeen in de aangehaalde boeken te lezen staat.

Digitized by Google

Bladz. 130. DE RADJA's DOCHTER. Wl. 1832. Men vindt in het Engelsche Werk »Rise of the Mahomedan Power in India" het artikel Koning Alla-ood-deen betreffende, dat aanleiding tot deze Vertelling gaf. — »Radja's" zijn mindere Hindostansche Vorsten. — »De Paauwentroon te Dehli" werd dus geheeten, omdat de rug van dezen troon den uitgespreiden staart van een paauw vertoonde, in zijne natuurlijke kleuren met edelgesteenten nagebootst. Zijne waarde werd op veel meer dan honderd twintig millioenen van ons geld geschat. — »Thaïs" was de bijzit van Alexander; en, toen Persepolis in asch gelegd werd, aandrijfster en helpster, zoo men wil. — »Valken-wei-spel" jagt met den valk. »Palankijnen" Indische draagzetels.

— 134. SIGNOR ANELLO. Wl. 1832. De naam »Anello" aan sommige Lezers een, niet te vertalen, Satire van Ariosto zullende herinneren, spreekt mij vrij van plagiaat. Deze naam was anders hier, wegens zijne beteekenis (een ring) verkeerd gekozen. — »Schach Abbas Rijk" Perzie. — »Schedt Barschamoth" heet Geest (Daemon), Zoon der geesten; namelijk der Maangeesten; een slag van Wezens bij de Magie uitgebroeid.

— 137. MARCO. Wl. 1832. Mijn »Ezel" heeft met den schaamteloozen Griekschen van Lucianus weinig anders gemeen, dan dat hem een tooverzalf van mensch in dier, en een gegeten roos

Digitized by Google

weêr van dier in mensch verandert. Ook is er slechts een zeer geringe overeenkomst tusschen hem en den Engelschen, in het Kindersprookje »The enchanted Ass" van »The Christmas Box, for 1828." — »Januarius" Beschermheilig van Napels. — »Akoniet; scheerling; dorenappel; bilzenplant; doodkruid" Aconitum; conium; datura; hyoscyamus; atropa. — »Een ebbenhouten Stok" wordt doorgaans aan Tooveraars in de hand gegeven.

Bladz. 159. De Verloofden. (of de Mannelijke Emma) Wl. 1832. Ontstaan als de Emma van Oud-Haarlem.

— 168. Grietman Sjuck van Burmania. Friesch Jierboekjen foar it jier 1830. »de Muitpest" Geschreven in 't voorjaar van 1832.

— 170. Het Mirakel.

— 171. De Doodendans. Göthe heeft hetzelfde, bekende onderwerp, in eene Ballade van geheel andere kleur behandeld.

— 177. Het Bezoek van Fohi. »Fohi" De vergode Stichter van eene Godsdienst, welke zich, in de eerste eeuw van onze tijdrekening, door Sina verspreidde. — Bij »Het Bezoek van Fohi" ligt ten grondslag een Sineesche Legende, voorkomende in de »Volksmährchen der

Frau Naubert". Toen ik mijn stukje vervaardigde, was zij mij enkel bekend door onvolledige aanhaling, uit het derde deel van de Kinder- und Haus-mährchen der Brüder Grimm; zw. Aufl. 154. Later vond ik nog, dat een soortgelijke Vertelling staat in »Horace Walpole's Sketches etc." Fohi is daar een Protestantsche Heilig, en het Wonder gebeurt in Engeland.

Digitized by Google

DRUKFEILEN.

I St. Bladz. 73, reg. 19: »den" *lees* de; b. 158, r. 7 »aan" *lees* an. II St. b. 165 (in sommige exemplaren reg. 7: »?" lees !

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google